

Under detta samtal hade Rodin blygsamt blifvit stående vid dörrn, hållande sin gamla hatt i handen.

Två eller tre gånger hade, under pater d'Aigrignys samtal med prinsessan, handsekreterarens likaktiga ansigte färgats af en lätt rodnad, och mannen tycktes vara ett rof för en häftig, ehuru kufvad, vrede. Hans slappa ögonlock hade blifvit röda, som om blodet stigit honom åt hufvudet, till följd af en inre kamp . . . sedan hade hans intetsägande ansigte återtagit sin blekblå färg.

— Jag måste genast skrifva till Rom, för att anmäla denna stöt . . . som kommer att medföra händelser af yttersta vigt, emedan den tillintetgör så många förhoppningar — sade abbé d'Aigrigny, ännu lika matt.

Patern, som förblef sittande, pekade efter några sekunder på ett bord och yttrade till Rodin, i kort, befallande och högmodig ton:

— Skrif!

Socius lade sin hatt på golfvat, svarade med en vördnadsfull bugning på den vördige fadrens befallning, och med framräckt hals, nedböjdt hufvud och stappande steg, gick han att sätta sig i en länstol, framför en skrifbyrå; hvarefter han tog papper och penna, för att, stum och orörlig, afvakta sin förmans dictamen.

— Ni tillåter väl, prinsessa? — yttrade patern till prinsessan.

Hon svarade honom med en åtbörd af otålighet, som tycktes förebrå honom hans ceremoniosa fråga.

Abben bugade sig och dikterade med dof och beklämd röst, följande:

"Alla våra förhoppningar, nyss nära nog förvandlade till visshet, hafva hastigt blifvit bedragna. Den Rennepontska affären har, oakadt alla omsorger, oakadt all använd flit, helt och hållet strandat, utan att kunna återupprättas. På den punkt sakerna nu stå, är detta, beklagligtvis, mer än en felslagen beräkning, en motgång . . . det är en den olyckligaste händelse för samfundet, hvars rättigheter till dessa rikedomar voro temligen välgrundade, emedan de härleda sig af undansnillningen från en, till vår Ordens förmån gjord konfiskation. — Åtminstone återstår mig det ljufva medvetandet att hafva gjort allt, ända intill sista ögonblicket, för att försvara och skydda våra rättigheter. Men nu måste man, jag upprepar det, anse denna viktiga affär såsom helt och hållet och för alltid förlorad, samt aldrig mer tänka derpå."

Pater d'Aigrigny vände ryggen åt Rodin, under det han dikterade.

Vid det buller handsekreteraren gjorde, då han nu steg upp och häftigt kastade pennan på bordet, i stället att fortfara att skrifva, vände d'Aigrigny sig om, betraktade Rodin med yttersta förvåning och sade:

— Nå . . . hvad gör ni?

— Det måste ha ett slut . . . den der karlen är då alldeles för orimlig — sade Rodin, talande för sig sjelf och närmande sig sakta till spiseln.

— Huru? . . . ni lemnar er plats? . . . ni fortfar ej att skrifva: . . . yttrade abbé d'Aigrigny, häpen. Derefter vände han sig till prinsessan, som delade hans bestörtning, och fortfor, med en föraktlig blick visande på socius:

— Ah, han har förlorat förståndet!

— Förlåt honom, sade madame de Saint-Dizier. Det är säkert sorg öfver den misslyckade offären.

— Tacka prinsessan, återvänd till er plats och fortfar att skrifva! återtog pater d'Aigrigny i en ton af föraktfullt medlidande; och med en befallande vink pekade han åt honom att återtaga sin plats vid bordet.

Rodin, fullkomligt likgiltig för denna nya befallning, närmade sig ännu mer till spiselstol, åt hvilken han vände ryggen, rätade sin krökta figur, ställde sig der stadigt med raka händer, stampade på golfmattan med klacken af sin smörjiga stöfvel, lade händerna bakom skörten af sin flottiga råck och betraktade pater d'Aigrigny, medan han stolt upplyfte hufvudet.

Socius hade icke sagt ett ord, men hans ohyggliga anletsdrag, nu färgade af en svag rodnad, förrådde hastigt ett sådant medvetande af öfverlägsenhet, ett sådant krossande förakt för abbé d'Aigrigny, en så lugn och så till sägandes sorgfri dristighet, att d'Aigrigny och prinsessan blefvo utom sig af häpnad.

De kände sig båda på ett besynnerligt sätt kufvade och beherrskade af denne lille, fule och sluskige karl.

Pater d'Aigrigny kände alltförväl sin Ordens bruk och stadgar, för att tro sin ödmjuka sekreterare i stånd att, utan de kraftigaste motiver, eller snarare utan bestämda rättigheter, så hastigt taga sig min af en krossande öfverlägsenhet. — Mycket sent — ja alldeles för sent — begrep den värdige fadren att den subordinerade väl kunde vara på en gång en spion och ett slags bepröfvad medhjelpare, hvilken, enligt Jesuit-Ordens stadgar, hade makt och uppdrag att, under vissa trängande omständigheter, afsätta den oförmögne agenten och intaga dens plats, hos hvilken han hittills varit anställd; egentligen såsom *bevakare*.

Patern bedrog sig icke. Ifrån Ordensgeneralen till provincialerna, ja ända till skolrektorerna, äro alla Ordens högre medlemmar noga bevakade: hafva hos och omkring sig (oftast tillsatta utan deras vetskap och det uti de till utseendet mest underordnade befattningar) män, hvilka fullkomligt skicklige att uträtta sina åligganden och som, i och för sin befattning, underhålla en ständig och omedelbar brefvexling med Rom.

Ifrån det ögonblick, då Rodin uppförde sig sålunda, ändrades genast pater d'Aigrignys högdragna skick, och ehuru mycket det kostade på honom, yttrade han tvekande och med yttersta foglighet:

— Ni har säkert rättighet att befälla mig, mig, som hittills befallt er?

Rodin svarade icke; men han uppdrog ur sin nötta och smutsiga plånbok ett på båda sidor stämplat papper, hvarpå några rader voro skrifna på latin.

Efter att hafva läst dessa rader, förde pater d'Aigrigny papperet vördnadsfullt, nästan andaktsfullt till sina läppar, hvarefter han återlemnade det till Rodin, under det han djupt bugade sig för denne.

Då abbén åter upplyfte hufvudet, var han purpurrod af harm och blygsel. I trots af hans vana vid passiv lydnad och djup vödnad för Ordens vilja och befallningar, kände han en bitter, en häftig vrede öfver

att så oförmodadt se sig afsatt . . . Detta var dock icke allt. — Ehuru allt förhållande af galanteri längesedan hade upphört mellan honom och prinsessan de Saint-Dizier, så var hon dock icke destomindre för honom ett fruntimmer . . . och att erfara en så förödmjukande stöt inför ett fruntimmer, var honom dubbelt grymt; ty oaktadt sitt inträde i Orden, hade han dock icke helt och hållet afklädt världsmannen.

Dertill kom nu äfven att prinsessan, i stället att synas besvärad eller uppretad öfver denna hastiga omflyttning från förman till underlydande och från underlydande till förman, betraktade Rodin med ett slags nyfikenhet, blandad med interesse.

Såsom kvinna och ytterst ärelysten kvinna, hvilken sökte fästa sig vid alla personer af stort inflytande, älskade prinsessan sådana kontraster. Hon fann det i visst hänseende eget och intressant att se denne man, nästan trasig, derjemte skröplig och gement ful, samt ännu för några minuter sedan så ödmjuk och undergifven, nu med förståndets öfverlägsenhet, som man hos honom nödgades erkänna, beherrska pater d'Aigrigny, en förnäm herre, upphöjd, så väl genom sin börd, som genom sina elegant manér, och ännu helt nyligen så mäktig inom Orden.

Från detta ögonblick utplånade Rodin, såsom vigtig person, helt och hållet pater d'Aigrigny uti prinsessans ögon.

Då första känslan af förödmjukelse var förbi, och fastän högmodets sår ännu blödde helt friskt, åsidosatte pater d'Aigrigny all sin egenkärlek och bemödade sig blott att, i egenskap af världsmän och man af god sällskapston, fördubbla sin artighet emot Rodin, som, i följd af denna lyckans hastiga omskiftning, så plötsligt blifvit hans förman.

Men vår ex-socius, ur stånd att uppskatta, eller rättare att erkänna denna grannligheten och sinhet, satte sig kärft, kantigt, plumpt och hersklystet i besittning af sin nya värdighet, icke till följd af ett länge kufvad högmods hämndlystnad, men i känslan af hvad han nu gällde och betydde. — En lång sammanvaro med pater d'Aigrigny hade tillräckligt lärt honom förstå dennes underlägsenhet i intellektuellt hänseende.

— Ni har bortkastat pennan, sade d'Aigrigny med utmärkt foglighet. — Ni kastade den ifrån er, då jag för er dikterade noten till Rom. — Skulle ni vilja vara så god och säga mig i hvad fall jag har felat?

— På stund, svarade Rodin med sin hvassa och skärande röst. — Fastän jag längesedan märkt att ledningen af denna affär vida öfversteg edra krafter, har jag ända tills nu afhållit mig från att taga den ifrån er . . . Och likväl . . . huru många fel! . . . hvilken fattigdom i uppfinning . . . hvilken grofhet i de medel, dem ni användt, för att leda saken till en god utgång!

— Jag har svårt att förstå edra förebräelser, svarade patern mildt, ehuru en hemlig bitterhet framträngde under hans skenbara undergifvenhet; — hade icke framgången varit viss, om icke kodicillen mellankommit? — Har ni icke sjelf bedragit till dessa åtgärder, dem ni nu klandrar? —

— Då var det ni som befalle och jag som lydde . . . ni var dessutom på vägen att lyckas . . . icke i kraft af de medel, dem ni användt,

utan i trots af dessa medel, som voro af en upprörande oskicklighet och plumphet.

— Min herre! . . . ni är sträng, sade d'Aigrigny.

— Endast rättvis. — Fordras det då några underverk af skicklighet, för att instänga en person i ett rum och sedan tillstänga dörren med dubbelt lås? — Nå väl — har ni gjort något annat? — Nej, visst icke. General Simons döttrar? arresterade i Leipzig, i Paris instängde i kloster; Adrienne de Cardoville? instängd; Couche-tout-nu? i fängelse; Dschalma? insöfd af en sömndryck. — Ett enda väl uttänkt medel har blifvit användt, för att allägna Hardy: ett sinnrikt medel, tusen gånger säkrare, emedan det verkat moraliskt, icke materiellt. Hvad edra öfriga åtgärder angår, . . . låt se . . . de äro alla lika usla, osäkra, farliga. — Hvarföre? — för det att de voro våldsamma . . . och att man gerna möter våld med våld. — Då är det icke längre en kamp mellan sluga, skickliga, envisa män, seende i mörkret, der de äro hemmastadde; — det är, som skulle tjuftar, med endast dyrken till vapen, vilja göra anfall och inbrott midt på ljusa dagen. — Hvad? — Under det vi beständigt handla, böra vi ju framför allt hafva omsorg om att väl gömma oss . . . att hålla oss alldeles undan . . . att vara fullkomligt osynliga — och i dess ställe vet ni ingenting bättre än att fästa uppmärksamheten på oss, och det genom de våldsammaste medel: medel som måste åstadkomma ett förfärligt väsen . . . För att så mycket bättre bevara hemligheten, är det vakter, poliskommis-sarier, fängvaktarne, som ni tager till medhjelpare. — Allt det der är ju för ömkeligt min herre. — Endast den mest lysande framgång vore i stånd att öfverskylla hela denna uselhet: — och framgången . . . ni vet bäst själf att den uteblifvit.

— Min herre, sade pater d'Aigrigny, häftigt sårad — ty prinsessan de Saint-Dizier, hvilken ej förmådde dölja den beundran som Rodins korta, men krossande tal ingaf henne, betraktade sin fordne älskare med en min, som tycktes säga: "han har rätt". — Min herre, ni är allt för sträng i edra omdömen . . . och oakadt den höflighet jag är er skyldig, så får jag dock säga att jag icke är van . . .

— Å, det är mycket annat, hvarvid ni icke är van; men ni skall få lof att vänja er! sade Rodin hårdt och föll pater d'Aigrigny i talet. — Ni har hittills gjort er en falsk föreställning om ert värde. Hos er quar-ligger ännu något af krigare och verldsman, som ofta nog framsticker och som beröfvar ert förstånd den köld, den klarhet, den skarpsinnighet, som det borde hafva . . . Ni har varit en vacker officer, munter och firad; — ni har deltagit i krig, fester, nöjen; — ni har, framför allt, varit gyn-nad fruntimmers-karl; — allt detta har till hälften utnött er. Ni skall aldrig bli annat än en subaltern — er dom är redan fälld. Er skall all-tid fattas denna raskhet, denna sammanfattning i begreppet, som beherr-skar menniskor och händelser. — Om jag deremot äger denna liflighet i handling och denna lätthet i uppfattning, — och jag äger dem — vet ni väl hvarföre? — Jo, derföre att jag alltid, endast och allenast egnat mig åt vår Ordens tjänst — derföre att jag är ful, snuskig och — ren till mina seder; — ja sven, fast gammal, och med oförsvagad mannakraft.

Då Rodin med en högmodig cynism uttalade dessa ord, var han ohyggelig.

Prinsessan de Saint-Dizier fann honom nästan vacker, så mycket behagade henne hans djerfhet och kraft.

Pater d'Aigrigny, som kände sig omotståndligt beherrskad af denna djefvulka varelse, ville göra det sista försöket till motstånd, och utbrast:

— Åhå, min herre, det der skrytet är ej något bevis på er duglighet och förmåga . . . Man får väl se när det kommer till handling . . .

— Ja, man skall se mig då — afbröt Rodin kallt. Och vet ni vid hvilket verk? (Rodin tyckte om att uttrycka sig i frågform) Jo, just vid det verk som ni nu gått att så feget öfvergifva . . .

— Hvad säger ni? ropade prinsessan, ty d'Aigrigny, som var alldeles stum af häpnad och bestörtning, förmådde ej frambringa ett ord.

— Jag säger, återtog Rodin långsamt — jag säger, att jag åtager mig att leda den Rennepontska arfsaffären till en lycklig utgång, ehuru ni anser det så förtviffladt omöjligt.

— Ni? — ropade pater d'Aigrigny, ni?

— Ja, just jag.

— Men man har afslöjat våra manövrer.

— Så mycket bättre; get gäller då att uppfinna några bättre.

— Men man skall misstänka oss.

— Så mycket bättre. En svår framgång är den säkraste.

— Huru tror ni er kunna förmå Gabriel att icke återkalla sin donation . . . hvilken torde i sig sjelf vara olaglig? —

— Jag skall i Ordens kassakistor låta inlägga de tvåhundratolf millionerna, dem man ville lura ifrån oss. — Är det klart?

— Det är lika klart, som omöjligt.

— Men jag säger er att det är möjligt, och det måste vara möjligt. — Förstår ni mig? . . . Men ni begriper ingenting, ni, kortsynta människa! — ropade Rodin, som förifrade sig till den grad, att hans likaktiga ansigte betäcktes af en svag rodnad. — Ni begriper icke att det är just nu, som man icke får tveka. — De tvåhundratolf millionerna måste tillhöra oss, och det skall bli en säker grund för vårt inflytande i Frankrike; ty så fala som människor nu oftast äro, kan man ju, då man förfogar öfver sådana summor, köpa ett rikes hela styrelse; och om detta faller sig för dyrt, eller för obeqvämt, så uppväcker man ett inhemskt krig, man störtar den och återupprättar legitimiteten, hvilken till slut ändå är vårt bästa stöd; och den skall bevilja oss allt, emedan den får oss att tacka för allt.

— Det är ju klart, yttrade prinsessan med af beundran sammanknäppa händer.

— Om, deremot, återtog Rodin, de tvåhundratolf millionerna förblifva i händerna på Rennepontska familjen, så blir det vårt förderf, vår förstörelse. — Ni gaf då icke akt på den der testator Renneponts afskyvärda mening med den der associationen, som han anbefaller och som hans förbannade yngel så förundransvärdt väl skulle kunna förverkliga? — Men tänk blott på de ofantliga krafter, som då skulle förena sig om-

kring dessa millioner! — Der ha vi marskalk Simon, såsom förmyndare för sina döttrar — en man af folket, hvilken blifvit hertig utan att derföre hafva blifvit det ringaste fäfang, hvilket just försäkrar honom om inflytandet på massorna, helst den militäriska andan och den inkarnerade bonapartismen bevara ännu, i folkets ögon, minnen af heder och nationalära. Sedan ha vi den der François Hardy, den liberale, oberoende, upplyste borgaren, mönstret för en manufakturist i stor skala, svärmande för den arbetande klassens framgång och välbefinnande. — Så kommer Gabriel, den "gode presten", som de säga, det ursprungliga evangelii apostel, representanten af kyrkans demokrati mot kyrkans aristokrati, af den fattige landtpastorn mot den rike biskopen; det vill säga, på deras språk, den slitige arbetaren i Herrans vingård, mot den sysslolöse despoten, — med ett ord den födde utspridaren af alla idéer om broderlighet, frigörelse och tillväxt i det goda — efter folkets sätt att tala; och allt detta icke i namn af en upprorisk, mordlysten politik, utan i Christi namn, i namn af en religion af idel barmhertighet, af kärlek och frid . . . för att tala som hopen pratar. — Sedan kommer Adrienne de Cardoville, typen för all prydlighet, grace och skönhet, alla sinnliga njutningars prestinna, som påstår sig kunna gudomliggöra sinnligheten, genom att förfinna och uppodla den. Jag vill icke tala om hennes snille, hennes djerfhet; — allt detta känner ni mer än väl. Också kan ingenting för oss vara så farligt som denna varelse, hvars börd är den högsta adelns, men hvars hjerta är folkets, och hvars inbillningskraft är skaldens. — Vidare ha vi den der prins Dschalma, ridderlig, dristig, färdig till allt, emedan han vet ingenting om det civiliserade lifvet, oböjlig i sitt hat som i sin tillgifvenhet — ett förfärligt redskap för den som förstär att deraf betjena sig. Ja det finns ingen inom denna afskyvärda familj, som ej är oss farlig, ända till den der eländige Couche-tout-nu, hvilken, i och för sig själf, icke har ringaste betydighet, men som, ifall han blefve renad, upprättad, pånyttfödd genom beröringen med ädla och öppna naturer, såsom det kallas, kan taga en verksam del i associationen, just i egenskap af arbetarnes representant. — Tror ni nu att om alla dessa människor, redan ursinniga på oss, derföre att vi velat plundra dem, såsom de behaga kalla det . . . tror ni att om de följa — och det skola de visserligen göra, jag svarar derför — följa, säger jag, de afskyvärda Rennepontska föreskrifterna, tror ni att om de förena alla sina krafter, all den verksamhet de äga, omkring denna ofantliga förmögenhet, som skall mångdubbla deras makt — tror ni att de icke då öppna ett häftigt krig mot oss och våra grundsater: att de icke skulle bli de farligaste fiender vi någonsin haft? — Jag säger er, jag, att aldrig någonsin har Orden varit så allvarsamt hotad; — ja — det är nu för densamma en fråga om lif och död; nu gäller det att icke blott försvara sig, utan att anfalla, för att kunna åstadkomma tillintetgörelsen af detta fördömda Rennepontska släkte och sätta sig i besittning af millionerna.

Vid denna taffa, af Rodin framställd med en sådan feberaktig hänförelse, så mycket mera inflytelserik, som den var utomordentligt sällsynt

hos denne man, sågo pater d'Aigrigny och prinsessan på hvarandra, undrande och försagda.

— Jag tillstår, sade d'Aigrigny till Rodin, att jag aldrig har tänkt på de farliga följderna af denna förening till det goda, som stamfadren Rennepont har anbefallt. Jag tror verkligen att hans arfvingar, enligt hvad vi veta om deras karakterer, skulle hafva lust till att realisera denna utopi. — Faran är ganska stor, ganska hotande; . . . men, för att afvärja den . . . hvad är att göra?

— Huru, min herre, ni har att göra med naturer, okunniga, hjeltemodiga och öfverspända, såsom Dschalma; sinnliga och excentriska, som Adrienne de Cardoville; naiva och oskyldiga, som Rosa och Blenda Simon; ärliga och öppenhjertliga, som François Hardy; engalika och rena, som Gabriel; plumpa och dumma, som Jakob Rennepont, — och ni frågar: — Hvad är att göra?

— Sannerligen jag förstår er, min herre, sade pater d'Aigrigny.

— Det tror jag nog! Ert föregående beteende i denna sak bevisar det tillfyllest, återtog Rodin, föraktligt. — Ni har begagnat er af plumpa, materiella medel, i stället för att slå an på alla dessa ädelmodiga, rena, upphöjda passioner, hvilka, om de en dag blefve förenade, skulle utgöra en afskräckande knippa, men som nu, delade, förströdda, isolerade, skola ge vika för alla frestelser, alla förförelser, alla anfall. — Förstår ni nu ändtligen? — Nej, icke ännu. — Och Rodin höjde på axlarna. — Låt se! — kan man dö af förtviflan?

— Ja.

— Kan den lyckliga kärlekens erkänsla gå ända till yttersta gränsen af ett ursinnigt ädelmod?

— Ja.

— Ges det icke så förfärliga svek, att sjelfmord är den enda tillflykten emot den fasansfulla verkligheten?

— Jo, visserligen.

— Kan öfverdriften i sinnliga njutningar föra till gravnen, i en smygande och vällustig döds kamp?

— Å ja.

— Finns det här i lifvet några förhållanden, några omständigheter, så grymt smärtsamma, att de fastaste karakterer, de mest verldsligt sinnade, de ogudaktigaste till och med . . . komma blindvis, krossade, tillintetgjorda, att kasta sig i religionens armar och öfvergifva alla världens ägodelar för tagelskjortan, bönen och hänförelsen?

— Utan tvifvel.

— Ges det icke, slutligen, tusen omständigheter, hvarunder lidelsernas reaktion leder till de utomordentligaste omskapningar, de mest tragiska upplösningar, så väl hos mannen, som hos qvinnan?

— Visserligen.

— Nå väl: hvarföre då fråga hvad som är att göra? — Och hvad skulle ni väl säga om, till exempel, de farligaste medlemmarne af denna Rennepontska familj komme, innan tre månader tilländalupit, för att på

knä anropa oss om den nåden att vinna inträde i denna Orden, för hvilken de nu bära afsky och från hvilken Gabriel i dag har skiljt sig?

— En sådan omvändelse är omöjlig, ropade pater d'Aigrigny.

— Omöjlig . . . Och hvad var då ni, min herre, för femton år sedan? — sade Rodin. — En världslig, ogudaktig och utsväfvande menniska. Och ni kom till oss och edra egodelar blefvo våra. — Huru? . . . hafva vi icke underkufvat furstar, konungar, påfvar? — Vi hafva dragit till oss och i vår enhet utsläckt praktiga snillen, hvilka, långt ifrån oss, strålade med alltför mycken klarhet; vi hafva nästan helt och hållet underkufvat de båda världshalfvorna; vi hafva bibehållit oss verksamma, rika och fruktade, ända intill denna dag, i trots af allt hat, alla landsförvisningar; och vi skulle icke ha hopp om seger öfver en enda familj, som så farligt hotar oss, icke kunna få ägodelar, hvilka blifvit vår Orden fränsnillade, men äro oss oundgängligen nödvändiga? — Hvad? . . . skulle vi icke kunna vara nog sluga för att komma till detta resultat, utan oskickliga våldsamer, utan sådana brott, som kunna blottställa oss? — Men begriper ni då icke hvilken ofantlig mängd af medel till ömsesidigt såväl som till partielt förkrossande, som de menskliga lidelsernas spel kan erbjuda, helst när passionerna skickligt och med klok beräkning sammanfogas eller sättas mot hvarandra, när de äro stridiga, ohejdade öfverhetsade, motarbetade, och synnerligast då kanhända, tack vare en allsmäktig bundsförvandt — tillade Rodin med ett besynnerligt smälcende — dessa passioner kunna få fördubblad kraft och våldsamhet . . .

Och denne bundsförvandt — hvem är han? frågade pater d'Aigrigny, hvilken tillika med prinsessan de Saint-Dizier, kände ett slags beundran, blandad med förskräckelse.

— Ja, återtog Rodin, utan att svara den vördige fadren — ja, ty denne förfärlige medhjelpare kan, om han kommer till vårt bistånd, åstadkomma hiskliga förändringar, göra de mest obändiga naturer klenmodiga, de mest ogudaktiga lättrogna . . . de mest englagoda vilda och trotsiga.

— Men denne bundsförvandt, ropade prinsessan, bekländ och plågad af en obestämd fruktan — denne så fruktansvärde, . . . hvem är han då?

— Om han kommer — återtog Rodin, alltid lika orörlig och likblek — skola de yngsta . . . de raskaste, hvarje minut sväfva i dödsfara . . . i lika stor dödsfara, som en på sotsängen liggande, i sin sista stund . . .

— Men den der medhjelparen — frågade äfven pater d'Aigrigny, mer och mer förskräckt; ty ju mera Rodin förmörkade sin tafla, ju mera liknade hans ansigte en död människas.

— Denne medhjelpare kan slutligen, återtog han, sammankrympa folkmängden, och i den svepduk, som han släpar efter sig, bortföra en hel förbannad familj; men han skall bli tvungen att respektera denna stora och orubbliga stam, som aldrig kan försvagas af dess lemmars död . . . emedan dess anda . . . andan hos "Jesu Sällskap" . . . är oförgånglig.

— Men . . . äntligen . . . denne medhjelpare?

— Välan! . . . denne medhjelpare, återtog Rodin, denne medhjelp-

pare som närmar sig . . . med långsamma steg . . . och hvars ankomst öfverallt förkunnas af kringspridda, hemska aningar . . .

— Det är . . .

— Rolerän.

Vid detta ord, af Rodin uttaladt med en sträf och skarp röst, ryste och bleknade prinsessan och patern.

Rodins blick var hemsik, glasartad; man skulle kunna säga att den var ett spökes blick.

Under några ögonblick rådde i salongen en graflik tystnad.

Rodin bröt den först. Alltid lika otillgänglig för alla intryck, såg han på pater d'Aigrigny och visade honom med en befallande åtbörd, bordet, vid hvilket han sjelf, Rodin, hade nyss på stunden, blygsamt suttit och skrifvit efter den andres diktamen. Med kort, sträf röst yttrade han:

— Skrif!

Pater d'Aigrigny spratt i början till af förvåning, men då han straxt derefter kom ihåg att han hade i en hast blifvit subaltern, steg han upp, bugade sig för Rodin, under det han gick förbi honom, gick att sätta sig vid bordet, fattade pennan och sade, i det han vände sig till Rodin:

— Jag är färdig.

Rodin dikterade följande och pater d'Aigrigny nedskref det:

”Genom den vördige fadren, abbé d'Aigrignys oförstånd, har utgången af den Rennepontska arfsaffären i dag blifvit allvarsamt hotad. Arfsbeloppet uppgår till tvåhundredotf millioner. Oaktadt detta streck tror man sig dock kunna formligen förbinda sig till att sätta familjen Rennepont ur stånd att skada vår Orden, och man tror sig kunna förskaffa Orden de ofvannämnde 212 millionerna, som lagligen tillhöra den . . . Man begär endast den mest oinskränkta fullmakt att handla efter omständigheter och godfinnande.”

En fjerdedels timma efter detta uppträde, trädde Rodin ut från hôtel Saint-Dizier, borstande med armbågen sin flottiga hatt, som han aftagit, för att med en djup bugning besvara portvaktarens helsning.

ELFTE AFDELNINGEN.

BESKYDDAREN.

I.

DEN OKÄNDE.

Följande uppträde ägde rum dagen efter den, då abbé d'Aigrigny hade af Rodin så hårdt blifvit degraderad från sin förmansbefattning, till den underordnade ställning, Rodin innehaft.

Gatan Clovis är, som man vet, en af de ensligaste och minst besökta i kvarteret La Montagne-Saint-Geneviève. Vid tiden för vår berättelse bestod det vid denna gata belägna huset numro 4 af en hufvudbyggnad, hvarigenom sträckte sig en mörk gång, som förde till en liten dyster gård, på hvars motsatta sida man såg en ytterst eländig och förfallen byggnad.

Jordväningen af fasaden upptogs af en till hälften underjordisk bod, der kol, vedbördor, grönsaker och mjölk höllos till salu.

Klockan slog nio på morgonen. Bodens ägarinna, som kallades mor Arsène, en gammal qvinna med ett front och sjukligt utseende, i en klädning af brunt parkum, och med en röd bomullsduk på hufvudet, stod på öfversta trappsteget, som förde till hennes håla, och slutade sin *étalage*, d. v. s. att hon på ena sidan om porten placerade en mjölkflaska af bleck och på den andra ett par såll eller korgar med halfvissnade grönsaker, samt der bredvid några gulnade kålhufvuden. Nedanför trappan, i halfskuggan af det källarlike rummet, syntes skenet af en koleld, som glödde i en liten jernugu.

Denna bod, belägen helt nära portgången, tjenade till portvaktarstuga, och vår grönmångelska bestred portvaktarsysslan.

Snart utkom ur huset en liten täck varelse, och inträdde till mor Arsène, lätt och sprittande.

Denna unga flicka var Rose-Pompon, bacchanal-drottningens förtrogna vän. Rose-Pompon var för närvarande gräsenka, och hennes bacchanaliske men vördnadsfulle sigisbé var, enligt hvad man vet, Nini Moulin, den ortodoxe rumlaren, som, i fall så behöfdes, efter dryckeslaget förvandlade sig till Jacques Dumoulin, religiös skriftställare; sålunda hastigt och lustigt öfvergående från den ursinnigaste dans till den ultramontanska polemiken, från *La Tulipe Orageuse* till en katolsk ströskrift.

Rose-Pompon var, enligt hvad man kunde se på hennes lätta och besynnerliga morgonklädsel, nyss uppstigen. På sitt vackra, blonda, väl kammade och släta hår bar hon, troligen i brist på någon annan hufvudbonad, den lilla karmössan, som tillhörde hennes koketta debardörkostym. Ingenting kunde vara mera skalkaktigt, än den sjuttonåriga flickans lilla rosenröda, friska, trinda ansigte, lifvadt af ett par stora, glada och strålande blå ögon. Rose-Pompon var ända ifrån halsen ned till fötterna så väl insvept i sin röd- och grönrutiga, något urblekta skottygskappa, att man gissade, det hon dolde något, som hon smått skämdes för. De små bara fötterna, så hvita, att man knappt kunde veta, om hon hade strumpor eller icke, voro instuckna i ett par de allra nättaste röda saffiansskor med silfverspännen. Det syntes tydligt, att kappan skylde något föremål, som hon bar i handen.

— God dag, mamsell Rose-Pompon, sade mor Arsène med en välvillig ton. Ni är tidigt uppe i dag. Ni dansade då icke i går?

— Tala icke derom, mor Arsène; jag hade icke hjerta till att dansa. Den stackars Celie, (Bacchanal-drottningen, syster till la Mayeux), har gråtit hela natten. Hon är alldeles otröstlig öfver att hennes älskare sitter i fängelse.

— Hör på, sade grönmångelskan, hör på mamsell, jag måste säga er något, angående er vän Celie. Ni blir väl icke ond?

— Brukar jag bli ond, jag? sade Rose-Pompon, höjande på axlarna. — Tror ni inte, att herr Philemon skall banna mig, när han kommer igen?

— Banna er? Hvarföre?

— För det ni så här begagnar hans rum.

— Åh kors, kära mor Arsène, sade icke Philemon, då han for, att jag skulle under hans frånvaro få rå om båda rummen, liksom jag rå om honom sjelf?

— Det är icke om er jag talar, mamsell, utan om er vän Celie, som ni låtit flytta in i herr Philemons rum.

— Och hvar skulle hon mig förutan tagit vägen, min goda mor Arsène? Sedan hennes älskare arresterades, har hon icke vågat återvända hem till sig, emedan de äro skyldiga för hyran. När jag kom under fund dermed, sade jag: du kan ju bo i Philemons rum; när han kommer hem, få vi väl se, hvar vi göra af dig.

— Ja vasserra, kära mamsell, om ni blott kan öfvertyga mig, att herr Philemon icke blir ond, så gärna för mig.

— Ond? . . . men hvarföre? . . . Kanske för det man förstör hans hushållssaker? . . . Ack den skadan är icke stor. I går slog jag sönder sista spilkummen; se derföre, hvad jag har för en rolig persedel att hämta mjölk uti.

Gapskrattande framtog Rose-Pompon och visade för mor Arsène ett af dessa kolossala champagneglas, hvilka rymma nära en butelj.

— Ack, min Gud! ropade mångelskan förvånad, man skulle tro att det vore en trumpet af kristall.

— Det är Philemons stora glas, hvarmed han blef dekorerad, då han intogs såsom Canotier-flambard, svarade Rose-Pompon, allvarsamt.

— Om han visste, att ni hämtade mjölk deruti. Jag kan just bli flat, sade mor Arsène.

— Än jag då? Om jag mötte någon i trappan, då jag bär det här glaset, rakt som ett ljus, så fölle jag i ett sådant skratt, att jag slog sönder det också, den sista af alla hushållspersedlarna. Då skulle jag väl råka illa ut för Philemon.

— Ni behöfver ej frukta att möta någon i trapporna. Den ene hyresmannen är redan utgången, och den andre stiger mycket sent upp.

— Efter vi tala om hyresmän, sade Rose-Pompon, så skulle jag just fråga, om icke ett rum är att hyra här i huset, i andra våningen af gårdsbyggningen. Jag tänker på, att Celie kunde få hyra det, när Philemon återkommer.

— Jo, det är ett litet uselt vindsrum. Derunder äro tvenne rum, som innehafvas af en mycket tyst och hemlighetsfull gammal man, sade mor Arsène.

— Ack ja! fader Charlemagne. Ni vet ingenting mer om honom?

— Nej, kära mamsell, om icke att han kom hem i morse vid dagningen och knackade på fönsterluckorna. Min söta fru, sade han — han

är alltid så höflig, den der beskedlige gubben — min söta fru, fick ni i går något bref till mig? Nej, min herre, svarade jag. Ja så, sade han; så besvära er icke då, jag kommer väl ned sedan. Och så gick han upp till sig.

— Ligger han då aldrig här i huset?

— Aldrig. Han måtte bo annorstädes, ty här tillbringar han endast några timmar, hvar sjerde eller femte dag.

— Och alltid kommer han ensam?

— Ja.

— Är ni säker derpå? skulle han inte händelsevis någon gång ha med sig en liten flicksnärta i sällskap? . . . I det fallet tror jag, att Philemon genast flyttade härifrån, yttrade Rose-Pompon med en på en gång sedesam och skälmaktig min.

— Herr Charlemagne! . . . en flicka hos honom? . . . Stackars gubbe! . . . ropade mor Arsène, under det hon mot himlen lyftade sina begge händer. Om ni bara såge honom med sin flottiga hatt, sin luggslitna rock, sin lappiga bomullsparaply, och sitt godlynta utseende, så skulle ni snarare anse honom för ett helgon, än för något annat.

— Men då begriper jag icke, hvad han kan göra här så ensam, i det der nästet, der framme på gården, der man knappast ser väglada sig midt på ljusa dagen.

— Det är just hvad jag ofta frågat mig sjelf, lilla mamsell. Hvad kan han väl ha för sig? Ty omöjligen kan han komma hit bara för ro skull. Allt hvad som fins hos honom är en tälotsäng, ett bord, en kakelugn, en stol och en gammal kappsäck.

— Då kan han i den delen byta jemnt om jemnt med Philemon, yttrade Rose-Pompon.

— Men vet ni, det oakadt är han så rädd, att någon skall komma in till honom, som om alla människor vore tjufvar, och som om han hade möbler af massigt guld. Han har på egen bekostnad låtit sätta ett säkerhetslås på dörren. Mig lemnar han aldrig nyckeln; och hellre, än han släpper någon in i rummen, eldar han sjelf.

— Och ni säger, att han är gammal?

— Ja, mamsell; emellan femtio och sextio år.

— Och ful?

— Ack ja! . . . Föreställ er ett par små genomborrande huggormsögon, på ett ansigte, färglöst som ett lik, ja till den grad, att sjelfva läpparne äro hvita. Se der i korthet hans fysionomi. Hvad åter karaktern beträffar, så är den stackars gubben så höflig, han tar så ofta af sig hatten och bugar sig, att det är riktigt besvärligt.

— Men, sade Rose-Pompon, det kan jag ändå inte begripa, hvad han har för sig ensam der uppe i sina rum? Om nu Celie tar vindskammaren ofvanpå, när Philemon kommer igen, så kunna vi roa oss med att söka utlura något. Hur stor är hyran för rummet?

— Kära mamsell, det är så eländigt och bristfälligt, att ägaren visst lemnar det för 50 à 55 fr. om året, ty det är alldeles omöjligt att elda, och fönster fins der icke, utan bara en liten glugg, stor som en snusdosa.

— Stackars Celie, sade Rose-Pompon i det hon suckade och sorgset skakade på hufvudet. Efter att med Jacques Rennepont ha förstört så mycket penningar och roat sig så mycket, måste hon verkligen ha bra mycket mod, för att bo så illa och vilja bjuda till att lifnära sig med sitt arbete.

— Visst är det stor skillnad mellan detta rum och vagnen med de fyra hästarna före, som mamsell Celie åkte i, då hon hämtade er i förrgår, åtföljd af de många andra granna maskerna, hvilka alla voro så glada, allra mest den der tjocke, med kasken af silfverpapper, med den röda plymen och de stora kragstöflarna. Hvilken lustig ture!

— Ja, Nini-Moulin, ja; han har ej sin make i fråga om att dansa *Le fruit défendu*. Ni skulle sett honom figurera mot Bacchanaldrottningen! Arma stackare! hon stojar nu så lagom; enda buller hon gör är det, när hon gråter.

— Ack, den ungdomen, den ungdomen! sade mængelskan.

— Ja, säg det, mor Arsène. Men ni har ju också varit ung.

— Ja, visst har jag varit ung, men det är också allt, hvad jag kan säga. Som jag nu ser ut, så har jag alltid varit, det tycker jag åtminstone sjelf.

— Än era friare då?

— Friare? . . . Åh! först och främst har jag alltid varit ful, och för det andra var jag för väl aktad.

— Er mor bevakade er då mycket strängt?

— Nej, mamsell, men jag var förspänd . . .

— Huru? . . . förspänd? skrek Rose-Pompon förvånad, fallande mængelskan i talet.

— Ja, mamsell, förspänd, tillika med min bror, för en stor vatten-tunna. Och sedan jag, under åtta till tio timmar på dagen, som en riktig åkarkamp dragit omkring vatten åt alla möjliga håll af staden, orkade jag icke tänka på några krumsprång.

— Stackars mor Arsène, det var ett tungt yrke, sade Rose-Pompon med synbart deltagande.

— Ja, isynnerhet om vintern i halkan; då var det bra svårt . . . Bror min och jag voro tvungne att låta brodda våra skodon, för att ej halka omkull.

— Och för en qvinna till . . . att drifva ett sådant yrke. Men det är ju förbjudet att spanna hundar för åkdon, anmärkte Rose-Pompon ganska förnuftigt*).

— Det är mycket sant. Kreatürens äro ofta lyckligare än menniskorna, sade mor Arsène. Men hvad skall man göra? Man måste ju lefva. Der geten är bunden, der gnager hon . . . Men nog var det hårdt i alla fall. Jag vann så mycket på detta släp, att jag ådrog mig lungsot . . . men det rädde jag icke för. Dragremmen tryckte mig så gruffligt på

*) Det ges verkligen ett par franska förordningar, som, med en rörande ömhet för hundsläget, förbjuda att bruka hundar till dragare.

bröstet, att jag ej kunde andas. Slutligen öfvergaf jag kärran, och skaffade mig en bod. Det var bära det jag ville säga, att, om jag varit som andra flickor, så hade jag väl liksom de börjat med att skratta och slutat . . .

— Med motsatsen. Deri har ni ganska rätt, mor Arsène. Men alla kunna väl icke ha mod att spänna sig för en vattendragarekärria. Man tänker som så, att man bör roa sig, medan man är ung och ser något ut . . . man är icke alltid sjutton år . . . se'n . . . se'n . . . nå ja, se'n går det all världenes väg eller också gifter man sig.

— Men tycker ni inte kära mamsell, att det vore bättre att börja med att gifta sig?

— Jo visst; men vi äro för enfaldiga, vi förstå inte att locka och fångsla karlarna; vi äro för uppriktiga, för lättrogna, och derföre narra de oss. Jag, till exempel, jag skulle kunna komma hela naturen att rysa, om jag ville berätta . . . Dock nej? . . . det är nog af, att man haft sina sorger; man bör ej förvärta dem medelst upprifvande af minnets sår.

— Huru, mamsell? . . . Ni, som är så ung och så glad, har ni haft sorger?

— Jo, jag menar det, bästa mor Arsène. Vid femton års ålder började jag att smälta i tårar, och dessa tårar aftorkades ej, förrän jag var sexton år. Det är ju rätt hyggligt det, menar jag.

— Man har då bedragit er, mamsell?

— Ännu värre. Det har gått med mig, som med många andra fattiga flickor, hvilka, liksom jag, i början icke tänkt på något ondt. Min historia är icke lång. Mina föräldrar äro bondfolk, i trakten af Saint-Valery, men så fattiga, så fattiga, att de voro tvungne att, af fem barn, som de hade, bortskicka mig till en min moster, som var hushållerska här i Paris. Den goda gumman emottog mig af barmhertighet, och det var beskedligt af henne, ty hennes inkomster voro icke stora. Då jag var elfva år, skickade hon mig till en fabrik i förstaden Saint-Antoine. Icke för det att jag vill säga något ondt om fabriks herrarna, men nog bryr de sig bra litet om sitt folk, när små gossar och små flickor få vara tillsammans om hvarandra, och ihop med ynglingar och stora flickor om sjutton, aderton år, hvilka också få vara tillsammans. Då begriper ni väl . . . Det fins der som annorstädes dåliga varelser, hvilka ej låta besvära sig, hvarken i ord eller handling. Jag vill då fråga, hvad detta är för exempel för barn, som sålunda få höra och se mer än de borde. Det gör, att man, under det man växer upp, vänjer sig vid att höra, se och tänka en hel hop saker, hvilka sedermera förekomma en ganska naturliga.

— Deri har ni mycket rätt, mamsell Rose-Pompon. Stackars barn! hvem skulle bekymra sig om deras seder? . . . Hvarken far eller mor — hvar och en har sitt att sköta.

— Ja, ja, så är det, mor Arsène. Det går fasligt vigt att säga om en ung flicka, som burit sig illa åt: *hon är det och det*. Men om man visste hvarföre hon blifvit sådan, skulle man snarare beklaga än tadla henne . . . Nå — för att återkomma till mig, så får jag säga, att jag vid femtons års ålder var mycket söt . . . En dag hade jag en klagan att framföra hos förste bokhållarn på fabriken. Jag gick upp till honom i hans

rum. Han sade, att han skulle göra mig rättvisa, och att han till och med skulle beskydda mig, om jag ville uppfylla hans önskan . . . Han börjar med att omfamna och kyssa mig . . . Jag stretar emot . . . Då säger han: "Ja så, du vägrar. Då skall jag köra bort dig från fabriken, och du skall bli utan arbete."

— Kors, sådan elak människa! sade mor Arsène.

— Jag kom gråtande hem till min moster, som uppmuntrade mig att vara ståndaktig, att ej ge vika för frestelsen, utan söka mig plats annorstädes. Men alla fabriker voro fullproppade; jag fick intet arbete. En olycka kommer aldrig ensam: min stackars moster blef sjuk, ej en enda styfver fanns i huset. Då tar jag dristigheten på mig och återvänder till fabriksbokhållaren, för att hos honom bönfälla, att åter bli antagen på fabriken. Ingenting hjälper. — "Så mycket värre för dig," sade han; "du har bortstött din egen lycka, ty om du varit beskedlig, så hade jag kanske framdeles gift mig med dig." — Hvad skulle jag göra? Eländet stod för dörrn; min moster låg sjuk; jag hade intet arbete, ingen styfver, för att lindra hennes nöd. Bokhållaren lofvade gifta sig med mig. — Jag gjorde således som många andra.

Och sedan när ni erinrade honom om hans äktenskapslöfte?

— Då skrattade han mig midt i synen, kan ni väl förstå; och efter ett halft års förlopp ötvergef han mig. — Det var då som jag gret så mycket . . . som jag utgöt alla mina tårar på en gång, så att jag har inga kvar . . . Jag insjuknade mycket illa. — Slutligen tröstade jag mig, ty man tröstar sig öfver allting här i världen; jag gjorde bekantskap med Philemon, och det är i hans person som jag hämnas på hela det manliga könet . . . Jag är hans tyrann. —

Dessa sista ord uttalade Rose-Pompon med en sorgsen min, hvarefter det moln, som hade skuggat hennes vackra ansigte, småningom försvann, och hon blef åter lika glad, som innan hon gjorde mor Arsène sin sorgliga berättelse.

— Det är i alla fall ganska saut, yttrade gumman med en tankfull min. — En fattig flicka är så lätt bedragen . . . Hvem skyddar, hvem försvarar henne? . . . Ack ja! oftast är det icke ens eget fel, att man kommer på villspår . . . och . . .

— Nå se . . . Nini-Moulin! ropade Rose-Pompon, fallande mor Arsène i talet och blickande åt andra sidan af gatan. Hvad han är tidigt ute! . . . Hvad skulle han kunna vilja mig så bittida?

Rose-Pompon insvepte sig ännu bättre i sin kappa.

Jacques Dumoulin nalkades verkligen med hatten på ena örat, näsan purprad af Bacchi rosor, och med gnistrande ögon. Han var klädd i en vid paletå, som visade rundningen af hans stora mage. Hans båda händer, af hvilka den ene höll en tjock käpp, voro instuckna i de stora rockfickorna.

I det ögonblick, då han nalkades boddörrn, sannolikt för att tala med portvakterskan, varseblef han Rose-Pompon.

— Hvad! är min pupill så tidigt uppstigen? . . . Det var galant! — Jag kom just, för att ge henne min välsignelse på mongonqvisten.

Nini-Moulin närmade sig med öppna armar till Rose-Pompon, som drog sig ett steg tillbaka.

— Hvad . . . otacksamma barn! utropade den religiöse skribenten. — Ni vägrar att emottaga min faderliga omfamning.

— Jag mottager ej några faderliga omfamningar af andra, än Philemon. — I går fick jag från honom ett bref, jemte en kagge drufmos, tvenne gäss, ett krus hembrygdt ratafia och en äl. — Var inte det en lustig present? Ratafian gömde jag, men det öfriga utbytte jag mot ett par lefvande dufvor, hvilka jag inhyst i Philemons rum, och som göra mig ett innerligt nöje. För resten kommer *min man* snart med 700 francs, som han begärt af sin vördnadsvärda familj, under förevändning att lära sig basfiol, posthorn och lur, . . . för att visa sig intagande, när han kommer i fruntimmersällskap, och sålunda bereda sig tillfälle att göra ett godt parti.

— Nå väl, min älskade pupill, vi kunna ju nu smaka på den hembrygda ratafian och på förhand lätta litet på Philemons 700 francs.

Nini-Moulin slog i detsamma med händerna på sina västfickor, som gäfvo ifrån sig ett metalliskt ljud.

— Jag kom hit, tillade han, för att bedja er försköna mitt lif i dag, och äfven i morgon — till och med i öfvermorgon, om ni så tycker.

— Om det är anständiga och faderliga nöjen, ni föreslår, så säger jag icke nej.

— Var lugn. Jag skall för er vara en farfar, en farfars far, ett familjeporträtt. — Låt se, promenad, middag, spektakel, kostymbal och slutligen supé; hvad tycker ni om det?

— Bra; med vilkor att den stackars Celie får vara med. Det skall förströ henne.

— Låt gå då! hon får vara med.

— Men hör på, ni har då fått ett arf, tjocke apostel?

— Bättre upp, du rosigaste af alla rosor . . . Jag har blifvit hufvudredaktör för en religiös tidning, och som man måste ha en vördnadsbjudande hållning i en så aktningvärd redaktionsbyrå, så begär jag, för hvarje månad, mitt arfvode förskottvis, jemte tre dagars frihet. Endast på detta vilkor samtycker jag att under tjugusju dagar af trettio, spela helgon, och att ständigt vara allvarsam och dräpande, liksom tidningen.

— En tidning! . . . ni! . . . och dertill en religiös! — Nå, den måtte bli bra rolig. Den måtte icke få sin make på något kaffehus.

— Ja, den blir rolig, men icke för alla. Det är idel bemedlade sakristaner, som bestrida kostnaden. De se icke på pengarna, bara tidningen biter, söndersliter, bränner, krossar, dräper och utrotar. — På min heder, skall jag icke bli alldeles befängd, — tillade Nini-Moulin, med ett gapskratt. — Jag skall blöta på de farska såren med mitt etter — *primier crú* och med min galla — *grrrrrand mousseux*.

För att göra sig ännu begripligare, härmade Nini-Moulin det buller korken gör, då den springer ur champagnebuteljen, hvilket narrade Rose-Pompon att skratta alldeles omätligt.

— Hvad titel har er tidning? frågade hon.

- Den heter: *Kärleken till Nästan*.
- Bra! . . . det var ett vackert namn!
- Men vänta, . . . titeln är längre.
- Så låt höra då.
- *Kärleken till Nästan, eller Mordengeln som skall utrota alla Otrogne, Liknöjde och Ljumme*. Tidningen har för öfrigt till motto den store Bossuets tänkespråk: *De, som icke äro med oss, äro emot oss*.
- Det är just hvad Philemon yttrar, då han, i sina studentfejder, skvadronerar med värjan.
- Hvilket bevisar, att örnens ifrån Meaux snille är universelt. Jag har bara en sak emot honom, det nemligen, att han varit afundsjuk på Molière.
- Bah! — skådespelarefund! sade Rose-Pompon.
- Stygga! ropade Nini-Moulin, hotande henne med fingret.
- Men, hör på, då lär ni väl också komma att utrota fru de Sainte-Columbe, ty hon är allt litet ljum i sin tro, hon. — Än ert giftermål, hur går det dermed?
- Bra. Min tidning snarare befordrar, än förbindrar, det. Tänk bara — hufvudredaktör för en tidning . . . det är ju en lysande post. — Sakristanerne predika mitt beröm, frampuffa, understödja och välsigna mig. — Jag kniper nog fru de Sainte-Colombe . . . Och då . . . hvilket lif! . . . hvilket . . . afundsvärdt lif!
- I detta ögonblick inträdde i boden en brefbärare, som till mængelskan lemnade ett bref, sägande:
- Till herr Charlemagne . . . fribref . . . kostar ingenting.
- Ha! sade Rose-Pompon. Det är till den lille hemlighetsfulle gubben, som har så underliga stigar och vägar. — Är brevet långt ifrån?
- Ja, det är säkert det. Det kommer från Italien, från Rom — sade Nini-Moulin, som i sin ordning betraktade brevet, hvilket mor Arsène höll i handen.
- Men . . . sade han — hvad är det då så underligt med den lille gubben?
- Föreställ er, min tjocke apostel, — svarade Rose-Pompon — en gammal man, som innehar tvenne rum på andra sidan om gården. Han ligger der aldrig, men han kommer då och då, och stänger in sig der, under hela långa timmar, utan att insläppa någon människa, och utan att man kan komma under fund med, hvad han har för sig.
- Det är en konspirator eller en falsk myntare, yttrade Nini-Moulin, skrattande.
- Stackars beskedlige gubbe! utbrast mor Arsène. — Jag kan just undra, hvar han då skulle ha sitt myntverk. Han betalar mig alltid i reela penningar den brödkifva och den svarta rättika, som utgör hans frukost, — nemligen då han frukosterar här.
- Huru heter den der hemlighetsfulle gynnaren? frågade Dumoulin.
- Herr Charlemagne, svarade mængelskan. — Men . . . se der, när man talar om trollen, dansa de i farsta'n.

- Hvar är då trollet?
- Se der, den der lille gubben der borta, vid nedra ändan af husraden. Han går med halsen på sned och håller sin gamla paraply under armen.
- Herr Rodin! utropade Nini-Moulin, drog sig tillbaka och nedsteg hastigt några trappsteg, för att ej bli sedd. — Derefter tillade han:
- Och ni säger, att den herrn heter? . . .
- Charlemagne! . . . Känner ni honom? frågade gumman.
- Hvad tusan kan han göra här, under ett falskt namn? . . . sade Dumoulin med låg röst och liksom talande för sig sjelf.
- Ni känner honom då? . . . återtog Rose-Pompon otåligt. — Ni står ju helt försagd.
- Och denne herre byr tvenne rum här i huset? Och han kommer i hemlighet hit? . . . frågade Dumoulin med växande förundran.
- Ja, svarade Rose-Pompon. Man kan från Philemons dufslag se hans fönster.
- Fort, fort! . . . Låt oss gå in, så att han icke får se mig, yttrade Dumoulin ifrigt.
- Och utan att bli bemärkt af Rodin, gick han genom portgången upp i trappan, och derifrån upp i det rum, som beboddes af Rose-Pompon.
- God dag, herr Charlemagne, sade mor Arsène till Rodin, som just nu nalkades bodtröskeln . . . Nu kommer ni två gånger på dagen, hvilket är rätt beskedligt, ty annars är det bra sällan man får se er.
- Ni är mycket god, som tycker det, min söta fru, svarade Rodin med en artig bugning.
- Han inträdde i mångelskans bod.

II.

SMYGHÅLET.

- Rodins fysionomi, då han inträdde i boden, bar stämpel af den mest oskrymtade uppriktighet. Han stödde båda händerna på sin paraplyknapp, och sade: — Det gör mig ondt, att jag väckte er så tidigt i morse, min goda fru!
- Ni kommer så fasligt sällan, min bästa herre, att det vore synd af mig att göra er några förebräelser, svarade mor Arsène.
- Ja, min söta fru, saken är den, jag bor annars på landet, och kan endast då och då komma in hit, för att uträtta mina affärer.
- Då ni talar om affärer, så kommer jag ihåg, att det der brefvet, ni väntade i går, kommit just nyss. Det är långväga och bra stort. — Se här är det. Jag slapp att betala bresdragaren, sade gumman och uppdrog brefvet ur sin kjortelsäck.
- Tack, min söta fru, sade Rodin, som med skenbar likgiltighet emottog skrifvelsen och stoppade den i fickan af sin gamla rock, den han sedan sorgfälligt igenknäppte, ända upp till halsen.
- Går ni nu upp till er, min herre?
- Ja, min bästa fru.

— I det fallet skall jag laga i ordning er lilla frukost. — Skall det vara nu som vanligt?

— Som vanligt.

— Det skall bli färdigt om ett ögonblick.

Mångelskan tog härefter en gammal korg, kastade deruti tre à fyra torfstycken, en liten knippa tändstickor och några stora brännkol, hvilket allt hon öfvertäckte med ett stort kålblad. Derefter gick hon längst in i boden, och framtog ur en låda en stor brödbulle, hvaraf hon skar en tjock skifva. Med verkligt kännaröga utvalde hon derefter, bland mängden, en präktig rättika, skar den midt i tu, gräfdde ett hål deruti, fyllde urgröpnigen med groft salt, sammanlade åter de båda styckena och lade dem varsamt på kålbladet, som skiljde bränslet från matvarorna. Sist tog hon från sin egen härd några eldkol, som hon lade i en liten träsko, full med aska, den hon äfven satte i korgen.

Mor Arsène steg åter upp på öfversta trappsteget af sin bod, och sade till Rodin:

— Här är er korg, min herre.

— Tusen tack, kära fru, genmälde Rodin, under det han nedstack handen i byxfickan och upptog ett åttasousstycke, som han gaf åt mångelskan. Derefter tillade han, då han aflägsnade sig med korgen:

— Rättnu, när jag går bort igen, skall jag, som vanligt, återlemna er korg.

— Tackar ödmjukast, min bäste herre, tackar ödmjukast! yttrade mor Arsène.

Rodin tog sin paraply under venstra armen, och fattade med den högra mångelskans korg. Han inträdde i den mörka portgången, gick med lätta steg öfver den lilla gården och uppför de branta trapporna till andra våningen af den ytterst förfallna byggningen; dit uppkommen, framtog han ur fickan en nyckel och öppnade en dörr, den han i samma ögonblick sorgfälligt tillslöt efter sig.

Det yttre rummet var alldeles omöbleradt. Hvad det inre angår, kan man aldrig tänka sig en otrefligare och eländigare bostad.

Papperstapeter, till den grad mögliga, urblekta och söndriga, att man omöjlig kunde urskilja deras ursprungliga färg, betäckte väggarna. En tälsäng med ojemna fötter, försedd med en dålig madrass och ett malädet ylltäckte, en kullerstol och ett litet halfmurket träbord, en gråaktig kakelugn, lika brokigt utmålad som kinesiskt porslin, en gammal kappsäck med hänglås, liggande under sängen — sådana voro möblerna i detta förfallna näste.

Ett litet smalt fönster med smutsiga rutor insläppte en sparsam dager i detta fula rum, som var nästan helt och hållet beröfvadt luft och dager, i anseende till höjden af byggnaden, hvilken låg utåt en trång gata. Tvenne gamla näsdukar, sammanfästade med knäppnålar och hängande på ett segelgarnssnöre, så att de kunde skjutas fram och tillbaka, tjenade till jalousier. Slutligen vittnade de stora sprickorna i golvet, genom hvars fogningar man kunde se murbruket i trossbottnen, om hyresgästens fullkomliga likgiltighet i afseende på rummets beskaffenhet.

Så snart Rodin hade väl igenläst dörrn, kastade han sin hatt och papply på tätsängan, nedsatte korgen på golvet, samt upptog rättikan och brödskeivan, dem han lade på bordet. Derefter ställde han sig på knä framför kakelugnen, inlade deruti bränslet och blåste med starka lungor på eldkolen, som han medfört.

Sedan elden väl var upptänd, gick Rodin till fönstret, och sammandrog de på segelgarnet hängande näsdukarna, som tjenade till jalousier. Då han nu trodde sig väl undangömd för alla mensklige blickar, uppdrog han ur sin rockficka det bref, som mor Arsène hade lemnat honom.

Vid denna rörelse medföljde flera olika papper. Ett af dessa, som var flottigt, skrynkligt och sammanviket liksom ett litet paket, föll på bordet och slog upp. Det innehöll ett hederslegionskors af silfver, svärtdadt af tiden; det röda bandet, som tillhörde detta kors, hade nästan förlorat sin ursprungliga färg.

Vid åsynen af detta kors, hvilket han åter stoppade i sin ficka, tillika med bronsmedaljen, som Faringi hade röfvat från Dschalma, höjde Rodin på axlarna, i det han smålog med en föraktlig och sardonisk min; derefter uppdrog han sitt stora silfverur, och lade det på bordet, jemte brefvet, som han erhållit från Rom.

Med en besynerlig blandning af misstroende och hopp, af fruktan och otålig nyfikenhet betraktade han detta bref.

Efter några minuter ämnade han bryta sigillet, men straxt kastade han brefvet åter på bordet, liksom han, till följe af en besynerlig nyck, velat ännu några ögonblick förlänga ångsten af en ovisshet, lika pålagsam och retande, som spelarens.

Han såg på urvisaren, och föresatte sig att icke öppna brefvet, förrän klockan blifvit precis half nio. Det felades ännu sju minuter.

Under inverkan af en bland dessa barnsligt fatalistiska besynerligheter, hvaxifran icke ens de starkaste själar äro fritagna, tänkte Rodin för sig sjelf: — Jag brinner af begär att öppna detta bref. Om jag kan besegra min nyfikenhet och icke bryta det, förrän klockan half nio, så äro de underrättelser, det bringar mig, glada och gynnsamma.

För att nu fördrifva dessa minuter, gjorde Rodin några slag af och an i rummet, och ställde sig slutligen i en beundransfullt betraktande ställning framför ett par gamla gulnade gravyrer, skadade af fukt och medelst rostiga spikar fästade på väggen.

Det ena af dessa konstalster, enda prydnad Rodin ville påkosta detta näste, var en af de simpla, groft tecknade bilder, illuminerade i rött, gult, blått och grönt, som man får köpa på marknader. En underskrift på italienska tillkännagaf, att gravyren var tillverkad i Rom.

Den föreställde en kvinna, höljd af idel trasor, bärande en rensel och hållande på sina knän ett litet barn. En spåqvinna med obbyggligt utseende höll i sin hand det lilla barnets, och tycktes deri läsa dess tillkommande öden; ty följande ord, i stora blå bokstäfver, utgingo ur hennes mun: *Sara Papa* (han skall varda påfve).

Den andra af konstprodukterna, som allrämest tycktes inspirera Rodin och synnerligen tog hans uppmärksamhet i anspråk, var en förträfflig kop-

pargravyr, hvars fulländade utarbetning, på en gång djerfva och korrekta teckning, bildade en skarp motsats till den andra målningens groft illuminerade fuskverk.

Denna dyrbara gravyr, af Rodin betalad med tio louis'orer, — för honom en ofantlig lyx! — föreställde en yngling, klädd i trasor. Fulheten i hans anletsdrag mildrades af det snillrika uttrycket i hans fysionomi, som bar stämpel af en kraftfull karakter. Sittande på en sten och omgifven, på längre eller kortare afstånd, af en mängd svinkreatur, dem han vallade, var han målad *en face*, med armbågarna stödda mot knäna och hakan mot händerna.

Den som tiggare klädda ynglingens begrundande ställning, hans väldigt breda och höga panna, skärpan i hans genomträngande blick, det fasta och sluga draget kring hans mun, — allt tycktes röja ett oryggligt beslut, i förening med ett öfverlägset snille och listig förlagenhet.

Inunder denna figur utgjorde de påfliga insignierna ramen kring en medaljong, i hvars medelpunkt man såg ett gubbhufvud, hvars drag, om än skarpt markerade, hade en träffande likhet med den unge svinberdens.

Denna gravyr hade till titel: *Sixti V:s ungdom*, och den illuminerade benämndes: *Spådomen*.

Medan Rodin betraktade dessa gravyrer, allt närmare, och med en allt mera glänsande och forskande blick, liksom hade han af dem velat hämta ingivelse och hopp, stod han med högra armen bakom hufvudet, och höll sig, så till sägandes, stödd mot väggen, under det att han, med venstra handen i fickan af sina svarta benkläder, utsköt ena skörtet af sin gamla, olivfärgade rock.

I flera minuter bibehöll han denna mediterande ställning.

Rodin kom, som redan nämnt är, sällan till sitt hemvist. Enligt sin Ordens föreskrifter, hade han ständigt bott hos abbé d'Aigrigny, hvilken det var honom specielt anbefaldt att vaka öfver. Ingen enda medlem af kongregationen, särdeles på den underordnade plats, Rodin hittills innehaft, ägde lof att hafva ett eget hem, att stänga sig inne i sina rum, eller begagna någon möbel, som kunde igenläsas med nyckel; allt i ändamål, att ingenting skulle kunna hindra det beständiga inbördes spioneri, som utgör en af de förnämsta stadgarna inom Jesuiternas samfund, och som är en af de mäktigaste driffjedrarna, i fråga om välde och tråldom.

Men af vissa skäl och omständigheter, som voro kända endast af honom sjelf, och hvarmed hans Ordens fördelar äfven voro förknippade, hade Rodin, utan att någon af hans medbröder visste det, byrt denna lilla bostad på gatan Clovis.

Det var från det inre af denna okända fristad, som Rodin korresponderade med det heliga samfundets mäktigaste och mest inflytelserika medlemmar.

Man torde erinra sig att, i början af denna historia, Rodin skref till Rom, det abbé d'Aigrigny, då han fått ordres att genast lemna Frankrike, utan att besöka sin döende mor, hade tvekat att resa, samt att Rodin då,

under biljetten, som för Ordens general angaf abbé d'Aigrignys tvekan, i form af postscriptum tillade:

Säg fursten kardinalen, att han kan räkna på mig, men att han å sin sida också måste verksamt tjena mig tillbaka.

Denna förtroliga brefvexling med en af Ordens mäktigaste dignitärer, den nästan beskyddande ton, som Rodin inlade i sin helsning till fursten kardinalen, bevisade noggsamt, att socius, oakadt sin underordnade ställning, eller rättare — sin skenbara undergifvenhet, var, vid denna tidpunkt, af flera bland kyrkans furstar och andra högt uppsatte män, ansedd som en ganska vigtig man. Dessa adresserade sina bref till honom, på Paris, men under ett diktadt namn, och dessutom icke skrifna med bokstäver, utan med chiffer, såsom bruket och försigtigheten fordrade.

Efter flera minuters kontemplativt betraktande af *Sixti V:s* porträtt, återvände Rodin långsamt till bordet, der brevet låg, hvilket han, oakadt sin stora nyfikenhet, till följe af ett slags vidskeplig ingifvelse hade dröjt att uppbryta.

Som det ännu fattades några minuter, innan visaren på hans ur pekade på half nio, gjorde Rodin, för att icke försumma någon tid, förberedelser till sin tarfliga frukost. Han lade brödet och rättikan bredvid en skrifflåda, fullsatt med pennor, derefter satte han sig på stolen, der han, så till sägandes, hade kakelugnen emellan fötterna, framdrog ur västfickan en knif med hornskäft, hvars hvassa blad var till två tredjedelar utnött, och afskar dermed ömsom en bit bröd och en bit rättika, börjande sålunda sin tarfliga måltid med en nästan glupsk matlust och med ögat ständigt fästadt på urvisaren.

När nu den afgörande minuten var inne, uppbrot Rodin omslaget med darrande hand.

Det innehöll tvenne bref. Det första tycktes blott så der tillfredsställa honom, ty efter några minuter höjde han på axlarna, och slog otåligt med knifskäftet på bordet, hvarefter han med avvigan af sin smutsiga hand undansköt detta bref, och öppnade sedan det andra, hvilket han genomögnade, hållande brödbiten i ena handen och med den andra mekaniskt doppande rättikan i saltet, som låg utstjelpat på ena hörnet af bordet.

Hastigt blef hans hand orörlig. Allt efter som han läste, syntes han alltmera intresserad, förvånad, öfverraskad.

Hastigt reste han sig upp af stolen och sprang till fönstret, för att genom en noggrannare undersökning af brevets chiffer öfvertyga sig, att han icke läst orätt, så oväntadt förekom honom, hvad han nyss läst.

Sannolikt fann han, att han hade dechiffererat rätt; ty han fällde armarna, icke af nedslagenhet, utan af en lika oförväntad som utomordentlig tillfredsställelse. Några ögonblick blef han stående med sänkt hafvud och stirrande blick. Tätta, långt utdragna, starka andetag voro enda tecken till den glädje han visade.

Menniskor med djerf ärelystnad och outtröttligt tålmod i sina planers utförande, blifva ofta bestörta, då de se dem lyckas, synnerligast när framgången vida öfverstiger all deras väntan och förhoppning.

Rodin befann sig uti detta läge.

— Tack vare hans underbara list, slughet och förställning, tack vare hans frikostiga löften om stora fördelar, samt den sällsamma blandning af beundran, fruktan och tillit, som hans öfverlägsna snille ingaf flera inflytelserika personer, inhämtade Rodin nu från påfliga residensstaden, att han, efter någon tids förlopp, kunde med hopp om framgång söka en plats, som ej sällan väckt regerande personers fruktan, hat och afund, en plats, den ömsom store och förtjenstfulle män, afskyvärda bofvar, eller personer, som utgått från samhällets lägsta klasser, innehåft.

Men, för att Rodin skulle uppnå detta mål, erfordrades, att han o-vilkorligen måste lyckas i hvad han företagit sig, och det utan uppseende, utan våld, endast derigenom att han skickligt förstod att sätta passionerna i rörelse och slugt leda dem för sina ändamål; han borde nemligen:

Försäkra Jesuitiska samfundet om åtkomsten och besittningen af Renneponska arfvet.

En besittning, som sålunda ägde dubbel och omätlig vigt; ty Rodin tänkte, enligt sina personliga afsigter, begagna sin Orden, — hvars chef var fullkomligt i hans händer — till verktyg för sina egna ärelystna planer och till ett medel att skrämma med.

Så snart första intrycket af hans bestörtning var förbi, ett intryck som, så till sägandes, icke var annat än en ärelystnadens blygsamhet, ett misstroende till sig sjelf, ganska vanligt hos verkligt öfverlägsna människor, började han att mera lugnt, mera logiskt betrakta saken, hvarvid han nästan förebrädde sig den bestörtning, han erfarit.

Men — hvilken besynnerlig motsats! . . . efter en stunds förlopp gaf han vika för ett af de barnsliga och narraktiga infall, som människan ofta får, då hon tror sig vara allena och obemärkt. Han steg hastigt upp, tog brevet, som hade beredt honom en så glad öfverraskning, gick bort och höll det framför ögonen på den unge herden, som slutligen blef påfve. Derefter skakade han stolt och triumferande på hufvudet, fästade sin ormblick på porträttet, och mumlade mellan tänderna, i det han höll sitt smutsiga finger på de påfliga insignierna:

Hej, broder! . . . jag också . . . kanhända . . .

Efter detta löjlige känsloutbrott, återvände han till sin plats, och det såg verkligen ut, som om den glädjande underrättelsen hade ökat hans matlust, ty han utbreddede brevet framför sig på bordet, stirrade derpå, och började att med ett slags glad ursinnighet mumsa på sitt stora bröd och sin beska rättika, i det han gnolade en gammal kyrkmelodi.

Det låg någonting sällsamt, stort, nästan förfärande i kontrasten hos denna oerhörda ärelystnad, nästan så godt som rättfärdigad genom händelsernas gång, men boende — om man så får säga — i ett så eländigt kyffe.

Abbé d'Aigrigny, en man, om icke just mycket öfverlägsen, åtminstone utrustad med stora själsförmögenheter, en man af högförnäm börd och stolt karakter, en man som umgicks med de högsta personer i samhäl-

let, skulle aldrig haft den djerfheten att ens tänka på, hvad Rodin i ett språng hoppades vinna. Abbé d'Aigrignys enda mål — och äfven det fann han ganska förmätet — var att en dag kunna bli utvald till Ordens general — chef för denna Orden, som omfattade hela världen.

Skilnaden mellan dessa begge personers ärelystna anlag är ganska begriplig. Då en man med utmärkt förstånd, med en frisk och kraftig natur, sammantränger alla sina kropps- och själskrafter kring en enda tanka, oafslätligt, såsom Rodin, iakttagert kyskhet och måttlighet, med ett ord frivilligt afsäger sig hvarje hjertats eller sinnenas njutning, då kan man vara viss uppå, att denne man icke sålunda gör sig upprorisk mot Skaparens heliga ändamål, utan att hängifva sig åt någon vidunderlig, allt uppslukande passion, någon afgrundsande, som, i kraft af ett gudlöst kontrakt, kräfver af honom, i utbyte mot en fruktansvärd makt, tillintetgörelsen af alla de ädla böjelser, af alla de onämbara dragkrafter, af alla de ömma instinkter, hvarmed den Allsmäktige i sin eviga vishet, i sin outtömliga godhet, så faderligt begäfvat sina skapade varelser.

Under det stumma uppträde, vi nyss beskrifvit, hade Rodin icke varseblifvit, att gardinerna till ett af fönstren i tredje våningen af det hus, som var beläget midt emot der han bodde, hade sakta dragits isär och till hälften afslöjat Rose-Pompons skalkaktiga ansigte, äfvensom Silenen Nini-Moulins.

Man ser således, att Rodin, oakadt förskansningen af de båda näsdukarna, ingalunda undgått en nyfiken grauskning af de begge koryfeerna från *La Tulipe Orangeuse*.

III.

ETT OVÄNTADT BESÖK.

Ehuru Rodin hade erfärit den mest skakande bestörtning vid genomläsandet af det andra brevet från Rom, ville han dock ingalunda, att hans svar skulle vittna om denna öfverraskning. Så snart han slutat sin tarfliga frukost, tog han ett ark papper och chifferrade hastigt följande not, i den hårda och skärande ton, som var honom så egen, då han ej var tvungen att förstålla sig:

"Hvad jag inhämtat, förvånar mig icke. — Jag hade förutsett allt. — Obeslutsamhet och feghet bringa alltid sådana frukter. Den starkare undertrycker den svagare. Den tredje ser på och låter det ske."

"Det tycker jag om."

"Den gode kardinal Albanis mördareband förslå icke längre till de ogudaktige liberales massakrerande; — de hafva tröttnat."

"Det tycker jag icke om."

"De måste gå på."

Just i det ögonblick, då Rodin nedskref dessa ord, blef han hastigt störd af Rose-Pompons klara och friska röst; hon hade öppnat Philemons fönster och sjöng med mycket behag, utur Beranger, den odödliga sångaren, som hon kunde helt och hållet utantill, följande vers:

"Dock — hvilken villa! — Gud är icke vred.
 Han skapte allt; på allt Han mild ser ned.
 Han gaf oss vin, som eldar våra sinnen,
 Och vänskapen med sina ljufva minnen,
 Och kärlek, denna stråle ifrån Gud,
 Som tystar alla smärtans klagoljud. —
 Med glas i hand må hvarje redlig man
 Förtro sin väg åt Gud, som hjelpa kan."

Denna sång, som andas en så gudomlig mildhet, kontrasterade på ett besynnerligt sätt med den kalla grymheten i de af Rodin nyss nedskrifna raderna. Han spratt till och bet sig i läppen af vrede, då han igenkände den store poetens omgäde, denné verkligt kristlige poet, som hade gifvit den ondskefulla kyrkan så mången stöt.

Rodin höll några ögonblick upp med sin skrifning, otålig och förargad, ty han trodde, att sången skulle fortsättas. Men Rose-Pompon teg, eller gnolade helt sakta, och öfvergick snart till melodien på *den Gode Påfven*, som hon trallade, utan ord.

Rodin, som icke vågade gå fram till fönstret och se, hvem den besvärliga sångerskan var, höjde på axlarna, återtog sin penna och fortfor: — Nu till en annan sak: — Man bör uppretta de frissionade i alla länder, underblåsa Europas filosofistiska raseri . . . sätta liberalismen i harnesk, hetsa mot Rom allt hvad skrikare heter. Till den ändan inför hela världen proklamera följande trenne satser:

1:o "Det är afskyvärdt att påstå, det man kan blifva salig på hvilken tro som helst, så framt sederna äro rena."

2:o "Det är lika farligt, som förvändt, att bevilja folken samvetsfrihet."

3:o "Man kan icke nog hysa afsky för pressens frihet."

"Man måste förmå den svage mannen, att öppet förkunna dessa i alla afscenden renläriga satser, — prisa för honom deras goda verkan på de despotiska styrelserna, på de sanna katolikerna, på alla dem, som sätta nosgrimma på pöbeln. Han skall bita på kroken. — Äro dessa satser väl en gång affattade i skrift, då utbrister stormen. — Allmän resning mot Rom — stark splittring — det heliga kollegium sönderfaller i tre partier. — Ett gillar; det andra tadlar; det tredje darrar. *Den svage mannen* skall då, mera förskräckt än han nu för tiden är öfver att hafva låtit underkufva Polen, studsas vid de högljudda ropen, vid de förebräelser, de hotelser och våldsamma brytningar, som uppkomma."

"Detta är alldeles i min smak".

"Då tillhör det vår gode vördige Pater att uppskaka *den svage mannens* samvete . . . att oro hans sinne . . . att skrämma hans själ."

"I korthet sagdt: — man måste väcka hans leda vid allt — söndra hans konselj, — isolera — förskräcka honom . . . fördubbla den gode Albanis vilda ifver . . . återväcka *Sanfédisternas* blodtörst — lemna några liberala åt deras hunger — låta dem plundra, våldföra, massakrera, liksom

i Cesena — bilda en stigande sjö af Carbonariblod. — Då skall den svage mannen få nog. — Så många blodbad i hans namn! — Han skall träda tillbaka, tillbaka — hvarje af hans dagar skall ha sitt samvetsagg — hvarje natt sin fasa — hvarje minut sin dödsängest. Och den afsägelse, hvarmed han redan hotar, skall slutligen äga rum — kanske alltför tidigt. — Detta är den enda faran för närvarande. Er tillhör att förekomma den.”

”Hvad afsägelsen angår, har storpenitentiariern förstått mig. — I stället att åt en *general* anförtro högsta embetet inom vår Orden, den heliga stolens bästa milis, sköter jag det sjelf. — Från det ögonblicket oroar mig icke denna milis. Exempel derpå janitscharerna och de pretorianska garderna voro alltid farliga för makten; — hvarföre? — emedan de hade förmått att organisera sig såsom maktens försvarare, utom maktens område. — Derifrån deras förskräckande välde.”

”Clemens XIV, huru enfaldig! . . . Att brännmärka, upphäffa vårt samfund — hvilket oförlätligt fell — Försvara det, urskulda det, förklara sig för dess *general* — se der hvad han hade bort göra. Då skulle samfundet, helt och hållet i hans våld, hafva samtyckt till allt. — Han skulle då gjort vår makt till sin egen, gjort oss länspligtiga under den heliga stolen, som ej mer behöft frukta . . . våra *tjenster*. — Clemens XIV dog af *kolik* — ni förstår mig väl. — Hur det än må gå, så får jag åtminstone icke samma död.”

Rose-Pompons skära och rena röst ljöd ånyo.

Rodin spratt upp af harm; men snart, och ju längre han afhörde en vers ur Berangers *Gode Påfve*, den han ej förut hade hört — ty han kunde ej sin Beranger utantill, såsom Philemons *gräsenka* — blef jesuiten, som var särdeles tillgänglig för vissa sällsamma, vidskepliga idéer, helt bestört, nästan häpen öfver detta besynnerliga sammanträffande.

Rodin, som till hälften hade rest sig upp af stolen, lyssnade ännu med framräckt hals och stirrande ögon på Rose-Pompon, som, lik ett hi, hvilket fladdrar från blomma till blomma, öfvergick från den ena melodien till den andra, och nu började sjunga det förtjusande omqvädet i ”*Höningsfogeln*.”

Då jesuiten icke hörde något vidare, satte han sig åter med ett slags häpnad; men efter några minuters begrundande, började hans ansigte på en gång att stråla. Han ansåg händelsen med sängen för ett lyckligt omen.

Åter fattade han pennan, och de första ord, han nedskref, smakade, så till sägandes, af detta besynnerliga förtroende till ett blindt öde.

— Aldrig har jag, till den grad som nu, trott på en god utgång. Ett skäl mera att ingenting försumma. — Alla aningar anbefalla ett fördubbladt nit. — En ny tanke föll mig in i går.

”Man skall här handla i samråd. — Jag har grundat en ultrakatolsk tidning: *Kärleken till nästan*. — Af dess ultramontanska, tyranniska, frihetsmördande ursinnighet skall man sluta till, att den är Roms organ. — Jag skall gifva fart åt dessa rykten — Förbittringen skall derigenom ökas.”

”Detta faller mig ganska lägligt.”

"Jag skall väcka frågan om undervisningens frihet. Landets liberala skola understödja oss. — I sin dumbhet inrymma de äfven åt oss del af den allmänna rättigheten, fastän våra privilegier, våra friheter, vårt inflytande från biktstolen, vår undergifvenhet för Rom, ställa oss utom alla allmänna rättigheter, genom de fördelar vi åtnjuta. — I dubbelt hänseende enfaldiga, tro de oss vara afväpnade, för det de sjelfva äro det, i anseende till oss".

"En bekymmersam fråga: — åter högljudna rop — ny förtret för den svage mannen. Många bäckar små göra en stor å".

"Mycket bra".

"I få ord: *afsägelsen* blir finalen. Medlet måste bli ett ständigt aggande, en aflätlig tortyr. Rennepontska arvet betalar utnämningen. Bettingadt pris, såld vara!"

Rodin afbröt här sin skrifning, emedan han trodde sig hafva hört något buller utanför yttre kammardörrn. Han lyssnade och höll andan. Då ingenting vidare afhöordes, trodde han sig hafva hört orätt, och återtog pennan. Han skref:

"Jag åtager mig den Rennepontska affären — enda drifhjulet för våra världsliga anläggningar. Man får lof att åter börja från grunden, låta intressena spela, sätta passionerna i rörelse. För abbé d'Aigrignys plumpa hammarslag hade så när allt fallit i spillror. Emellertid äger han sina rätt goda egenskaper — han är en man af verd, förstår konsten att intaga menniskor, har en skarp blick — men alltid samma ton, dessutom är han icke nog stor, för att kunna göra sig liten. Jag skall nog veta att draga parti af hans lyckliga medelmätta; den kan vara mig till god nytta. Jag har vid tillfälle begagnat R. P. G:s fullmakt. Jag skall, om behofvet så påkallar, underrätta abbé d'Aigrigny om de löften, generalen gifvit mig. Hittills har man låtit honom verka för åtkomsten af detta arf, hvars bestämmelse ni vet . . . En god idé . . . men icke utan sina o-lägenheter. Samma mål, på annan väg.

"Underrättelserna — falska; — det är öfver 200 millioner; sedan uppskofstiden gått till ända, blir ovissheten om, hvem arvet rätteligen tillhör, en visshet — återstår ett ofantligt verkningssält.

"Rennepontska affären är för närvarande i dubbelt afseende min egen. Inom trenne månader skola dessa två hundra millioner tillhöra oss . . . och det med arfvingarnes fria vilja och samtycke — det är nödvändigt. Ty i annat fall går jag miste om den temporella fördelen deraf, och min framgång blir icke hälften så stor. Jag har begärt fullmakt — tiden brådskar — jag handlar som om jag redan erhållit den. En viss upplysning är mig oundgängligen nödvändig för mina planer — jag väntar den af er . . . jag måste ha den . . . ni förstår mig. Er brors stora inflytande vid hofvet i Wien skall vara er till nytta. Jag önskar de noggrannaste underrättelser om hertigens af Reichstadt — Imperialisternes Napoleon II — närvarande ställning. Skulle man genom er bror kunna inleda en hemlig brefvexling med prinsen, utau att hans omgifning finge nys derom? Svara mig bestämdt på denna fråga.

"Gif mig svar härpå med första — det är af yttersta vigt. Denna

not afgår i dag; jag skall kompletterá den i morgon. Den kommer er, såsom alltid, tillhanda genom den lille köpmanneu".

I det ögonblick, då Rodin hade inlagt ofvastående bref i ett dubbelt omslag och förseglat det, tyckte han sig åter höra något buller utanför dörren.

Han lyssnade.

Efter ett par ögonblicks tystnad, hördes några slag på dörren, som genljödo långt in i rummet.

Rodin darrade. Det var första gången, någon klappat på hans dörr, under nära ett års tid, som han innehaft denna bostad.

Jesuiten hastade att i sin rockficka väl nedstoppa brefvet, som han nyss skrivit, hvarefter han skyndade att öppna den gamla kappsäcken, som låg under sängen, tog en bunt papper, inlindad i en trasig suusnäsduk, lade i samma näsduk de tvenne cifferbref, han nyligen erhållit, och satte åter sorgfälligt hänglåset för kappsäcken.

Bultningen på dörren fortfor med mycken otålighet.

Rodin tog mångelskans korg i handen och sin gamla paraply under armen, samt skyndade, ytterst oroligt till dörren, för att se, hvem det var som bultade.

Han öppnade dörren, och befann sig ansigte mot ansigte med Rose-Pompon, den besvärliga sångerskan, som med en kort, men höflig, nigning frågade, i en fullkomligt oskyldig ton:

— Är det icke herr Rodin?

III.

EN VÄNSKAPSTJENST.

Oaktadt sin bestörtning och oro, lät Rodin ingenting märka. Han blinkade icke ens. Då han såg den unga flickans nyfikna ögonkast, stängde han väl dörren efter sig. Sedan frågade han vänligt:

— Hvem söker ni, mitt barn?

— Herr Rodin, svarade den unga flickan dristigt, och öppnade sina vackra blå ögon till hela deras vidd, i det hon skarpt fixerade honom.

— Det är icke här — sade han, i det han tog ett steg, för att gå ner . . . Jag känner icke den personen. Hör åt der uppe eller der nere.

— Åh, så narraktigt! ropade Rose-Pompon, höjande på axlarna. — Just som man icke skulle veta, att ni heter Rodin.

— Charlemagne, yttrade Rodin, höfligt bugande. — Charlemagne, till er tjänst — ifall jag kunde vara er till någon tjänst.

— Det kan ni icke, sade Rose-Pompon i en majestätisk ton, hvarefter hon med skalkaktig min tillade: — Jag begriper nog. Ni har era små fuffens för er, och ni är rädd, att mamma Rodin skall utspionera er.

— Se så, min söta flicka, sade socius, småleende med faderlig min; ni har just vändt er till den rätta. — Jag älskar ungdom — munter ungdom. Således må ni gerna roa er, äfven på min bekostnad . . . Men lät mig nu få gå, ty jag har brådtom.

Och Rodin tog ånyo ett steg åt trappan.

Herr Rodin, yttrade Rose-Pompon i högtidlig ton, jag har ganska viktiga saker att meddela er, råd att af er begära, i en hjertats angelägenhet.

— Ja så, lilla toka. — Ni har då ingen att plåga i huset der ni bor, utan ni kommer hit i det här huset.

— Men jag bor ju här i huset, herr Rodin, svarade Rose-Pompon, i det hon med flit lade tonvigt på hans namn.

— Sää? . . . Bor ni här? . . . Jag var okunnig om ett så vackert grannskap.

— Ja, jag har bott här i sex månader, herr Rodin.

— Verkligen? . . . Och hvar då?

— I tredje våningen af den byggning, som ligger midt emot era fönster, herr Rodin.

— Det var då ni, som sjöng så vackert nyss?

— Jag sjelf, min herre.

— Ni har, i sanning, gjort mig ett stort nöje.

— Ni är alltför artig, herr Rodin.

— Och ni bor hos edra aktningvärda föräldrar, gissar jag?

— Ja visst, herr Rodin, svarade Rose-Pompon, i det hon nedslog ögonen med den oskyldigaste min i världen. — Jag bor hos farfar Philemon och farmor Bacchanal . . . en drottning . . . ingenting mer och ingenting mindre.

Rodin hade hittills varit allvarsamt oroad öfver, att Rose-Pompon fått veta hans verkliga namn; men då han hörde Bacchanaldrottningen nämnas, och att hon bodde i huset, fann han i mötet med den unga flickan något, som uppväggde obehaget deraf. Det var verkligen för honom högst angeläget att få reda på Bacchanaldrottningen, *Couche-tout-nus* älskarinna, äfvensom på hennes syster, la Mayeux — la Mayeux, hvilken var anskrifven som farlig, alltifrån hennes samtal med klosterförestånderskan och hennes deltagande i fröken de Cardovilles rymningsförsök. Dessutom hoppades Rodin, i följe af hvad han nu fått höra, att han snart skulle kunna utlura af Rose-Pompon, hvem som sagt henne, att han, som kallade sig Charlemagne, egentligen hette Rodin.

Knappt hade den unga flickan uttalat Bacchanaldrottningens namn, förrän Rodin sammanknäppte händerna, och syntes lika bestört, som lifligt intresserad.

— Ack, min bästa flicka, ropade han, jag besvär er . . . låtom oss tala allvarsamt. — Skulle det kanske vara fråga om en ung flicka, som har fått detta binamn, och som är syster till en ofärdig sömmerska?

— Ja, min herre. Bacchanaldrottningen är hennes binamn, svarade Rose-Pompon, i sin tur ganska förvånad; — annars heter hon *Celie Soliveau* och är min vän.

— Ja så — hon är er vän — yttrade Rodin, tankfull.

— Ja, min intima vän.

— Och ni håller af henne?

— Som en syster . . . Stackars flicka! jag gör för henne allt hvad jag förmår, men det är icke stort. — Dock, huru kan en aktningvärd man af er ålder känna Bacchanaldrottningen? — Ha! ha! . . . detta bevisar bäst, att ni bär ett falskt namn.

— Min goda vän, jag har numera ingen lust att skratta, sade Rodin så sorgligt, att Rose-Pompon förebrädde sig sitt skämt. Hon frågade nu allvarsamt:

— Men huru har ni lärt känna Celie Soliveau?

— Ack! det är icke henne jag känner, men en hederlig yngling, som älskar henne ända till galenskap.

— Jacques Rennepont?

— Ja, eljest kallad *Couche-tout-nu*. Han sitter för närvarande på gäldstugan, återtog Rodin med en suck. — Jag såg honom i går.

— Ni såg honom i går? . . . Åh, hvad det var bra! ropade Rose-Pompon, klappande händerna. — Kom då genast, genast upp på Philemons rum, för att ge den stackars Celie underrättelse om hennes älskare . . . Hon är så orolig.

— Mitt goda barn! Jag skulle icke vilja ge henne annat än goda underrättelser om den beskedliga gossen, som jag håller så mycket af, oakadt hans dårskaper . . . ty hvem har icke begått dårskaper? — tillade Rodin med välvilligt urskuldande.

— Minsann har ni icke deruti rätt, utbrast Rose-Pompon, under det hon vaggade af och an, liksom hade hon ännu varit klädd som debardör.

— Jag går än längre, återtog Rodin; — jag håller af honom just för hans dårskapers skull; ty, ser ni, min goda flicka — man må säga hvad man vill, så fins alltid ett godt hjerta, ligger alltid något godt till grund hos dem, som bortkastat sina penningar på andra.

— Ack ja! . . . Ni är en bra beskedlig man, utbrast Rose-Pompon, helt förtjust öfver Rodins filosofi. — Men hvarföre vill ni icke komma och helsa på Celie, för att med henne tala om Jacques Rennepont?

— Hvad tjenar det till att underrätta henne om hvad hon redan vet? — Att Jacques är arresterad? . . . Hvad jag önskade att kunna göra, det vore att befria den stackars gossen från hans ledsamma belägenhet.

— Ack, min herre, gör det! ropade Rose-Pompon lifligt. — Hjelp honom ur fängelset, och vi skola omfamna er, både jag och Celie.

— Det vore en bortslösad godhet, lilla tokal svarade Rodin småleende. — Men lita på, jag behöfver icke ha någon belöning i sigte, för att göra litet godt, när jag kan.

— Således hoppas ni kunna hjälpa Jacques ur fängelset?

Rodin skakade på hufvudet, och svarade med en harmsen och missnöjd min:

— Jag hoppades det . . . ja, jag hoppades det verkligen! — men nu, ser ni, är allt förändradt.

— Hvarföre det? frågade Rose-Pompon med bestörtning.

— Det der stygga skämtet, som ni roar er med, min lilla flicka, i det ni kallar mig Rodin, återtog han, kan vara ganska roligt för er, det begriper jag nog. Ni är, i detta hänseende, icke annat än ett eko. Någon har säkert sagt till er: Gå och säg herr Charlemagne, att han heter Rodin; det skulle vara bra lustigt.

— Ja, det är säkert, att det icke fallit mig sjelf in, att kalla er

herr Rodin, ty man påfinner icke af sig sjelf ett sådant der namn, svarade Rose Pompon.

— Nå väl, den person, som lagt er det i munnen, har, sig sjelf ovetande, gjort den stackars Jacques Rennepont mycken skada.

— Ack, min Gud! — och det bara för det jag kallat er herr Rodin, i stället för herr Charlemagne, ropade Rose-Pompon med yttersta bedröfvelse och bittert ånrande sitt skämt, hvartill Nini-Moulins ingifvelse var skulden.

— Men, min herre, återtog hon, efter något uppehåll, hvad kan väl detta skämt ha för gemenskap med den tjenst, ni ämnade göra Jacques?

— Det är något, som jag icke kan, icke får säga er, min lilla vän.

— I sanning . . . jag är alldeles tröstlös öfver det här, — just för den beskedliga Renneponts skull. — Tillåt mig nu att gå ned.

— Min herre, hör mig, ropade Rose-Pompon. Om jag sade er namnet på den person, som narrat mig att kalla er herr Rodin, skulle ni då intressera er för Jacques?

— Jag vill aldrig forska efter någons hemligheter, min söta vän. Ni har, i denna sak, varit en lekboll, ett eko för några kanske mycket farliga personer, och, ser ni, oaktadt mitt myckna deltagande för Jacques Rennepont, har jag icke lust att för hans skull skaffa mig fiender. — Gud bevara mig derifrån!

Rose-Pompon begrep icke Rodins fruktan, och det var just det, hvar på han räknade. Efter någon tystnad yttrade den unga flickan:

— Hör på, min herre, det er öfvergår mitt förstånd; jag begriper ej ett ord af alltsammans; men hvad jag vet är, att jag blefve otröstlig, om jag genom en barnslighet råkat göra en menniska något ondt, särdeles en så beskedlig gosse som Rennepont. Jag skall säga er rent ut, hur det hänger ihop. Min uppriktighet tör väl vara nyttig till något.

— Uppriktigheten sprider ofta ljus öfver de mörkaste ämnen, genmälde Rodin allvarsamt.

— Nå väl, återtog flickan, Nini-Moulin må skylla sig sjelf. Hvarföre skulle han narra mig att säga dumbeter, som kunna skada den arma Celies älskare? — Herrin skall få höra, hur det var. — Nini-Moulin, som är en stor spektakelmakare, fick, för en stund sedan, se er på gatan. Portvakterskan påstod, att ni hette Charlemagne; men han sade till mig: nej, han heter Rodin. Vi skola göra honom ett spratt. Rose-Pompon, spring upp och klappa på hans dörr; när han kommer ut, så kalla honom herr Rodin, och du skall få se, hvilken löjlig figur han skall göra. — Jag lofvade Nini-Moulin, att icke nämna hans namn, men då jag hör, att det kan skada Jacques, så får det vara.

Vid namnet Nini-Moulin, hade Rodin ej förmått återhålla en rörelse af öfverraskning. Denne paskillskribent, åt hvilken han uppdragit redaktionen af tidningsskriften *Kärleken till nästan*, var icke personligen att frukta. Men Nini-Moulin, som, när han druckit något, var ganska språk-sam och sqvalleraktig, kunde göra Rodin mycken förtret, helst om denne, såsom sannolikt var, behöfde oftare återkomma till detta hus, för att utföra sina planer med Jacques Rennepont, genom Bacchanaldrottningens

bemedling. Vår socius beslöt således inom sig, att på något sätt förekomma denna olägenhet.

— Således, min lilla vän, återtog han, är det en herr Desmoulin, som narrat er att spela mig detta puts?

— Nej, icke Desmoulin utan Dumoulin, svarade Rose-Pompon. Han skrifver i sakristanernas tidning, och försvarar de andäktiga; nota bene — han har väl betaldt därför. Ty, ser ni, är Nini-Moulin ett helgon, så äro hans skyddshelgon *Saint Soiffard* och *Saint Chicard*. Det säger han sjelf.

— Det målte vara en lustig herre, den der.

— Ja, ett godt barn!

— Men vänta, . . . vänta litet . . . sade Rodin, i det han tycktes samla sina tankar, — är det icke en karl om trettiosex eller fyratio år . . . stor mage — rödbrusigt ausigte?

— Rött som ett glas vin, svarade Rose-Pompon. Och en karbunkelnäsa — knottrig som ett hallon.

— Ja, då är det han — herr Dumoulin. Åh, i det fallet är jag alldeles lugn. Det der skämtet oroar mig icke nu mera, min lilla flicka; det är en alltför hederlig och bra karl, den der Dumoulin. Det enda jag har emot honom, är att han något för mycket älskar nöjet.

— Således, min herre, vill ni bjuda till att tjena Jacques? — Nini-Moulin's dumma narri skall då icke afhålla er derifrån?

— Nej. — Jag hoppas kunna tjena Jacques.

— Jag skall väl icke tala om för Nini-Moulin, att ni fått veta, att det är han, som bedt mig kalla er herr Rodin? — Eller hur, min herre?

— Hvarför icke? — I alla händelser och förhållanden bör man alltid tala sanning, min lilla vän.

— Men, min herre, Nini-Moulin anbefalld mig så strängt, att icke nämna bonom.

— Att ni det gjorde, var ju af ett ganska godt skäl . . . Hvarföre icke tillstå det? . . . För öfrigt, min lilla vän, angår den saken er sjelf och icke mig. — Ni gör som ni vill.

— Och kan jag för Celie omtala era goda afsigter, i hänseende till Jacques?

— Uppriktighet, min bästa vän, alltid uppriktighet. Man äfventyrar aldrig något med att säga som det är.

— Stackars Celie, hvad hon skall bli glad! utbrast Rose-Pompon lifligt. — Och hvad denna nyhet kommer lägligt!

— Men, inföll Rodin, bara hon icke för mycket öfverdrifver sina förhoppningar. Jag lofvar icke bestämdt . . . att hjälpa den beskedlige unge mannen . . . ut ur fängelset . . . jag säger blott, att jag skall försöka. Men hvad jag bestämdt lofvar . . . ty alltsedan Jacques arresterades, förmodar jag er vän vara i ett ganska bekymmersamt läge . . .

— Ack, min herrel!

— Hvad jag bestämdt lofvar, säger jag, är ett litet understöd . . . som er vän skall få redan i dag, så att hon må kunna lefva ärligt och anständigt. — Om hon vill vara förnuftig . . . märk väl — om hon är förnuftig, så få vi sedermera se.

— Ack, min herre, ni vet icke, huru ni kommer just i rättan tid till den stackars Celies hjälp. Men skulle kunna säga, att ni är hennes gode engel. Minsann, ni må heta hvad ni vill, Charlemagne eller Rodin, så kan jag svära på, att ni är en förträfflig . . .

— Se så, se så . . . man skall aldrig öfverdrifva något, afbröt Rodin. Säg, att jag är en gammal beskedlig gubbe och ingenting vidare, min lilla flicka! — Men tänk, hur omständigheterna sammankedja sig ibland! Jag frågar bara — hvem skulle sagt, då det klappade på min dörr, hvilket gjorde mig högst förargad, det tillstår jag — hvem skulle då sagt, att det var en ung, vacker granne, som i afsigt att spela gäck med mig, satte mig i tillfälle att utföva en god gerning? . . . Se så . . . tala vid er vän och trösta henne. I afton skall hon erhålla ett litet understöd — för resten må hon hoppas och vara vid god tröst. — Det ges, Gud vare lof! ännu goda människor på jorden.

— Ack, min herre, derpå är ni sjelf ett bevis.

— Säg icke så. — Det är ju ganska simpelt och enkelt: de gamlas sällhet består i att se de unga lyckliga.

Detta yttrades af Rodin med en så hjertlig ton af godsintet, att Rose-Pompon blef helt rörd och kände sina ögon fuktas, hvarvid hon sade:

— Min herre, Celie och jag äro icke annat än ett par fattiga flickor. De finnas, som äro dygdigare än vi; det är mycket sant. Men, det vågar jag säga, att vi båda två ha godt hjerta. Skulle ni derföre bli sjuk, så kalla på oss. Inga barmhertiga systrar skulle sköta er bättre, än vi. Det är allt hvad vi kunna erbjuda, utan att räkna Philemon, som för er skull gerna läte säga sig i fyra stycken. Jag vågar helt och hållet gå i borgen för honom, liksom jag vet, att Celie kan gå i borgen för Jacques, hvilken skall tillhöra er i lif och i död.

— Ni ser således, min lilla vän, att jag hade skäl att tänka, när jag såg er: — dåraktigt hufvud, godt hjerta! — Farväl så länge!

Nu fattade Rodin sin korg, som han hade satt ifrån sig på förstugugolfvet, och lögade sig till att gå utför trappan.

— Först och främst måste ni ge mig den der korgen, som besvärar er vid nedgåendet, sade Rose-Pompon, i det hon verkligen drog korgen ur händerna på Rodin, som stretade emot, hvarefter hon tillade:

— Stöd er på min arm; trappan är så mörk, ni kunde lätt stiga miste.

— Ja, minsann tar jag icke emot ert anbud, min söta flicka, ty jag är just icke så katig af mig, svarade Rodin.

Och han stödde sig faderligt på den unga vackra flickans arm, under det hon hjälpte honom att nehbära korgen. Snart voro de utför trappan och öfver gården.

— Se der, yttrade Rose-Pompon hastigt, och stannade midt på gården, — ser ni det der stora, röda ansigtet der midt emot, som är nästan fastklistradt vid rutan? — Det är Nini-Moulin. Känner ni igen honom?

— Det är just den der jag menar, genmålde Rodin, blickade uppåt

och gjorde med handen en vänlig helsning åt Jacques Dumoulin, som helt bestört skyndade bort från fönstret.

— Den stackars karlen! . . . jag är säker på, att han är rädd för mig, efter det spratt han ännade göra mig, sade Rodin, småleende. — Deri har han mycket orätt.

Han beledsagade de orden: *deri har han mycket orätt*, med en hemsk knipning på munnen, som alldeles undgick Rose-Pompons uppmärksamhet.

— Se så ja, min flicka lilla, sade han, då de kommo in i portgången, nu behöfver jag icke längre er hjälp. Skynda er nu upp till er vän, och meddela henne de goda underrättelser, ni fått af mig.

— Ack ja, min herre. Ni må tro, jag brinner af otålighet att få säga henne, hvad ni är för en hederlig man.

Rose-Pompon ilade uppför trappan.

— Nå . . . nå . . . ha då inte så brådtom, hör hon! Min korg! . . . tar hon icke min korg med sig, den lilla tokan! ropade Rodin.

— Ack, det är sant! . . . Förlåt, min herre! . . . Se här är den. — Stackars Celie! hvad hon skall bli glad! — Färväl, min herre!

Rose-Pompons intagande gestalt försvann i trappans mörker.

Rodin gick ut ur portgången.

— Se här är er korg, kära fru, yttrade han, i det han stannade på tröskeln till mor Arsènes bod. — Jag tackar er allra ödmjukast för er godhet.

— Det var ingenting att tacka för, min hederlige herre. Allt hvad jag äger står till er tjenst. — Nå, var rättikan god?

— Saftig, min söta fru, saftig och förträfflig.

— Åh, det fagnar mig. — Får man snart återse er?

— Ja, jag hoppas det. — Men — kan ni säga mig, hvar närmaste postbyrå är?

— Jo, om ni viker af nästa gata, så finner ni en kryddbod i tredje huset till venster. Der är brefpost.

— Tusen tack!

— Jag slår vad, att det är fråga om ett kärleksbref till er söta vän, sade mor Arsène, hvilken troligen genom sällskapet med Rose-Pompon och Nini-Moulin kommit i ett särdeles godt lynne.

— Ha! ha! ha! min lilla fru! ropade Rodin, grinande. Men plötsligen blef han åter helt allvarsam och sade, i det han för mångelskan gjorde en djup bugning: Er ödmjukaste tjänare, min fru.

Han trädde ut på gatan.

Vi skola nu ledsaga läsaren till doktor Balciniers hus, der fröken de Cardoville ännu hölls instängd.

V.

DE GODA RÅDEN.

Adrienne de Cardoville hade blifvit ännu strängare inspärrad i doktor Balciniers hus, alltsedan Agricola och Daboberts dubbla försök, hvarvid soldaten blef ganska allvarsamt sårad, men, tack vare sonens verksamma sjelfupoffring och Rabat-Joies hjeltomodiga bistånd, lyckades att, jem-

te den unge smeden och den trogne hunden, komma ut genom den lilla trädgårdsporten och fly genom yttre bulevarden.

Klockan var nyss slagen fyra. Adrienne hade, föregående dagen, blifvit flyttad till en kammare i andra våningen af huset. Det utanföre med en skärm försedd gallerfönstret insläppte blott en svag dager i rummet.

Den unga flickan hade, efter sitt samtal med la Mayeux, ena dagen efter den andra väntat att blifva befriad genom sina vänners bemedling. Men hon erfor en smärtsam oro öfver Dagoberts och Agricolas öde, helst hon var fullkomligt okunnig om utgången af den strid, som hennes befriare, natten före gårdagen, haft med folket i det näst intill dårhuset belägna klostret. Förgäfvos hade hon frågat sina sköterskor; de förblefvo stumma.

Dessa nya omständigheter ökade ännu mer Adriennes ovilja mot prinsessan de Saint-Dizier, abbé d'Aigrigny och deras kreatur.

Den blekhet, som var utbredd öfver fröken de Cardovilles intressanta ansigte, och det något matta i hennes eljest så strålände ögon, vittnade nogsam om den ängest, hon sedan någon tid utstått. Sittande vid ett litet bord och stödjande pannan mot handen, som var till hälften skyld af hennes rika, guldskitande lockar, bladdrade hon i en bok.

Hastigt öppnades dörren och Baleinier inträdde.

Den *jesuitiske kortrocken* *) , ett lydigt och passift redskap i Ordens händer, var, såsom vi redan funnit, endast till hälften invigd i abbé d'Aigrignys och prinsessan de Saint-Diziers hemlighet. Han hade från början varit okunnig om ändamålet med fröken de Cardovilles instängande; lika okunnig var han om den ändrade ställning, som nysslidne dag inträdde emellan d'Aigrigny och Rodin, efter läsningen af Marius de Reneponts testamente. Doktorn hade blott om aftonen fått befallning från abbé d'Aigrigny, — som redan då lydde Rodin och stod under hans inflytande — att nogare och säkrare innesluta fröken de Cardoville, att fördubbla sin stränghet emot henne, och slutligen söka förmå henne — genom hvad medel får man längre fram se — att afstå från den rättgång, hvarmed hon hotat sina förföljare.

Vid åsynen af doktorn, kunde fröken de Cardoville icke dölja den afsky och det förakt, som denne man ingaf henne.

Baleinier deremot, alltid småleende, alltid sockersöt, närmade sig till Adrienne med obesvärad hållning och med fullkomlig tillförsigt. Han stannade några steg ifrån henne, liksom för att uppmärksamt studera den unga flickans anletsdrag, hvarefter han yttrade, liksom hade han varit nöjd med sina observationer:

— Godt! de ledsamma händelserna i förrgår natt skola, som jag ser, ha ett mindre farligt inflytande, än jag i början trodde. Det är bättre nu; . . . hyn är friskare, hållningen lugnare; ögonen äro väl ännu något matta, men likväl icke så oroande som förr, emedan de ej ha denna abnormala glans, som då skrämde mig. Tiden för ert tillfrisknande har flyttat sig något tillbaka, . . . ty det som, olyckligtvis, tilldrog sig i förr-

*) Verldslig ledamot af Jesuit-Orden.

går natt, försatte er i en farlig exaltation, så mycket betänkligare, som ni förut visste af ingenting. Men lyckligtvis kunna väl våra trägna omsorger bringa det derhän, att ert tillfrisknande ej skall vara så långt borta.

Ehuru van fröken de Cardoville var vid den oerhörda djerfheten hos denne kongregationens tjenare, kunde hon dock icke afbålla sig ifrån att med ett smaleende af bittert förakt yttra:

— Hvilken oförsämd redlighet ni har, min herre! Hvilken fräckhet uti ert nit att förtjena pengar! Aldrig ett ögonblick går ni utan mask, aldrig utan lögn och list på läpparna. I sanning, om denna afskyvärda komedi tröttrar er lika mycket, som den hos mig väcker leda och förakt, så måste ni ha bra betaldt derför.

— Ack! sade doktorn med en suck, ännu alltid denna olycksaliga inbillning att tro er icke behöfva våra omsorger, att jag spelar komedi, när jag vill öfvertyga er om det farliga helsotillstånd, hvori ni befann er, då jag, emot er vilja och vetskap, nödsakades föra er hit. Men, undantagandes detta lilla tecken till envis sinnesrubbing, har ert tillstånd blifvit märkbart förbättradt; ert fullkomliga tillfrisknande är nära. Sedan skall nog ert förträffliga hjerta göra mig rättvisa, och en dag skall komma, då jag blir dömd som jag förtjenar.

— Ja, min herre, den dag nalkas verkligen, *då ni skall dömas, som ni förtjenar*, sade Adrienne, med tonvigt på dessa ord.

— Åter denna *andra* fixa idé, utbrast doktorn, med ett slags medlidande . . . Se så, var då förnuftig . . . Tänk inte mer på den der barnsligheten.

— Skulle jag väl afstå från att af domstolen yrka upprättelse för mig och straff åt er och era medbrottslingar? — Nej aldrig, min herre — aldrig!

— Godt, sade doktorn, höjande på axlarna . . . när ni en gång kommer ut, så har ni, Gud ske lof! andra tankar, min vackra fiende.

— Ni glömmar snart det onda ni gör, min fromma herre; men jag — jag har bättre minne.

— Låt oss tala allvarsamt. Har ni verkligen för afsigt att vända er till domstolen? frågade doktorn gravitetiskt.

— Ja, min herre . . . och ni vet, att, hvad jag vill, det vill jag oåterkalleligen.

— Må vara! . . . men jag ber, jag besvär er, att icke lemna gehör åt denna idé, tillade doktorn, med en allt ömsintare ton. Jag ber er derom, som en nåd, och det för er egen fördel.

— Jag tror, min herre, att ni något förblandar era egna fördelar med mina.

— Låt höra, sade doktorn, med låtsad otålighet, och liksom hade han varit säker på, att genast kunna öfvertyga fröken de Cardoville; — låt höra: skulle ni väl ha hjerta att störta i förtvillan två godhertade och ädelmodiga människor?

Två, min herre? Skämtet vore fullkomligt, om ni räknade tre: er sjelf, min tant och abbé d'Aigrigny; ty desse äro, tvifvelsutän, de ädelmodiga människor, för hvilka ni anropar mitt medlidande.

— Åh nej, min fröken. Här är icke fråga hvarken om mig, er tant eller abbé d'Aigrigny.

— Om hvilka då? ropade Adrienne öfverraskad.

— Om två arma satar, hvilka, helt säkert utskickade af dem, ni kallar era vänner, i förrgår natt ha inpraktiserat sig i klostret här bredvid, och derifrån hitin i trädgården . . . De skott, ni hörde aflossas, afskötos på dem.

— Ack! det kunde jag just gissa. Och man vägrade att säga mig, om de blifvit sårade, sade Adrienne, smärtsamt upprörd.

— Den ene af dem blef sårad, men icke farligt, emedan han förmodde gå och undkom dem, som förföljde honom.

— Gud vare lof, att han kom undan! ropade Adrienne, under det hon andaktsfullt hopknäppte sina händer.

— Ingenting kan vara vackrare, än er glädje deröfver, att de undkommo, sade doktorn. Men hvilken besynnerlig motsägelse, att nödvändigt vilja hetsa rättvisan emot dem! . . . Sannerligen, ett underligt sätt, att visa sig tacksam för tillgifvenhetsprof!

— Hvad säger ni, min herre? frågade fröken.

— Ty om de bli arresterade, fortfar doktorn, utan att ge akt på hvad hon sade, — så kunna de ej undslippa galererna, emedan de gjort sig skyldiga till nattligt inbrott.

— Himmell! och det för min skull!

— Ja, för er skull, och, hvad än mer år, genom er åtgärd.

— Genom min åtgärd, herre?

— Visserligen. Om ni vidblifver era tankar på hämd emot er tant och abbé d'Aigrigny, — jag talar icke om mig sjelf, ty jag är skyddad för all förföljelse, — om, med ett ord, ni framhårdar i ert uppsåt att vilja anföra klagomål vid domstolen öfver att hafva blifvit olagligt innesluten här.

— Min herre, jag förstår er icke. Förklara er, yttrade Adrienne, med växande oro.

— Hvad ni kan vara barnslig, ropade den verldslige jesuiten, säker på sin sak; tror ni då, att, när rättvisan en gång fått tag uti en sak, man hejdar dess gång och tillgöranden, när och hur man vill? — Då ni kommer ut härifrån, anställer ni rättegång emot mig och emot er familj — är det icke så? . . . Nä, hvad händer? . . . Rättvisan tager hand om saken, . . . ransakning . . . vittnesförhör . . . de noggrannaste efterforskningar. Hvad blir följden? Jo, att det nattliga inbrottet, som priorinnan har ett visst intresse i att hålla hemligt, för undvikande af skandal, att, säger jag, detta nattliga försök, hvarom icke heller jag skulle vilja att allmänheten ägde någon kunskap, blir på en gång utbasnadt öfver hela staden. Och enär fråga är om ett ganska groft brott, belagdt med mycket svårt straff, uppletar domstolen alla möjliga trådar och börjar efterspana de olycklige. Då det nu är mycket sannolikt, att desse befinna sig i Paris, och qvarhållas der, endera af sitt yrke eller af några andra pligter, eller till och med af den bedrägliga säkerhet, hvori de tycka sig va-

ra, emedan de sannolikt hysa öfvertygelsen att hafva handlat rätt, så får man nog reda på dem och de bli arresterade. Hvem är det då som varit orsaken till denna arrestering? Jo just ni sjelf, då ni anklagat oss.

— Ack, min herre, det vore förskräckligt! . . . Men det är omöjligt.

— Det är tvärtom ganska möjligt, återtog doktorn Baleinier. Således, under det att jag och priorinnan, hvilka egentligen äro de enda, som ha rätt att beklaga oss, icke begära bättre, än att få denna ledsamma händelse nedtystad, är det ni . . . ni sjelf . . . för hvilken desse olycklige hafva trotsat galererna; det är ni, som antvadar dem i lagens händer.

Ehuru fröken de Cardoville icke helt och hållet hade låtit narra sig af jesuiten, begrep hon dock, att de känslor af mildhet, hvaraf doktorn syntes lifvad i anseende till Dagobert och hans son, helt och hållet berodde af det beslut, hon komme att taga, antingen att kräfva hämd eller slå den ur hägen.

I sjelfva verket var Rodin, hvars föreskrifter Baleinier ovetande följde, alltför slug att direkte säga till fröken de Cardoville: om ni anställer någon rättgång emot oss, så anklaga vi Dagobert och hans son; — dertill var han, säga vi, alltför slug, då han kunde ernå samma mål, blott genom att ingifva Adrienne fruktan för sina tappra befriares öde.

Utan att känna lagens stadgande, hade dock fröken de Cardoville nog förstånd att inse, det Dagobert och Agricola verkligen kunde blifva farligt antastade, i och för sitt nattliga befrielseförsök, och sålunda råka i en förfärlig belägenhet.

Dock, när hon betänkte allt, hvad hon lidit i detta hus, när hon sammanräknade alla de rättvisa skäl, hon ägde till harm och vrede, fann hon grymt, att nödgas afstå från den bittra njutningen att afslöja och inför världens ögon brännmärka så förfärliga ränker.

Doktor Baleinier betraktade med förstulena uppmärksamhet den, som han trodde sig hafva narrat, mycket viss uppå att veta orsaken till hennes tystnad och tvekan.

— Men, hör på, min herre, återtog hon, utan att kunna dölja sin oro, — antag, att jag af ett eller annat skäl vore lågad att afstå från mitt beslut om anställande af rättgång, att glömma allt det onda man tillfogat mig, — när får jag då komma ut härifrån?

— Det vet jag icke, ty jag kan icke säga tidpunkten, då ni blir fullkomligt frisk, sade doktorn, i godsint ton. Ni är på bästa bättringsväg . . . men . . .

— Alltid denna fräcka och dumma komedi, afbröt Adrienne, med uttryck af yttersta vedervilja . . . Jag frågar er . . . och om det så skall vara, så ber jag er vara god och säga mig, huru lång tid jag ännu skall vara instängd i detta förfärliga hus . . . Ty — jag måtte väl en gång slippa ut, hoppas jag.

— Visserligen . . . det hoppas jag äfven, svarade jesuiten medlidamt. Men när? . . . det vet jag aldeles icke . . . Dessutom hör jag underrätta er om, att alla möjliga försigtighetsmått äro vidtagna, på det dylika befrielseförsök, som det härom natten, icke mer skola förnyas . . .

Den allra strängaste vaksamhet är anbefalld, så att ni icke kan ha ringaste bëröring med någon utifrån. Men allt detta är för ert eget bästa, att ert stackars hufvud icke må ånyo upphettas.

— Således, min herre, sade Adrienne, nästan förskräckt, således kunde de sistförflutna dagarne kallas frihetsdagar, i jernförelse med dem, som vänta mig?

— Ert bästa framför allt, svarade doktorn med bruten röst.

Fröken de Cardoville, som insåg vanmakten af sin harm och sin försvifvan, uppgaf en sönderslitande suck och gömde ansigtet i sina händer.

I detsamma hördes brådskanie steg utanför dörren. En vakterska inträdde, utan att hafva knackat.

— Herre, yttrade hon med häpen uppsyn till doktorn, det är två herrar der nere, som begära, att genast få tala med er och med fröken.

— Hvad heter dessa herrar? frågade Baleinier, helt förvånad.

— Den ene af dem, återtog sköterskan, sade åt mig: gå och säg doktor Baleinier, att jag är öfverhetsperson, och att jag är bitkommen, för att utöfva en embetspligt, i anseende till fröken de Cardoville.

— En öfverhetsperson! ropade jesuiten, i det han blef purpurröd i ansigtet, och hade svårt att behärska sin bestörtning och oro.

— Ah, Gud vare lof! ropade Adrienne lifligt, under det hon reste sig upp, och hennes sköna ansigte strålade af hopp genom de strömmande tårarna. Rättvisans timma är då slagen.

— Bed de främmande herrarna stiga upp, sade doktorn till sköterskan, efter en stunds besinning.

— Derefter nalkades han Adrienne med en alltmer upprörd och orolig uppsyn, och yttrade i en hård, nästan hotande ton, som mycket afstack mot hans vanliga saktmod och hans skrymtaktiga leende:

— Akta er, fröken . . . triumfera icke för hittida.

— Jag fruktar er icke mer, svarade Adrienne, med gladt strålände blickar. Grefve de Monthron har säkert återkommit till Paris, och blifvit i tid underrättad. Jag följer den främmande herrn, han kommer för att befria mig.

Efter en minuts paus, tillade Adrienne med bitter ironi:

— Jag beklagar er, min herre, er och era medbrottsliga.

— Fröken! ropade Baleinier, som icke längre kunde dölja sin tilltagande ångest, jag upprepar det, tag er till vara, och kom ihåg, hvad jag sagt er . . . Er klagan skall ovilkorligen . . . märk det — ovilkorligen leda till upptäckt af hvad som tilldrog sig i förrgår natt . . . Akta er . . . Den der soldatens och hans sons heder och framtida öde äro i era händer . . . Kom bara ihåg, att det gäller galererna.

— Ah, jag är ingen narr för er, min herre. Ni gör mig förvånade hotelser . . . Haf åtminstone det modet att säga mig, det ni ämnar angifva soldaten och hans son, ifall jag beklagar mig.

— Jag upprepar, att, om ni anför någon klagan, så äro de der karlarne förlorade, svarade den jesuitiske kortrocken.

Skakad af det verkligt farliga i doktors hotelse, ropade Adrienne:

— Men om den der embetsmannen gör mig frågor, tror ni då, att jag ämnar ljuga?

— Ni skall svara . . . hvad som är sant. Dessutom, skyndade doktorn att tillägga, i hopp att derigenom nå sitt mål, — ni kan svara, att ni befann er i ett så upphetsadt tillstånd för några dagar sedan, att man fann det förenligt med ert väl att, er ovetande, föra er hit. Jag skall då bekräfta er utsago; ty — i alla fall är det rena sanningen.

— Aldrig! ropade fröken de Cardoville med yttersta ovilja; aldrig skall jag göra mig skyldig att vitsorda en så gemen osanning, aldrig skall jag ha den fegheten att sålunda urskulda det ovärdiga uppförande, hvaraf jag lidit så mycket.

— Här kommer embetsmannen, sade Baleinier, som hörde buller utanför dörren. Tag er till vara!

Dörren öppnades verkligen, och, till doktor Baleiniers utsägliga bestörtning, inträdde Rodin, åtföljd af en svartklädd man med en sträng och värdig fysionomi.

Rodin hade för befrämjandet af sina planer, och af ganska slipade skäl, för hvilka vi längre fram skola redogöra, långt ifrån att underrätta d'Aigrigny eller förbereda Baleinier på det besök, han ämnade göra i därhuset, tvärtom, enligt hvad vi redan veta, aftonen förut sändt en befallning till doktorn, att vida strängare än förr bevaka fröken de Cardoville.

Man kan således föreställa sig doktors häpnad, när han såg denne embetsman, hvars övanta besök och imponerande utseende till yttersta grad oroad honom, inträda, åtföljd af Rodin, abbé d'Aigrignys ringa och ödmjukaste handsekreterare.

Så snart Rodin, som ännu var lika sluskigt klädd, kom i dörren, visade han med en lika vördnadsfull som medlidsam åtbörd fröken de Cardoville för embetsmannen. Medan denne, som ej förmått betvinga en rörelse af beundran vid åsynen af den unga damens sällsynta skönhet, betraktade henne med lika mycken öfverraskning som deltagande, drog jesuiten sig blygsamt några steg tillbaka.

Doktor Baleinier, hvars förundran hade nått sin höjd, hoppades kunna göra sig förstadd af Rodin, hvarföre han gång på gång gaf honom flera tecken af hemligt förstånd, i förmodan att snart erhålla förklaring öfver magistratspersonens övanta ankomst.

Dock — ett nytt ämne till bestörtning! . . . Rodin låtsade icke igenkänna doktorn och ingenting begripa af hans uttrycksfulla pantomim, utan betraktade honom med tillgjord förvåning.

Slutligen i ett ögonblick, då doktorn med ytterlig otålighet förnyade sina stumma frågor, tog Rodin ett par steg framåt, framsträckte sin marga mals och frågade med hög röst:

— Hvad befaller herr doktorn?

Vid dessa ord, som gjorde Baleinier alldeles handfallen, och bröto den sedan några sekunder herrskande tystnaden, vände embetsmannen sig om, och Rodin tillade med orubblig kallblodighet:

— Alltsedan vi kommo in genom dörren, har doktorn gjort mig al-

lebanda hemlighetsfulla tecken . . . Han måtte ha något särdeles viktigt att meddela mig . . . Jag deremot, som icke är invigd i några hemligheter, anhåller att han ville förklara sig helt högt.

Detta för Baleinier så brydsamma yttrande, uttaladt i en sträf ton och åtföljdt af en isande blick af förakt och köld, bragte läkaren alldeles ur fattning, så att han stod der några minuter, utan att kunna få fram ett enda ord.

Sannolikt blef embetsmannen förvånad öfver denna omständighet och den derpå följande tystnaden, ty han kastade en ganska sträng blick på Baleinier.

Fröken de Cardoville, som hade väntat att få se grefve de Montbron inträda, var icke mindre förvånad.

VI.

ANKLAGAREN.

Doktorn, som för några ögonblick tappat koncepterna, vid den oförmodade ankomsten af en lagens tjenare, och ännu mer vid Rodins oförklarliga uppförande, återvann dock snart sin kallblodighet, och yttrade, i det han vände sig till sin andlige medbroder:

— Då jag försökte att genom tecken göra mig förstådd af er, skedde det derföre, att jag med aktning för den der herrns tystnad vid hans inträdande till mig — han kastade härvid en blick på magistratspersonen — ville visa er min bestörtning öfver ett besök, hvarpå jag i intet hänseende var beredd.

— Min herre, det är fröken jag skall förklara skälet till min tystnad, i det jag ber henne ursäkta den, svarade embetsmannen, och bugade sig ledigt för Adrienne, till hvilken han fortfarande ställde sitt tal. Man har nyss i afseende på er, min fröken, gjort en så svår angivelse, att jag icke kunde afhålla mig ifrån att vid er åsyn i några ögonblick stå helt stum, sökande att i ert ansigte och af er ställning utforska, om anklagelsen var sann eller icke. Jag tror mig nu hafva all anledning att förmoda den vara grundad.

— Min herre, yttrade nu doktor Baleinier, i en lika stadig som höflig ton, kan jag äntligen få veta, med hvem jag har äran att tala?

— Jag är instruktionsdomare, och ämnar genast ha den äran bevisa det, medelst undersökning af det för mig uppgifna faktum.

— Får jag be min herre vara god och förklara sig? yttrade doktorn.

— Herr doktor, gennämde magistratspersonen, hvars namn var Germande, en man af ungefär femtio års ålder, med en fast, ganska rättskaffens karakter, och som förstod att med vänlighet och höflighet utöfva sitt kalls svåra pligter — herr doktor, man beskyller er för att hafva begått ett oförlätligt misstag — för att ej bruka ett ännu värre ord. Hvad angår rubriken af detta misstag, älskar jag hellre att tro, det ni, oaktadt en af läkarevetenskapens furstar, helt och hållet kunnat irra er i bedömandet af en medicinsk kasus, än att ni vid utöfningen af ert menniskogagnande, ädla, nästan heliga kall, kunnat glömma era höga pligter.

När ni anfört, hvad man lägger mig till last, svarade den jesuitiske kortrocken med en viss höghet, skall det bli mig lätt att bevisa, det mitt vetenskapliga samvete ej mindre, än mitt samvete som hederlig karl, är i skygd för alla förebråelser.

— Min fröken, sade herr Gernande till Adrienne — är det sant, att ni med list och emot er vilja blifvit hitförd?

— Min herre, ropade Baleinier, fallande honom i talet, tillåt mig anmärka, att det sätt, hvarpå ni framställer er fråga, är förnärmande för mig.

— Doktor, det är till fröken, jag har den äran ställa mina frågor, svarade Gernande med stränghet — och jag är ensam domare öfver det passande i mina frågor.

Adrienne var just i begrepp att med ett ja besvara embetsmannens fråga, då en uttrycksfull blick af doktorn erinrade henne, att hon tilläfvventyrs kunde utsätta Dagobert och hans son för de svåraste förföljelser.

Det var icke en låg och småaktig hämdkänsla, som lifvade Adrienne, utan en billig förtrytelse öfver ett så afskyvärdt skrymteri, och hon skulle ansett som en svaghet att icke afslöja detta; men som hon ville försöka att förlika allt, sade hon till domaren med en ton af saktmod och värdighet:

— Min herre, skulle det vara mig tillätet att göra er en fråga, innan jag besvarar den ni gjort mig?

— Tala, min fröken!

— Skall det svar, jag angifver, af er anses som en formlig anklagelse?

— Min fröken, jag är hitkommen i ändamål att framför allt söka utleta sanningen; ingen betänklighet i verlden bör kunna förmå er att dölja den.

— Det må vara, min herre, svarade Adrienne. Men antag, att jag skulle ha giltiga skäl till klagan, och att jag framställer dem för er, i afsigt att slippa ut ur detta hus, är det mig då tillätet, att sedermera afstå från all vidare anklagelse?

— Det kan ni för er del visserligen, min fröken; men rättvisan måste i samhällets namn antaga sig er sak, om det i er person blifvit våldfördt.

— Skulle det då nekas mig att förlåta? Skulle icke en föraktfull glömska af det onda, man tillfogat mig, vara en tillräcklig hämd?

— Ni kan visst personligen glömma och förlåta, min fröken, men jag har den äran att upprepa: samhället kan icke visa samma skonsamhet, i fall ni varit offer för brottsliga stämplingar . . . och jag har allt skäl att misstänka detta vara förhållandet . . . Det sätt, hvarpå ni uttrycker era ädla känslor, lugnet och värdigheten i er hållning — allt öfvertygar mig, att man sagt sant.

— Jag hoppas, min herre, yttrade doktorn, som nu återvunnit all sin kallblodighet, jag hoppas, ni har den godheten meddela mig innehållet af den angivelse, man gjort er?

— Man har påstått, svarade Gernande, att fröken de Cardoville blifvit på bedrägligt sätt hitförd.

- På bedrägligt sätt?
- Ja, min herre.
- Det är sant, svarade doktorn efter ett ögonblicks tystnad.
- Ni tillstår det? . . . frågade Gernande.
- Utan tvifvel, min herre. Jag begagnade mig af det medel, som man, olyckligtvis, alltid nödsakas använda, när de, som äro i behof af våra omsorger, ej äga medvetande af sitt olyckliga tillstånd.
- Men, herr doktor, återtog embetsmannen, man påstår, att fröken aldrig haft behof af era omsorger.
- Min herre, detta är en fråga, som tillhör medicinal-lagfarenheten, och den lagen icke ensam kan afgöra; hon bör dessutom bli föremål för ordentlig undersökning, svarade doktorn.
- Den skall också så blifva, herr doktor, och det så mycket allvarligare, som man anklagar er, att hafva hållit fröken de Cardoville instängd här, ehuru hon är i besittning af sitt fulla förnuft.
- Får jag lof att fråga, till hvad ändamål jag det skulle göra? genmälde doktorn med en lätt höjning på axlarna och med en ironisk min. Hvad skulle jag väl ha för nytta af att begå en så ovärdig handling? Jag frågar er det, ehuru dessutom mitt rykte fredar mig för en så skymflig och orimlig anklagelse.
- Min herre, afsigten med ert handlingssätt har kunnat vara att gynna en mot fröken de Cardoville anlagd familjkomplott, härfluten ifrån vinningslystnad.
- Hvem har vågat göra en så smädlig anklagelse? ropade doktor Baleinier med vrede och förtrytelse. Hvem har haft den djerfheten att beskylla en aktningvärd och, jag vågar tillägga, i alla afscenden aktad man, att hafva deltagit i någonting så gement?
- Det har jag, sade Rodin, kallt.
- Ni? ropade doktorn, i det han, liksom träffad af åskan, tog två steg tillbaka.
- Det är jag som anklagar er, återtog Rodin i kort och bestämd ton.
- Ja, den här herrn kom i morgons till mig, försedd med giltiga bevis, och påkallade mitt bistånd för fröken de Cardoville, inföll embetsmannen, i det han drog sig något tillbaka, för att lemna Adrienne tillfälle att få se sin försvarare. Hittills hade, under hela uppträdet, Rodins namn icke varit nämndt. Fröken de Cardoville hade ofta hört talas om abbé d'Aigrignys sekreterare, alltid i förbindelse med ledsamma omständigheter; men då hon aldrig hade sett honom, var hon okunnig om, att denne jesuit var hennes befriare. Också kastade hon genast på honom en blick af nyfikenhet, deltagande, förvåning och erkänsla.
- Rodins likaktiga ansigte, hans fränstötande fulhet och dåliga klädsel skulle kanhända, några dagar förut, hos Adrienne väckt en öfvervinnelig afsky; men nu erinrade hon sig, att la Mayeux, som var så fattig, eländig, vanskaplig och trasig, var, oaktadt det motbudande i sitt yttre, begåfvad med det ädlaste hjerta, åt hvilket man någonsin skänkt sin beundran; denna erinran blef för jesuiten särdeles gynnande. Fröken de Cardoville glömde, att han var ful och snuskig, för att endast tänka på,

att han var gammal, att han såg fattig ut, och att han kom till hennes bistånd.

Doktor Baleinier förmådde, oakadt sin list, oakadt sitt djerfva skrymteri, oakadt sin eljest så beundransvärda själsnärvaro, icke dölja sin häpnad öfver Rodins anklagelse. Han kunde icke förklara sig möjligheten häraf, när han erinrade sig, att det varit just Rodin, som, tittande genom rutan på dörren, hade, dagen efter Adriennes inspärrande, hindrat honom, doktor Baleinier, att ge vika för det medlidande, som den olyckliga unga flickans djupa smärta och förtviflan ingafvo honom.

Och nu var det samme Rodin, abbé d'Aigrignys blindt tillgifne tjernare och kreatur, han som vid förenämde tillfälle visat sig så obeveklig, det var han som angaf doktorn och medförde en magistratsperson, för att utverka Adriennes försättande i frihet . . . och det, oakadt abbé d'Aigrigny aftonen förut hade befallt, att man skulle fördubbla strängheten emot henne.

Den jesuitiske kortrocken var nu öfvertygad, att Rodin på ett afskyvärdt sätt förråde abbé d'Aigrigny, och att fröken de Cardovilles vänner hade mutat och besoddat den usle sekreteraren; ursinnig öfver hvad han ansåg som ett oerhördt förräderi, utbrast han derföre med ny förtrytelse och en af vrede afbruten röst:

— Och det är ni, min herre — ni som har den fräckheten att anklaga mig? . . . ni som . . . blott för ett par dagar sedan . . .

Men han hejdade sig hastigt, i det han betänkte, att, om han anklagade Rodin, studsade anklagelsen tillbaka på honom sjelf. Han låtsade derföre, som om han gifvit vika för en häftig sinnesrörelse, och fortfor med bitterhet:

— Ack! min herre, min herre, ni är den jag minst trodde i stånd till en sådan angivelse. Det är afskyvärdt! . . . det är skamlöst!

— Men hvem skulle bättre än jag kunna angifva denna nedrighet? genmålde Rodin i kärf och krossande ton . . . Har jag icke, ehuru olyckligtvis alltför sent, varit i tillfälle att få veta, för hvilken tillställning fröken de Cardoville och flera andra personer blifvit offer? . . . Hvad var då min pligt såsom hederlig karl? Jo, att underrätta vederhörande öfverhetsperson . . . att bevisa sanningen af min uppgift och följa honom hit. Det har jag också gjort.

— Således min herre, återtog doktorn, vändande sig till embetsmannen — således är det icke endast mig som denne man anklagar, utan äfven . . .

— Ja, jag anklagar herr abbé d'Aigrigny, afbröt Rodin, med hög och skärande röst, — jag anklagar prinsessan de Saint-Dizier, jag anklagar er, herr doktor, att hafva af nedrig vinningslystnad instängt fröken de Cardoville i detta hus och marskalk Simons döttrar i klostret här näst intill. Förstår ni nu?

— Ack, detta är alltför sant, utbrast Adrienne. Jag har sett de stackars barnen, ytterst bedröfvade, göra tecken åt mig, tecken af sorg och förtviflan.

Rodins anklagelse i hvad som rörde de moderlösa tvillingarna var ett

nytt förfärligt slag för Baleinier. Han blef nu fullt och fast öfvertygad, att förrädaren hade belt och hållet öfvergått på fiendens sida. Längtande att få slut på denna alltför plågsamma scen, sade han till domaren, under det han bemödade sig, att, i trots af sin häftiga sinnesrörelse, hålla god min:

— Jag kunde inskränka mig till att iakttaga en djup tystnad och förakta sådana anklagelser, tilldes att domstolens utslag gifvit dem något slags stöd . . . Men stark i mitt samvetes vittnesbörd, vänder jag mig till fröken de Cardoville sjelf . . . jag anhåller, att hon måtte förklara, om jag icke, just för en stund sedan, sade henne, att hennes helsa snart skulle vara i ett så tillfredsställande tillstånd, att hon finge lemna detta hus. Jag besvar fröken vid hennes välbekanta rättskänsla, att svara mig, om jag icke yttrade mig så, om jag icke dervid var alldeles ensam med henne, och nu . . .

— Vålan, min herre, afbröt Rodin trotsigt, antag äfven, att den goda fröken af purt ädelmod håller med er häruti? . . . hvad bevisar väl det till ert urskuldande? — ingenting alls.

— Huru, min herre, . . . ni understår er? . . . ropade doktorn.

— Jag understår mig att demaskera er emot er vilja; det är en olägenhet, det är sant; men . . . hvad var det ni nyss sade oss? . . . jo, att ni, då ni varit ensam med fröken de Cardoville, talat till henne, som om hon verkligen varit svagsint . . . Se, det kan man kalla någonting verkligt bevisande.

— Men, min herre . . . sade doktorn.

— Men, min herre, återtog Rodin, utan att låta honom fortsätta . . . Det är påtagligt, att ni, anande hvad som i dag händt, och för att äga någon undflykt, låtsat vara öfvertygad om er afskyvärda osanning, äfven inför den stackars fröken, för att sedermera kunna vädja till er förmenta öfvertygelse. Rätt bra; men det är icke värdt att försöka narra förståndigt folk med sådana dikter.

— Min herre, jag måtte säga! . . . ropade Baleinier, vred.

— Jag måtte säga, upprepade Rodin, med ännu högre röst; är det sant eller icke, att ni vill urskulda frökens arrestering med ett vetenskapligt misstag? . . . Jag påstår det, . . . och jag tillägger, att ni tror er vara ur spelet, derföre att ni nu säger: fröken har genom mina omsorger återfått sitt förnuft. Hvad vill man mer?

— Ja, det säger jag, min herre, och jag påstår det.

— Ni påstår hvad som är falskt; ty det är bevisadt, att frökens förstånd aldrig varit rubbadt.

— Men jag påstår motsatsen.

— Och jag skall bevisa vederspelet, sade Rodin.

— Ni? . . . på hvad sätt? . . . frågade doktorn.

— Ni begriper väl, att jag aktar mig för att säga er det, nu för närvarande, gennämde Rodin, med ett ironiskt skratt, hvarestefter han föraktligt tillade: Men, hör på, min herre, ni borde dö af blygsel öfver att våga

väcka en sådan fråga i frökens närvaro. Bespara åtminstone henne en sådan diskussion.

— Min herre! . . .

— Tyst då, för all del. Fy! . . . fy, herr doktor! det är illa att i frökens närvaro påstå detta; illa, om ni säger sant, illa, om ni ljuger, återtog Rodin harmset.

— Men det är ju en obegriplig hätskhet! ropade den jesuitiske kortrocken, och jag tycker, att ni, min herre, i egenskap af rättvisans ombud, visar en oförlätlig partiskhet, då ni tillåter, att jag öfverhopas med så grofva smädelser.

— Herr doktor, svarade Gernande, strängt, jag har rättighet att, icke allenast höra, utan äfven föranleda hvarje tvistigt samtal, som kan meddela mig någon upplysning. Af allt detta kan åtminstone slutas, att, enligt ert eget medgifvande, herr doktor, fröken de Cardovilles helsotillstånd är så bra, att hon genast kan återvända till sin familj.

— Ja, jag inser just icke, att deraf kan följa någon olägenhet, sade doktorn. Men jag påstår endast, att tillfrisknandet icke är så fullkomligt, som det hade kunnat vara, och jag afsäger mig, i det hänseendet, allt ansvar för framtiden.

— Det kan ni så mycket hellre, inföll Rodin, som det är tvifvelaktigt, huruvida fröken hädanefter vidare anförtror sig åt era insigter.

— Man behöfver således icke anlita min åtgärd, att förmå er genast öppna porten till detta hus för fröken de Cardoville, yttrade embetsmannen till läkaren.

— Fröken är fri, sade Baleinier; . . . fullkomligt fri.

— Hvad den frågan angår, om ni här instängt fröken på grund af förmodad sinnesrubbing, . . . så har rättvisan nu hand om saken, och ni skall bli hörd, fortfor embetsmannen.

— Jag är lugn; mitt samvete förebrår mig ingenting, genmälde Baleinier och höll god min.

— Jag ville önska det, herr doktor, svarade Gernande. Ehuru mycket skenet kan vara emot, önska dock vi, lagens handhafvare, alltid, att de anklagade måtte befinnas oskyldiga, helst när det är fråga om personer i en ställning, sådan som er, herr doktor. Derefter vände han sig till Adrienne, och sade: Min fröken, jag förstår ganska väl, huru plågsamt detta uppträde måste vara för er, huru sårande för er grannlagenshet och ert ädla hjerta . . . Det skall sedermera bero af er, att antingen själf uppträda med anklagelse mot doktor Baleinier, eller låta rättvisan ha sin gång. — Dock, ännu ett ord: denne godhjärtade och rättsskaffens man — han pekade på Rodin — som på ett så frimodigt och oegennyttigt sätt tagit ert försvar, har sagt mig, det ni torde vilja, tills vidare, antaga er marskalk Simons döttrar . . . Jag går genast att yrka deras utsläppande ur klostret, dit de blifvit förda på samma sätt som ni, min fröken, fördes hit.

— Ja, min herre, svarade Adrienne, det var verkligen min mening, så snart jag fick veta fröknarne Simons ankomst, att erbjuda dem en bostad hos mig. De unga fröknarne äro nära slägt med mig. Det är för

mig både en pligt och en glädje, att bemöta dem som mina systrar. Jag skulle således vara er dubbelt förbunden, min herre, om ni ville ha den godheten att anförtro dem åt mig.

— Jag tror mig ej bättre kunna sörja för deras väl, svarade Gernande.

Derefter yttrade han till Balcinier:

— Herr doktor, tillåter ni att jag genast hitför fröknarna Simon? Jag skall gå och hemta dem, medan fröken de Cardoville lagar sig i ordning till sin hemfärd. De kunna då få följa sin älskvärda släktning.

— Jag anhåller, att fröken de Cardoville täcktes förfoga om detta hus, som om det vore hennes eget, svarade doktorn, artigt bugande. Min vagn står till hennes tjänst, att föra henne hem.

— Min fröken, sade åter embetsmannen, i det han kallades Adrienne, — utan att på förhand vilja afdöma den sak, som snart blir föremål för laga ransakning, kan jag åtminstone beklaga, att jag icke förr blifvit kallad till ert bistånd; jag skulle då besparat er några dagars svårt lidande; ty ni måtte ha lidit grymt.

— Min herre, svarade Adrienne, med förtjusande värdighet, jag skall åtminstone, bland de bittra minnena från dessa sorgliga dagar, bevara en rörande hägkomst af det deltagande, ni visat mig, och jag hoppas, ni vill ha den godheten, att låta mig tacka er hemma hos mig, — icke för den rättvisa ni förunnat mig, utan för det välvilliga och, jag vågar säga, faderliga sätt, hyarpå ni visat mig den . . . Dessutom, min herre — tillade hon med ett ljust småleende — dessutom längtar jag att få bevisa er, att hvad man kallar mitt *tillfrisknande* är fullkomligt.

Herr Gernande bugade sig vördnadsfullt för fröken de Cardoville.

Under frökens och embetsmannens korta samtal, bade de båda vändt ryggen åt doktor Balcinier och Rodin. Denne sednare begagnade sig af ögonblicket, och stack hastigt i doktors hand en biljett, som han med blyertspenna bade skrivit på sin hattkulle.

Balcinier såg försagd och häpen på Rodin.

Den sednare gjorde nu ett hemligt tecken, i det han fördettningsfullt till sin panna, på hvilken han drog två vertikala strek, hvarefter han förblef alldeles stilla.

Allt detta gick så fort, att, när herr Gernande vände sig om, stod Rodin redan på några stegs afstånd från doktorn, och betraktade med vördnadsfullt deltagande fröken de Cardoville.

— Tillåt mig att ledsada er, min herre, yttrade doktorn och gick före embetsmannen, för hvilken Adrienne gjorde en nigning, åtföljd af en vänlig blick.

De gingo båda ut; Rodin stannade ensam kvar med fröken de Cardoville.

Efter att hafva beledsagat herr Gernande ända till husets yttersta port, skyndade Balcinier sig att läsa den af Rodin skrifna biljetten. Den var affattad i följande ordalag:

Embetsmannen begifver sig öfver gatan till klostret. Spring ni genom trädgården, och tillsäg föreständerskan, att hon lyder den befall-

ning, jag gifvit henne, angående de unga flickorna. Det är af yttersta vigt.

Innehållet af denna biljett, tillika med det tecken, Rodin hade gjort åt doktorn, bevisade denne, som den dagen öfvergick från förundran till bestörtning, från bestörtning till häpnad, att abbé d'Aigrignys sekreterare, långt ifrån att förråda, allt framgent handlade i och för Guds ära och förherrligande.

Medan doktorn skyndade att efterkomma den nyss erhållna befallningen, sökte han fåfängt utgissa orsaken till Rodins oförklarliga uppförande, och hvarföre han anlitade lagens handräkning i en sak, som först och främst borde nedtystas, och dessutom kunde ha de ledsammaste följder för abbé d'Aigrigny, fru de Saint-Dizier och honom, doktor Baleinier.

Men återvändom till Rodin, som ensam qvarstannat hos fröken de Cardoville.

VII.

ABBÉ D'AIGRIGNYS SEKRETERARE.

Knappt hade embetsmannen och doktorn gått ut genom dörren, förrän fröken de Cardoville, hvars ansigte strålade af glädje, utropade, i det hon betraktade Rodin med en blandning af aktning och erkänsla:

— Slutligen, min herre, är jag, tack vare er godhet, fri . . . fri! O! jag har aldrig förut vetat, hvilken vällust, hvilken upprymning och vidgning för hjerta och sinne innefattades i detta gudomliga ord — frihet!

Adriennes bröst klappade, hennes rosenröda näsborrar vidgades, de högröda läpparne halföppnades, liksom hade hon med vällust inandats en ren och lifvande luft.

— Jag har endast några få dagar vistats i detta förfärliga hus, fortfarande; men jag har lidit tillräckligt, för att göra det löftet, att hvarje år befria ur fängelse några arma, hysatta gäldenärer. Detta löfte torde, i ert tycke, smaka något af *medeltiden*, tillade hon småleende, men det kan väl finnas mer att läna från detta ädla tidevarf, än möbler och fönsterrutor . . . Tack derföre, min herre, i dubbelt hänseende tack, ty jag gör er till delaktig af denna befrielse-idé, som upprunnit ur den lyckas jag är er skyldig, och hvaraf ni sjelf synes rörd. Ack! måtte min glädje kunna för er måla min erkänsla, och måtte den kunna belöna er för ert ädelmodiga bistånd! ropade den unga flickan med hänförelse.

Fröken de Cardoville märkte verkligen en sällsam förändring i Rodins anletsdrag. Denne man, nyss så hård, så hvass, så oböjlig emot doktor Baleinier, tycktes nu befinna sig under inflytandet af de ljufvaste, de ömmaste känslor. Hans små huggormsögon, till hälften beslöjade af de hängande ögonlocken, fästades på Adrienne med ett uttryck af obeskripligt deltagande. Sedan, liksom han med våld velat rycka sig undan inflytandet af dessa intryck, sade han för sig sjelf:

— Se så, se så . . . ingen svaghet. Tiden är alltför dyrbar . . . mitt uppdrag är ännu icke uträttadt . . . nej . . . det är icke uträttadt.

— Min goda fröken, yttrade han högt, i det han vände sig till Adrien-

ne . . . må vi sedermera tala om erkänsla. Låt oss nu tala om det närvarande, så viktigt för er och er familj . . . Vet ni, hvad som föregår?

Adrienne såg förvånad på jesuiten, och frågade:

— Hvad är det då, som föregår, min herre?

— Känner ni, återtog Rodin, det egentliga skälet till ert instängande i detta hus? . . . Vet ni, hvad som förmått abbé d'Aigrigny och prinsessan de Saint-Dizier till detta steg?

Då Adrienne hörde dessa för henne så afskyvärda namn, uttalade sig en djup sorgsenhet i hennes nyss så strålande anletsdrag, och hon sade, med synbar bitterhet:

— Hatet, min herre, hatet har säkert hetsat prinsessan de Saint-Dizier emot mig.

— Ja, hâtet; och dertill begäret att opåtaladt kunna plundra er på en omätlig förmögenhet.

— Mig, min herre? . . . Och på hvad sätt då?

— Fröken var således okunnig om, huru viktigt det var för henne, att den 15 Februari infinna sig på gatan Saint-François, angående ett arf?

— Jag var okunnig om datum och de närmare omständigheterna, min herre; men jag visste till hälften, genom några familjepapper och till följe af en högst sällsam händelse, att en af våra förfäder . . .

— Hade efterlemnadt en högst ansenlig summa, till delning emellan sina efterkommande? . . . Är det icke så?

— Jo, min herre.

— Hvad ni, olyckligtvis, icke visste, min bästa fröken, var att arfvingarne voro ålagda, att infinna sig den 15 Februari, på utsatt timma. Då denna dag och timma var tilländalupen, voro de, som försummat inställelsen, uteslutna från arfvet. Begriper ni nu, min nådiga fröken, hvarföre man inneslöt er här?

— O, nu förstår jag! ropade fröken de Cardoville. Med min tants hat förenade sig en vinningslystnad, som förklarar allt . . . Marskalk Simons döttrar, arfvingar liksom jag, ha äfven, liksom jag, blifvit inspärrade.

— Och likväl, inföll Rodin, äro icke de och ni de enda offren.

— Hvilka äro då de öfriga?

— En ung Hindu.

— Prins Dschalma? utbrast Adrienne lifligt.

— Han höll på att bli förgifven genom ett narkotiskt medel . . . och det i och för samma orsak, gennämde Rodin.

— Store Gud! ropade den unga flickan, med sammanknäppa händer och ett uttryck af fasa . . . Denne unge prins, som man påstår vara af en så ädel, så upphöjd karakter? . . . Men jag hade skickat till slottet Cardoville . . .

— En pålitlig man, med uppdrag att föra prinsen till Paris. Jag känner det der, min fröken. Men denne vän har, med tillhjälp af en list, blifvit aflägsnad och prinsen öfverlemnadt åt sina fiender.

— Hvar befinner han sig för närvarande?

— Derom har jag inga tillförlitliga underrättelser. Jag vet endast, att han fins i Paris; men jag misströstar icke om, att få reda på honom. Jag skall, med en nästan faderlig ifver, låta spana efter honom, ty man kan icke nog värdera och älska den stackars konungasonens sällsynta egenskaper. Hvilket hjerta, min fröken! . . . Hvilket hjerta! . . . Det är ett hjerta af guld, lysande och rent, som guldet i hans fosterland.

— Man måste ha rätt på prinsen, sade Adrienne, mycket upprörd . . . Försumma ingenting för detta ändamål . . . jag besvär er, min herre! Det är min släkting . . . han är ensam här . . . utan hjälp . . . utan stöd.

— Ja visst, inföll Rodin, medlidsamt. Stackars barn! . . . ty han är ju nästan bara barnet . . . nitton eller tjugo år! . . . Kastad midt i Paris, detta helvete . . . han, med sina ungdomliga, brinnande, vilda passioner . . . med sitt uppriktiga väsende, sin lättrogenhet! . . . För hvilka faror skall han icke bli utsatt!

— Men framför allt måste man ha reda på honom, min herre, inföll Adrienne lifligt . . . sedan skola vi rycka honom undan alla faror . . . Innan jag blef instängd här, affärdade jag, så snart jag fick underrättelse om Hinduens ankomst till Frankrike, en pålitlig man, för att erbjuda prinsen mitt bistånd, under föregifvande, att det var från en okänd vän. Jag finner nu, att denna idé, hvarför jag fick uppbära så många förebråelser, var ganska förnuftig . . . Också tänker jag nu, mer än någonsin, på att fullfölja den. Prinsen är af min släkt . . . jag är honom skyldig en ädelmodig gästfrihet . . . Jag ämnade honom den paviljong, som jag hos min tant innehade.

— Än ni sjelf, min fröken?

— Jag ämnar, redan i dag, inflytta i ett hus, som jag låtit åt mig inreda, emedan jag länge sedan beslutat lemna prinsessan de Saint-Dizier och bo för mig sjelf, efter mitt tycke. Således, min herre, efter det är er kallelse att vara vår familjs skyddsengel, så måste ni vara lika ädelmodig emot prinsen, som ni varit emot mig och fröknarna Simon. Jag besvär er, att ni söker upptäcka prinsens vistelseort . . . denne stackars konungason, som ni säger . . . Men bevara väl min hemlighet, och, då ni finner prinsen, så låt föra honom till nämde paviljong, och säg, att en okänd vän erbjuder honom den . . . Må han vara lugn och icke bekymra sig om något . . . Man skall sörja för alla hans behof . . . Han skall lefva som han bör — det vill säga som furste.

— Ja, som furste skall han lefva, tack vare er kungliga frikostighet. — Men, det måste jag tillstå, aldrig har något deltagande varit mera på sitt ställe . . . Man måste, såsom jag, ha sett hans sköna, melankoliska ansigte, för att . . .

— Ni har då sett honom, min herre! inföll Adrienne.

— Ja, min bästa fröken . . . jag har sett honom ett par timmars tid . . . och jag behöfde icke mer, för att bedöma honom . . . Hans intagande anletsdrag afspegla troget hans själ.

— Hvar har ni då sett honom?

— På ert gamla slott, Cardoville, dit stormen hade kastat honom . . . och dit jag hade begifvit mig, för att . . .

Efter ett ögonblicks tvekan återtog Rodin, liksom mot sin vilja hänförd af sin uppriktighet:

Nå ja . . . min Gud! . . . jag hade begifvit mig dit, för att begå en elak, skamlig och dålig handling. — Jag måste väl tillstå det.

— Ni, min herre! . . . på slottet Cardoville . . . för att begå en dålig handling? — ropade Adrienne med yttersta bestörtning.

— Ack ja, min fröken! svarade Rodin öppenhetligt. Jag hade fått befallning af abbé d'Aigrigny, att förelägga er gamle förvaltare det led samma alternativet, att endera bli bortkörd, eller också låna sig åt en nedrighet, . . . ja, något som hade mycken likhet med spioneri och förtal . . . Men den hederlige rättskaffens mannen vägrade.

Men, hvem är ni då, min herre? — ropade Adrienne med ökad förvåning.

— Jag är Rodin . . . f. d. sekreterare hos abbé d'Aigrigny. — En alltför obetydlig post, som ni finner.

Fåfångt skulle man försöka härmä den på en gång ödmjuka och uppriktiga ton, hvarmed jesuiten uttalade dessa ord, dem han beledsagade med en vördnadsfull bugning.

Vid denna uppgift drog fröken sig hastigt några steg tillbaka.

Vi hafva nämt, att Adrienne hade några gånger hört talas om Rodin, abbé d'Aigrignys undergifne sekreterare, såsom varande en machin af blind och passif lydnad. Detta var dock icke allt: förvaltaren på slottet Cardoville hade, då han skref till Adrienne i anledning af Dschalma, beklagat sig öfver de trolösa och låga förslag, Rodin gjort honom. Ett obestämt misstroende började således vakna hos Adrienne, då hon fick veta, att hennes befriare hade spelat en så förhatlig roll. Emellertid motvägdes denna missgynnande känsla af den tacksamhet, hon var Rodin skyldig, af den anklagelse mot abbé d'Aigrigny, han oförbehållsamt framfört i embetsmannens närvaro, samt slutligen af jesuitens egen bekännelse, hvilken, då han anklagade sig sjelf, gick alla förebräelser i förväg.

Icke desto mindre var det med ett slags kall förbehållsamhet, som fröken de Cardoville fortsatte ett samtal, det hon börjat med så mycken öppenhet och sympati.

Rodin märkte det intryck han väckt; han hade väntat sig det; således blef han icke det ringaste brydd, då Adrienne, som med skarp och genomträngande blick fixerade honom, utbrast:

— Aha! ni är herr Rodin . . . abbé d'Aigrignys sekreterare!

— F. d. sekreterare, om ni behagar, bästa fröken — svarade jesuiten, — ty jag försäkrar er, att jag aldrig hädanefter sätter min fot inom abbé d'Aigrignys dörr . . . Jag har gjort honom till min oblidkelige fiende, och jag står för närvarande på gatan, som man säger. — Men det gör ingenting. — Hvad säger jag? . . . det är så mycket bättre, borde jag säga, emedan elaka människor blifva, för detta pris, demaskerade och de goda hulpna.

Dessa ord, uttalade med enkel värdighet, återväckte medlidandet i

den unga frökens hjerta. Hon tänkte, att det ändå måtte vara sanning, hvad den fattige gamle mannen sade. — Abbé d'Aigrigny, som genom honom blifvit blottad i hela sin nedrighet, skulle ju oveckligt förfölja honom med sitt hat, och Rodin hade ju trotsat det, för utföningen af en ädel handling.

Det oakadt yttrade hon helt kallt till den gamle mannen:

— Min herre, då ni visste och insåg det på en gång skamliga och trolösa i de förslag, ni hade fått uppdrag att framställa till den gamle förvaltaren, så förundrar det mig, att ni ville befatta er med den saken. Hvarföre gjorde ni det?

— Hvarföre? . . . hvarföre? . . . återtog Rodin med ett slags plågsam otålighet. — Ack, min Gud! för det att jag, den tiden, var helt och hållet förtrollad af abbé d'Aigrigny, en af de skickligaste och mångsidigaste män, jag känner, men tillika — det fick jag först i förgår veta — en af de farligaste människor på jorden. Han hade nedtystat mina betänkligheter, genom den öfvertygelse han bibringat mig, att målet skulle rättfärdiga de använda medlen . . . Och jag kan ej neka till, att detta mål var stort och ädelt. Men i förgår blef jag på det grymmaste sätt tagen ur min villfarelse . . . Ett åkslag väckte mig. — Dock, min goda fröken, fortfar Rodin i ett slags bryderi och förvirring . . . låtom oss ej mer tala om min ledsamma resa till slottet Cardoville. Ehuru jag icke varit annat än ett blindt och medvetslöst redskap, blyges jag dock lika mycket, som om jag handlat af egen ingifvelse. Tanken derpå nedtrycker mig. Jag ber, att ni hellre måtte tala om er sjelf, min fröken, och om det som intresserar er, ty min själ vidgar sig vid tanken på något ädelt, liksom bröstet vidgar sig vid inandandet af en ren och helsosam luft.

Rodin hade så otvunget aflagt bekännelsen om sitt fel, han uttryckte sig så naturligt och öppet, att Adrienne, som för öfrigt ej ägde skäl till några misstanlar, kände sitt misstroende betydligt minska.

— Således, återtog hon, i det hon betraktade Rodin, — således är det på Cardoville ni sett prins Dschalma?

— Ja, min fröken; och från denna korta sammanvaro daterar sig min tillgifvenhet för honom. Jag tänker ock fullborda, hvad jag börjat. Var lugn, min nådiga fröken. Prinsen skall lika litet, som ni och fröknarna Simon, bli offer för denna afskyvärda komplott, som olyckligtvis sträcker sig till ännu flera personer.

— Hvilka har den annars hotat?

— Herr Hardy, en rättskaffens, en ärans man. Han är också er släkting, också delägare i arvet. — Genom ett nedrigt förräderi blef han, före den viktiga dagen, aflägsnad från Paris. — Vidare är det ännu en arfvinge, en olycklig handverkare, som, lätt fallen i en skickligt utlagd snara, blifvit insatt på gäldstugan.

— Men, min herre, inföll Adrienne lifligt, till hvilkens fördel anstiftades då denna förfärliga komplott, som verkligen förskräcker mig?

— Till fördel för abbé d'Aigrigny, svarade Rodin.

— För honom? . . . Hur är det möjligt? . . . Med hvad rättighet? —

Han var ju icke arfvinge.

— Det skulle fordra alltför lång tid att förklara er detta, min fröken, svarade Rodin. Ni skall en gång få veta det. Var emellertid öfvertygad, att er familj aldrig haft någon hätskare fiende, än d'Aigrigny.

— Min herre, yttrade Adrienne, som gaf inrymme åt en ny misstanka — jag vill tala helt uppriktigt med er. På hvad sätt har jag kunnat inge er det varma deltagande, ni behagar visa mig, och som ni till och med utsträcker till alla medlemmarna af min familj?

— Min Gud, bästa fröken, genmälte Rodin leende, — om jag säger det, så . . . skall ni skratta åt mig, . . . eller kanske icke förstå mig.

— Tala, min herre, jag ber er derom . . . tvifla hvarken på mig eller er sjelf.

— Nå väl . . . jag intresserar mig för er, jag är er tillgifven, derföre att ert hjerta är ädelt, ert förstånd upplyst och er karakter oberoende och stolt . . . Sedan jag en gång fattat tillgifvenhet för er, blefvo era släktingar mig icke likgiltiga — så mycket mer som äfven de förtjena deltagande. — Att tjena dem var ju att tjena er.

— Men, min herre; — om vi nu antaga, att ni finner mig värd det alltför smickrande beröm, hvarmed ni behagar öfverhoppa mig; — hur har ni kunnat döma om mitt hjerta, mitt förstånd och — min karakter?

— Det skall jag säga er, min goda fröken; men först nödgas jag dock aflägga ännu en bekännelse, som icke mycket hedrar mig. — Om ni än icke vore så rikt begåfvad, skulle dock allt hvad ni utstått, sedan ni kom i detta hus, vara tillräckligt, att väcka deltagande hos hvarje medlidamt hjerta. — Är det icke så?

— Det tror jag, min herre.

— Således behöfdes icke mer än detta, att förklara den del jag tagit i ert öde. — Men . . . jag måste dock bekänna, att detta icke ensamt kunnat beveka mig till det steg, jag tagit. — Ni skulle då varit rätt och slätt fröken de Cardoville, en ganska rik, ganska ädel och ganska schön ung flicka, för hvars olycka jag visserligen ömmat; men jag skulle sagt till mig sjelf: den stachars fröken är visserligen mycket att beklaga; dock, hvad kan jag, fattig man, göra dervid? Mitt enda uppehåll är sekreteraresysslan hos abbé d'Aigrigny, och han är ju den, som jag först borde angripa; han är allsmäktig, och jag ett intet. Att uppträda mot honom, vore att förstöra mig sjelf, utan hopp att kunna rädda den olyckliga. — Men nu, då jag i grunden kände er, min fröken, beslöt jag, oakadt min ringhet, att bjuda honom spetsen . . . Nej, nej, sade jag till mig sjelf; tusen gånger nej! . . . Ett så öfverlägset förstånd, ett så förträffligt hjerta, skola ej bli offer för en gemen komplott. — Kanske krossas jag under kampen, men åtminstone skall jag försöka.

Det är omöjligt att beskrifva, med hvilken blandning af finhet, kraft och känslighet Rodin uttalade dessa ord.

Såsom ofta händer med ytterligt fränstötande och obehagliga personer, blir, så snart de förmått utplåna första intrycket af sin fulhet, just denna fulhet ett skäl till deltagande, till medlidande, och man tänker för

sig sjelf: hvilken skada, att ett sådant snille, en så vacker själ, bebor en sådan kropp; man finner sig rörd af denna kontrast.

Det var just någonting dylikt fröken de Cardoville nu började känna för Rodin; ty lika grof och trotsig han visat sig mot doktor Baleinier, lika uppriktig och ömsint var han nu mot henne.

En sak retade lifligt Adriennes nyfikenhet; det var, huru Rodin kunnat fatta denna tillgifvenhet för henne, och hvarifrån den beundran härörde, som hon ingaf honom.

— Förlåt, sade hon, förlåt min otillbörliga och närgångna nyfikenhet; — men . . . jag ville gerna veta . . .

— Huru ni blifvit i moraliskt hänseende känd af mig; är det icke så? . . . inföll Rodin. Ingenting är enklare, min goda fröken . . . Se här, i få ord, förhållandet. Abbé d'Aigrigny, som trodde mig vara ingenting annat, än en skrifmachin, ett stumt och blindt redskap . . .

— Jag skulle tilltrott herr d'Aigrigny mera skarpsinnighet, inföll Adrienne.

— Ja, ni har rätt, min fröken; det är en ovanligt skarpsinnig man . . . men jag narrade honom, . . . i det jag låtsade mig vara mer än enfaldig. Tro ej, att det var af falskhet . . . Nej, . . . jag är stolt, . . . stolt på mitt sätt; och min stolthet består i att aldrig synas öfver min ställning, ehuru underordnad den äro må vara. — Vet ni hvarföre? — Jo, derföre att, så högdragna mina förmän än äro, kan jag dock säga till mig sjelf: De äro okunniga om mitt inre värde. Det är således icke mig, det är mitt låga stånd, som de förödmjuka . . . Derpå vinner jag två ting: min egenkärlek är fredad, och jag behöfver ej hata någon.

— Ja, jag begriper detta slags stolthet, sade Adrienne, allt mera förvånad öfver den originella vändning, Rodins ord togo.

— Men, låtom oss återkomma till hvad som rör er, min fröken. — Dagen före den 13 Februari lemnar abbé d'Aigrigny mig ett papper med snabbskrifningstecken och säger: Utskrif detta förhör, och tillägg, att handlingen utgör ett stöd för beslutet af ett familjeråd, hvilket, enligt doktor Baleiniers intygande, förklarar fröken de Cardovilles tillstånd vara nog betänkligt, att fordra hennes inspärrande i en inrättning för svagsinta.

— Ja, sade Adrienne, bittert, — det handlade om ett temligen långt samtal, som jag hade med min tant, prinsessan de Saint-Dizier, och som man, mig ovetande, upptecknade.

— Den stenografiska anteckningen ligger för mina ögon; jag börjar utskrifva den. Vid tionde raden sitter jag slagen af häpnad; jag vet ej, om jag drömmer eller är vaken. — Huru? . . . svagsint? . . . ropade jag . . . Fröken de Cardoville svagsint? . . . Den är sjelf icke rätt klok, som vågar påstå sådan orimlighet. — Allt mer och mer intresserad, fortsätter jag min läsning . . . Jag hinner till slutet . . . Då — hvad skall jag säga er? . . . Jag kan ej beskrifva hvad jag då kändel! det var rörelse, glädje . . . entusiasm!

— Min herre! ropade Adrienne.

— Ja, min nådiga fröken — entusiasm. Må detta ord icke sära er blygsamhet! Vet, att dessa så sällsynta, så sjelfständiga, så frisinta idéer,

som ni för er tant med så mycken värma framställde, delar ni helt och hållet med en person, för hvilken ni en dag skall hysa den ömmaste, den mest religiösa vördnad.

— Hvem kan ni mena, min herre? ropade Adrienne, med stigande nyfikenhet.

Efter ett ögonblick af synbar tvekan, återtog Rodin:

— Nej . . . nej . . . det är onödigt att underrätta er derom. Allt hvad jag kan säga er, min fröken, är att jag knappast hade slutat min läsning, förrän jag skyndade till abbé d'Aigrigny, i afsigt att öfvertyga honom om den villfarelse, hvaruti han sväfvade, i anseende till er. Omöjligt att råka honom. Men i går morgons sade jag honom rent ut, hvad jag tänkte. Han syntes förundrad, dock endast öfver en sak, den att jag kunde tänka. Med föraktlig tystnad afhörde han alla mina föreställningar. Jag trodde, att hans bättre känsla hade blifvit väckt, jag fortfor ännu att tala, men förgäfves. Han befalle mig att åtfölja honom till det hus, der er stamfaders testamente skulle öppnas. Jag var till den grad förblindad, i anseende till abbé d'Aigrigny, att det behöfdes soldatens och hans sons ankomst, slutligen äfven den af marskalk Simons far, för att öppna mina ögon. Deras billiga förtrytelse afslöjade för mig vid den af en komplot, som sedan lång tid tillbaka blifvit anlagd med fruktansvärd skicklighet. Då begrep jag, hvarföre man höll er fängen här och utgaf er för svagsint; då begrep jag hvarföre marskalk Simons döttrar blifvit förda till klostret; tusen omständigheter runno mig då i minnet. Fragmenter af bref och promemorior, som man lemnat mig att afskrifva eller chiffrera, och hvilkas betydelse jag hittills ej brytt mig om att för mig själf förklara, hjälpte mig att komma den svarta anläggningen på spåren. Att då genast uppenbara min plötsliga afsky för alla dessa nedrigheter, hade varit att förderfva allt; detta fel begick jag icke. Jag tällade i listnad med abbé d'Aigrigny; jag visade mig ännu snålare, än han. Om det omätliga arvet hade tillfallit mig själf, hade jag aldrig kunnat visa mig rosigirigare. Af denna list inväggad i säkerhet, kunde abbé d'Aigrigny ej misstänka något. Då sedermera en Försynens skickelse räddade arvet ur hans händer, lemnade han med djup nedslagenhet det främmande huset. Lifvad af ousäglig glädje — ty jag ägde nu medel att rädda er . . . att hämnas er, min bästa fröken — begaf jag mig i går afton, som vanligt, på min byrå. Under abbéns frånvaro blef det mig lätt att få genomläsa hela brevexlingen, angående detta arf. På det sättet fick jag reda på hvarje tråd i denna omätliga intrigväfnad. O min fröken, jag stod häpen, tillintetgjord vid de upptäckter jag gjorde, och som jag utan denna tillfällighet aldrig kunnat göra.

— Hvilka upptäckter, min herre?

— Det ges hemligheter, förfärliga för dem, som deraf äro i besittning. Således bör ni, min fröken, ej söka utforska dem. Men jag vill blott säga, att genom denna undersökning blottades för mig i hela dess mörka djerfhet den liga, som en omätlig girighet väpnat emot er och era släktingar. Då ökades ännu mer det lifliga och varma deltagande, jag redan fattat för er, min fröken, och utsträcktes äfven till de öfriga offren

för denna helvetiska stämpling. Oaktadt min svaghet, beslöt jag våga allt, för att demaskera pater d'Aigrigny. Jag samlade alla nödiga bevis, för att gifva tillräcklig giltighet åt en angivelse hos vederbörande embetsmyndighet. Denna morgon . . . lemnade jag abbéns hus . . . utan att gifva honom del af min afsigt. Han hade ju kunnat bruka våld, för att qvarhålla mig. Emellertid hade det varit nedrigt af mig, att angripa honom, utan att förbereda honom derpå. Så snart jag väl var utkommen ur hans boning, skref jag derföre till honom, att jag i mina händer ägde bevis på hans brottslighet, tillräckliga att öppet anlita lagens åtgärd . . . jag ämnade anklaga honom . . . han måtte försvara sig . . . Jag gick till en magistratsperson, och ni vet . . .

I detsamma öppnades dörren; en af sköterskorna inträdde, och sade till Rodin:

— Min herre, budet, som ni och domaren afsände till gatan Brise-Miche, har nu återkommit.

— Lemnade han brevet?

— Ja, min herre. Man bar genast upp det.

— Det är bra; lemna oss.

Sköterskan gick.

VIII.

SYMPATIEN.

Om fröken de Cardoville ännu kunnat bibehålla några misstankar angående uppriktigheten af Rodins tillgifvenhet för henne, hade de bort vika för det olyckligtvis mycket naturliga och nästan obestriddiga resonemanget: Huru i ringaste mån misstänka hemligt förstånd emellan abbé d'Aigrigny och hans sekreterare, då denne sednare helt och hållet afslöjade sin herres nedrigheter och öfverlemnade honom i domstolens händer . . . då Rodin härvid gick måhända längre än fröken de Cardoville sjelf skulle gjort? Hvilken lönnlig afsigt skulle hon hos jesuiten kunna förmoda? . . . På sin höjd den, att genom sina tjänster kunna tillvinna sig den unga rika damens verksamma beskydd? Men hade han icke redan på förhand protesterat emot denna misstänka, genom sin förklaring, att det icke var åt den sköna, rika och förnäma fröken de Cardoville, som han egnat sin tillgifvenhet, utan åt den unga flickan med det stolta och ädla hjerat. Ändtligen, såsom Rodin sjelf sade, hvilken menniska skulle icke deltagit i Adriennes öde? Endast en usling hade kunnat vara kall för hennes olycka.

En besynnerlig känsla, en egen blandning af nyfikenhet, förvåning och deltagande, förenade sig med den tacksamhet, fröken de Cardoville ansåg sig vara Rodin skyldig; emellertid — då hon under denna ringa yta upptäckte ett öfverlägset förstånd, vaknade hastigt åter en svår misstänke i hennes bröst.

— Min herre, sade hon, jag tillstår alltid för personer, dem jag högaktar, de obehagliga tvifvel de ingifva mig, på det de må äga tillfalle att rättfärdiga och urskulda sig, ifall jag irrar mig.

Rodin betraktade fröken med förvåning, syntes för sig sjelf eftersinna, hvilka misstankar han kunnat väcka hos henne, och svarade, efter ett ögonblicks tystnad:

— Kanske menar ni min resa till Cardoville och de dåliga förslag, jag gjorde er gamle förvaltare? Min Gud! jag . . .

— Nej, nej, min herre! föll honom Adrienne i talet. Ni gjorde mig frivilligt denna bekännelse, och jag inser, att ni, förblindad i anseende till abbé d'Aigrigny, passift utförde ett uppdrag, stridande mot er grannlagenhet. Men huru kommer det till, att ni, med er obestridda duglighet, redbarhet och klokhet, så länge kunnat stanna på en sekreterares underordnade plats?

— Det är sant, genmålte Rodin småleende. Detta kan icke annat än förvåna er, min fröken: ty en man med något slags duglighet, som länge qvarstannar på en låg ståndpunkt, har påtagligen någon rådande last, någon brottslig eller låg passion.

— Det är . . . i allmänhet sant.

— Och personligen sant, hvad mig angår.

— Således, min herre, tillstår ni att . . .

— Jag tillstår, att jag har ett fel, för hvilket jag under fyratio års tid uppoffrat all möjlighet att komma till en högre plats.

— Och detta fel är? . . .

— Efter jag nödgas göra er en så ledsam bekännelse, så . . . vill jag säga, att det är lättja . . . afsky för all själsansträngning, för allt slags ansvarighet. Med de 1200 livres, som abbé d'Aigrigny gaf mig i lön, var jag den lyckligaste menniska i världen, jag förlitade mig på ädelheten af hans tänkesätt; hans tanke, hans vilja voro mina. Då mitt arbete var slutadt, gick jag hem i min lilla torftiga kammare, jag påtände min brasa och spisade min tarfliga måltid, mest bestående af rotsaker. Sedermera tog jag några föga kända filosofiska böcker, bladdrade i dem, begrundade hvad jag läste, och lemnade fria tyglar åt min själ, som under hela dagen varit bunden, men nu förirrade sig i drömmarna af de behagligaste teorier och utopier. Från höjden af min hänförda inbillningskraft, under tankens djerfva flygt, tyckte jag mig då beherrska — icke allenast min herre, utan ock de största snillen på jorden. Denna feber kunde räcka ungefär tre eller fyra timmar, hvarefter jag gick till sängs, insomnade lugnt och sof godt. Hvarje morgon begaf jag mig munter och glad till mitt arbete, viss om mitt bröd för morgondagen, utan bekymmer för framtiden, lefvande af ganska litet, längtande efter mitt aftonnöje, och sägande till mig sjelf, under det jag satt der och klottrade, som en stum machin: Nå-nå, . . . om jag bara ville! . . .

— Visserligen hade ni likså väl som mången annan, bättre än mången annan, kunnat ernå en högre ställning i samhället, sade Adrienne, särdeles rörd af Rodins praktiska filosofi.

— Ja, det tror jag också; men om jag än kunnat det . . . hvartill hade det väl tjemat? . . . Hvad som ofta gör vissa menniskor oförklar-

liga för mängden, det är att de åtnöja sig med att säga: *Om jag bara ville!*

— Men, min herre, utan att för mycket fästa sig vid denna världens goda, ges det ett visst välbefinnande, som för ålderdomen i synnerhet är oundgängligt, och från hvilket ni helt och hållet afstår.

— Förlåt, om jag anmärker, att ni irrar er, svarade Rodin, slugt småleende. Jag är en stor sybarit. Jag vill nödvändigt ha en varm klädnad, en god brasa, en bra madrass, ett stycke godt bröd, en god, saftig rättika, kryddad med litet grått salt, samt godt friskt vatten — och likväl — oaktadt jag tillfredsställer min smak i alla dessa hänseenden, räcka mina tolf hundra francs rikligen till och bli öfver, så att jag äfven kan göra små besparingar.

— Men nu, då ni är utan syssla, hur skall ni nu kunna lefva, min herre? sade Adrienne, alltmer intresserad af mannens egenheter, och ämnande sätta hans oegennyttan på prof.

— Jag har en liten sparpennning, svarade han. Jag hoppas, att den skall räcka, medan jag qvarstannar här i staden, tilldess jag utredt sista tråden af abbé d'Aigrignys ränker. Denna upprättelse är jag skyldig mig sjelf, för det jag lätit narra mig af honom. Tre till fyra dagar skola, som jag hoppas, vara tillräckliga till detta värf. Då denna tid är förliden, är jag säker på, att i min hemort erhålla en tarflig beställning hos en uppbörds-kommissarie. För någon tid sedan var det någon, som gjorde mig detta anbud, men då ville jag icke lemna abbé d'Aigrigny, oaktadt de stora förmåner, man lofvade mig . . . Föreställ er, min närliga fröken, åtta hundra francs, utom fri kost och husrum. Som jag är litet folkskygg af mig, skulle jag väl hellre vilja bo för mig sjelf . . . men ni finner väl, att, då man ger mig så mycket, måste jag väl förbise denna lilla olägenhet.

Det vore ett fäfangt försök att vilja måla Rodins skenbara öppenbjerlighet, då han meddelade dessa små ekonomiska förtroenden — som bestodo af idel osanningar, och hvarvid fröken de Cardovilles sista misstankar försvunno.

— Huru, min herre, yttrade hon med mycken värma till jesuiten, inom tre eller fyra dagar ämnar ni lemna Paris?

— Så hoppas jag åtminstone, min fröken, och det . . . tillade han med en hemlighetsfull ton . . . och det af flera skäl. Men, fortfor han med bruten röst, i det han med ytterst rörd min betraktade Adrienne . . . det vore mig särdeles dyrbart, om jag finge medföra åtminstone den öfvertygelsen, att ni hölle mig räkning, för det jag vid blotta läsnigen af ert samtal med prinsessan de Saint-Dizier gissat, det ni ägde ett värde, kanske utan like i våra dagar hos en person af er ålder och ert stånd.

— Ack, min herre, sade Adrienne småleende, ni behöfver icke så snart betala mig det uppriktiga beröm, jag egnade ert öfverlägsna förstånd. Jag skulle tycka mer om en smula otacksamhet i det hänseendet.

— Åh, min Gud! jag smickrar er visst icke, min bästa fröken. Hvar-till skulle väl det tjena? Vi få ju aldrig mer återse hvarandra. Nej, jag smickrar er icke. Jag förstår er — det är allt. Och, hvad som torde synas er

besynnerligt, är att er åsyn fullkomnar den idé, jag gjort mig om er, från det ögonblick, jag läste ert samtal med er tant. Således hafva några sidor af er karakter, som hittills voro mörka för mig, fått en klar belysning.

— I sanning, min herre, ni väcker allt mer och mer min förvåning.

— Jag rår ej för min uppriktighet; jag säger er rent ut, hvilka intryck jag erfar. Nu, till exempel, kan jag fullkomligt förklara mig er passionerade lärlek till allt skönt, er religiösa dyrkan af förfinad sinlighet, er brinnande önskan för världens förbättring, ert behjertade förakt för vissa vanhedrande, förnedrande, slafviska vanor och bruk, hvilka fruntimren äro underkastade; ja — nu förstår jag bättre den ädla stoltbet, hvarmed ni betraktar dessa flockar af fåfånga, inbiliska, narraktiga män, för hvilka kvinnan är en varelse, hemfallen till deras godtycke, i kraft af den lag, de stiftat efter sitt eget beläte, som för ingen del kan kallas vackert. Enligt dessa småtyranners föreställning skulle kvinnan, ett slags lägre varelse, åt hvilken ett concilium af kardinaler behagat med tvenne rösters pluralitet tillerkänna *en själ* — finna sig ytterst lycklig att vara slafvinna åt dessa små paschar, vid trettio års ålder utlevade, trångbröstad, hessa, utmerglade, som, trötta vid alla slags utsväfningar, nu vilja hvila ut, och tänka på att äntligen *göra ett slut*, i det de gifta sig med en stackars ung flicka, som å sin sida önskar *göra en början*.

Fröken de Cardoville hade säkerligen smålett åt Rodins satiriska drag, om hon icke varit så förvånad öfver att höra honom utveckla idéer, så nära beslägtade med hennes egna, och det första gången hon i sitt lif såg denne farliga man.

Adrienne glömde, eller snarare visste icke, att hon hade att göra med en jesuit af sällsynt förstånd; att sådana ledamöter af denna farliga Orden med en polisspiens hemlighetsfulla kändedom af alla förbållanden och mångfaldiga utvägar förenade biktfadrens genomträngande skarpsinnighet; fruktansvärda prester, som ej behöfva mer än några få underrättelser, några behånelser, några bref, för att deraf sluta till en karakter, liksom Cuvier från några zoologiska fragmenter slöt till hela djurets kroppsbyggnad.

Adrienne, långt ifrån att falla Rodin i talet, afhörde honom med växande nyfikenhet.

Säker om den verkan han åstadkom, fortsfor han, i harsmen ton:

— Er tant och abbé d'Aigrigny behandlade er såsom vansinnig, för det ni uppreste er emot dessa småtyranners blifvande ok, för det ni, som hyser hat till slafveriet och alla dermed förknippade laster, ville lefva oberoende med alla oberoendets redbara egenskaper, fri, med alla frihetens stolta dygder.

— Men, min herre, frågade Adrienne, med stegrad bestörtning, — huru kunna dessa mina tankar vara kända af er?

— Jo, först och främst känner jag er fullkomligt, till följe af ert samtal med prinsessan de Saint-Dizier; för det andra, om vi händelsevis sträfvade till ett och samma mål, ehuru på olika vägar, — tillade Rodin slugt, under det han med en blick af hemligt förstånd betraktade fröken, — hvarföre skulle då icke vår öfvertygelse vara en och samma?

— Jag förstår er icke, min herre. Hvad menar ni för ett mål?

— Det mål, dit alla upphöjda, ädelsinnade, sjelfständiga själar oaf-låtligen sträfva . . . somliga, i det de, såsom ni, min fröken, handla af passion, af instinkt, utan att måbända göra sig reda för sin höga beskickning . . . Så, till exempel, ert tycke för de mest förfinade nöjen, ert begär att omge er med allt hvad som kan tjusa era sinnen — tror ni väl, att dessa härröra endast från det skönas dragningskraft, från behofvet af utsökta njutningar? Nej, nej, . . . tusen gånger nej; . . . ty då vore ni blott en ofullkomlig, sjelfvisk varelse, en torr egoist med ganska fin smak . . . ingenting vidare. Och vid er ålder vore det förskräckligt, min goda fröken . . . det vore förskräckligt.

— Min herre . . . faller ni verkligen en så sträng dom öfver mig? frågade Adrienne med synbar oro; sådant värde hade denne man redan fått öfver henne, ehuru mot hennes vilja.

— Visserligen skulle jag det, om ni älskade lyxen för dess egen skull; men nej, nej, en helt annan känsla eldar och genomtränger er, fortsatte jesuiten. Låt oss således rasonnera litet: Som ni har ett passionerad behof af alla dessa njutningar, känner ni ock värdet eller saknaden deraf, lifligare än någon annan.

— Visserligen, svarade Adrienne, alltmer intresserad.

— Ni måste således äfven egna er erkänsla och ert deltagande åt de arbetsamma, fattiga och okända likar, som förskaffa er dessa lyxens skatter, dem ni icke kan umbära?

— Denna erkänsla är hos mig så stark, inföll Adrienne, alltmer förtjust öfver att finna sig så väl förstådd, — den är så stark, säger jag, att jag en gång lät på ett mästestycke af guldsmedsarbete, i stället för säljarens namn, gravera den fattige konstnärens, som förfärdigat arbetet, och hvilken hittills varit okänd, men sedermera blifvit uppskattad såsom han förtjenar.

— Ni ser således, att jag icke bedragit mig, återtog Rodin. Kärleken till dessa njutningar gör er erkänsam mot de personer, som förskaffa er dem. Men det är icke allt. Jag, till exempel, som hvarken är bättre eller sämre än mången annan, är van vid försakelser, som icke förorsaka mig ringaste lidande. Vid anblicken af min nästas försakelser ömmar jag således mycket mindre, än ni, min nådiga fröken, ty er vana vid vällefnad gör er nödvändigt mer, än andra människor, ömsint för olyckan och nöden. Ni sjelf skulle af eländet och försakelsen lida alltför mycket, för att ej beklaga dem, som deraf lida.

— Min Gud! ropade Adrienne, som började röna inflytelsen af Rodins olycksaliga förtrollningsmakt, — ju mer jag hör er tala, dess mer finner jag, att ni, tusen gånger bättre än jag, förfäktar dessa samma idéer, som med sådan hårdhet förevidades mig af prinsessan de Saint-Dizier och abbé d'Aigrigny. O tala, tala, min herrel . . . jag kan icke beskrifva, med hvilken glädje, med hvilken stolthet jag hör er.

Adrienne, uppmärksam och rörd, ögonen fästade på jesuiten med lika mycket deltagande, som sympati och nyfikenhet, gjorde härvid med hufvudet en behagfull rörelse, som var henne egen, och tillbakakastade de

långa, guldgula lockarna, liksom för att bättre kunna betrakta Rodin. Denne fortfor:

— Och det kan förundra er, bästa fröken, att ni ej blifvit förstörd hvarken af er tant eller af abbé d'Aigrigny! Hvad beröringspunkt hade väl ni med dessa hycklande, listiga, afundsjuka själar, sådana jag nu lärt känna dem? Önskar ni ett nytt bevis på deras blinda hätskhet? Bland era vidunderliga dårskaper, såsom de kallade dem, hvad var det som de mest fördömde? Det var ert beslut att hädanefter lefva ensam, efter eget tycke, att fritt förfoga både öfver det närvarande och öfver er framtid. Detta funno de afskyvärdt, förkastligt, omoraliskt. Men var då ert beslut förestafvad af någon dåraktig kärlek till friheten? — nej. Af sjelfsväldigt hat till hvarje tvång? — nej. Af en blott och bar önskan att göra uppseende genom en besynnerlighet? . . . nej — då skulle jag strängt hafva tadlat er.

— Andra skäl hafva verkligen ledt mig, det tillstår jag, min herre, inföll lifligt Adrienne, som började blifva ganska mån om den högaktning, hennes karakter kunde ingifva Rodin.

— Nå, det vet jag väl, återtog jesuiten, att era motiver ej kunde vara annat än förträffliga. Detta så klandrade beslut, hvarföre fattar ni det? Är det för att trotsa det vanliga bruket? nej — Ni har ju respekterat det, ända tilldess er tants hat tvång er att undandraga er hennes obarmhertiga förmynderskap. Vill ni bo ensam, för att undslippa världens vaksamma ögon? — nej, ni skall i detta fria läge mer, än i något annat, vara utsatt för allas blickar. Är det ändtligen er afsigt, att missbruka er frihet? — nej, tusen gånger nej. För öfverträdelsen söker man skuggan, ensligheten; då deremot på er blifvande plats den afundsjuka mängdens blickar ständigt skola vara spända på er. Hvarföre fattar ni då detta så modiga beslut, så sällsynt, att det är det enda man hört ömtalas bland unga fruntimmer af er ålder? Vill ni kanske, att jag skall säga er det, min nådiga fröken? — Nå väl! ni vill genom ert exempel visa, att hvarje qvinna med rent hjerta, upplyst förstånd, fast karakter och oberoende sinne, kan med ädel stolthet undandraga sig det förödmjukande förmynderskap, som vanan och bruket pålägga henne. Ja — i stället att underkasta er ett lif af upprörande slaveri, ett lif af ödet invigdt åt skrymteriet och lasten, vill ni lefva inför allas ögon, sjelfständig, dygdig och aktad. Med ett ord, ni vill, liksom mannen, hafva er fria vilja, med full ansvarighet för alla ert lifs handlingar, för att ådagalägga, att en qvinna, fullkomligt öfverlemnad åt sig sjelf, kan uppnå mannen i fråga om förnuft, klokhet, rättskänsla, öfverträffa honom i grannligheten och värdighet. Se der er afsigt, min fröken. Ert exempel är ädelt, är stort. Skall det vinna efterföljd? — jag hoppas det. Men i motsatt fall, måste likväl ert storsinta försök ställa er högt i alla tänkande och fördömsfria människors omdöme. Tro mig . . .

Fröken de Cardovilles ögon lyste af en stolt men mild glans; hennes kinder voro lindrigt purprade, hennes bröst höjde sig; hon upplyfte sitt

förtjusande hufvud med en rörelse af ofrivillig stolthet. Fullkomligt fängad i den djefvulka mannens nät, ropade hon slutligen:

— Men, min herre, hvem är då ni, som analyserar mina hemligaste tankar, som läser i min själ, mycket bättre än jag sjelf kan göra det, som ger nytt lif, ny lyftning åt dessa idéer om oberoende, hvilka sedan lång tid tillbaka gro i mitt bröst? Hvem är då ni, som förmår till denna grad höja mig i mina egna ögon, att jag nu äger det glada medvetandet att uppfylla en kallelse, hedrande för mig sjelf och kanske gagnande för dem af mina systrar, hvilka lida af ett hårdt slafveri . . . Ännu en gång — hvem är ni, min herre?

— Hvem jag är, min fröken? upprepade Rodin med det mest godhertade smäleende. Jag har ju redan sagt er det. Jag är en stackars, beskedlig gubbe, som i fyratio års tid hållit ut med att vara skriftmachin åt andras idéer, som efter slutadt dagsverke återvänder till sin usla boning och der roar sig med att utveckla sina egna idéer; en bra karl, som från sin vindskammare betraktar, och äfven en smula deltagar i, ädla människors sträfanden till ett mål, kanske vida närmare, än de själva tro. Således, som jag nyss hade äran säga er, min fröken, sträfva vi båda till ett och samma mål; ni utan att veta det, endast ledd af er gudomliga instinkt. Lef därför alltid fri och lycklig, sköna fröken! detta är er bestämmelse; den är betydelsefullare, än ni sjelf torde ana. Ja, fortsar att omgifva er med alla lyxens och konstens mästerverk; förädla ständigt ert sinne, rena er smak, genom det utsökta valet af era njutningar; beherrska medelst snille, behag och renhet denna dumma och ömkliga hop af karlar, som från morgondagen, då de se er vara allena och fri, skola kring-svärma er; de skola anse er som ett lätt rof för deras vinningslystnad, deras egoism och fåfänga. Förhåna, brännmärk deras enfaldiga och föraktliga anspråk; var en drottning i denna verld, var värdig att helsas som dess drottning. — Älska! . . . blända! . . . njut! . . . det är er jordiska bestämmelse; tvifla ej derpå. Alla dessa blömmor, som Gud, i så rikt mått strött omkring er, skola en gång bära herrliga frukter. — Ni skall tro er hafva lefvat uteslutande för nöjet, då det likväl varit för det ädlaste mål, hvartill en stor och skön själ kan syfta. Kanske skola vi om några år härefter åter råkas; ni, allt mera skön och firad, jag allt mera gammal och obetydlig. Men det gör ingenting, ty en inre röst säger er tröiligen redan nu, att emellan oss båda, så olika vi än äro, ges ett doldt föreningsband, en mystisk förbindelse, som hädanefter af ingen skall kunna tillintetgöras.

Under det Rodin uttalade dessa sista ord, med en så djup rörelse, att Adrienne darrade dervid, hade han oförmärkt närmat sig till henne, ej gående, utan framsmygande på golfvet med ett slags långsam ormslingring. Han hade talat med så mycken isver, att det blåbleka ansigtet fått någon färg, så att hans fränstötande fullhet bortvek för den utomordentliga glansen i hans små, gnistrande, rödbruna ögon, nu alldeles öppna, runda, stirrande, och ofafälligen fästade på Adrienne. Hon, framlutad, med öppna läppar och återhållen andedrägt, förmådde ej vända sina ögon ifrån jesuitens. Ej längre talade han, och likväl hörde hon honom ännu.

Hvad den unga, intagande flickan med sitt utbildade skönhetsinne erfor vid åsynen af den lilla, obetydliga, fula, snuskiga gubben, är svårt att förklara. Den alltför vanliga, men dock så träffande, jemförelsen med den förfärliga tjuskraft, ormen utöfvar på en fågel, voro det enda, som kunde gifva något slags idé om detta sällsamma intryck.

Rodins taktik var slug och säker.

Hittills hade fröken de Cardoville aldrig gjort några betraktelser, hvarken öfver sina tycken eller sina böjelser. Hon hade följt dem endast derföre, att de gjorde henne ett nöje, utan att skada någon annan. Huru lycklig och stolt måtte hon då icke kunna känna sig, då hon hörde en man, begäfvad med ett öfverlägset snille, icke allenast berömma hennes smak och idéer, för hvilka hon hittills fått uppbära så bittert klander, utan ock lyckönska henne dertill, såsom till någonting stort, ädelt och gudomligt.

Hade Rodin endast vänt sig till Adriennes egenkärlek, så skulle han misslyckats i sin förrådiska anläggning, ty hon ägde ej ringaste grad af fåfänga; men han ställde sin talan till allt det högsinta och ädla i den unga flickans hjerta. Hvad han hos henne låtsade beundra och uppmuntra, var verkligen värdigt beundran och uppmuntran. Huru var det möjligt annat, än att hon skulle döras af detta språk, — som likväl dolde så svarta och olycksbringande afsigter?

Adrienne, som förvånades öfver jesuitens ovanliga själsgefvor, och hvars nyfikenhet blifvit retad af några hemlighetsfulla ord, dem han med flit låtit undfalla sig, Adrienne, som ej kunde förklara orsaken till det olycksaliga inflytande, den ränkfulla mannen redan utöfvade på hennes själ, och dessutom erfor känslan af ett aktuingsfullt medlidande, vid tanken uppå, att en så gammal och upplyst man befann sig i en så beroende ställning, sade slutligen med sin vanliga öppenbertighet:

— En man med era förtjenster och ert hjerta, min herre, bör icke vara en lekboll för omständigheternas nycker. Några af edra ord hafva för mina ögon öppnat nya utsigter; jag finner, att era råd kunna i en framtid vid många tillfällen blifva mig nyttiga. Då ni kommit att rycka mig ur detta hus, då ni egnat er tjenst åt andra medlemmar af min familj, har ni för öfrigt gifvit mig prof på ett deltagande, som jag ej utan svårtaste otacksamhet skulle kunna glömma. — Ni har förlorat en visserligen mycket simpel, men dock tryggande plats; tillåt mig att

— Icke ett ord mer, min goda fröken, afbröt Rodin, med sorgsen min. Jag känner för er en djup sympati. Jag gör mig en heder af att dela samma idéer som ni; hvad mer är, jag smickrar mig med det hopp, att ni en dag skall begära råd af den stackars gamle filosofen. Derföre hör och vill jag i afseende på er bibehålla det fullkomligaste oberoende.

— Men, min herre, det är tvärtom jag, som skulle bli er förbunden, om ni ville mottaga, hvad jag ämnar erbjuda er.

— Ack, min bästa fröken, sade Rodin, leende, väl vet jag, att ert ädelmod alltid skulle förstå, att göra erkänslan lätt och ljuf; men — ännu en gång: — jag kan ingenting af er emottaga. — Ni torde en gång få veta orsaken.

— En gång?

— Ja. Jag kan icke säga er mera. — Antag dessutom, att jag hos er stode i någon förbindelse — hur skulle jag väl då kunna omtala allt det sköna och goda hos er? — Vidare, ifall ni blir mig mycken tack skyldig för mina råd . . . dess bättre! då skall jag så mycket lättare kunna tadla er, i fall jag hos er finner något tadelvärdt.

— Men sålunda, min herre, nekas mig ju att på något sätt visa er min tacksamhet?

— Nej. nej. . . sade Rodin med skenbar rörelse. O nej! . . . tro mig . . . ett högtidligt ögonblick skall inträffa, då ni skall kunna afbördas er skuld till mig, och det på ett sätt, som är oss båda värdigt.

Nu afbröts samtalet ånyo af sköterskan, som inträdde och yttrade till Adrienne:

— Fröken, der nere står en liten puckelryggig flicka, som ber att få tala med er. — Då ni, enligt doktors nya befallning, har frihet att emottaga hvem ni vill, så skulle jag fråga, om hon får komma upp.

— Låt henne det! ropade lifligt Adrienne, som på beskrifningen igenkände la Mayeux. — Låt henne komma upp!

— Doktorn har också befallt att hans vagn skall stå till frökens tjänst. — skall den spännas för?

— Ja, om en fjerdedels timma, svarade Adrienne sköterskan, som genast lemnade rummet, hvarefter fröken fortfor, i det hon vände sig till Rodin:

— Nu kan väl icke embetsmannen dröja länge, han måtte väl snart vara här med fröknarna Simon?

Jag förmodar det, min fröken. — Men hvem är den der puckelryggiga flickan? frågade han med likgiltig min.

— Hon är fostersyster till en hederlig handverkare, som vågat allt, för att rycka mig ur detta fängelse, svarade Adrienne med synbar rörelse. — Det är en ung sömmerska, en sällsynt förträfflig varelse . . . Aldrig här en högre tankeflygt, aldrig ett ädlare hjerta, varit gömdt under en yta, mindre . . .

Men erinrande sig, att Rodin — såsom hon trodde — förenade samma moraliska och fysiska kontraster som la Mayeux, tillade hon, i det hon med oesterhärnligt behag såg på jesuiten, som syntes temligen förvånad öfver hennes hastiga afbrott:

— Ja, denna unga flicka är icke den enda person, som bevisar, att en ädel själ och ett öfverlägset snille kunna komma en att glömma de tomma förmåner, för hvilka man här endast slumpen och rikedom att tacka.

Just då Adrienne uttalade dessa sista ord, inträdde la Mayeux i rummet.

TOLFTE AFDELNINGEN.

BESKYDDAREN.

I.

MISSTANKARNE.

Fröken de Cardoville skyndade ifrigt emot la Mayeux, och sade, med rörd stämma, i det hon sträckte armarne mot henne:

— Kom . . . kom . . . numera är det intet galler, som åtskiljer oss.

Vid detta yttrande, som påminde den unga sömmerskan, att hennes fattiga, arbetsamma hand hade nyligen blifvit aktningsfullt kysst af den sköna och rika adelsdamen, erfor hon ett intryck af outplånlig erkänsla, men tillika af ljuf stolthet. Då hon tvekade, att besvara Adriennes hjertliga emottagande, omfamnade henne den sednare med innerlig ömhet.

La Mayeux, omsluten af fröken de Cardovilles förtjusande armar, och kännande hennes friska, blomstrande läppar på sina af svält, nattvak och sjuklighet bleka kinder, smälte i tårar, utan att kunna framföra ett ord.

Rodin, som dragit sig tillbaka i en vrå af rummet, betraktade med hemligt missnöje denna scen. Han visste med hvilken värdighet la Mayeux afvisat klosterförestånderskans i Sankt-Maria trolösa frestelser, han kände denna ädelmodiga varelses ömma tillgifvenhet för Agricola, en tillgifvenhet som, sedan några dagar, hade börjat utsträcka sig äfven till fröken de Cardoville, och han ville för ingen del, att denna tillgifvenhet skulle ökas till ännu högre grad. Visligen tänkte han, att man aldrig bör förakta en fiende eller en vän, så ringa de än må vara. Dessutom var ju en hvar, som hyste tillgifvenhet för fröken de Cardoville, Rodins förklarade fiende; och då man redan vet, att denne man med en sällsynt fasthet i karakteren förenade vissa vidskepliga svagheter, bör man ej så mycket förundra sig, om vi nämna, att han kände sig orolig och betagen af ett slags obestämd fruktan vid åsynen af la Mayeux. Han lofvade in- om sig, att ej glömma denna aning eller detta förutseende.

Finkänsliga hjertan visa stundom äfven i de obetydligaste saker de älskligaste, mest förtjusande prof på en rörande grannlagenhet. Så ock nu: då la Mayeux fortfor att utgjuta ymniga och ljufva tårar af erkänsla, fattade Adrienne en rikt broderad näsduk, garnerad med spetsar, och aftorkade med ömhet dessa tårar, som öfverströmmade den unga sömmerskans melankoliska anlete.

Denna så hjertligt frivilliga handling förskonade la Mayeux från en förödmjukelse; ty beklagligtvis äro förödmjukelse och lidande de begge afgrunder, som oallätligen begränsa den olyckliges bana; således är en bevisad höflighet, äfven den allra ringaste, en dubbel välgärning för den fattige och förtryckte.

Kanske skall man hänfullt småle åt det barnsliga exempel, vi här

framlägga på vår sats, men — låtom oss säga det — den stackars la Mayeux skulle länge fått stå med ögonen skymda af tårar, innan hon vågat ur kjortelsäcken uppdraga sin lilla grofva, alldeles trasiga näsduk; — huru lyckligt då, att fröken de Cardoville aftorkade dessa tårar!

— Ni är god! . . . o, ni är ädelt barmhertigt, min fröken!

Det var allt, hvad den stackars flickans af djup rörelse brutna röst kunde framstamma. Hon blef mera rörd af den uppmärksamhet, fröken visade henne, än hon vid ett annat tillfälle skulle blifvit af en väsendtligare tjänst.

— Betrakta henne, min herre! yttrade Adrienne till Rodin, som hastigt framkom ur sin vrå . . . Ja, tillade den unga adelsdamen med stolt-
het — det är en skatt, jag upptäckt. Betrakta henne, min herre, och älska henne, som jag älskar . . . hedra henne, som jag hedrar henne. Det är ett sådant hjerta, vi söka . . .

— Och som vi, Gud ske lof, finna, min bästa fröken, sade Rodin, bugande sig för la Mayeux.

Denna lyfte långsamt sin blick på jesuiten. Vid åsynen af detta likaktiga ansigte, som med en låtsad mildhet smilade åt henne, spratt den unga flickan till. Huru besynnerligt! Hon hade aldrig förr sett denne man, och likväl ingaf han henne ögonblickligen samma fruktan, samma veder-
vilja, som den han kände för henne. Vanligtvis annars blyg och brydd, kunde la Mayeux icke skilja sin blick ifrån Rodin. Hennes hjerta klappade våldsamt, såsom vid annalkandet af en stor fara; men den förträffliga varelsen fruktade faran endast för dem hon älskade, och närmade sig ofrivilligt till fröken de Cardoville, hållande sina ögon oafslutligen fästade på Rodin.

Denne, som var för mycket fysionomist, för att ej varseblifva det vidriga intryck han gjorde, kände sin instinktmissiga fruktan för den unga sömmerskan ökas.

I stället att nedslå ögonen för henne, tycktes Rodin betrakta henne med en så uthållande uppmärksamhet, att fröken de Cardoville blef helt förvånad.

— Förlåt, min söta flicka, yttrade Rodin till la Mayeux, under det han låtsade tänka efter i minnet — förlåt . . . men jag tror, att jag icke bedrar mig . . . Var icke ni, för några dagar sedan i klostret Sancta Maria, här näst intill?

— Jo, min herre.

— Intet tvifvel . . . det är ni . . . Hvar hade jag nu mina tankar? . . . Ja, det är ni . . . det borde jag genast hafva förmodat.

— Hvarom är då frågan, min herre? frågade Adrienne.

— Ni har mycket rätt, min fröken, fortfor Rodin, pekande på la Mayeux. Detta är ett hjerta, ett ädelt hjerta, ett ibland dem, vi söka. Om ni visste, med hvilken värdighet, med hvilket mod denna unga flicka, som var utan arbete . . . och att icke hafva arbete är för henne det samma, som att lida brist på allt, — om ni visste, säger jag, med hvilken värdighet hon afslog den stora dagspenning, som klosterföreständer-

skan hade den gemenheten att hjuda henne, med vilkor att hon skulle spionera på den familj, dit hon ville skaffa henne!

— O! det är nedrigt! ropade fröken de Cardoville, med vämjelse. Ett sådant förslag till detta olyckliga barn! — till henne!

— Fröken! inföll la Mayeux med bitterhet; jag hade intet arbete . . . jag var fattig . . . man kände mig icke . . . man trodde sig kunna föreslå mig hvad som helst.

— Och jag säger, inföll Rodin, att det var en dubbel nedrighet af klosterförestånderskan att fresta fattigdomen, och att det var i dubbelt hänseende vackert af er att neka.

— Min herre, sade la Mayeux med blygsamt bryderi.

— Åh, åh! . . . jag är icke så blyg, jag, återtog Rodin. Vare sig tadel eller beröm, så säger jag rent ut, allt hvad jag tänker . . . Fråga den der älskvärda fröken — han visade med blicken på Adrienne — Jag vill blott låta veta, att jag tänker lika mycket godt om er, som fröken de Cardoville.

— Tro mig, mitt barn, vidtog Adrienne; det fins beröm som hedrar, som belönar, som uppmuntrar . . . Af det slaget är herr Rodins beröm. Jag vet det . . . ja . . . jag vet det, jag.

— För öfrigt min bästa fröken, bör man icke lemna mig hela äran af detta omdöme.

— Huru så, min herre?

— Är icke denna beskedliga flicka fostersyster till Agricola Baudoin, den hederlige handtverkaren, den kraftfulle folkpoeten? — Nå väl! . . . är icke en sådan mans tillgifvenhet den bästa borgen . . . kan icke den förstå en att — så till sägandes — döma efter påskriften? . . . tillade Rodin, leende.

— Ni har rätt, min herre, svarade Adrienne, ty utan att känna detta kära barn, har jag börjat lifligt intressera mig för henne och för hennes öde, från den dag, då hennes fosterbror talade med mig om henne . . . Han uttryckte sig med så mycken värma, så mycken värtalighet, att jag genast fattade om den unga flickan den meningen, att hon vore värd den innerligaste tillgifvenhet.

Dessa fröken Adriennes ord, i förening med ännu en annan omständighet, gjorde la Mayeux så brydd, att hennes bleka ansigte blef purrödt.

Man vet, att den olyckliga flickan älskade Agricola med en lika innerlig, som smärftfull och hemlig, kärlek. Hvarje äfven indirekt anspelning på denna olycksaliga böjelse förorsakade den arma varelsen en pinsam förvirring.

Och just då Adrienne hade talat om Agricolas tillgifvenhet för la Mayeux, hade denna varseblifvit att Rodins lurande och genomträngande ögon voro fästade på henne. Om den unga sömmerskan varit ensam med fröken, skulle hon blott erfarit en hastigt öfvergående känsla af förlägenhet; men hon tyckte olyckligtvis, att jesuiten, som redan ingaf henne en så oförklarlig afsky, hade läst i hennes hjerta och der uppsnappat hemligheten af den kärlek, för hvilken hon var ett offer. Derifrån härrörde den

beklagansvärda flickans starka rodnad, derifrån hennes bryderi, som var så synbart, så plågsamt, att Adrienne förvånades deröfver.

En så skarpsynt och snabb själsblick, som Rodins, söker alltid att vid hvarje *verkan* utforska dess *orsak*. Jesuiten såg å ena sidan en ful och ofärdig, men ganska förständig flicka, väl mäktig af en passionerad tillgifvenhet, å den andra en ung karl, vacker, rask, själfull och öppenhjertig. "Uppfostrade tillsammans och sympatiserande med hvarandra i många häuseenden, böra de älska hvarandra som syskon", tänkte han för sig sjelf; "men man rodnar icke för syskonkärlek; la Mayeux rodnade och blef brydd vid min blick. Skulle hon väl älska Agricola med en annan kärlek?"

En gång väl kommen denna upptäckt på spåren, ville Rodin ytterligare fullfölja sin forskning. Märkande den förvåning, som la Mayeux's synbara oro väckte hos Adrienne, sade han leende till fröken, i det han visade på la Mayeux med ett tecken af hemligt förstånd:

— Hm! ser ni bästa fröken, huru hon rodnar, den stackars flickan, när man talar om den beskedlige handtverkarens tillgifvenhet för henne?

La Mayeux, krossad af förvirring, nedsänkte hufvudet.

Efter en sekunds paus, hvarunder Rodin förblef tyst, för att ge den grymma pilen tid att tränga ända in i den olyckligas hjerta, återtog bödeln:

— Se bara, hvad den stackars flickan är brydd!

Men efter ännu ett uppebäll, hvarunder Rodin märkte, att la Mayeux, som först var så purpurröd, hastigt vardt blek som ett lik och darade i alla lemmar, fruktade han, att han gått för långt, helst då Adrienne med innerligt deltagande sade:

— Hvarföre blir ni då så upprörd, mitt bästa barn?

— Åh, det är ganska begripligt, inföll Rodin med uppriktigaste ton i världen — den goda flickan hyser en öm systers tillgifvenhet för den unge mannen, och är derföre blyg på hans vägnar. Det minsta beröm, som ges henne eller hennes fosterbror, sätter henne så här i förlägenhet. För det att hon håller så mycket af honom, tycker hon sig med honom sammansmälta till ett väsende, och tänker, att man berömmar henne sjelf, då man berömmar honom.

— Och lika blygsam som ädelsinnad, tillade Adrienne, i det hon fattade la Mayeux händer — blir hon till denna grad brydd af hvarje beröm, som man ger hennes fosterbror eller henne sjelf. Det är en barnslighet, för hvilken jag skall banna henne.

— Fröken de Cardoville talade ganska allvarsamt. Den af Rodin gifna förklaringen syntes henne mycket naturlig.

Menniskor, som i hvarje minut frukta att se en för dem plågsam hemlighet upptäckt af andra, lugna sig lika fort som de oroa sig; likaså öfvertygade sig la Mayeux — måste öfvertyga sig, för att ej dö af blygsel — att Rodins sista ord voro uppriktiga, och att han ej misstänkte den kärlek, hon hyste för Agricola. Vid denna tanka lade sig hennes ångest, och hon fann några ord, för att kunna tilltala fröken de Cardoville.

— Ursäkta mig, min fröken, sade hon blygt; jag är så litet van vid den välvilja, hvarmed ni öfverhopar mig, att jag alltför illa motsvarar er godhet.

— Min godhet . . . återtog Adrienne. Stäckars barn! Jag har ännu ingenting gjort för er. Men Gud vare lof! från denna dag kan jag hålla mitt löfte, belöna er tillgifvenhet för mig, er modiga försakelse, er heliga kärlek till arbetet, och de värdiga tänkesätt, hvarpå ni, försatt i den grymmaste ställning, gifvit så många prof. Med ett ord — från i dag skola vi — om ni så tycker — aldrig mer lemna hvarandra.

— Min fröken, det är för mycken godhet . . . svarade la Mayeux med darrande röst, men jag . . .

— Åh, lugna er, lugna er! afbröt henne Adrienne, som gissade till hennes tankar; om ni samtycker, så skall jag med min något sjelfviska önskan, att hafva er hos mig, söka förena oberoendet i er karakter, er vana vid arbete, er smak för ensligheten och ert behof att egna er åt alla dem, som förtjena deltagande. Till och med — jag vill icke dölja det — tänker jag just fästa er vid min person derigenom, att jag ger er medel att följa alla era ädla böjelser.

— Men, min fröken, utbrast la Mayeux okonstladt, hvad har jag då gjort, att förtjena så mycken erkänsla å er sida? Det är tvertom ni, som började öfverhopa oss med godhet, genom det deltagande, ni visade min fosterbror.

— Ack, jag har ju aldrig talat om erkänsla, sade Adrienne. I det fallet äro vi qvitt . . . Men jag talar om den uppriktiga tillgifvenhet och vänskap, jag erbjuder er.

— Vänskap? . . . mig . . . min fröken?

— Se så, se så, afbröt Adrienne med ett förtjusande smälöje; var nu icke högmodig för det ni har fördelen af er ställning. Jag har nu en gång fått i hufvudet, att ni skall bli min vän, och ni skall få se, att det går för sig . . . Men nu först, ehuru något sent, kommer jag ihåg att fråga: hvad är det för en lycklig händelse, som fört er hit?

— Jo, Dagobert erhöi i morse ett bref, hvaruti man bad honom begifva sig hit, der han skulle erhålla de gladaste underrättelser om det, som allrämest ligger honom om hjertat här i världen . . . Som han trodde, att det var fråga om fröknarna Simon, sade han till mig: La Mayeux, ni har tagit så mycken del i allt hvad som angår de kära barnen, att ni måste följa med mig. Ni skall få se min glädje, då jag återfår dem; det skall bli er belöning.

Adrienne blickade härvid på Rodin, som gjorde en jakande rörelse på hufvudet och yttrade:

— Ja, ja, bästa fröken, det är jag, som skrifvit till den kække soldaten . . . utan att underteckna eller vidare förklara mig . . . ni skall få veta hvarföre.

— Men, mitt kära barn, hvarföre är ni då ensam här? frågade Adrienne, vänd till la Mayeux.

— Ack, min fröken, jag blef så upprörd öfver det sätt, hvarpå ni mottog mig, att jag glömde meddela er min fruktan.

— Hvilken fruktan? frågade Rodin.

— Som jag visste, att ni var här, min fröken, återtog la Mayeux, förmodade jag, att det var ni, som hade skickat brevet till Dagobert; jag meddelade honom denna min förmodan, och han var af samma tanka. Då vi anlände hit, var hans otålighet så stor, att han vid porten frågade, om de moderlösa fröknarna befunno sig här i huset, hvorefter han beskref dem ganska noga. När man svarade honom nej, ville han genast begifva sig till klostret, för att derstädes efterfråga dem.

— Hvilken oförsigtighet! ropade Adrienne.

— Och det efter hvad som tilldrog sig härom natten, tillade Rodin, höjande på axlarna.

— Fåfångt föreställde jag honom, fortfor la Mayeux, att brevet ej direkte tillkännagaf, det han skulle återfå fröknarna . . . men att han säkert skulle erhålla underrättelser om dem; han ville ingenting höra, utan sade: om jag ingenting får veta, så kommer jag hit upp, för att träffa er . . . men de voro ju i klostret i förgår . . . nu är ju allting upptäckt . . . man skall ej mera kunna neka mig dem.

— Med ett så envist hufvud är det aldrig värdt att vilja resonnera, yttrade Rodin småleende.

— Men min Gud! bara han ej blir igenkänd, ropade Adrienne, som erinrade sig doktor Balciniers hotelse.

— Åh nej, det är icke att förmoda, svarade Rodin. Man skall bara neka honom inträde i klostret; detta är, hoppas jag, enda olägenhet, som kan möta honom . . . För resten kan det nu ej dröja länge, innan embetsmannen återkommer med de båda flickorna. — Nu behöfs jag icke längre här . . . andra plikter kalla mig. Jag måste underrätta mig om prins Dschalma. Var derföre så god och säg mig, när och hvar jag kan få träffa er, min fröken, så att jag får meddela er resultatet af mina forskningar.

— Ni finner mig hemma hos mig, i mitt nya hus, dit jag far direkte härifrån. Det ligger på Anjougatan, bredvid det fordna hôtelet Beau-lieu. — Men, det är sant, tillade Adrienne, efter någon öfverläggning . . . det synes mig af flera skäl hvarken passande eller klokt att låta prins Dschalma bo i den paviljong, som var mig upplåten i hôtelet Saint-Dizier. — Jag såg, för kort tid sedan, ett litet, alltför trefligt hus, alldeles färdigmöbleradt; några försköningar, som kunna verkställas på tjugufyra timmar, skulle deraf kunna göra en ganska angenäm boning. — Ja, det blir tusen gånger bättre, tillade fröken de Cardoville efter en ny paus. — Dessutom kan jag derigenom säkrast bibehålla det strängaste inkognito.

— Huru? . . . ropade Rodin, som fann sina hemliga planer på ett farligt sätt korsade genom detta den unga flickans nya beslut. — Ni vill då, att han skall vara okunnig om . . .

— Jag vill, att prins Dschalma skall vara fullkomligt okunnig om, hvem den okända vännen är, som räcker honom en hjälpsam hand. — Jag önskar, att mitt namn aldrig nämnes för honom, och att han aldrig

ens får veta, att jag fins . . . för närvarande åtminstone . . . Sedermera . . . om en månad kanhända . . . får jag se, huru omständigheterna fog sig.

— Men blir icke detta inkognito alltför svårt att bibehålla? frågade Rodin, som sökte dölja sin missbelåtenhet.

— Ja, om prinsen hade behott min paviljong, då vill jag hålla med er, att det hade varit svårt; ty min tants grannskap hade kunnat upplysa honom, och denna farhåga utgör ett af skälen, hvarföre jag afstår från mitt första förslag . . . Nu kommer prinsen att bo i ett mycket aflägsset kvarter . . . gatan Blanche . . . Hvem skulle väl nu kunna underrätta honom om, hvad han icke bör veta? . . . En af mina gamla vänner, herr Norval, ni, min herre, och detta beskedliga barn — hon pekade på la Mayeux — på hvars tyglåtenhet jag kan räkna, liksom på er — j tre ären de enda, som känna min hemlighet . . . Således blir den väl bevarad. — För öfrigt skola vi i morgon vidare språka angående detta ämne. Först och främst måste vi laga, att ni får rätt på den olycklige prinsen.

Rodin, ehuru ytterst förtretad öfver det beslut, Adrienne fattat, angående Dschalma, lät dock ingenting märka, utan svarade:

— Eder vilja skall nog efterkommas, min goda fröken; och, om ni vill, skall jag i morgon ha den äran att komma och redogöra för hvad ni nyss kallade mitt af Försynen erhållna uppdrag.

— I morgon således . . . Jag väntar med otålighet, yttrade Adrienne, förbindligt. — Tillåt mig att alltid få räkna på er, liksom ni, från denna dag, alltid kan räkna på mig . . . Ni måste lofva mig det, min herre, ty jag förutser, att jag ännu får många råd, många tjänster att af er begära . . . jag som redan är er så mycket skyldig.

— Ni skall aldrig bli mig nog mycket skyldig, min nådiga fröken, aldrig nog mycket, svarade Rodin, i det han långsamt och försigtigt skred åt dörrn, efter att hafva djupt bugat sig för Adrienne.

I det ögonblick, då han stod färdig att gå ut, fann han sig ansigte mot ansigte med Dagobert.

— Ha! — ändtligen har jag tag i en, ropade soldaten, i det han med kraftig hand fattade jesuiten i kragen.

II.

URSÄKTERNA.

Fröken de Cardoville hade, då hon såg Dagobert hugga Rodin i kragen, skrikit till af förskräckelse och tagit ett par steg fram mot soldaten.

— I himlens namn, hvad gör ni?

— Hvad jag gör? utropade soldaten sträfft, utan att släppa Rodin och vändande hufvudet åt Adrienne, som han icke kände. — Jag begagnar tillfället, att tillsnöra strupen på en af dessa uslingar af renegatens band, tills han säger mig, hvar mina stackars flickor äro.

— Ni stryper mig, utbrast jesuiten med bruten röst, i det han sökte göra sig fri från soldaten.

— Hvar äro de unga flickorna, eftersom de icke äro här, och efter-

som klosterporten tillslöts för mig, utan att jag erhöll något svar? . . . ropade Dagobert med darrande stämma.

— Hjelp! mumlade Rodin.

— O, det är förskräckligt! ropade Adrienne, som blek och darrande vände sig till Dagobert och yttrade:

— Nåd! . . . för Guds skull, hör honom; hör då hvad han har att säga.

— Baudoin! ropade la Mayeux, som sprang att med sina svaga händer fatta Dagoberts arm, hvarvid hon visade på Adrienne. — Det är fröken de Cardoville . . . Hvilket våld . . . i hennes närvaro! — Och dessutom misstar ni er . . . säkert.

Då soldaten hörde nämnas de Cardoville, hans sons välgörarinna, vände han sig hastigt om och släppte Rodin. Denne, som blifvit karmosinsröd af vrede och af qväfning, skyndade att laga sin krage och sin halsduk i ordning.

— Förlåt, nådiga fröken, yttrade Dagobert, i det han närmade sig Adrienne, som ännu var blek af förskräckelse. — Jag visste icke, hvem ni var . . . Jag kunde i början icke styra min vrede.

— Men, min Gud! hvad har ni då emot den herrn? frågade Adrienne. — Om ni hade hört på, hvad jag ämnade säga, så skulle ni fått veta . . .

— Förlåt, min fröken, om jag faller er i talet, yttrade soldaten med qväfd vrede . . . Derefter vände han sig till Rodin, som återfått sin kallblodighet, och sade: Tacka fröken, och gå er väg . . . Om ni stannar kvar . . . så svarar jag icke för hvad jag gör.

— Låt mig blott säga ett ord, bad Rodin; jag . . .

— Jag säger ju, att jag icke svarar för hvad jag gör, om ni stannar kvar, ropade Dagobert, stampande med foten.

— Men i himlens namn . . . så säg då åtminstone orsaken till denna vrede . . . inföll Adrienne. — Och, framför allt, döm icke efter ytterskenet . . . utan lugna er och hör oss.

— Jag lugna mig, fröken! ropade Dagobert, förtviflad. — Jag tänker icke på mer än en sak, det är marskalk Simons ankomst. — Han kan vara i Paris i dag eller i morgon.

— Skulle det vara möjligt? ropade Adrienne.

Rodin gjorde en rörelse af öfverraskning och glädje.

— I går afton, återtog Dagobert, erhöi jag ett bref från marskalken. Han har landstigit i Havre. I tre dagars tid har jag gjort allt, för att återfå barnen, sedan de der uslingarnes komplott misslyckades — han pekade härvid med en ny åtbörd af vrede på Rodin . . . Men nej — han och hans anhang ha något nytt anslag för sig. Nya nedrigheter äro å bane . . . Jag väntar mig allt.

— Men min vän, yttrade Rodin, närmande sig, — tillåt mig att . . .

— Gå er väg! skrek Dagobert, hvars vrede och ångest ökades vid tanken på, att marskalk Simon kunde, hvad stund som helst, anlända till Paris. — Gå ut, säger jag . . . ty, om icke fröken varit, så hade jag åtminstone fått hämnas på en af kanaljerna.

Rodin gaf Adrienne ett tecken af hemligt förstånd, nalkades henne

försigtigt, och pekade med en min af ömt medlidande på Dagobert, i det han yttrade till denne:

— Jag skall visst gå, min vän, och det så mycket hellre, som jag just stod i begrepp att lemna detta rum, då ni kom.

— Derefter närmade sig jesuiten helt och hållet till fröken de Car-doville, och sade med låg röst:

— Den stackars gamle soldaten! Sorgen gör honom rubbad till sina sinnen. Det är ej värdt att jag tilltalar honom, ty han är ej i stånd att höra mig. Men fröken kan vara god och förklara honom, hur allt hänger tillsammans. Han skall bli bra flat — tillade han med slög min. — Men dessförinnan — fortfor han, i det han trefvade med handen i sin stora rockficka och uppdrog ett litet paket — torde ni vara god och lemna honom detta. Det skall bli min hämd — en god hämd, det vet jag.

Då Adrienne tog det lilla paketet i handen och dervid betraktade Rodin med yttersta förvåning, lade denne sitt pekfinger på munnen, liksom för att anbefalla tystnad, nalkades dörren baklänges och på tå, samt utgick, i det han ännu en gång med en min af djupt deltagande pekade på Dagobert, som stod försänkt i en dyster nedslagenhet, med lutadt hufvud och armarne korslagda öfver bröstet, alldeles döf för de tröstegrunder, dem la Mayeux ifrigt sökte bibringa honom.

Så snart Rodin hade lemnat rummet, närmade Adrienne sig till soldaten, och yttrade med sin ljufva röst samt med en blick af det ömmaste deltagande:

— Ert alltför häftiga inträde hindrade mig att göra er en fråga, hvars besvarande ligger mig ganska ömt om hjertat: — hur är det med er blesstyr?

— Jag tackar, min fröken, svarade Dagobert, vaknande ur sin djupa tankfullhet, — jag tackar . . . det är icke så farligt med det . . . men derpå har jag nu icke tid att tänka . . . Jag är ledsen öfver att ha burit mig så plunt åt i er närvaro, att ha kört ut den der uslingen . . . men . . . jag rådde ej därför . . . hela mitt blod råkar i jäsning, bara jag ser någon af de der karlarna.

— Och likväl har ni denna gång förhastat er i ert omdöme; tro mig det. Den person, som nyss var här . . .

— Förhastat mig, fröken? . . . Men det var icke i dag första gången jag såg honom. Han var ju med abbé d'Aigrigny, då . . .

— Visserligen; men det hindrar honom icke att vara en hederlig, en förträfflig människa.

— Han? ropade Dagobert.

— Ja; och han är nu som bäst sysselsatt med att återskaffa er de förlorade barnen.

— Han? . . . ropade ånyo Dagobert, som icke trodde sina öron . . . han skulle återskaffa mig barnen?

— Ja; kanske förr, än ni tror.

— Fröken! . . . utbrast Dagobert. Han bedrar er. Ni har blifvit lurad af den der skojären.

— Nej, svarade Adrienne, i det hon med ljuft smäleende skakade på

hufvudet . . . Jag har tydliga bevis på hans redlighet. Först och främst är det han, som lagar, att jag kommer ut ur detta hus.

— Skulle det vara sant? . . . sade Dagobert förvånad.

— Ganska sant. Och hvad mera är . . . se här något, som skall försona er med honom, tillade Adrienne, i det hon gaf honom det lilla paketet, som Rodin lemnade henne, då han gick ut. — Som han icke längre ville reta er med sin närvaro, så sade han: min fröken, lemna detta till den käcke soldaten; det skall bli min hämd.

Dagobert betraktade fröken de Cardoville med bestörtning, under det han mekaniskt öppnade paketet. När han hade uppecklat det, och fick se sitt af åren svärtade silfverkors med det urblekta röda bandet, som, jemte hans papper, blifvit honom fränstulet på värdshuset Hvita Falken, ropade han med staplande röst och klappande hjerta:

— Mitt kors! . . . mitt kors! . . . det är mitt kors!

Och i hänförelsen af sin glädje tryckte han silfverkorset mot sina grå mustacher.

Adrienne och la Mayeux voro lifligt rörda af den gamles djupa sinnesrörelse. Denne ropade slutligen, under det han rusade mot dörren, hvarigenom Rodin nyss hade utgått:

— Om jag undantar en tjänst, bevisad marskalk Simon, min hustru eller min son, så har ingen kunnat göra mig någon större, än denna. Och ni går i god för den hederlige mannen, min fröken? . . . Och jag har förolämpat . . . misshandlat honom inför era ögon. — Han har rätt att fordra upprättelse, och den skall han ha.

Dagobert skyndade ut, sprang igenom två rum, ilade utför trappan, och upphann Rodin på sista trappsteget.

— Min herre, yttrade soldaten med bruten röst, och fattade Rodin i armen, — ni måste genast återvända.

— Det vore sannerligen rätt lyckligt, om ni visste hvad ni ville, min käre vän, svarade Rodin vänligt och stannade. Nyss befallte ni mig att gå, och nu befaller ni mig att återvända. Huru blir det då till slut?

— Nyss hade jag orätt, min herre, svarade Dagobert, och när jag begär en orättvisa, så vill jag också godtgöra den. Jag har förorättat och misshandlat er i vittnens närvaro; jag vill derfore, i vittnens närvaro, be er om förlåtelse.

— Men, min bästa vän . . . jag tackar er . . . jag har brådtom.

— Hvad bryr jag mig om, att ni har brådtom? . . . Jag säger, att ni genast skall komma upp igen . . . eller ock . . . eller ock . . . tillade Dagobert, i det han fattade jesuitens hand och tryckte den, — eller ock är all den gjädje förstörd, som korsets återbekommande förorsakat mig.

— Är det så, min vän, så låtom oss genast gå upp tillbaka, genmälde Rodin.

— Och icke nog med, att ni återskaffade mig mitt kors, som jag . . . som jag . . . begråtit . . . dock tyst dermed . . . ingen bör få veta det — yttrade Dagobert med rörelse — men fröken sade mig, att genom er åtgärd de der stackars barnen . . . dock . . . ingen förhastad glädje! . . .

Är det väl sant? . . . min Gud! är det verkligen sant?

— Hå! . . . hå! . . . se bara, så nyfiken han är . . . sade Rodin med ett slugt leende . . . Se så, se så . . . var lugn . . . Ni skall återfå era englar . . . ni gamle femtonlödige djefvul!

Jesuiten steg åter uppför trappan.

— Jag får igen dem? . . . Bli det i dag? . . . ropade Dagobert, som sprang efter Rodin i trappan, fattade honom i rockärmen och hejdade honom.

— Se så, min gode vän, yttrade jesuiten, — säg nu en gång för alla: stanna vi? . . . gå vi ned? . . . eller gå vi upp? . . . Ursäkta, att jag säger er det, ni låter mig ju gå som en vindflöjel.

— Det är sant . . . Deruppe skola vi bättre förklara oss . . . Kom därför upp fort . . . fort! ropade Dagobert.

Derefter tog han Rodin under armen och nödgade honom att påskynda sina steg, tills han i triumf återförde honom i det rum, der fröken de Cardoville och la Mayeux hade qvarstannat, bestörta öfver soldatens hastiga försvinnande.

— Se här är han! . . . se här är han! ropade Dagobert, i det han åter inträdde. — Jag hann upp honom ned vid trappan.

— Och ni körde mig att marschera upp med stormsteg, svarade Rodin, fläsande.

— Nu, min herre, sade Dagobert allvarsamt, nu förklarar jag, i frökens närvaro, att jag hade orätt i min ohöflighet emot er . . . Jag ber er tusen gånger om förlåtelse, och erkänner med glädje, att jag har att tacka för mycket . . . mycket . . . ja ganska mycket . . . och jag bedyrar er det, när jag är något skyldig . . . så betalar jag ock.

Dagobert räckte härvid sin ärliga hand åt Rodin, som tryckte den ganska vänligt, i det han sade:

— Men, min Gud! . . . hvad är då fråga om? . . . Hvad är det för en stor tjänst, jag gjort er?

— Än det här då, sade Dagobert, i det han höll silfverkorset för Rodins ögon. Ni vet då icke, hvad detta kors har för betydelse för mig.

— Tvärtom begriper jag det ganska väl, min vän, svarade denne. Som jag förmodade, att ni satte särdeles stort värde derpå, ville jag just ha det nöjet, att med egen hand öfverlemna er det. Men — oss emellan . . . ni tog så *vänligt* emot mig, att jag icke fick tid.

— Min herre, sade Dagobert, ytterst förlägen — jag försäkrar, att jag bittert ångrar, hvad jag gjorde.

— Jag vet det, jag vet det, min vän, låtom oss icke mer tala derom . . . Således sätter ni mycket värde på det der korset?

— Om jag sätter värde derpå? ropade Dagobert. Detta kors — han kysste det änyo — det är *min* relik. Den, af hvilken jag fick det, var mitt helgon, min Gud . . . och han har vidrört det.

— Huru? . . . sade Rodin, i det han låtsade betrakta korset med lika mycken nyfikenhet, som värnadsfull beundran — huru? . . . Napoleon! . . . den store Napoleon skulle med sin egen segerrika hand hafva vidrört detta hederskors!

— Ja, min herre, med egen hand. Han placerade det sjelf här, på mitt blodiga bröst, såsom förbindning på min femte blessyr . . . Också tror jag, ser ni . . . att om man gifve mig valet mellan att dö af hunger eller bortgifva mitt kors, så skulle jag icke tveka . . . för att åtminstone i dödsstunden kunna bära det på hjertat. Dock nog härom. Låtom oss tala om andra saker . . . Det är dumt, det här, af en gammal soldat, tillade Dagobert, i det han med handen strök sig öfver ögonen. Sedan, liksom hade han blygts öfver att ej tillstå, hvad han kände, fortfor han, i det han hastigt upplyfte hufvudet, och ej mera dolde en tår, som rullade från hans öga. Nå väl, jag gråter af glädje öfver att hafva återfått mitt kors . . . mitt kors, som kejsaren gaf mig . . . med sin segerrika hand, såsom denne hedersman sade.

— Vålsignad vare derföre min gamla fattiga hand, som återgett er detta kors! yttrade Rodin med låtsad rörelse, hvarefter han tillade: Min-sann skall icke denna dag blifva lycklig för alla. Jag underrättade er ju derom redan i morgons, i mitt bref.

— Detta bref utan underskrift — frågade soldaten allt mer förvånad — det skulle då varit ifrån er? . . .

— Det är jag, som skrifvit det; emedan jag befarade någon ny snara af abbé d'Aigrigny, ville jag icke närmare förklara mig, inser ni.

— Således skall jag då återfå de moderlösa?

Rodin gjorde en jakande välvillig böjning på hufvudet.

— Ja, kanske om en stund, inföll Adrienne småleende. Nå, min vän, hade jag icke rätt, då jag sade, att ni orätt bedömde den här herrn?

— Nå, men hvarföre sade han mig icke alltsammans, när jag kom in? ropade Dagobert, utom sig af glädje.

— Derifrån hindrades jag af en liten olägenhet, sade Rodin; så snart ni var väl inom dörren, flög ni bums på mig och ville strypa mig.

— Det är sant . . . jag var för häftig . . . Ännu en gång, förlåt. Men hvad skulle jag tro? . . . Jag har alltid funnit er vara emot oss och på abbé d'Aigrignys sida, och i första ögonblicket, så . . .

— Fröken här, genmålde Rodin, i det han bugade sig för Adrienne — den goda fröken skall nog ha godheten och säga er, att jag var, utan att veta det, medbrottsling i många dåliga handlingar; men att jag, så snart jag erhöll minsta ljus i detta mörker, lemnade den onda väg, jag emot min vilja hade beträdd, för att göra hvad rätt, godt och hederligt är.

Adrienne gaf ett bekräftande tecken åt Dagobert, som med blicken tycktes fråga henne om sanningen af Rodins uppgift.

— Att jag ej undertecknade brefvet till er, min vän, återtog Rodin, skedde af fruktan, att mitt namn möjligtvis kunde inge er några elaka misstankar; att jag bad er komma hit och icke till klostret, var derföre, att jag, i likhet med den nädiga fröken här, fruktade, det ni skulle igenkännas af portvaktaren eller trädgårdsmästaren; och ni inser sjelf, att ert klättrande öfver muren härom natten kunde göra detta igenkännande ganska farligt.

— Men herr Baleinier är ju underrättad om allt, det kommer jag nu

först ihåg, sade Adrienne oroligt. Han hotade mig med att angifva Bau-doin och hans son, om jag droge saken inför rätta.

— Var lugn, bästa fröken, yttrade Rodin. Från denna stund är det ni, och icke han, som skall föreskrifva villkoren. Förtro er till mig. Hvad er beträffar, min vän, så är det nu slut på era bekymmer.

— Ja, sade Adrienne, en magistratsperson, en god och rättskaffens man, har gått till klostret, för att hämta marskalk Simons döttrar. Han kommer straxt hit med dem. Han tyckte, liksom jag, att det vore mera passande, om de flyttade hem till mig. Jag kan emellertid icke taga detta beslut utan ert samtycke, ty det är åt er deras mor anförtrött dem.

— Ni vill vara som mor för dem, nådiga fröken, sade Dagobert; jag kan icke nog tacka er, både på mina och barnens vägnar. Men efter denna bittra lex, må ni icke undra, om jag hos er anhåller, att jag hvarken natt eller dag behöfver vika från dörren till deras kammare. Om de gå ut med er, skall ni tillåta mig att följa dem på några stegs afstånd och att ha ögonen på dem, alldeles som Rabat-Joie skulle göra, hvilken tyvärr varit en bättre väktare, än jag. Så snart marskalken kommer — och det blir endera dagen — är mitt uppdrag till ända. Gud gifve att han komme snart!

— Ja, inföll Rodin med stadig röst, Gud gifve att han komme snart, ty han har en förfärlig räkenskap att utkräfva för den förföljelse, abbé d'Aigrigny anställt mot hans döttrar. Och ändå vet icke marskalken allt.

— Och ni darrar icke för reneqaten? frågade Dagobert, som tänkte på, att markisen snart skulle befinna sig ansigte mot ansigte med marskalken.

— Jag darrar aldrig, hvarken för de feqa eller för förrädare, svarade Rodin. När marskalk Simon återkommer . . .

Här höll han upp några sekunder, hvarefter han fortfor:

— Om marskalk Simon vill göra mig den äran och höra mig, så skall han erhålla upplysning om abbé d'Aigrignys stämplingar, och med det-samma få veta, att hans käraste vänner, lika mycket som han sjelf, varit ett mål för den farlige människens hat.

— Hvad menar ni? sade Dagobert.

— Ack, min Gud! än ni sjelf då? . . . Ni är ju också ett exempel derpå.

— Jag?

— Tror ni då, att blotta slumpen tillställde det ledsamma uppträdet på värdshuset Hvita Falken, nära Leipzig?

— Huru vet ni det? frågade Dagobert förundrad.

— Antingen skulle ni autaga Moroks utmaning, fortfor jesuiten, utan att svara Dagobert — och då skulle ni falla i en utlagd snara, eller ock skulle ni afslå den, och i det fallet arresteras såsom passlös. Ni af-slog utmaningen och blef arresterad, emedan ni ej kunde forete nödiga papper, dem man stulit ifrån er, hvarefter ni, tillika med de unga flickor, blef inkastad i fängelse, såsom landstrykare. Vet ni ändamålet med alla dessa våldsamerheter? Jo — det var att hindra er att vara här den 15 Februari.

— Ju längre jag hör er, min herre, inföll Adrienne, ju mer förskräckt blir jag öfver abbé d'Aigrignys djerfhet och öfver mängden och vidden af de medel, han använder. I sanning, fortfor hon med djupaste bestörtning, om ni ej förtjente att man satte tro till era ord, så . . .

— Så skulle ni tvifla; är det icke så, min fröken? sade Dagobert. Det är alldeles som med mig. Jag kan icke tro, att renegaten, så elak han än är, kan ha haft någon gemenskap med en djurtämjare långt bort i Sachsen; och huru skulle han kunnat veta, att jag och barnen passerade Leipzig? Nej, det der hänger inte ihop, min gode herre.

— Jag fruktar verkligen, min herre, vidtog Adrienne, att er utomordentliga afsky för abbé d'Aigrigny förblindar er till den grad, att ni tilläger honom en nästan fabelaktigt makt och lika fabelaktigt vidsträckt förbindelser.

Efter ett ögonblicks tystnad, hvarunder Rodin med ett slags medlidande betraktade ömsom Adrienne och Dagobert, återtog han:

— Huru skulle abbé d'Aigrigny kunnat åtkomma ert silfverkors och så länge hafva det i sin ägo, utan att äga någon gemenskap med djurtämjaren?

— Men . . . en annan fråga, min herre, inföll Dagobert; glädjen har betagit mig all eftertanka. Huru kom detta kors i era händer?

— Jo, abbé d'Aigrigny hade i Leipzig förbindelser, hvarpå ni, likasom den goda fröken, syntes tvifla.

— Men mitt kors? . . . hur har det kunnat komma till Paris i era händer?

— Svara mig, blef ni icke i Leipzig arresterad, för det ni icke hade pass?

— Jo; men jag har aldrig kunnat begripa, huru mitt kors och mina papper kunde försvinna ur renseln. Jag trodde, att jag haft olyckan tappa dem.

Rodin höjde på axlarna och svarade:

— De blefvo er fränstulna på värdshuset Hvita Falken, af Goliath, en af Moroks tjenare. Sedermera skickade Morok papperen och korset hit till abbé d'Aigrigny, till bevis, att han riktigt utfört hans befallning, rörande de unga flickorna och er. Först i förgår fick jag klaven till denna mörka intrig; korset och papperen funnos i abbé d'Aigrignys arkiv; papperen utgjorde en ansenlig volym; man måste sakna dem, ifall jag borttog dem. Men som jag, i anledning af det bref jag tillskickade er, hoppades få råka er nu på förmiddagen, och som jag visste, huru högt en kejsrlig soldat värderar ett sådant der utmärkelsetecken, en sådan der helig relik, som ni kallar den, min vän, så tvekade jag icke, utan stoppade relikens i min ficka. När man rätt besinnar, tänkte jag, så är det icke annat, än att återställa ägaren hans rättmätiga egendom, och min grannlaghet öfverdrifver troligen detta missbruk af förtroende, som jag förebrår mig.

— Ni kunde aldrig göra en bättre gerning, sade Adrienne; och hvad mig beträffar, så är jag er därför personligen förbunden, i ansende till

det deltagande, jag hyser för Dagobert. — Men efter ett ögonblicks tystnad fortfor hon med ångest: Säg mig dock, min herre, hvad det är för en ryslig makt, hvaraf d'Aigrigny är i besittning . . . då han i främmande land kan hafva så vidsträckt och fruktansvärda förbindelser?

— Tyst! tyst, för Guds skull! ropade Rodin, i det han med förskräckt min blickade omkring sig. — Tyst! . . . tyst . . . i himlens namn fråga mig icke derom!

III.

UPPTÄCKTER.

Fröken de Cardoville, ganska förundrad öfver Rodins förskräckelse, när hon af honom begärde förklaring öfver abbé d'Aigrignys oerhurd vidsträckt makt, frågade äntligen:

— Men, min herre, hvad är det då för besynnerligt i denna fråga?

Rodin, som efter en stunds tystnad blickade omkring sig med en fullkomligt naturlig oro, svarade med låg röst:

— Ännu en gång, min fröken: gör mig inga frågor angående ett så farligt ämne. Väggarne hafva öron, som man plår säga.

Adrienne och Dagobert sågo på hvarandra med växande oro.

La Mayeux fortfor, med en otrolig ihärdig instinkt, att bibehålla en känsla af oöfvervinnerligt misstroende till Rodin. Stundom betraktade hon honom länge i smyg, sökande att genomskåda masken, som täckte den fruktansvärde mannen. Ett ögonblick mötte jesuiten la Mayeux's blick, som var envist fästad på honom; då nickade han vänligt åt henne. Den unga flickan, förskräckt öfver att se sig ertappad, bortvände sin blick och darrade.

— Nej, nej, min bästa fröken, fortfor Rodin med en suck, då han varseblef, att fröken de Cardoville förvånades öfver den tystnad, — gör mig inga frågor angående pater d'Aigrignys makt.

— Men, ännu en gång, min herre, återtog Adrienne; hvarifrån denna tvekan att svara mig? . . . Hvad fruktar ni?

— Ack, min bästa fröken, sade Rodin rysande; de der människorna äro så elaka; deras hat är så farligt.

— Lugna er, min herre. Jag är er för mycken tacksamhet skyldig, att mitt stöd någonsin skulle felas er.

— Nå men, min bästa fröken, ropade Rodin, synbart sårad, — var så god och döm mig rätt, om ni behagar. Är det för mig sjelf jag fruktar? . . . Nej; jag är för obetydlig, för underordnad, för oskadlig. — Men det är ni, det är marskalk Simon, det är de öfriga medlemmarne af er familj, som hafva allt att frukta. Ack, min goda fröken, ännu en gång — fråga mig icke. Det ges hemligheter, farliga för dem, som deraf äro i besittning.

— Men, vore det då icke bättre att känna de faror, hvaraf man hotas? frågade fröken.

— Då man känner sin fiendes manövrer, så kan man undvika honom, sade Dagobert. Bättre ett öppet anfall, än ett försåt.

— Dessutom försäkrar jag er, tillade Adrienne, att de få ord, ni redan yttrat, väcka hos mig en obestämd oro.

— Nå . . . efter så måste ske, återtog jesuiten, i det han tycktes göra mycket våld på sig sjelf, — emedan ni icke förstår halfqväden visa, så nödgas jag då vara utförligare. — Men kom ihåg, tillade han med allvarsam min, kom ihåg, att er envishet allena förmått mig till upptäckande af saker, som det vore vida bättre för er att vara okunnig om.

— Tala! för Guds skull tala, min herre! bad Adrienne.

Rodin samlade nu omkring sig Adrienne, Dagobert och la Mayeux, samt yttrade till dem med hemlighetsfull ton och åtbörd:

— Hafven j då aldrig hört talas om ett mäktigt samfund, som utsträcker sitt nät öfver hela jorden? . . . som räknar anhängare, handtlångare och fanatiska medlemmar bland alla samhällets klasser . . . som haft och ännu ofta har ett stort inflytande hos konungar och de store . . . ett mäktigt samfund, som med ett enda ord upphöjer sina kreatur till de högsta embeten i staten, med ett annat ord åter nedstörtar dem till det intet, hvarifrån de allena kunnat lyfta dem?

— Min Gud! utbrast Adrienne, hvad är då detta för ett fruktansvärdt samfund? . . . Aldrig har jag hört omtalas något sådant.

— Jag tror er; men icke desto mindre förvånar mig er okunnighet i detta hänseende, min nådiga fröken.

— Hvarföre det?

— Emedan ni länge bott tillsammans med er tant och ofta sett abbé d'Aigrigny.

— Jag har bott hos fru de Saint-Dizier, men icke tillsammans med henne; ty hon ingaf mig, af tusen skäl, en rättvis afsky.

— Ja, ja, min fröken, det kan så vara; min anmärkning var icke riktig. I detta hus, särdeles i er närvaro, borde man iakttaga all möjlig tystnad, angående detta samfunds tillvaro; och det är likväl just detsamma, som madame de Saint-Dizier har att tacka för det stora inflytande, hon, under förra regeringen, utöfvade på den bildade verlden . . . Nå väl! så vet då: det är beröringen med detta samfund, som gör abbé d'Aigrigny till en så farlig man; genom det allena förmår han att bevaka, förfölja och åtkomma de särskilda medlemmarne af er familj, somliga i Siberien, andra i det inre af Indien, andra åter i det innersta af Amerikas berg; ty, som jag redan sagt: det var af en händelse, som jag i går, vid genomseedet af abbé d'Aigrignys papper, kom hans stämplingar på spåren och blef öfvertygad om, att han tillhörde detta sällskap, hvars verksamste och skickligaste chef han är.

— Men, min herre, namnet . . . namnet på detta samfund, sade Adrienne.

— Nå väl . . . det är . . . Rodin hejdade sig.

— Det är . . . återtog Adrienne, lika nyfiken som Dagobert och la Mayeux . . . det är . . .

Rodin tillade sig omkring, närmade med ett nytt tecken alla deltagarne i detta uppträde ännu mer intill sig, och yttrade med låg röst, i det han långsamt uttalade orden och lade på dem en särdeles tonvigt:

— Det är . . . *Jesu samfund*. — Han darrade.

— Jesuiterna! ropade fröken de Cardoville, utan att kunna återhålla ett högljudt skratt, så mycket hjertligare, som hon af Rodins oratoriska försigtighet hade väntat sig en vida förskäckligare upptäckt. — Jesuiterna! upprepade hon, i det hon fortfor att skratta; — men dessa äro ju icke till, annat än i böcker. Det är historiska personer, — ganska förfärliga, det tror jag visst — men hvarföre sålunda förkläda prinsessan de Saint-Dizier och abbé d'Aigrigny? — Skulle de icke, sådana de äro, tillräckligt rättfärdiga min afsky och mitt förakt?

Efter att stillatigande hafva afhört fröken de Cardoville, återtog Rodin med allvarlig och darrande röst:

— Er förblindelse skrämmer mig verkligen, min bästa fröken! Det förflutna hade bort öppna era ögon och kommit er att frukta för framtiden, ty ni har, mer än någon annan, lidit af Jesuiter-Ordens olycksaliga inflytande, churu ni anser dess tillvaro som en dröm.

— Har jag lidit deraf? frågade Adrienne, leende, churu något förvånad.

— Just ni.

— På hvad sätt då?

— Derom frågar ni mig, nådiga fröken, — derom frågar ni mig . . . och ni har härstädes varit innesluten som svagsint? . . . Vill icke det med andra ord säga, att styresmannen för denna inrättning är en af denna Ordens mest nitiska världsliga medlemmar, och såsom sådan ett blindt redskap i abbé d'Aigrignys händer?

— Således, inföll Adrienne, denna gången utan att småle . . . Doktor Baleinier . . .

— Lydde abbé d'Aigrigny, den förfärligaste chef för detta förfärliga sällskap. Han brukar sitt snille till hvad som ondt är, men det måste man dock tillstå, att en snillrik man är han. Också är det kring honom som ni och era släktingar höra, efter utträddandet härifrån, samla alla era misstankar, all er vaksamhet. Ty jag känner honom, jag: tro mig, han anser icke sitt spel förloradt . . . Ni måste vara beredd på nya anfall, tvifvelsutän af annan art, men kanske just dertföre så mycket farligare.

— Lyckligtvis förbereder ni oss, kära herre, sade Dagobert — och ni blir ju på vår sida?

— Jag förmår alltför litet, min goda vän, men det lilla jag förmår eignar jag åt hederliga människors tjeust, svarade Rodin.

— Nu, sade Adrienne med tankfull min, fullkomligt öfvertygad genom Rodins synbara öfvertygelse, — nu begriper jag för mig det hittills ofattliga inflytande, som min tant utöfvade på så många människor; jag tillskref det endast hennes beröring med en hop mäktiga personer; jag ville gerna tro, att hon, så väl som abbé d'Aigrigny, var delaktig i några mörka stämplingar, hvilka hade religionen till täckmantel; men jag var långt ifrån att ana det, hvarom ni nu underrättat mig.

— Och huru många saker finnas icke, hvarom ni ännu är okunnig, min fröken! återtog Rodin. — Om ni kunde begripa, med hvilken konst

detta slags folk förstår att omsnärja en, utan att man vet det. Så snart de finna någon fördel dervid, kan man icke taga ett enda steg, utan att de derom äro underrättade. Sedan börja de småningom att handla, ehuru försigtigt och i skuggan; de angripa en genom alla möjliga medel, från smickret ända till förskräckelsen - förleda eller skrämma, för att sedan utöfva ett oinskränkt välde öfver en, utan att man har någon aning om deras makt. Sådant är deras mål, och man måste tillstå, att de oftast med afskyvärd skicklighet ernå det.

Rodin hade talat så uppriktigt att Adrienne skälde dervid; men snart förebrådde hon sig denna fruktan och sade:

- Dock nej, nej! aldrig skulle jag kunna tro på en så infernalisk makt. Ännu en gång - dessa ärelystna presters oerhörda makt tillhör ett annat tidevarf. - Gud vare lof, de ha för alltid försvunnit!

- Ja, visserligen ha de försvunnit, ty de äro nog kloka att i vissa förhållanden skingra sig och draga sig undan; men det är just då, som de äro allra farligast, ty det misstroende, de förut ingåfvo, lägger sig småningom, men de, de vaka alltid, fast i mörkret. - Ack, min nådiga fröken, om ni hade en idé om deras förfärliga slughet! - Lifvad af hat till allt, som har namn af förtryck, läghet eller skrymteri, har jag studerat denna ohyggliga Ordens historia, utan att veta, det abbé d'Aigrigny var en medlem deraf. - Ack! det är så, att hären kunna resa sig på hufvudet! - Om ni visste, hvilka medel de använda! . . . Om jag sade er att, medelst deras djefvulska list, de till utseendet renaste, ömmaste höjelser ofta dölja de rysligaste snaror . . . Härvid syntes Rodins ögon, liksom händelsevis, fästa sig på la Mayeux, men då han såg, att Adrienne icke märkte detta, fortfor jesuiten: - Med ett ord: är ni ett mål för deras intriger, och finna de sin räkning vid att snärja er - då, från det ögonblicket må ni misstro allt, hvad som omger er, misstänka den ömmaste, den ädlaste tillgifvenhet, ty dessa missfoster lyckas icke sällan förleda era bästa vänner och af dem göra sig medhjelpare, så mycket farligare, som ert förtroende till dessa är blindt och obegränsadt.

- Nej, det är omöjligt! ropade Adrienne med afsky. - Ni öfverdrifver! . . . Nej, nej! sjelfva afgrunden skulle ej kunna drömma något ohyggligare, än ett sådant förräderi.

- Men, min goda fröken; en af era okända släktingar, herr Hardy, en rättänkande, ädel man, har ju nyss blifvit offer för ett dylikt förräderi. För resten - vet ni hvarom läsningen af er stamfars testamente har underrättat oss? - Jo, att han dött ett offer för dessa människors hat, och att hans efterkommande äro ännu, hundra femtio år efter hans död, mål för denna rysliga och outrotliga Ordens beständiga förföljelser.

- O, min herre! man kan bli förskräckt att höra sådant! utbrast Adrienne, i det hon kände sitt hjerta sammapressas . . . Men finnes då inga försvarsvapen emot sådana anfall?

- Försiktighet, min fröken; försiktighet, jemte den uppmärksamaste förbehållsamhet, det oafslätligaste och strängaste studium af och fullkomligaste misstroende till alla dem, som nalkas, som omgifva oss.

- Men ett sådant lif är ju ett förfärligt lif, min herre . . . Det är

ju en tortyr att sålunda vara ett rof för beständig misstro, fruktan och oupphörligt tvifvel.

— Ja . . . det förstås . . . Det är just hvad dessa uslingar veta . . . Det är just detta medvetande, som utgör deras styrka . . . ty ofta segra de just genom ytterligheten af de försigtighetsmått, hvarmed man förskansar sig emot dem. — Derföre, min nådiga fröken, och ni, tappre soldat, besvär jag eder, vid allt som är eder kärt, — misstron menniskor, som ni icke väl kännen, och slösen icke med edert förtroende . . . Tågen eder väl i akt; j hafven båda varit nära att falla offer för dessa fruktansvärda menniskor, som aldrig skola upphöra att vara edra oförsonligaste fiender . . . Äfven ni, stackars barn, fortfor jesuiten, vändande sig till la Mayeux, — följ mina råd . . . frukta ständigt . . . Sof aldrig med mer än ett öga i sender, såsom ordspråket säger.

— Jag, min herre? utropade la Mayeux. Hvad har jag gjort? . . . Hvad har jag att frukta?

— Hvad ni gjort? . . . Nå men min Gud! älskar ni icke ömt denna fröken, er beskyddarinna? Har ni icke försökt att komma henne till hjälp? . . . Är ni icke fostersyster till denne raske soldats son? . . . Ack, mitt barn, utgör icke detta ett tillräckligt skäl till deras hat, oakadt er ringhet? Min goda fröken, tro ej att jag öfverdrifver; tänk sjelf efter . . . Kom ihåg den händelse, hvarom jag nyss erinrade marskalk Simons gamle vapenkamrat, nämligen hans häktande i Leipzig; betänk hvad som nyligen händt er sjelf, då man understått sig att föra er bit, i trots af all lag, all rättvisa . . . Om ni besinnar allt detta, skall ni finna, att det ges ingenting öfverdrifvet i min målning af jesuiternas oerhörda makt . . . Var alltid på er vakt, min fröken, och framför allt, glöm icke att i alla tvifvelaktiga fall vända er till mig. På dessa tre dagar har jag genom egen erfarenhet hunnit inhämta tillräckligt angående deras handlingssätt, för att kunna gifva er vid handen, när något försåt, någon list, någon fara hotar, och kunna skydda er derför.

— Under sådana omständigheter, min herre, inföll fröken de Cardoville — tycker jag, att, om jag än icke förut hyste erkänsla för er, skulde dock min egen fördel anvisa er såsom min bästa rådgifvare.

Det är en bland Lojolas söner vanlig taktik, att än förneka sin egen tillvaro, i afsigt att undslippa sina motståndare, än åter med djerfhet förkunna samfundets oerhörda makt, för att såmedelst skrämma de svaga. Rodin hade sålunda skrattat förvaltaren på slottet Cardoville midt i synen, då denne talade om jesuiternes tillvaro; nu deremot uppräknade han alla deras medel och utvägar, hvarigenom han försökte och äfven hade lyckats, att i fröken de Cardovilles sinne utströ några frön till förskräckelse, hvilka frön sedermera skulle rotfästas af eftertankan och slutligen tjena till främjande af hans svarta planer.

La Mayeux kände ännu alltid samma afsky för Rodin, men då hon hörde honom för fröken Adrienne afslöja den ohyggliga makt, denna Orden ägde, hvilken han beskref så fruktansvärd, kunde den unga flickan ingalunda tilltro honom den djerfheten att så tala om ett samfund, hvars

omständighet, hade Rodin, i egenskap af sekreterare hos abbé d'Aigrigny, kunnat gifva oss nyttiga underrättelser.

— Jag bekänner, min fröken, att jag nästan räknade derpå, sade Gernande, och jag kom tillbaka hit, lika mycket för att meddela er den misslyckade framgången af mina efterspaningar, som för att af denne redlige och rättskaffens man, som så dristigt afslöjat de nedriga stämplingarna, begära några upplysningar och råd i denna kinkiga affär.

Dagobert, sedan en liten stund aldeles försänkt i sina egna tankar, gaf, underligt nog, ej mera någon akt på embetsmannens ord, så viktiga för honom. Han märkte icke ens, att Gernande gick sin väg, sedan han lofvat Adrienne att ingenting försumma, för att utspana orsaken till de unga fröknarnes försvinnande.

Adrienne, orolig öfver Dagoberts tystnad, ville förmå honom att, tillika med henne, lemna detta hus, hvarifrån hon längtade att komma ut, så fort som möjligt. Hon vexlade en blick med la Mayeux och närmade sig till gubben, då man utanför dörren hörde skyndsamma steg och en manlig, väljudande röst, som ropade:

— Hvar är han? . . . Hvar är han! . . .

Vid denna röst spratt Dagobert hastigt upp ur sina drömmar. Han skrek till och tog ett språng åt dörren.

Den öppnades.

Marshalk Simon inträdde.

IV.

PIERRE SIMON.

Marshalk Pierre Simon, hertig af Ligny, var lång till växten och ganska enkelt klädd uti en blå öfverrock, knäppt ända upp till halsen, der ett rödt band hängde.

Aldrig kunde man se en öppnare, ärligare, ridderligare fysionomi, än marschalkens. Han hade bred panna, krokig näsa, väl formad haka och mörk hy, bränd af den indiska solen. Hans kortklippta hår började gråna vid tinningarne, men ögonbrynen voro ännu lika svarta, som de yfviga uppstrukna mustacherna. Hans fria och djerfva gång, hans raska rörelser röjde den militäriska häftigheten i hans karakter. Som han var en man af folket, hvilken genom krigsbragder svingat sig upp till sin höga värdighet, så väckte det hjertliga i hans ord välvilja och sympati. Lika upplyst som tapper, lika ädelmodig som uppriktig, var ett slags manlig plebejisk stolthet hos honom det framstickande draget. Liksom andra äro stolta öfver en hög börd, var han stolt öfver sin låga härkomst, emedan den var adlad genom hans fars ädla karakter, hans far, den stränge republikanen, den förståndige och flitige handverkaren, som i fyrtio års tid varit en heder, ett föredöme, en ära för alla arbetare.

Då Pierre Simon af kejsaren emottog den aristokratiska titel, hvarmed denne ville hedra honom, gjorde han liksom många andra fin känsliga menniskor, hvilka af en tillgifven vän emottaga en gifva, den de inom sig betrakta såsom aldeles onyttig och oanvändbar, — de emottaga den med erkänsla, för den handens skull, som gifvit den.

Pierre Simons religiösa dyrkan för kejsaren hade aldrig varit blind: lika instinktlig, ja snart sagdt ofrivillig, som hans kärlek, hans tillgifvenhet för denna hans idol var, lika allvarlig och sansad var hans beundran. Långt ifrån att likna dessa sabelsläppare, som älska kriget endast för krigets skull, beundrade marskalken icke allenast sin kejsare såsom den störste härförare i världen, han beundrade honom egentligen därför, att han visste, det Napoleon ej hade företagit kriget i annan älsigt, än i hopp att en dag kunna skaffa hela världen fred; ty om den fred, som stiftas af äran och styrkan, är stor, herrlig och fruktbarande, så är deremot den, som beredes af svagheten och fegheten, ofruktbar, vanhedrande och olycksbringande.

Son af en handverkare, beundrade Pierre Simon Napoleon allra mest därför, att denne kejsarlige parveny alltid förstod att så ädelt anslå folkets entusiasm, och för det Napoleon, ständigt ihågkommande folket, ur hvars sköte han utgått, beredde det så mångfaldiga tillfällena att få njuta af aristokratiens och konungavärdighetens prakt och herrlighet.

Då marskalk Simon inträdde i rummet, vittnade hans anletsdrag om ett upprördt sinnesstillstånd. Vid åsynen af Dagobert upplystes hans ansigte af en glädjestråle. Han skyndade emot den gamle soldaten, sträckte armarne emot honom och ropade:

— Min vän! min gamle vän!

På detta vänliga utrop svarade Dagobert med stumma tillgifvenhetsåtbörder, hvarefter marskalken sakta gjorde sig lös ur hans armar, och, fästade på honom sina tårufuktade ögon, yttrade, med en röst så darrande af rörelse, att man såg, huru läpparna skälde:

— Nå, du kom i tid till den 15 Februari?

— Ja, min general; men alltsammans har blifvit uppskjutet till fyra månader härefter.

— Och . . . min bustru . . . och mitt barn?

— Vid denna fråga darrade Dagobert, sänkte hufvudet och förblef stum.

— De äro icke här? . . . frågade Simon, snarare med öfverraskning, än oro. — När jag frågade efter dig, der du bor, svarades mig, att hvarken min bustru eller mitt barn funnes der, men att jag skulle råka dig . . . här i huset. De äro då icke . . .

— Min general! utbrast Dagobert och vardt förfärligt blek. Min general! . . .

Dervid aftorkade han de stora svettddroppar, som perlade från hans panna, men utan att kunna framföra en enda stafvelse vidare.

— Du . . . skrämmer mig! ropade Simon, i det han, lika blek som soldaten, häftigt fattade denne i armen.

I detta ögonblick närmade sig Adrienne med stämpeln af djup rörelse och sorg på sitt sköna ansigte. Då hon märkte Dagoberts grymma förvirring, ville hon komma honom till hjälp, och yttrade till marskalk Simon med sin ljuflva, intagande röst:

— Herr marskalk! . . . jag är fröken de Cardoville . . . en släkting till era älskade barn.

Pierre Simon vände sig hastigt om, lika förvånad öfver Adriennes bländande skönhet, som öfver de ord, hon uttalat. Han stammade i sin bestörtning:

— Ni, min fröken? . . . släkting till . . . *mina* barn?

Han lade tonvigt på ordet *mina*, i det han med häpnad betraktade Dagobert.

— Ja, herr marskalk, *era* barn, skyndade Adrienne att upprepa; och dessa älskvärda tvillingsystrars kärlek . . .

— Tvillingsystrar! ropade Simon, fallande fröken de Cardoville i tallet, med ett uttryck af glädje, omöjligt att beskrifva. — Två döttrar, i stället för en! tillade han, efter en paus. — Ack, hvad deras mor skall vara lycklig! — Derefter fortfor han, vändande sig till Adrienne: Förlåt, goda fröken, min brist på höflighet, och att jag så illa tackar er för den glada underrättelse, ni meddelat mig . . . men — ni begriper . . . det är öfver sexton år sedan jag såg min hustru . . . Jag anländer äntligen . . . i stället för två älskade varelser, finner jag tre. Min fröken, jag skulle önska känna all den tacksamhet, jag troligen är er skyldig. Ni är vår släkting. Jag befinner mig sannolikt hemma hos er; min hustru och mina barn vistas här, är det icke så? — Fruktar ni, att min hastiga ankomst skulle kunna vara menlig för dem? . . . Nå, då skall jag vänta. Dock, min fröken, jag anser er lika god som skön . . . haf medlidande med min otålighet . . . bered dem fort på att återse mig.

Dagobert, som blef allt mer och mer upprörd, undvek sorgfulligt generalens blickar och darrade som ett asplöf.

Adrienne nedslog ögonen, utan att svara. Hennes hjerta ville brista vid tanken på att gifva marskalken det förfärliga slaget.

Denne förvånades snart öfver den tystnad som rådde; han såg ömsom på Dagobert, ömsom på Adrienne. Slutligen ropade han med en först orolig, slutligen förskräckt min:

— Dagobert! . . . Du döljer någonting för mig.

— Min general, svarade denne, stammade; jag försäkrar . . . jag . . . jag . . .

— Fröken, ropade Pierre Simon . . . haf medlidande med mig! . . . jag besvär er! . . . tala uppriktigt med mig! . . . Min ångest öfverstiger alla gränser. — Min första fruktan återvänder . . . Min hustru! . . . mina döttrar . . . äro de sjuka? . . . sväfva de i någon fara? . . . O, tala! tala! . . .

— Era döttrar ha varit litet illamående, i följe af den långa och besvärliga resan, herr marskalk, svarade Adrienne, — men nu är det ingenting farligt, ingenting oroande med deras helsotillstånd.

— Min Gud, det är då min hustru, det är min hustru, som svärfar i fara?

— Mod, herr marskalk! återtog Adrienne sorgligt. — Ack! ni måste söka tröst hos de tvenne små englar, som återstå er.

— Och deras mor? . . . deras mor? . . . ropade Simon med sönderlitande ton.

— Dagen efter hennes död begaf jag mig på hitresan med fröknarna, svarade Dagobert.

— Död! ropade marskalken med outhärlig smärta. — Död! . . .

En hemsk tystnad herrskade åter.

Vid detta oväntade slag vacklade den starke mannen, stödde sig emot en stol, och nedföll äntligen på densamma, döljande ansigtet med sina händer.

Under några minuter hörde man icke annat än qväfda suckningar; ty Pierre Simon tillbad, dyrkade sin maka, och det af alla de skäl, som vi i början af denna berättelse anført. Dessutom hade denné af olyckan så länge och så grymt pröfvade man, fatalist, liksom alla känslofulla själar, så till sägandes gjort ett aftal med ödet, och trodde sig nu med säkerhet kunna räkna på sällhet, efter så många år af bittert lidande; icke ett enda ögonblick hade han således tviflat på, att han ju skulle återfinna sin hustru och sitt barn, denna dubbla tröst, som han tyckte att ödet var honom skyldig, efter så många och svåra motgångar.

I motsats till vissa människor, hvilka genom vanan vid ständiga missöden blifva allt mer undergifna, och allt mindre göra anspråk på lycka, hade Simon räknat på en sällhet, lika fullkomlig, som hans olycka bitills varit. Hans hustru . . . hans barn . . . dessa hade varit tvenne uteslutande vilkor för den lycka, han väntade sig. — Om hans hustru lefvat och döttrar varit döda, så hade hon lika litet uppfyllt *deras* plats i hans hjerta, som *de* nu uppfyllde *hennes*. Detta var en svaghet hos honom, hvarpå vi med flit fäste läsarens uppmärksamhet, emedan den bittra och oafbrutna sorgen hade ett stort inflytande på marskalk Simons återstående lefnad.

Adrienne och Dagobert vördade den olycklige mannens smärta. Sedan han gifvit sina tårar fritt lopp, upplyfte han det manliga ansigtet, som nu var aldeles marmorblekt, strök med handen öfver sina röda ögon, steg upp af stolen, och yttrade till Adrienne:

— Förlåt mig, min fröken . . . jag har ej kunnat öfvervinna min första rörelse . . . tillåt, att jag aflägsnar mig . . . Jag har en smärtsam redogörelse att kräfva af denne värdige vän, som icke lemnade min hustru, förrän hon uppgifvit sin sista suck . . . Vill ni ha den godheten och föra mig till mina barn, till mina stackars moderlösa? . . .

Marskalkens röst qväfdes ånyo.

— Herr marskalk, sade Adrienne, nyss på stunden väntade vi era döttrar hit, men olyckligtvis har detta hopp svikit oss.

Simon betraktade Adrienne utan att svara, som om han icke hade hört eller förstätt, hvad hon sade.

— Lugna er, fortfor den unga flickan; ännu bör man icke misströsta.

— Misströsta! — upprepade marskalken mekaniskt, i det han skiftevis betraktade fröken de Cardoville och Dagobert . . . Misströsta? . . . min Gud . . . om hvad? . . .

— Att få återse era barn, herr marskalk, svarade Adrienne. — Er ankomst, deras fars, skall ge mera eftertryck åt våra efterspaningar.

— Efterspaningar! — ropade Simon. Mina döttrar äro då icke bär?

— Nej, min herre, svarade slutligen Adrienne; man har ryckt dem undan den mannens vård, som hitfört dem från det inre af Siberien . . . man har fört dem till ett kloster.

— Olycklige! ropade Simon, i det han med förfärlig hotande uppsyn nalkades Dagobert. — Olycklige, du skall ansvara mig för allt.

— Ack, herr marskalk, anklaga icke honom! ropade fröken de Cardoville.

— Min general, svarade Dagobert med kort och afmätt, men smärtsamt undergifven röst, jag förtjenar er vrede. Alltsammans är mitt fel. Nödsakad att lemna Paris, anförtrodde jag barnen åt min hustru. Hennes biktfar har gjort henne galen i hufvudet, har inbillat henne, att era döttrar skulle vara bättre vårdade i ett kloster, än hos oss. Hon trodde det, och tillät, att man förde dem dit. Nu svarar man i klostret, att man icke vet, hvar de äro. — Detta är sakens verkliga sammanhang . . . Gör nu med mig, hvad ni vill . . . jag har ej annan råd, än att tiga och tala . . .

— Men det är ju rysligt! . . . ropade Pierre Simon, pekande på Dagobert med en åtbörd af harmsen förtviflan. Åt hvem kan man väl förtro sig, då denne kunnat bedraga mig? — Min Gud! . . .

— Nej, herr marskalk, anklaga honom icke, ropade fröken de Cardoville . . . Tro icke, hvad han säger . . . tro honom icke, då han säger sig vara brottslig . . . Han har vågat sitt lif och sin ära, för att rycka era barn ur klostret. Han är dock icke den ende, som misslyckats i detta försök. Nyss var här en embetsman, som, oakadt sin aktningssvärda karakter, oakadt det embete han bekläder och den myndighet han innehar, var lika olycklig i sina bemödanden. — Hans stränghet emot förestånderskan, hans noggranna genomsökande i klostret, voro fruktlösa. Det har hittills varit omöjligt att återfinna de stackars flickorna.

— Men detta kloster . . . ropade marskalken, i det han upplyfte sitt dödsbleka, af smärta och vrede vanställda ansigte — detta kloster, hvar är det då? . . . De människorna veta då icke, hvad en far vill säga . . . en far, från hvilken man bortröfvar hans barn.

I samma ögonblick som marskalken, vänd åt Dagobert, uttalade dessa ord, visade sig i den öppna dörren Rodin, hållande Rosa och Blenda vid handen. Då han hörde marskalk Simons utrop, spratt han till, och en stråle af djefvulsk glädje upplyste hans hemska ansigte, ty han väntade icke att så hastigt stöta på marskalk Simon.

Fröken de Cardoville var den, som först varschlef Rodins ankomst. Hon ropade, i det hon sprang emot honom:

— Ha! . . . jag bedrog mig icke. Vår försyn! alltid . . . alltid densamme!

— Mina stackars små, yttrade Rodin med sakta röst till tvillingarna, i det han pekade på marskalk Simon: — Der är er far!

Då nu Pierre Simon hastigt vände sig om, kastade sig hans båda

döttrar i hans armar. Det blef en lång tystnad, endast afbruten af kvädda snyftningar, kyssar och glädjerop.

— Men kom då åtminstone fram, för att njuta af den sällhet, ni skapat, sade Adrienne, torkande sina ögon, och vändande sig till Rodin, som qvarstannat vid dörren, stödde sig mot dörrposten, och tycktes med djupaste rörelse betrakta uppträdet.

— Dagobert stod i början orörlig af häpnad, då han såg Rodin i dörren med de begge flickorna, men då han hörde Adriennes ord, gaf han vika för en nästan vansinnig känsla af tacksamhet. Han nedföll på begge sina knän för jesuiten, hopknäppte händerna, som om han gjort bön, och ropade med af snyftningar afbruten röst:

— Ack, min herre, ni har räddat mig, i det ni återförde barnen.

— Välsignelse öfver er! ropade la Mayeux, som äfven smittades af den allmänna hänförelsen.

— Mina bästa vänner, nog, nog! ropade Rodin, liksom hade de närvarandes sinnesrörelse brutit all hans kraft. Det är mer, än jag kan bära. Ursäkta mig hos marskalken, och säg honom, att jag är tillräckligt belönad genom åsynen af hans sällhet.

— Min herre! . . . för Guds skull! . . . ropade Adrienne: låt marskalken åtminstone lära känna er! låt honom åtminstone få se er!

— O, blif kvar, ni som räddat oss alla! utbrast Dagobert, som handgripligen sökte qvarhålla Rodin.

— *Försynen*, min fröken, befattar sig icke vidare med det goda, som blifvit gjordt, utan blott med det som återstår att göra, yttrade Rodin i en ton, full af grannlagenhet och godhet. — Måste jag icke i denna stund tänka på prins Dschalma? . . . Min kallelse är icke fullbordad, ögonblicken äro dyrbara.

— Se så! — tillade han, i det han sakta gjorde sig lös från Dagobert, som fasthöll honom, — se så! denna dag blef verkligen så lycklig, som jag hoppades. Abbé d'Aigrigny är demaskerad, fröken de Cardoville fri; ni, käcke soldat, har återfått ert kors; la Mayeux är förvissad om en beskyddarinna, och marskalk Simon omfamnar sina barn. — Jag har en liten del i all denna glädje, jag. — Min lott är skön . . . mitt hjerta tillfreds. — Farväl, så länge, mina vänner; — farväl, så länge!

Då Rodin hade uttalat dessa ord, gjorde han med handen ett vänligt afskedstecken åt Adrienne, la Mayeux och Dagobert, samt försvann, sedan han med förtjust blick visat dem marskalken, hvilken, sittande på en stol och hållande sina döttrar hårdt omslutna, höljde dem med kyssar och tårar, samt förblef främmande för allt hvad som tilldrog sig omkring honom.

En timma efter detta uppträde lemnade marskalk Simon, hans döttrar, fröken de Cardoville, la Mayeux och Dagobert doktor Baleiniers hus.

Låt oss avsluta denna episod med ett slags *moralisk mening*, i det vi yttra ett par ord om *inrättningar för svagsinta* och om *kloster*.

Vi hafva sagt, och vi upprepa det, att lagstiftningen rörande uppbyggen öfver inrättningar för svagsinta är ganska bristfällig.

Åtskilliga fakta, som genom laga undersökning kommit i dagen, jemte andra omständigheter af ganska allvarsam beskaffenhet, som blifvit oss af tillförlitliga personer meddelade, tyckas ögonskenligen bevisa vårt påstående.

Visserligen äga vederbörande embetsmän oinskränkt rättighet att besöka dårhusen; sådana besök äro dem till och med anbefallda; men *vi veta af säker hand*, att deras många och trägna göromål, alldenstund personalen vanligen står i stort missförhållande till den mängd af arbeten, hvarmed de öfverhopas, göra dessa inspektionsbesök till den grad sällsynna, att de blifva, så till sägandes, illusoriska.

Det borde därför stadgas, att dårhusen inspekterades en gång hvar fjortonde dag, af en läkare och en magistratsperson, på det att skedda reklamationer måtte kunna underkastas en noggrann pröfning.

Visserligen kan man antaga, att rättvisan sällan begår några misstag, så snart den erhållit tillräckliga upplysningar; men dessförinnan, huru många formaliteter, huru många svårigheter, helst då den olycklige, som behöfver anropa dess hjälp, befinner sig i ett misstänkt, isolerat läge, i ett tvunget tillstånd af inspärning, och icke har utomhus någon vän, som kan taga dess försvar och i dess namn anlita domstolens bistånd.

Vore det icke då den civila maktens åliggande, att förekomma dessa reklamationer medelst en pålitlig periodisk uppsigt?

Hvad vi nu yttrat om dårhusen, torde måhända med ännu större skäl kunna lämpas på nunneklostren, på seminarierna, och på de hus, som bebos af kongregationer.

Nyligen timade, oförnekliga, landskunniga händelser hafva beklagligen ådagalagt, att våld, instängning, barbarisk behandling, minderårigas bortförande och olaga arrestering, åtföljd af tortur, icke sällan inträffa, åtminstone äro ganska möjliga vid de religiösa inrättningarna.

Det har fördrats egna skickelser af slumpen, djerfva och cyniska grymheter, för att dessa afskyvärda handlingar skulle komma till allmänhetens kändedom. Huru många andra offer hafva ej varit, äro kauske ännu, begrafna i dessa tysta hus, dit ingen *profan* blick får intränga, och som, i kraft af presterskapets fri- och rättigheter, äro tryggade för den civila maktens vaksamma ögon.

Är det ej bedröfligt, att icke dessa boningar äfven äro underkastade en periodisk inspektion, af en prest, om man så vill, en magistratsperson och någon af municipalitetet bemyndigad person?

Om intet annat, än hvad lagligt, menskligt och kristligt är, förefaller inom dessa inrättningar, hvilka bära stämpeln af och följaktligen äga ansvarighet såsom *allmänna* inrättningar, hvarfore då denna uppståndelse, denna bittra ilska hos prestpartiet, då fråga väckes om allraminsta vidrörande af hvad de kalla sina *fri- och rättigheter*?

Det ges någonting, som är öfver de i Rom delibererade och utfärdade stadgarna, — det är Fransyska lagen, en lag, hvars skydd och fördelar alla Fransmän åtnjuta, men som ock, å andra sidan, ålägger alla Fransmän vördnad och lydnad.

V.

HINDUEN I PARIS.

Det var nu tre dagar, sedan fröken de Cardoville slapp ut ifrån doktor Baleiniers hus.

Följande scen tilldrog sig i ett litet hus vid gatan Blanche, dit Dschalma, efter en ökad beskyddares föreskrift, blifvit förd.

Man förestälte sig en rund salong, tapetserad med indiskt tyg, med perlfärgad botten och purpurröd fasonering, sparsamt förhöjd af en och annan guldtråd; taket var på midten prydt med draperier af dylikt tyg, sammanhållna af ett tjockt silkesnöre. Hvardera ändan af detta silkesnöre föll olika, och uppbar, i ollonform, en liten indisk lampa af guld-filigrams, arbetad med undransvärd konst.

Till följe af ett bland dessa sinnrika påfund, så vanliga i de barbariska länderna, tjena dessa små lampor äfven till rökelsekar; små skifvor af blå kristall, infattade i hvarje tomt rum på arabeskerna, och upplysta af ett inifrån kommande sken, lysa af en så klar azur, att lamporna synas fullsatta af genomskinliga safirer. Lätta, hvitaktiga rökmola uppstiga oafslåtligen från de tvenne lamporna, och sprida sina balsamiska vällukter.

Det är vid pass klockan tu på eftermiddagen. Dagen infaller i salongen, genom ett litet drifhus, som man kan se genom ett ofolieradt spegelglas, utgörande en glasdörr, hvilken kan indragas i den tjocka muren, på en i golfvet anbragt trissa: En kinesisk gardin kan, om den nedfälls, dölja eller ersätta denna glasdörr.

Några dvergpalmer, banansträd, jemte ett par andra indiska växter, med tjocka mineralgröna löf, stå gruppvis i detta drifhus och tjena till perspektiv eller, så till sägandes, botten åt tvenne brokiga bäckar af utländska blommor, åtskilda af en gång, inlagd med gult och blått kinesiskt porslin, och slutande vid den ofvannämnde glasdörr.

Dagsljuset, redan betydligt försvagadt af den löfmassa det hade att genomtränga; antager en egen behaglig färgskiftning, då det blandar sig med det azurblå skimret från röklamporna och det högröda skenet från den fladdrande brasan i en hög spisel af orientalisk porfyr.

I detta något skumma rum, aldeles genomdränkt af de ljuvfaste vällukter, blandade med den aromatiska ångan af persisk tobak, ligger en man på knä, på en dyrbar turkisk matta. Han har brunt, långt hängande hår, är klädd i en mörkgrön, fotsid rock, kring lifvet sammanhållen af ett brokigt hålte, och är flitigt sysselsatt med att rengöra guldhufvudet på en indisk pipa eller så kallad *houka*; det böjliga och långa röret af denna pipa ringlar sig på golfvet, likt en scharlakansröd orm med silfverfjäll, och ändar sig emellan den på divanen vekligt utsträckta Dschalmas fina fingrar.

Den unge prinsen har hufvudet blottadt; hans becksvarta, i blått skiftande hår nedfaller i mjuka lockar kring hans ansigte och kring den antikt sköna halsen, hvars gula, genomskinliga färg liknar bernstenens eller topasens. Med armbågen stödd emot en dyna, hvilat han hakan i högra

handen; den vida rockärmen faller tillbaka ända upp till armvecket, och man märker på den qvifligt runda armen de mystiska tecken, som hade blifvit tatuerade af den hinduiska Stryparens nål.

Kadscha-Sings son håller i venstra handen ambramunstycket till sin pipa. Hans rock af finaste hvitt kaschmir, med en hård, broderad i palmfason med tusen skiftande färger, och så bred att den uppgår ända till knäet, tillfästes kring lifvet medelst en orangegul kaschmirs-långschal, liggande i rika veck; den vackra rundningen af ena benet, som framskymtar under ett veck på vår asiatiska Antinoi rock, tecknar sig tydligt under ett slags ganska tätt åtsittande silfverbroderad damaska af karmosinrött sammet, öfver vristen galoscherad med en liten hvit, rödklackig marokinstoffel.

Dschalmas ansigte, på en gång manligt och mildt, bär stämpeln af detta melankoliska och kontemplativa lugn, som är så vanligt hos Hinduerna och Araberna, dessa lyckligt lottade varelser, hvilkas temperament i sällsam blandning förenar svärnarens begrundande sorglöshet med den verksamme mannens eldiga kraft; än som fruntimmer ömtåliga, nervösa, tillgängliga för alla intryck, än beslutsamma, vilda och blodtörstiga som banditer.

Denna jämförelse, som väl kan lämpas på Hinduerna och Araberna, då de icke hänföras af krigsära eller blodtörst, gäller äfven i fysiskt afseende; ty om de ock, liksom fruntimmer af ren ras, hafva små lemmar, smala leder och lika fina som smidiga former, så döljer denna fina och ofta ganska intagande yta nästan alltid stålhårda muskler med fullt manlig styrka och spänstighet.

Dschalmas aflånga ögon, liknande svarta diamanter, infattade i blåaktig perlemor, irra mekaniskt från de utländska blommorna upp till taket. Då och då närmar han sitt ambramunstycke till munnen, gör ett långsamt drag, halföppnar de högröda läpparna, som bjert afsticka mot tändernas bländhvita emalj, och utblåser ett litet rökmoln, ännu mer aromatiseradt af rosenvattnet, hvaröfver det flyger.

— Skall jag stoppa på med ny tobak? . . . frågade mannen, som låg på knä, och som nu vände sig till Dschalma, visande Stryparen Faringis starkt markerade och dystra anletsdrag.

Den unge prinsen förblef stum; endera försmädde han, af orientaliskt förakt för vissa folkstammar, att svara mestisen, eller ock var han så försänkt i sina drömmier, att han ej hade hört frågan.

Stryparen teg och kröp ihop på mattan; med korslagda ben, armbågarna stödda mot knäna och hufvudet mot händerna, hade han ögonen oflättligen fästade på Dschalma, för att afvakta svar eller befallningar af honom, hvars far kallades *den ädelsinnades fader*.

Huru hade Faringi, denne den mordiska gudomligheten Bohwanis blodtörstige tjenare, kunnat antaga eller söka en så underordnad syssla?

Huru kunde denne man, som besatt mer än vanliga förståndsgäfvor, denne passionerade vältalare, hvars vilda kraft hade värfvat så många anhängare åt *Det goda verket*, huru kunde han underkasta sig att tjena och åtlyda befallningar?

Huru vill man förklara, att denne man, som, i fall han ville begagna

sig af den unge prinsens blinda öfverlåtenhet, kunde hembära ett så skönt offer åt Bohwani, — huru förklara sig, att han skonade Kadscha-Sings son? Ändtligen, hvarföre utsatte han sig för faran att ofta sammanstöta med Rodin, som så väl kände hans föregående nidingsverk?

Fortsättningen af vår berättelse skall besvara alla dessa frågor.

Här må endast nämnas, att Stryparen, efter ett samtal, som han tyvenne dagar förut haft med Rodin, med nedslagna ögon och nedslaget sinne hade bortgått ifrån denne.

Efter en stunds tystnad, började Dschalma, i det han med ögonen följde det hvitaktiga rökmoln, han utbläste, att tilltala Faringi på detta hyperboliska och korta, men innehållsrika språk, som är österlandets barn så eget.

— Tiden flyr, . . . gubben med det goda hjertat kommer icke; . . . dock . . . han kommer väl; . . . ty hvad han säger är sagdt.

— Hvad han säger är sagdt, min prins, upprepade Faringi i bekräftande ton. — När han, för tre dagar sedan, kom och helsade på er i det der huset, dit uslingarne, till följe af sitt elaka uppsåt, djupt insöfd hade fört er, . . . liksom de äfven hade insöft mig, er vaksamme och tillgifne tjenare — yttrade han till er:

”Den okände vännen, som lät hemta er från slottet Cardoville, har skickat mig till er. Haf förtroende till mig, och följ mig till en er värdig boning, som är för er inredd.”

Ytterligare sade han: ”Min prins, samtyck till min begäran, att ni ej går ut, förrän jag kommer tillbaka; ert intresse fordrar det. Om tre dagar återser ni mig; då äger ni er fullkomliga frihet.”

Ni samtyckte, och har icke, under dessa tre dygn lemnat era rum.

— Jag väntar gubben med yttersta otålighet, återtog Dschalma, — ty den här ensligheten plågar mig. Dessutom lär det vara så mycket att beundra i Paris . . . Framför allt . . .

Dschalma fullföljde icke meningen, utan sjönk tillbaka i sina grubberier.

Efter några ögonblicks tystnad, yttrade Kadscha-Sings son till Faringi, i en otålig och sysslolös sultans befallande ton:

— Tala med mig!

— Hvad skall jag då tala om, min prins?

— Om hvad du vill, svarade Dschalma med sorglös liknöjdhet, i det han i taket fästade sina, af tränad halfbeslöjade blickar. — En tanke förföljer mig, . . . jag vill förjaga den. — Tala med mig!

Faringi kastade en genomträngande blick på den unge Hinduens anletsdrag, och såg dem färgade af en lätt rodnad.

— Prins, sade mistisen — er tänke . . . den gissar jag.

Dschalma skakade på hufvudet, utan att se på Stryparen. Denne återtog:

— Ni tänker på fruntimren i Paris, ers höghet.

— Tig, slaf! — yttrade Dschalma.

Han vände sig hastigt om på soffan, liksom hade man vidrört ett smärtsamt sår.

Faringi teg.

Efter ett par minuter återtog Dschalma otåligt, i det han kastade houkans rör långt ifrån sig, och betäckte sina ögon med begge händerna:

— Dina ord äro dock bättre, än denna odrägliga tystnad. — Fördömda vare mina tankar, fördömdt mitt sinne, som framkallar sådana luftbilder!

— Hvarföre fly dessa tankar, min prins? Ni är nitton år gammal. Er första ungdomsålder har förrunnit i fält eller i fängelse. Ända hittills har ni förblifvit kysk, liksom Gabriel, den der unge kristne presten, som vi hade till reskamrat.

Ehuru Faringi ej hade i ringaste mån åsidosatt den vördnad, han var prinsen skyldig, hade dock denne tyckt sig märka, att en lätt ironi låg i mestisens ton; då han uttalade ordet *kysk*.

Dschalma yttrade med en blandning af höghet och stränghet:

— Jag vill icke bland dessa civiliserade gälla för en *barbar*, såsom de kalla oss — derföre gör jag mig en ära af att vara kysk.

— Jag förstår er icke, min prins.

— Jag skulle kanske kunna bli kär i en qvinna, ren som min mor var, då hon förmäldes med min far . . . och här fördras ju, om man vill ha en ren qvinna, att man skall vara lika ren, som hon.

Faringi kunde nu icke återhålla ett sardoniskt småleende.

— Hvad ler du åt, slaf? . . . frågade prinsen häftigt.

— Hos de *civiliserade* skulle en man, som gifter sig i fulla blomman af sin oskuld, bli dödligt stungen af åtlöjet.

— Du ljuger, slaf. Han kunde ej bli föremål för åtlöjet; så vida han icke gifte sig med en flicka, hvilken ej vore lika ren som han sjelf.

— Då, ers höghet, skulle han ej bli stungen allenast, han skulle rent af bli dödad af åtlöjet, ty han blefve då i dubbelt hänseende utskrattad.

— Du ljuger . . . du ljuger! . . . eller, om du talar sant, . . . hvem har sagt dig det?

— Åh, jag har lärt känna parisiska fruntimmer på Ile de France och i Pondichéry; derjemte fick jag veta mycket under vår öfverfart till Europa; ty jag pratade med en ung officer, under det ni talade med den unga presten.

— Således likna dessa Europeer sultanerna i våra harem deruti, att de af qvinnan fordra en oskuld som de sjelfve icke hafva?

— Ju mindre de sjelfve äro oskyldiga, ju mer fordra de, att qvinnorna skola vara det.

— Att fordra, hvad man sjelf icke ger, det är att handla som en herre mot sin slafvinna; med hvad rätt gör man det här?

— Man tager sig rätt dertill . . . alldeles som hos oss.

— Än fruntimren . . . hvad göra de?

— De hindra sina trolofvade från att vara alltför löjlige i verdens ögon, då de gifta sig.

— En hustru som bedrager . . . den dödar man väl här? . . . frågade Dschalma, i det han häftigt reste sig upp, och fästade på Faringi en vild blick, som plötsligt gnistrade af en hemsk låga.

— Man dödar henne, min prins, alldeles som hos oss . . . En ertap-
pad äktenskapsbryterska är död på minuten.

— Men eftersom de civiliserade äro despoter, liksom vi, hvarföre in-
stänga de då icke sina hustrur, såsom vi göra, för att tvinga dem till en
trohet, den de annars icke iakttaga?

— Emedan de äro civiliserade som barbarer och barbariske som de
civiliserade, min prins.

— Allt detta är bra bedrägligt, i fall du säger sant, återtog Dschal-
ma med tankfull min. Derefter fortfor han med hänförelse, i det han,
enligt sin vana, betjenade sig af det mystiska bildspråk, som är så van-
ligt i hans land: Ja, hvad du säger mig, slaf, är ganska bedrägligt, ty
tvenne droppar af himmelens dagg sammanflyta ju i kalken af en blomma

— detta är bilden af tvenne hjertan, som förmälas i en jungfrulig och ren
kärlek. — Tvenne eldflamnor, som slå ihop till en outsläcklig låga —
detta är bilden af den brinnande och outömliga vällust, som njutes af
tvenne älskande, då de blifva makar.

Idå Dschalma talade om själarnes rena njutning, var det med ett o-
beskrifligt behag; men då han sedan målade en mindre idealisk sällhet,
strålade hans ögon som stjernor, han skälfde lindrigt, hans näsborrar vid-
gade sig, den guldfärgade hyn blef rosenröd, och den unge prinsen sjönk
tillbaka i sina förra drömmar.

Faringi, som märkte denna sista sinnesrörelse, återtog:

— Äu om ni, i likhet med vårt lands stolta och lysande *kungsfågel*,
våra skogars sultan, föredroge talrika och skiftande nöjen framför en en-
staka och undangömd kärlek! — Skön, ung, rik, som ni är, min prins,
om ni ville uppsöka dessa förföriska parisiskor, ni vet . . . dessa era
nätters förledande luftbilder, dessa era drömmars tjusande plågoandar . . .
om ni på dem kastade blickar, djerfva som en utmaning, bedjande som
en bön, eller brinnande som ett begär, tror ni icke då, att många half-
beslöjade ögon skulle uppeldas af strålen från era ögonstenar? . . . Då
vore det icke längre den euförmiga saligheten af en enda kärlek . . . den-
na vårt lifs tunga boja; — nej, det vore ett harems tusen välluster . . .
men ett harem, befolkadt med fria och stolta kvinnor, som en lycklig kär-
lek gjorde till era slafvinnor. Ren och återhållsam, som ni hittills varit,
ges för er intet öfvermått. — Tro mig då, att ni, som är så eldig, så
stättlig, att ni, en son af vårt land, skulle bli dessa fruntimmers älskling,
deras stolthet, deras afgud. Och dessa kvinnor, de mest förföriska i he-
la världen, skulle snart icke kasta på er annat än smäktande och passio-
nerade blickar.

Dschalma bade med nygivrig tystnad afhört Faringi.

Den unge hinduens anletsdrag hade belt och hållet förändrat uttryck.
Det var icke mer denne melankoliske och drömande yngling, som åkal-
lade sin mors heliga minne, som endast i himmelens dagg, i blöinstrens
kalk, fann bilder nog rena att måla kyskheden af den kärlek, hvarom han
drömde; det var icke ens den unge mannen, som rodnade af blyg pas-
sion, vid tanken på en laglig förenings tillåtna fröjder. Nej, nej, . . .

Faringis retande ord hade plötsligen hos honom gifvit utbrott åt en underjordisk eld. Dschalmas upphettade anlete, hans ömsom gnistrande, ömsom tränande ögon, den manliga och djupa flämtningen af hans bröst — allt tillkännagaf ett glödande blod och sjudande passioner, dess starkare, som de hittills varit kufvade.

Också rusade han häftigt upp ifrån divanen; vig, stark och lätt, som en ung tiger, fattade han Faringi om strupen, och ropade:

— Dina ord äro ett brännande gift.

— Min prins, sade Faringi, utan att göra minsta motstånd, — er slaf är . . . er slaf.

Denna undergifvenhet afväpnade prinsen.

— Mitt lif tillhör er, upprepade mestisen.

— Det är deremot jag, som tillhör dig, slaf, ropade Dschalma, stötande honom tillbaka. — Nyss hängde mina ögon vid dina läppar, och slukade de farliga lögnerna.

— Lögnar, prins? . . . Visa er blott för denna stadens fruntimmer, och deras ögon skola besanna mina ord.

— Dessa fruntimmer skulle älska mig? . . . mig, som endast lefvat i skogarna och i fält?

— Vid tanken på, att ni, som är så ung, redan jagat både menniskor och tigrar, skulle de tillbe er, min prins.

— Du ljuger.

— Jag säger er det, min prins, då de se er hand, hvilken, lika fin som ett fruntimmers, ofta badat i fienders blod, skola de vilja kyssa den; kyssa den om igen, vid tanken på, att ni, uti våra skogar, beväpnad med er karbin och med dolken mellan tänderna, har smålett åt lejonets och panterns rytande, i det ni väntat dessa fiender.

— Men jag är en vilde, en barbar.

— Just därför skola de falla till era fötter; de skola på en gång både med förfärelse och förtjusning tänka på all den våldsambhet, allt det raseri, alla de svartsjukans, passionens och kärlekens hänförelser, hvaråt en man med ert blod, er ungdom och er eldiga natur skulle kunna öfverläta sig . . . I dag mild och öm, . . . i morgon svartsjuk och vild, . . . en annan dag häftig och passionerad, — sådan bör ni bli; . . . sådan måste man vara, för att fångsla dem. — Ja . . . ja . . . om ett skri af raseri undfaller er emellan kyssarna . . . om en dolk framblixtrar emellan smekningarna . . . då skola de nedsjunka krossade, flämtande af vållust, af kärlek och förskräckelse . . . ni skall för dem icke mer vara en man — nej, en Gud.

— Du tror det? . . . ropade Dschalma, emot sin vilja hänförd af Stryparens vilda vältalighet.

— Ni vet . . . ni känner, att jag säger sant, ropade denne, i det han utsträckte armen mot den unge Hinduen.

— Nå väl! . . . utropade Dschalma med gnistrande blick och utspärrade näsborrar, i det han nästan med en vildes hopp och språng lopp omkring i salongen — jag vet icke, om jag har mitt förstånd i behåll, eller om jag är drucken, men jag tycker, att du säger sant . . . ja, jag

känner det, man skall älska mig med yrsel, med raseri . . . emedan jag sjelf skall älska med yrsel, med raseri . . . man skall rysa af vällust, af förskräckelse, emedan jag sjelf vid blotta tanken derpå rysar af salighet och häpnad. — Slaf! du säger sant: — denna kärlek skall bli någonting berusande, förfärligt.

Då Dschalma uttalade dessa sista ord, var han herrlig att skåda i sin brusande sinlighet. Det var en skön och sällsynt anblick, denne man, som ren och obesmittad hunnit den ålder, då kärlekens beundransvärda instinkt, som Gud nedlagt hos hvarje skapad varelse, skulle hos honom utvecklas i hela sin allsmåttiga styrka — en instinkt, hvilken, om den undertryckes eller får en falsk riktning, kan rubba förståndet, förvilla sig i otyglade utsväfningar eller urarta till rysliga brott; men som, om den ledes till en stor och ädel passion, bör och kan, just genom sin våldsamt, medelst tillgifvenhet och ömhet höja människan ända till idealets gräns.

— O, denna kvinna . . . denna kvinna . . . för hvilken jag skall darra och som skall darra för mig, . . . hvar är hon då? ropade Dschalma med fördubblad hänförelse. — Skall jag någonsin finna henne?

— *En!* — det är mycket, min prins, svarade Faringi med sin sardoniska köld. — Den som söker en kvinna, finner henne sällan i detta land; den som söker kvinnor, blir brydd för valet.

I det ögonblick, då mestisen gaf Dschalma detta näsvisa svar, kunde man vid det lilla husets trädgårdspört, en port som gick utåt en ödslig gränd, se en ovanligt pryddlig kupévagn stanna. Dess lasurblå färg uppbars af ett hvitt underrede, med blå ränder, och den drogs af två utmärkt sköna, ljusbruna fullblodshästar, med svarta hängande manar; beslagen på soldonen voro af silfver, äfvensom knapparna på betjeningens livré, hvilket var ljusblått med vit krage. På det äfvenledes ljusblå, hvitgalonerade schabraket, äfvensom på vägnsdörrarne, sågs ett spetsrutigt vapen, utan hjälm eller krona, såsom brukligt är för unga adelsdamer.

Tvenne fruntimmer suto i denna vagn: fröken de Cardoville och Florine.

VI.

UPPVAKNANDET.

För att förklara fröken de Cardovilles ankomst till trädgårdsporten vid det hus, som beboddes af Dschalma, måste vi kasta en återblick på de förflutna händelserna.

Fröken de Cardoville hade, då hon lemnade doktor Baleiniers hus, genast inflyttat i sitt hotel på gatan Anjou. Adrienne hade, under de sista månaderna hon bodde hos sin tant, i hemlighet låtit inreda och möblera denna boning, hvars lyx och prydlighet ännu mer ökades af alla de dyrbara praktsakerna från paviljongon vid hofellet Saint-Dizier.

Verlden fann högst besynnerligt, att en ung flicka af fröken de Cardovilles ålder och stånd hade fattat det beslutet att lefva fullkomligt allena och fri, samt hafva eget hushåll, liksom en myndig ungarl eller ung enka.

Verlden lätsade vara i okunnighet om, att fröken de Cardoville ägde, hvad icke alla myndiga, om än två gånger myndiga, ungharlar äga — en fast karakter, ett upphöjdt sinne, ett ädelt hjerta, ett ganska upplyst och rättsälskande förstånd.

Då för uppsigten på tjenstfolket och öfverinseendet af hennes hus erfordrades trogna och pålitliga personer, hade Adrienne skrivit till förvaltaren på slottet Cardoville och hans hustru, hennes fars gamla bepröfvade tjenare, att de genast skulle komma till Paris, herr Dupont, för att blifva hennes hofmästare, och fru Dupont, för att öfvertaga hushållsbestyret. En gammal vän till aflidne hertigen af Cardoville, grefve de Montbron, en ganska vettig gammal man, fordom mycket på modet, och ännu en stor kännare af allt hvad lyx och elegans angick, hade rådt Adrienne att lefva som prinsessa och taga sig en stallmästare; till denna syssla hade han skaffat henne en man med ganska god uppfostran, af mer än mogen ålder, en riktig hästvurm, som efter att i England vid Newmarket, vid Derby och hos Tattersall *) hafva ruinerat sig, nödgats, i likhet med mången annan gentleman i detta land, nedlåta sig att blifva diligens-konduktör, hvarigenom han på en gång fann en hedrande födkrok och lätt kunde tillfredsställa sin vurm för hästar. Sådan var herr Bonneville, grefve de Montbrons skyddling. Hans lefnadsvett och framskridna ålder gjorde honom väl passande att till häst åtfölja fröken de Cardoville, när hon for ut, och ingen kunde bättre än han hafva tillsyn om stallet och vagnhuset. Han emottog tillbudet med erkänsla, och genom hans insigtsfulla anordningar kunde fröken de Cardovilles ekipager snart täfla med de prydligaste i Paris.

Fröken de Cardoville hade återtagit sina kammarjungfrur, Hebe, Georgette och Florine.

Den sistnämnda hade först nödgats träda i tjenst hos prinsessan de Saint Dizier, för att der fortsätta sin roll af bevakarinna, till föreständerskans i Sankt-Maria-klostret tjenst; men efter den nya vändning, Rennepontska affären tagit, beslöts, att Florine skulle, om möjligt, återtaga sin tjenst hos fröken de Cardoville. Denna förtroendepost satte den olyckliga varelsen i stånd att göra viktiga och farliga tjänster åt dem, som höllo hennes öde i sina händer och tvungo henne till detta skamliga förräderi.

Olyckligtvis gynnades dessa ränker af alla omständigheter.

Man vet, att Florine hade, under samtalet med la Mayeux, ett par dagar efter Adriennes inspärrande hos doktor Baleinier, gifvit vika för en rörelse af ånger och meddelat sömmerskan det för fröken de Cardoville så viktiga rådet, att tillsäga Agricola, det han icke skulle tillstålla fru de Saint-Dizier de papper, han funnit i gömstället i paviljongen, utan lemna dem i fröken de Cardovilles egna händer. Denna, som sedermera af la Mayeux derom underrättades, kände nu ett ökad deltagande för Florine, tog henne nästan med tacksamhet tillbaka i sin tjenst och gaf henne ett, så till sägandes, förtroende-uppdrag, nemligen att hafva uppsigt öfver anordningarne i det hus, som var hyrt för Dschalmas räkning.

*) En ryktbar häst- och hundhandlare i London.

Hvad la Mayeux angår, hade hon, då hon såg sig icke mer kunna vara nyttig för Dagoberts hustru, om hvilken vi längre fram skola tala, gifvit vika för Adriennes böner, och samtyckt att flytta till hotellet vid gatan Aujou och vistas hos fröken de Cardoville, som med sin vanliga grannlagenhet hade åt den unga sömmerskan, hvilken äfven gjorde tjänst som hennes sekreterare, uppdragit befattningen att uppsöka och bistå behöfvande, som deraf gjort sig förtjenta.

Fröken de Cardoville hade i början tänkt hos sig behålla la Mayeux, blott och bart i egenskap af vän, ämnande på detta sätt i hennes person hedra och belöna ärligheten hos arbetet, undergifvenheten i lidandet, och det upplysta vettet hos den djupaste fattigdom; men som hon kände den unga flickans naturliga stolthet, fruktade hon med skäl, att la Mayeux, oakadt den grannlagenhet, hvarmed den systerliga gästfriheten henne erhöjs, skulle derunder misstänka en dold almosa. Adrienne ville då hellre gifva henne en förtroendesyssla, hvilket icke hindrade henne att lika fullt bemöta den arma flickan som vän. På detta sätt skulle den unga sömmerskans medfödda sänkbarhet skonas, emedan hon finge förtjena sitt bröd i bestridandet af en syssla, som var så förenlig med hennes goda och menniskoölskande böjelser.

Verkligen kunde ock la Mayeux bättre, än någon annan, åtaga sig detta nästan heliga kall. Hennes grymma erfarenhet af olyckan, hennes engalika själs medfödda godhet, hennes upphöjda förstånd, hennes sällsynta verksamhet i förening med en genomträngande och säker blick i allt hvad angick olyckans hemligheter, en fullkomlig kännedom om den fattiga arbetsklassens behof, lidanden och försakelser, utgjorde tillräcklig borgen för den säkra takt och klokhet, hvarmed denna förträffliga varelse skulle understödja fröken de Cardovilles ädelmodiga afsigter.

Nu ett par ord om de händelser, hvilka hade föregått fröken de Cardovilles ankomst till trädgårdsporten af det lilla huset på gatan Blanche.

Omkring klockan tio på morgonen, insläppte de sorgfälligt tillslutna fönsterluckorna till Adriennes sängkammare ännu ingen stråle af dagsljuset i detta rum, som endast svagt upplystes af skenet från en klotformig lampa af orientalisk alabaster, hängande vid taket på trenne långa silfverkedjor.

Detta rum, hvars tak hvälfde sig till likhet med en döm, hade formen af ett åttkantigt tält. Ända från hvallvet ned till golfvet var det tapetsradt med hvitt siden, orneradt med långa draperier af hvitt muslin, i rika, böljande veck, och fästade längs väggen medelst elfbenrossetter, satta på lika afstånd från hvarandra.

Tvenne dörrar, äfvenledes af elfben, konstigt inlagdt med perlemor, ledde, den ena till badsalen, den andra till toalettrummet, ett slags litet tempel till skönhetsens dyrkan, och möbleradt liksom det förra i paviljongen till hotellet Saint-Dizier.

Tvenne andra sidor upptogos af fönster, helt och hållet gömda under draperier. Midt emot sängen sågs en spisel af snövit pentelicisk mar-

mor, försedd med ett brandjern af ciseleradt silfver; å ömse sidor voro tvenne präktiga karyatider uthuggna, och listen, äfvenledes af bildhuggeri, föreställde blommor och fåglar. Ofvanför denna list, var en fin, genombruten oval korg, med beundransvärd konst, lätthet och smak uthuggen i marmor. Den var fullsatt med en mängd rosenröda camelier. Deras glänsande röda blad, deras karmosinröda blommor, var det enda, som afstäck emot den harmoniska hvitheten i denna jungfruliga fristad.

Slutligen, till hälften omgifven af böljande hvitt musslin, hvilket likt lätta moln nedföll från taket, sågs den vackra sängen, som, mycket låg och försedd med rikt skulpterade elfbensfötter, hvilade på den öfver hela golvet utbredda hermelinsmattan. Med undantag af plinten, likaledes utmärkt väl arbetad af elfben, inlagdt med perlemor, var hela sängen klädd med hvitt satin, vadderadt och stickadt som en ofantlig sydyna.

Batistlakanen, garnerade med breda spetsar, hade kommit något i oordning, så att man såg hörnet af en madrass, klädd med hvitt taft, och äfvenså hörnet af ett moär-täcke, ganska tunt, ty i dessa rum rådde en ljum, ständigt lika temperatur, alldeles som en mild vårdags.

Till följe af en sällsynt samvetsgranighet, härflytande från samma känsla, hvilken förmått Adrienne att på det förut omnämnda guldsmedarbetet låta inrista arbetarens namn, i stället för säljarens, hade hon velat, att alla hennes så ytterst praktfulla och dyrbara möbler skulle förfärdigas af handverkare, hvilka utvaldes bland de skickligaste, arbetsammaste och ärligaste, och hvilka af henne fått förlager, att börja med. Sålunda tillöktes deras arbetslöner med den vinst, förlagsmän och spekulanter skulle haft på deras arbeten. Denna tillökning i arbetsförtjensten hade spridd en viss välmåga inom hundrade arbetande familjer, hvilka, derföre välsignande Adriennes praktlystnad, gifvo henne, som hon sjelf sade, *rättighet att njuta sin lyx, såsom en välfången och rättmätig egendom.*

Ingenting var således friskare och behagligare att skåda, än det inre af denna sängkammare.

Fröken de Cardoville hade nyss vaknat. Hon hvilade, bland dessa böljer af musslin, spetsar, batist och hvitt siden, i en ställning full af mjukhet och behag. Aldrig plögade hon om nätterna betäcka sitt sköna, guldfärgade hår, (enligt de gamle Grekerna, ett säkert medel att länge bibehålla det i hela dess skönhet). På qvällarna delade hennes kammarsjungfrur de långa silkeslena hårlockarna i flera små platta flätor, hvaraf de formerade tvenne breda och tjocka bindlar, som nedföllö tillräckligt långt, för att nästan helt och hållet skyla hennes små öron, lemnade blott den lilla rosenröda örsnibben bar, och sedan slöto sig till den stora hoprullade flätan bak i nacken.

Denna hårklädsel, lånad ifrån den grekiska antiken, klädde på ett så förtjusande sätt fröken de Cardovilles fina och rena anletsdrag, gifvo henne ett så föryngradt utseende, att man skulle ansett henne för att vara endast femton år, i stället för nitton. Då hennes hår, sålunda samladt i massor, tätt infattade tinningarna, förlorade det helt och hållet sin ljusa glänsande färg, så att man lätt kunnat taga det för brunt, om icke en viss guldglans här och der skiftat öfver de breda flätorna.

Försänkt i denna morgondvala, hvars ljufva mattighet är så gynnande för behagliga drömmier, låg Adrienne med armbågen stödd mot örngottet. Hon höll hufvudet något böjdt åt sidan, hvarigenom de idealiska konturerna af hennes bildsköna hals och hars axlar föllo ännu mer i ögonen. Hennes smälende, fuktiga och rosenröda läppar voro, liksom kinderna, så friska, som om hon badat dem i iskallt vatten; hennes hvita ögonlock betäckte till hälften de stora, svartbruna, sammetslika ögonen, hvilka än smäktande blickade kring rummet, än fäste sig med förnöjelse på cameliernas gröna blad och rosenröda blommor.

Hvem skulle väl kunna beskrifva Adriennes ljufva uppvaknande, uppvaknandet af en så kysk och skön själ, i en så kysk och skön kropp? — uppvaknandet af ett hjerta, lika rent som den balsamiska, ungdomligt friska andedrägt, hvilken sakt höjde den jungfruliga barmen — jungfrulig och ren, som den nyfällna snön.

Hvilken religionslära, hvilken dogm, hvilken trosformel, hvilket symbolium skall någonsin — o Fader! o gudomlige Skapare! — gifva en mera tillbedjansvärd idé om Din härmoniska och obegränsade makt, än en ung mö, som sålunda uppvaknar i hela blomman af den skönhet, i hela behaget af den blygsamhet, hvarmed Du begåfvat henne, och som i sin drömmande oskuld forskar efter hemligheten af den himmelska kärleksdrift, Du nedlagt hos alla lefvande varelser, Du, som är sjelf den eviga kärleken, den oändliga godheten!

De örediga tankar, som efter uppvaknandet dunkelt uppstego hos Adrienne, tycktes småningom taga öfverhanden. Hon sänkte hufvudet mot bröstet, den sköna armen nedföll åter på bädden. Derefter antogo hennes drag ett uttryck, icke af sorgsenhet, men af rörande melankoli.

Hennes varmaste önskan var nu uppfylld; hon skulle lefva allena och oberoende. Men denna ömsinta, sänkliga, öppna och undransvärdt fullkomliga natur kände dock, att Gud icke öfverhopat henne med de yppersta skatter, för att hon skulle begrava dem i en kall och sjelfvisk enslighet; hon kände, eller snarare anade, allt det sköna och herrliga, kärleken skulle kunna skänka såväl henne sjelf, som den, hvilken gjorde sig värdig hennes tillgifvenhet.

Förlitande sig på fastheten och ädelheten af sin karakter, stolt öfver det exempel, hon ville gifva andra qvinnor, och väl vetande, att allas blickar skulle med afund fästas på henne, kände hon sig icke desto mindre ganska säker på sig sjelf. Långt ifrån att frukta ett dåligt val, fruktade hon deremot att ej finna några, bland hvilka hon kunde välja; till den grad var hennes smak renad och förfinad. Och om hon en gång träffade sitt drömda ideal, så hade hon ett sätt att se och bedöma, på en gång så eget men ändock riktigt, så ovanligt men ändock förnuftigt, i fråga om det oberoende och den värdighet, qvinnan, enligt hennes åsigt, borde bibehålla i anseende till mannen, att hon oåterkalleligen beslutat, att aldrig bevilja ringaste estergift i detta fall. Men hon frågade sig sjelf, om den man, hon valde, möjligen skulle vilja gå in på de villkor, hon ämnade föreskrifva.

Då hon i minnet återkallade de unga män, hon lärt känna, och hvil-

ka möjligen skulle kunna anmäla sig som hennes friare, erinrade hon sig i och med detsamma den, tyvärr alltför sanna, målning, som Rodin så bitande och lifligt hade tecknat. Hon påminde sig äfven, icke utan en viss stolthet, de uppmuntringar, denne man gifvit henne, icke för att smickra, men att söka förmå henne att realisera en verklig stor, ädel och skön idé.

Adriennes irrande fantasi ledde henne snart att tänka på Dschalma. Den unga damen lyckönskade sig att kunna visa denne anförvärdt af kungligt blod en kunglig gästfrihet, men var dock långt ifrån att af honom skapa sin framtids hjälte.

Först och främst tänkte hon, icke utan skäl, att denne halvilda yngling, med passioner, om icke okufliga, åtminstone hittills okufvade, måste, då han plötsligen försattes midt uti en värld af förfinad hyfsning, oundvikligen blottställas för de svåraste pröfningar och våldsamma ombildningar. Men som fröken de Cardville hade i sin karakter ingenting mauligt, ingenting herrsklystet, ämnade hon ingalunda åtaga sig att civilisera den unga vilden. Fördenskull, oakadt det deltagande, eller snarare, just i och för det deltagande hon hyste för den unge Hinduen, hade hon fast beslutat, att icke förr, än om två eller tre månader, gifva sig tillkänna för honom; och dessutom föresatt sig att aldrig hos sig emottaga Dschalma, i fall händelsen skulle upplysa honom om, att hon var hans släkting, och han, i anledning deraf, ville göra henne besök. Hon ville sålunda, om icke pröfva, åtminstone lemna honom tillräcklig frihet i vilja och handling, på det att första hettan af hans goda eller dåliga passioner måtte hinna att afvalna. Men som hon dock icke ville lemna honom värlös för alla pariserlifvets faror, hade hon i förtroende bedt grefve de Montbron, att han skulle införa prinsen i de bästa sällskaper, samt leda och upplysa honom med sina mogna råd och sin rika erfarenhet.

Grefve de Montbron hade med största beredvillighet emottagit fröken de Cardvilles uppdrag, och lofvade sig, som han sade, mycket nöje af att få inkasta sin unge tiger i salongerna och sätta honom i beröring med blomman af pariserverldens eleganter och mest firade ungar, erbjudande sig derjemte, att på allt sätt gå i borgen för sin unga myndling.

"Hvad mig beträffar, min bästa grefve," yttrade Adrienne med vanlig uppriktighet till grefve de Montbron, "så är mitt beslut oryggligt. Ni har sjelf sagt mig, hvilket uppseende det skall göra i den stora världen, då denne Dschalma der uppträder, en nittonårig prins, bländande skön, stolt och vild som ett ungt lejon, då det framgår ur skogen. Det är något nytt, något ovanligt, har ni tillagt; också skall den civiliserande behagsjukan förfölja honom med en enträgenhet, för hvilken jag darrar på hans vägnar; och allvarsamt, min goda grefve, kan jag icke finna det passande för mig, att synas vilja täfla med alla dessa sköna damer, som så dristigt blottställa sig för den unga tigers klor. Jag intresserar mig mycket för honom, emedan han är min anförvärdt, emedan han är ung, skön, tapper, men framför allt därför, att han ej är klädd efter det rysliga europeiska modet. Tvifvelsutan är detta en mängd sällsynta egenskaper, men de äro dock icke tillräckliga, att

förmå mig till ändring af min hittills fattade mening. Dessutom har min nye vän, den beskedlige gamle filosofen, gifvit mig, angående den unge Hinduen, ett råd, som ni gillar, min grefve, ehuru ni icke är filosof — det är, att för någon tid taga emot besök, men icke göra några, hvarken hos den ene eller den andre. Detta skall säkerligen bespara mig obehaget att råka min kungliga släkting, och derjemte bereda mig fördelen att kunna göra ett strängt val, till och med bland min vanliga sällskapskrets. Som jag tänker lefva på den präktigaste fot, som min ställning är högst egen och man säkert skall inbilla sig hos mig finna en hel mängd stygga hemligheter att utforska, hoppas jag, att nyfikna personer af båda könen ej skola underlåta att infinna sig — och det skall roa mig rätt mycket, det försäkrar jag."

När grefve de Montbron frågade Adrienne om den unge hinduiska tigersn förvisning skulle räcka länge, svarade hon:

"Då jag kommer att hos mig se nästan alla de personer, hos hvilka ni ämnar införa den unga prinsan, skall det bli lustigt nog, att om honom få höra en mängd olika omdömen. Om vissa herrar tala mycket godt och vissa kvinnor mycket illa om honom, så gör jag mig godt hopp. — Med ett ord, den opinion jag, efter alla dessa omdömen, kommer att bilda mig om den unga prinsan, — och lita på min skarpsinnighet, i fråga om att urskilja det falska från det sanna — denna opinion skall förkorta eller förlänga, hvad ni kallar min kunglige frändes förvisning."

Sådant var fröken de Cardovilles fattade beslut angående Deschalma, till och med samma dag, då hon med Florine skulle komma att begifva sig till det hus, han bebodde; — med ett ord — hon hade allvarsamt försatt sig, att icke förr, än efter två eller tre månader, yppa sig för honom.

Sedan Adrienne sålunda länge funderat på, huruvida framtiden skulle komma att tillfredsställa hennes hjertas önskingar, föll hon i nya, djupa tankar.

Denna förtjusande varelse, full af lif, helsa och ungdom, uppgaf en lätt suck, och sträckte de begge vackra armarna uppöfver hufvudet, hvars profil nu var vänd åt örongottet; så förblef hon några ögonblick liksom i en dvala. Den som sålunda sett henne liggande under det hvita omhöljet, skulle tagit henne för en herrlig marmorstaty, hvars konturer till hälften aftecknade sig under en lätt snöbädd.

Hastigt satte Adrienne sig upp, strök med handen öfver pannan, och ringde på sina kammarjungfrur.

Vid första silfverklara ljudet af klockan, öppnades de begge elfbensdörrarna.

Georgette visade sig på tröskeln till toalettrummet, hvarifrån Lutine, den lilla svarta hyndan med guldhalsbandet, kom ilande, under glada bjebbningar.

Hebe trädde i dörren till badrummet.

I fonden af detta rum, som från taket erhöll sin belysning, varseblef man, på en matta af grönt karduan med tryckta guldblommor, ett

stort badkar af kristall, i form af en aflång snäcka. De tre enda lödränderna på detta djerfva mästerverk af glasgjutningskonst gömdes under den behagliga krökningen af en mängd stora vassrör af silfver, hvilka uppsprungo från badkarets breda fotställning, som äfvenledes var af ciseleradt silfver och föreställde barn och delfiner, hvilka lekte mellan naturliga koraller och azurblå snäckor. Ingenting kunde vara smakfullare än inläggningen af dessa purpurroda korallgrenar och dessa ultramarinblå snäckor på det ciselerade silfrets matta botten. Den balsamiska ånga, som uppsteg ifrån det ljumma, klara och välluktande vattnet, hvarmed den ofantliga kristallsnäckan var fylld, spridde sig i badrummet, och inträngde som en lätt dimma i sängkammaren.

Då Adrienne såg Hebe i sin svala, täcka dräkt, på den ena af sina bara, runda armar frambära en lång badskjorta, sade hon:

— Hvar är då Florine, mitt barn?

— Fröken, det är två timmar sedan hon gick ned; det var någon, som ville tala med henne, i ett angeläget ärende.

— Hvem var det?

— Den unga flickan, som är frökens handsekreterare. Hon gick ut mycket tidigt i morse, och vid sin återkomst bad hon att få tala med Florine. Sedan har Florine icke återkommit.

— Denna frånvaro står förmodligen i sammanhang med någon vigtig affär, som min ovärderliga *almoseminister* har för händer, yttrade Adrienne leende, i det hon tänkte på la Mayeux.

Derefter vinkade hon Hebe fram till sängen.

Ungefär tvenne timmar efter uppstigandet hade Adrienne, som efter vanan lätit kläda sig med utsökt smak, bortskickat sina kammarjungfrur och bedt att få tala med la Mayeux, hvilken hon bemötte med utmärkt aktning och alltid emottog allena.

Den unga sömmerskan inträdde skyndsamt, med blekt ansigte, och yttrade med darrande röst:

— Ack, fröken! mina aningar voro grundade . . . Man förräder er . . .

— Hvilka aningar menar du, mitt kära barn? frågade Adrienne bestört. — Hvem är det som förräder oss?

— Herr Rodin, återtog la Mayeux.

VII.

TVIFVELSMÅLEN.

Då fröken de Cardoville hörde den mot Rodin gjorda anklagelsen, betraktade hon den unga flickan med ny förvåning.

Innan vi fullfölja beskrifningen af denna scen, böre vi nämna, att la Mayeux hade aflagt sina usla kläder, och bar nu en lika smakfull som enkel svart klädning. Denna dystra färg tycktes antyda hennes afsägelse af all verldslig fåfänglighet, hennes hjertas oafätliga sorg, samt de stränga pligter hon ålagt sig, då hon egnat sig till olyckans tjänst. Utanpå den svarta klädningen bar hon en bred nedviken krage, hvit och snygg liksom hennes lilla tyllmössa med grå band, hvarunder framstucko ett par

breda flätor af det vackra bruna håret, som omslöt hennes bleka, melankoliska ansigte med de milda, blå ögonen. Hennes långa och smala händer, mot kölden skyddade af handskar, voro icke nu, såsom ofta förr, violetta och marmorerade, utan nästan genomskinligt hvita.

La Mayeux's anletsdrag uttryckte en liflig oro. Bestört ropade fröken de Cardoville:

— Hvad är det du säger?

— Herr Rodin förräder fröken.

— Han? . . . det är omöjligt.

— Ack, fröken, mina aningar bedrogo mig icke.

— Dina aningar?

— Ja. Första gången jag såg herr Rodin, greps jag af förskräckelse; mot min vilja darrade jag; mitt hjerta sammanpressades smärtsamt, och jag fruktade . . . för er . . . min fröken.

— För mig? ropade Adrienne; hvarföre fruktade du icke för dig sjelf, min stackars vän?

— Jag vet icke, fröken; men sådan var min första sinnesrörelse; och denna fruktan var så oöfvervinnelig, att jag ständigt kände en fasa för Rodin, oakadt det deltagande han betygade för min syster.

— Det är besynnerligt, återtog Adrienne. Bättre än någon annan begriper jag sympatiens och antipatiens nästan oemotståndliga inflytande . . . men i denna omständighet . . . Dock — fortfor hon efter ett ögonblicks besinning, — det betyder ingenting; hvad var det då i dag, som förvandlat dina misstankar till visshet?

— Jag gick, svarade la Mayeux, i går till min syster, Celie, för att lemna henne de penningar, som Rodin gifvit mig för hennes räkning, med förklarande att de voro från en välgörande person, hvilken ville vara okänd. — Jag fann icke Celie hos hennes vän, som åt henne upplåtit sin boning till fristad. . . . Jag bad då portvakterskan i huset tillsäga min syster, att jag skulle återkomma som i dag på morgonen; det gjorde jag äfven. Men . . . förlåt, nådiga fröken, några nödiga upplysningar.

— Tala, tala, min vän!

— Den unga flickan, som hade tagit min syster till sig, fortfor la Mayeux, i det hon rocknade och nedslog ögonen, lefver just icke — ordentligt. En karl, med hvilken hon gör många lustpartier, och som heter Dumoulin, hade sagt henne Rodins verkliga namn; ty denne, som hyr ett par små rum der i huset, låter der kalla sig Charlemagne.

— Ja, det sade han ju oss redan första gången, då vi träffade honom. I förgår afton återkom han på samma ämne, och yppade då för mig, hvarföre han af flera skäl måste hafva sin tarfliga boning i ett så aflägsset kvarter. . . . Jag kunde icke annat än gilla detta skäl.

— Välan! — i går emottog herr Rodin abbé d'Aigrigny hemma hos sig.

— Abbé d'Aigrigny! ropade fröken de Cardoville.

— Ja, fröken; abben var, under två timmars tid, instängd med Rodin.

— Mitt barn! . . . man har säkert narrat dig.

— Nej, fröken, jag vet det med visshet. Först var abben, tidigt på

morgonen, der, och sökte Rodin, men då denne icke var hemma, gick d'Aigrigny sin väg, sedan han lemnat portvakterskan en papperslapp, hvarpå stod skrifvet hans namn, med de orden: *Jag återkommer om två timmar.* Den unga flickan, som jag omnämnde för fröken, fick se detta papper, och emedan allt hvad som angår herr Rodin förefaller henne ganska hemlighetsfullt och besynnerligt, qvarstannade hon af nyfikenhet hos portvakterskan, för att få se abbé d'Aigrigny, hvilken också verkligen efter tvenne timmars förlopp återkom och steg upp till Rodin.

— Nej . . . nej . . . sade Adrienne, högst bestört . . . det är omöjligt . . . det måste vara något misstag.

— Det tror jag icke, fröken; ty som jag visste, huru viktigt det var att häruti komma till visshet, bad jag den unga flickan beskrifva abbé d'Aigrignys utseende.

— Nää? . . .

— Abbé d'Aigrigny, återtog la Mayeux, var, enligt den unga flickans beskrifning, omkring fyratio år, af hög och smärt växt, klädd ganska enkelt, men med mycken omsorg; hans ögon, sade hon, voro grå, mycket stora och skarpa, ögonbrynen tjocka, håret kastanjebrunt, skägget helt och hållet afrakadt, och mannens hela hållning mycket bestämd.

— Det är sant, sade Adrienne, som knappt kunde tro, hvad hon hörde. — Detta signalement träffar precis in.

— Som jag, återtog la Mayeux, var angelägen att lära känna de närmare omständigheterna, frågade jag portvakterskan, om herr Rodin och abbé d'Aigrigny syntes vara onda på hvarandra, då hon såg dem gå ut. — Nej, visst icke, svarade hon. De talades mycket vänligt vid, men det enda jag af deras samtal kunde uppfatta, var att abbén, då han vid porten skildes från Rodin, yttrade: *I morgon . . . skrifver jag . . . det är öfverenskommet.*

Min Gud! . . . är det en dröm? . . . utbrast Adrienne, i det hon förde begge sina händer till tinningarna, och blickade på la Mayeux med bestörtning och häpnad. Jag kan ej betvilla dina ord, mitt stackars barn . . . och likväl är det ju Rodin, han sjelf, som skickat dig till det der huset med hjälp åt din syster. Skulle han velat blottställa sig för faran att få hemligheten af hans möten med abbé d'Aigrigny uppdagad? . . . Jag tillstår, att detta vore bra oskickligt af honom, i fall han vore en be-
dragare.

— Det är sant, svarade la Mayeux; jag tänkte just detsamma. — Emellertid förekom mig de begge herrarnes sammankomst så hotande för er, min fröken, att jag, helt förskräckt, skyndade hem.

I grunden redliga och rättänkande människor hafva alltid svårt för att tro på förräderier; ju nedrigare dessa äro, ju mer tvifla de på möjligheten deraf. Adriennes karakter var en af dessa, ja, än mer, rättsinnighet var hos henne ett af hufvuddragen. Således, ehuru la Mayeux's berättelse hade på henne gjort ett djupt intryck, yttrade hon till denna:

— Godt, min vän, det är icke värdt att skrämra sig onödigtvis, eller alltför hastigt misstänka något ondt. Vi skola resonnera om saken; kanske komma vi sålunda till visshet om sanna förhållandet. Påminnom

oss alla de särskilda omständigheterna. Det var ju Rodin, som för mig öppnade portarna till doktor Balciniers hus och räddade mig ur fångenskapen; det var i min närvaro han angaf abbé d'Aigrigny; det var han, som genom sina hotelser tvang förestånderskan i Maria-klostret att utlemna general Simons döttrar; han har med mycket besvär skaffat sig reda på, hvar prins Dschalma fanns; han har troget uppfyllt mina önskingar, i afseende på denne min unga släkting; ännu i går gaf han mig de gägneligaste råd. Allt detta äger ju sin riktighet?

— Utan tvifvel, fröken.

— Kanske Rodin, i värsta fallet, har någonting under allt detta, kanske han räknar på en frikostig belöning af oss; men hittills har han dock visat en fullkomlig oegennyttia.

— Också sant, fröken, svarade den stackars la Mayeux, nödsakad, liksom Adrienne, att medgifva riktigheten af oförnekliga fakta.

— Låt om oss nu, återtog fröken, undersöka möjligheten af ett förräderi. Åter försona sig med abbé d'Aigrigny, att förråda mig? . . . förråde mig? . . . hvar? . . . huru? . . . i hvad ändamål? . . . Hvad har jag att frukta? . . . Är det icke tvertom abbé d'Aigrigny och prinsessan de Saint-Dizier, som måste allägga en svår räkenskap vid domstolen, för det onda de tillfogat mig?

— Men, min fröken, huru då förklara detta möte mellan tvenne män, hvilka borde ha så många skäl att sky och undvika hvarandra? Måste det icke dölja något farligt förslag? . . . Dessutom, min fröken, är jag icke den enda, som tänker så.

— Hvad menar du?

— I morse, då jag kom hem, var jag så upprörd, att mamsell Florine, som märkte det, frågade mig om orsaken till min oro; jag känner hennes ömma tillgifvenhet för fröken.

— Man kan icke vara mer tillgifven än hon; du sjelf har ju nyligen underrättat mig om den väsentliga tjenst, hon gjorde mig, under mitt vistande hos doktor Balcinier.

— Nå väl, goda fröken, vid min hemkomst i morse ansåg jag nödvändigheten fordra, att fröken så fort som möjligt underrättades om alltsammans, hvarföre jag omtalade händelsen för Florine. Liksom jag, ja väl mer än jag, förskräcktes hon öfver d'Aigrignys möte med Rodin. Efter några ögonblicks besinning sadé hon: Jag tror, det är onödigt att väcka fröken; hvad gör det, om hon ett par timmar förr eller sednare får underrättelse om detta förräderi? Kanske torde jag under dessa timmar kunna uppspana något. Jag har fått ett godt infall; ursakta mig hos fröken; jag skall snart återkomma. Derefter befallte mamsell Florine fram en vagn och for bort.

— Florine är en förträfflig flicka, yttrade fröken småleende, ty eftertankan lugnade henne fullkomligt; — men i detta fall tror jag dock, att hennes nit och goda hjerta missledt henne, liksom händelsen är med dig, min goda vän. — Vet du, vi äro just ett par tokar begge, som icke för tänkt på en sak, hvilken på ögonblicket skulle lugnat oss.

— Hvad då, fröken?

— Abbé d'Aigrigny är naturligtvis nu mycket rädd för Rodin. Säkert har han varit och sökt honom ända der, i hans aflägsna boning, för att bedja honom om skonsamhet. Finner du icke, liksom jag, denna förklaring icke allenast tillfredsställande, utan ock den enda förnuftiga?

— Väl möjligt, fröken, svarade la Mayeux, efter någon besinning.

— Ja, det är alltför sannolikt.

La Mayeux teg en stund, men sedan ropade hon, liksom hade hon nödgats ge vika för en inre öfvertygelse, hvilken var alla möjliga skäl och motskäl öfverlägsen:

— Dock, nej, nej . . . tro mig, fröken, man bedrar er, — jag känner det. . . . Låt vara, att sannolikheten strider emot hvad jag påstår . . . men tro mig: dessa mina aningar äro för starka, att icke vara sanna . . . Dessutom — anar icke fröken mitt hjertas hemligaste rörelser? . . . skulle jag då icke kunna ana de faror, som hota fröken?

— Hvad säger du? . . . Hvad är det då, jag anat? . . . ropade fröken de Cardoville, emot sin vilja skakad af la Mayeux's öfvertygade och oroliga ton. Denna återtog:

— Hvad fröken anat? . . . Alla en olycklig varelses ömtåligaste känslor; — en varelse, hvilken ödet dömt till ett lif, olik alla andras; och ni vet nog, ädla fröken, att, om jag hittills tegat, så är det icke af okunighet om hvad jag är er skyldig. Hvem har väl sagt fröken, att det enda medel att förmå mig emottaga era välgärningar, utan att behöfva blygas derför, var att dermed förena en syssla, hvarigenom jag kunde blifva nyttig för de olyckliga, vilkas lott jag så länge delat? Hvem har sagt er, nådiga fröken, då ni ville sätta mig vid ert eget bord, såsom er vän, . . . mig fattiga arbetsflicka, i hvars person ni vill hedra arbetet, undergifvenheten och redligheten — hvem sade er då när jag svarade blott med tårar af erkänsla och rörelse att det icke var en falsk blygsamhet, utan medvetandet af min löjligen vanskaplighet, som tvingade mig att afslå er godhet? . . . Hvem har sagt er, att jag eljest, stolt på mina fattiga medsystrars vägnar, skulle med erkänsla mottagit detta ädelmodiga anbud? — Ty ni svarade mig med dessa rörande ord: *Jag inser skület till ert afslag, min vän; det är icke en falsk blygsamhet, som förestafvar det, utan en känsla af värdighet, som jag älskar och högaktar.* — Hvem, äntligen, har sagt er, återtog la Mayeux, med stigande värma, — att jag skulle finna mig ganska lycklig, om jag fick en liten enslig vrå i detta präktiga hus, hvars glans bländar mig? — Hvem har sagt er det, då ni värdigats utvälja det ändå alltför vackra rum, ni åt mig bestämt? — Hvem har sagt er, att jag, utan att på något sätt afundas de intagande flickorna, som omgifva er, och dem jag redan älskar, derföre att de älska er, dock alltid, till följe af en ofrivillig jemförelse, skulle finna mig förlägen i deras närvaro? — Hvem har sagt er det, goda fröken, så att ni alltid aflägsnar dem, innan ni kallar mig in till er? . . . Ja, hvem har för er upptäckt alla de dolda och hvassa taggar, hvaraf man, i en sådan belägenhet som min, kan så lätt såras och blöda? Utan tvifvel Gud — Han, som i sin oändliga storhet skapar verldar, men dock med

faderligt öga ser ned till minsta mask i mullen. — Och ni, min fröken, ni skulle då icke fatta, att ett hjerta, hvars alla känslor ni så väl anar, kan i höjden af sin erkänsla gissa till allt hvad som skulle kunna skada er? — Jo, jo, fröken, somliga äga sjelfbevarelsens instinkt; andra, mera lyckligt lottade, hafva den instinkten att för faror söka skydda dem de älska. Denna sednare instinkt har Gud gifvit mig. Fröken! man förräder er, säger jag; . . . man förräder er!

La Mayeux, hvars blick strålade, hvars kinder lindrigt brunno af sinnesrörelse, uttalade dessa sista ord med sådant eftertryck, beledsagade dem med så bekräftande åtbörder, att fröken de Cardoville, redan skakad af den unga flickans varma språk, började dela hennes farhåga. Dessutom — ehuru hon alltid förstätt uppskatta det öfverlägsna förståndet, den upplysta själsblicken hos detta fattiga barn af folket, hade hon aldrig hört la Mayeux uttrycka sig med så mycken värma, med denna rörande värtalighet, som uppvälde från den ädlaste känsla. Denna omständighet ökade i sin mån det intryck Adrienne rönt.

I detta ögonblick hördes en knackning på salongsdörrn, och Florine inträdde.

Då fröken de Cardoville såg sin kammarjungfrus oroliga uppsyn, frågade hon ifrigt:

- Nå, Florine, hvad för nytt? Hvarifrån kommer du, mitt barn?
- Från hotellet Saint-Dizier.
- Hvarföre for du dit? frågade Adrienne bestört.
- I morse, svarade Florine, pekande på la Mayeux, förtrodde mamsell mig sina misstankar och sin oro; jag delade dem. — Abbé d'Aigrignys besök hos herr Rodin förekom mig ganska farligt; jag tänkte att, om Rodin, på dessa sednare dagar, infunnit sig i hotellet Saint-Dizier, så vore intet tvifvel, det han ju är en förrädare.
- Visserligen, svarade Adrienne, som blef allt mera orolig. — Nå väl? . . .

— Fröken har uppdragit mig öfverinseendet vid flyttningen från paviljongen, återtog Florine. — Som flera saker ännu funnos kvar der, måste jag vända mig till fru Grivois. Jag hade således en förevändning att fara till hotellet.

- Än sedan . . . Florine . . . än sedan?
- Jag sökte förmå fru Grivois att tala om Rodin, men förgäfves.
- Hon misstrodde er, mamsell, sade la Mayeux. Det kunde man lätt förmoda.

— Jag frågade henne, fortsfor Florine, om herr Rodin på sednare tiden varit synlig i hotellet. Hon svarade undvikande. Misströstande att få veta något, lemnade jag då fru Grivois, och på det mitt besök ej skulle väcka några misstankar, begaf jag mig till paviljongen . . . Just då jag viker af i en allé, hvad ser jag? . . . Jo, ingen mer och ingen mindre än Rodin, som, på ett par alnars afstånd ifrån mig, skyndade åt lilla trädgårdsporten, der han förmodligen trodde sig mer obemärkt kunna utkomma.

— Hör fröken det! . . . hör fröken! ropade la Mayeux, i det hon

med bedjande min hopknäppte händerna. — Ack, fröken måste låta öfvertyga sig af det påtagliga i allt det här.

— Han hos prinsessan de Saint-Dizier? . . . ropade Adrienne, hvars eljest så milda blick nu strålade af en oerhörd afsky; derefter fortfor hon med en lätt brytning i rösten:

— Fortfar, Florine!

— Vid åsynen af Rodin stannade jag, återtog Florine; drog mig sedan tillbaka och lyckades inkomma i paviljongen, utan att bli sedd af honom. Jag skyndade in i den lilla förstugan, som ligger åt gatan. Som fröken vet, har denna förstuga ett fönster åt trädgården. Detta fönster öppnade jag, men lät jalousierna stå tillslutna; mellan öppningarna på dessa såg jag en hyrvagn, i hvilken Rodin uppsteg, och sade åt kusken: *Rör till gatan Blanche, N:o 59.*

— Till prinsen! ropade Adrienne.

— Ja, fröken.

— Det träffar in; Rodin skulle verkligen besöka prinsen i dag, återtog Adrienne eftersinnande.

— Intet tvifvel, inföll la Mayeux. — Om han förräder fröken, så förräder han äfven prinsen, hvilken ännu mycket lättare kan bli hans offer.

— Hvilken nedrighet! . . . hvilken nedrighet! . . . ropade hastigt fröken de Cardoville, i det hon, med anletsdrag nästan vanställda af en smärtsam vrede, reste sig upp af stolen. — Ett sådant förräderi! . . . O! . . . det vore att tvifla på allt . . . det vore att tvifla på sig sjelf.

— Ack, fröken! . . . det är rysligt! . . . är det icke så? sade la Mayeux skälfvande.

— Men, i sådant fall . . . hvarföre rädda mig . . . mig och mina släktingar? . . . återtog fröken. — I sanning kan man icke mista förståndet, då man grubblar härpå. . . Det är ett bottenlöst djup, der tanken förlorar sig. — O! . . . tviflet är dock en förskräcklig sak!

— På hemvägen, återtog Florine, i det hon på sin unga matmoder kastade en blick, full af tillgifvenhet och djup rörelse . . . på hemvägen tänkte jag på ett medel, hvarigenom fröken kunde uppågå rätta förbålandet; . . . men intet ögonblick är att förlora.

— Hvad menar du? . . . frågade Adrienne, i det hon med förvåning betraktade Florine.

— Rodin blir snart allena med prinsen, återtog denna.

— Utan tvifvel, svarade Adrienne.

— Prinsen vistas nästan beständigt i lilla salongen, innanför drifhuset.

— Det är der han emottager Rodin.

— Än sedan?

— Detta drifhus, som jag låtit inreda enligt frökens föreskrifter, har icke mer än en enda utgång, nämligen genom en liten port utåt en smal gränd. Den vägen går trädgårdsmästaren hvarje morgon, för att slippa gå genom rummen. — Sedan han slutat sina göromål der, återkommer han ej mer på hela dagen.

— Hvad menar du? . . . Hvad är ditt förslag? . . . frågade Adrienne, i det hon med stigande förundran betraktade Florine, som fortfor:

— Blomsterhäckarne i drifhuset äro så satta, att, om ock gardinen, som kan nedfällas öfver glasdörren emellan salongen och drifhuset, vore uppdragen, tror jag ändå, att man osedd kunde höra hvart enda ord, som talades i salongen. Det var alltid genom dörrn till drifhuset, som jag under de sista dagarna inträdde, då jag skulle efterse rummens inredning . . . Trädgårdsmästaren och jag hade hvar sin nyckel . . . Lyckligtvis har jag min ännu kvar . . . Inom en timma kan fröken med säkerhet veta, huru hon bör anse Rodin . . . ty, om han bedrar prinsen, så bedrar han äfven fröken.

— Hvad säger du? frågade Adrienne.

— Fröken far genast dit, och tar mig med sig; . . . vi anlända till den lilla porten i gränden . . . För mera försigtighets skull inträder jag ensam, och, om tillfället synes mig gynnande, återkommer jag, för att . . .

— Spioneri! . . . ropade fröken de Cardoville med höghet, fallande Florine i talet. — Florine, du tänker ej på, hvad du säger.

— Förlåt, fröken, yttrade den unga flickan, som förvirrad nedslog ögonen, rodnade och såg helt tröstlös ut . . . Fröken hyste grundade misstanke . . . detta medel syntes mig vara det enda, att skingra eller rättfärdiga dem.

— Förnedra sig ända till att fara och lyssna på ett samtal? . . . nej aldrig! . . . återtog Adrienne.

— Fröken, inföll la Mayeux, som under några ögonblick stått helt tankfull, . . . tillät mig säga er, att jag tycker maussell! Florine har rätt. Medlet är visserligen påkostande, men det torde vara det enda, som kan upplysa er, huru ni hädanefter bör anse och bemöta Rodin. — Dessutom . . . kan ju . . . i trots af alla mina aningar . . . skenet bedraga. Det är jag, som aldraförst hos er framkastat misstanke emot Rodin. Aldrig, under hela min lifstid, skulle jag förlåta mig sjelf den synden, att hafva beskyllt honom orättvist. — Visserligen är det . . . såsom fröken säger . . . påkostande . . . ja — kanske till och med mycket orätt att . . . lyssna . . . att utspionera tvenne personers samtal i eorum. Men . . .

Derefter tillade hon, men först efter något uppehåll, sedan hon synbarligen gjort våld på sig, och i det hon bemödade sig att dölja de tårar af blygsel, som fyllde hennes ögon:

— Emellertid, då det torde vara fråga om att rädda fröken från en stor fara . . . ty om det är förräderi å färde, så blir frökens framtid kanske förfärlig . . . skall jag . . . om fröken så vill . . . fara i frökens ställe, för att . . .

— Icke ett ord mer! afbröt fröken de Cardoville . . . Skulle jag låta dig, min vän, i mitt namn och på mina vägnar göra något, som jag sjelf finner förnedrande? . . . Aldrig!

Adrienne vände sig härvid till Florine, och yttrade:

— Vill du be herr de Bonneville, att han genast låter förspanna min nya vagn?

— Ni samtycker! ropade Florine, i det hon sammanknäppte händerna, utan att söka återhålla sin glädje, och hennes ögon fuktades af tårar.

— Ja, jag samtycker, svarade Adrienne med rörd stämma. Om det är ett krig, ett hästkt krig, som man vill begynna emot mig, så måste jag bereda mig derpå. Och när man rätt betraktar saken, vore det svaghet och dårskap, att ej vara på sin vakt. Naturligtvis förefaller mig detta medel motjudande och påkostande, men det är dock det enda, hvaregenom jag kan få visshet om, huruvida mina misstankar äro grundade eller ej; då deremot dessa misstankar eljest skulle för mig blifva en beständig plåga . . . kanske torde jag ock, genom detta steg, förekomma någon stor olycka. Slutligen kan, af flera viktiga skäl, detta samtal emellan Rodin och prins Dschalma blifva för mig i dubbelt hänsende afgörande, ty deraf måste bero, om jag hädanefter skall hysa förtroende eller outsläktligt hat till Rodin. Således Florine . . . fort hit med en kappa och en hatt . . . Laga att vagnen kommer fram så fort som möjligt. Du skall följa mig — Och du, min vän, tillade hon, i det hon vände sig till la Mayeux . . . du torde vara god och bli hemma, för att vänta mig.

En half timma efter detta samtal stannade, som vi redan sett, Adriennes vagn utanför trädgårdsporten till huset vid gatan Blanche.

Florine inträdde i drifhuset, men återkom snart, och sade till sin matmoder:

Rullgardinen är nedfäld, nådig fröken. Rodin kom just in i salongen, der prinsen är.

Fröken de Cardoville var således, ehuru obemärkt, närvarande vid följande uppträde emellan Rodin och Dschalma.

VIII.

BREFVET.

En liten stund före fröken de Cardovilles ankomst till drifhuset, hade Rodin blifvit af Faringi insläppt till prinsen, hvilken ännu befann sig i den starka sinnesretning, hvori mestisens ord hade försatt honom, och ej tycktes märka jesuitens närvaro.

Denne, förvånad öfver det passionerade uttrycket i Dschalmas anletsdrag, gjorde ett frågande tecken åt Faringi, som svarade i smyg på följande symboliska sätt: han satte först pekfingeret på sitt hjerta, derefter på sin panna; slutligen pekade han på den i spiseln brinnande brasan. Denna pantomin betydde, att Dschalmas hufvud och hjerta voro i brand.

Rodin förstod utan tvifvel meningen, ty öfver hans likaktiga läppar for ett omärkligt smäleende. Derefter yttrade han helt högt till Faringi: — Jag önskade vara allena med prinsen. Släpp ned rullgardinen, och laga, att ingen stör oss.

Mestisen bugade sig och gick att vidröra en fjeder, som satt på sidan om det stora, ofolierade spegelglaset, hvilket härvid gick in i muren, i samma mån som gardinen nedfälldes. Efter en ny bugning afträdde mestisen.

Det var således kort efter hans utgång, som fröken de Cardoville och

Florine inkommo i drifhuset, hvilket numera endast genom den tjocka med brokiga fåglar broderade sidengardinen skildes från det rum, hvaruti Dschalma befann sig.

Det buller, Faringi gjorde, då han gick ut och tillslöt dörren efter sig, tycktes väcka den unge Hinduen ur hans drömmar. Hans anletsdrag, hvilka ännu buro lätta spår efter en våldsam sinnesrörelse, återfingo dock småningsom sitt vanliga uttryck af lugn och mildhet. Han spratt till, strök med handen öfver pannan, och blickade omkring sig, som om han uppvaknat ur en djup sömn; hvarefter han nalkades Rodin med en lika vördnadsfull som brydd min, och yttrade, i det han nyttjade en i hans land vanlig benämning, då man talar till äldre stigna män:

— Förlåt, min far!

Enligt den i hans land rådande vackra seden, som ålägger ungt folk att visa de gamle största vördnad, ville prinsen fatta Rodins hand, för att föra den till sina läppar; en hyllning, den jesuiten undandrog sig, i det han tog några steg tillbaka.

— Hvarföre ber ni om förlåtelse, min prins? yttrade han till Dschalma.

— För det att jag, vid ert inträde, sött försänkt i drömmar, så att jag icke genast kom emot er. Ännu en gång — förlåt, min far!

— Jag förlåter er ännu en gång, min prins. Dock — låtom oss språka om något annat, ifall ni behagar. Var god och återtag er plats på soffan, äfvensom er pipa, i fall den smakar er.

Men Dschalma, långt ifrån att efterkomma denna uppmaning och sträcka sig i soffan, såsom han brukade, satte sig i en länstol, utan att lyda *gubben med det goda hjertat*, som han kallade jesuiten.

— I sanning göra icke era formaliteter mig alldeles otröstlig, min nådige prins, yttrade Rodin. Ni är här hemma hos er, längst bort i Indien, åtminstone önska vi, att ni måtte inbilla er det.

— Många saker påminna mig här om mitt fädernesland, svarade Dschalma i rörd och allvarlig ton. Er godhet påminner mig om min far . . . och om den, som för mig var i fars ställe, tillade han, tänkande på marskalk Simon, om hvars ankomst man hittills af giltiga skäl, låtit honom vara okunnig.

Efter ett ögonblicks tystnad, yttrade prinsen, i det han med en min af hängifvenhet räckte handen åt Rodin:

— Ni är här igen; nu är jag lycklig.

— Jag fattar er glädje, min prins, ty jag kommer för att släppa er ur fängelset . . . öppna buren för er . . . Jag bad er underkasta er denna lilla frivilliga fångenskap, som är helt och hållet till ert eget bästa.

— Jag får då gå ut i morgon?

— Till och med i dag, min prins.

Den unge Hinduen funderade en stund, hvarefter han sade:

— Jag har vänner, estersom jag är här, i detta palats, som icke tillhör mig?

— Visserligen har ni vänner . . . förträffliga vänner, svarade Rodin.

Vid dessa ord tycktes Dschalmas anletsdrag ännu mer förskönas. De ädlaste känslor afspeglade sig hastigt i hans rörliga och intagande fysio-

nomi. Hans stora svarta ögon fuktades af tårar. Efter någon tystnad steg han upp, och yttrade till Rodin med rörd stämma:

— Kom!

— Hvart då, min prins? frågade denne förvånad.

— Att tacka mina vänner. Jag har dröjt dermed i trenne dagar. . . . det är länge.

— Tillåt, min prins . . . tillåt . . . jag har, i anledning häraf, många saker att säga er. Vill ni vara god och sätta er igen?

Dschalma satte sig villigt i sin länstol; Rodin återtog:

— Det är sant . . . ni har vänner; eller snarare — ni har en vän. — Vänner äro sällsynta.

— Än ni då?

— Det är rätt. — Ni har således två vänner, min ädla prins — mig, som ni känner . . . och en annan, den ni icke känner och som önskar vara okänd.

— Hvarföre?

— Hvarföre? upprepade Rodin med ett ögonblicks bryderi; jo, emedan den sällhet, han finner uti att visa er några vänskapsprof, emedan hans lugn . . . bero på denna hemlighet.

— Hvarföre dölja sig, när man gör godt?

— Stundom för att dölja det goda man gör, min prins.

— Men jag tvekar ju icke att draga fördel af denna vänskap; — hvarföre då dölja sig för mig?

Dessa den unga Hinduens många hvarföre tycktes göra Rodin särdeles förlägen. Han svarade emellertid:

— Jag har sagt er det, min bäste prins; denna vän skulle kanhända finna sitt eget lugn stördt, om han blefve känd.

— Om han blefve känd såsom min vän?

— Just det, min prins.

Dschalmas anletsdrag antogo härvid ett uttryck af sorglig värdighet; han upplyfte stolt sitt hufvud, och sade med höghdragen och sträng ton:

— Eftersom denna vän döljer sig, så måste han endera rodna för mig, eller och skulle jag nödgas rodna för honom. — Jag antager ingen gästfrihet af andra, än sådana som äro mig värdiga, eller som finna mig värdig dem. — Jag skyndar därför att lemna detta hus.

Då Dschalma yttrade detta, reste han sig upp, så beslutsamt, att Rodin ropade:

— Men så hör mig då, min prins. — Ni är . . . tillåt att jag säger det — obeskrifligt häftig och lättretlig. — Ehuru vi på allt sätt sökt erinra er om ert sköna land, måste ni dock besinna, att ni nu befinner er i Europa — i Europa, min prins . . . i Paris; denna erinran bör kunna till någon del förändra ert sätt att se sakerna; jag besvär er, min prins, hör mig.

Dschalma ägde, oaktadt sin fullkomliga okunnighet om vissa umgängsreglor, allt för mycket förstånd, allt för mycken rättskänsla, att ej laga skäl, när skäl funnos. Rodins ord lugnade honom. Med den uppriktiga

blygsamhet, hvarmed kraftiga och ädla naturer merendels äro begåfvade, svarade han mildt:

— Min far . . . ni har rätt . . . Jag är icke mer i mitt eget land.

— Här äro seder och bruk annorlunda . . . Jag skall tänka efter.

Oaktadt sin list och smidighet, var det icke utan, att ju Rodin stundom fann sig öfverraskad och brydd af den unge Hinduens så egna åsigtter, af det oförutsedda i hans tankegång. Också såg han honom, till sin stora förvåning, sitta tankfull några minuter, hvarefter Dschalma lugnt, men i en ton af fast öfvertygelse, återtog:

— Jag har lydt er, min far; jag har tänkt efter.

— Nå väl, min ädle prins?

— I intet land i världen och under ingen förevändning bör en hederlig karl, som hyser vänskap för en annan hederlig karl, dölja denna vänskap.

— Men, om det nu vore farligt att yppa denna vänskap? genmälde Rodin, ängslig öfver den vändning, samtalet tog.

Dschalma betraktade jesuiten med föraktfull, undrande blick, men teg.

— Jag förstår er tystnad, min prins; en modig man hör trotsa faran. Må så vara! . . . Men om det nu vore er, som föran hotade, i fall denna vänskap yppades, vore det då icke ursäktligt, till och med berömvärdt, af den hederliga mannen, att han ville vara okänd?

— Jag emottager ingenting af en vän, som tror mig i stånd att af feghet förneka honom.

— Min prins, så hör mig då!

— Farväl, min far!

— Men, betänk då!

— Jag har sagt min mening, svarade Dschalma kort, nästan i herrskaretön, och gick med stora steg åt dörren.

— Men, herre min Gud! om det nu vore fråga om ett fruntimmer? utropade Rodin, i det han, bragt till det yttersta, sprang efter prinsen; ty han fruktade verkligen, att Dschalma skulle lemna huset och såmedelst öfverändakasta alla hans planer.

Vid Rodins sista ord stannade Hinduen tvärt.

— Ett fruntimmer? svarade han, i det han darrade och blef rosenröd. — Är det fråga om fruntimmer?

— Nå väl, . . . om det vore fråga om ett fruntimmer, återtog Rodin — begriper ni nu den förbehållsamhet, den hemlighet, hvori hon ser sig nödsakad att inslöja de tillgifvenhetsprof, hon önskar visa er?

— Ett fruntimmer, upprepade Dschalma med darrande röst och sammanknäppta händer, liksom hade han tillbedt.

Hans förtjusande anlete uttryckte en ousäglich, djupt skakande känsla.

— Ett fruntimmer, upprepade han ännu en gång; — en parisiska?

— Ja, min ädle prins; efter ni tvingar mig att sqvallra, så måste jag väl tillstå, att här är fråga om en — vördnadsvärd parisiska — en värdig matrona — ett mönster af alla dygder — och hvars höga ålder förtjenar hela er aktning.

— Hon är mycket gammal, utropade den stackars Dschalma, hvars sköna dröm hastigt försvann.

— Hon är några år äldre än jag, svarade Rodin med ett ironiskt leende, väntande att få se den unge mannen uttrycka ett komiskt förakt eller en harmsens saknad.

Han bedrog sig. — På den kärliga, passionerade entusiasm, som ett ögonblick flammade i prinsens drag, följde nu ett rörande uttryck af vördnad, och han sade med bruten röst:

— Detta fruntimmer är då . . . en mor för mig.

Det vore omöjligt att försöka återge det på en gång frömma, melankoliska och ömma i den ton och blick, hvarmed Hinduen uttalade orden *en mor*.

— Som ni säger, min prins; denna vördnadsvärda dam ville för er vara en mor. — Men jag får icke meddela er orsaken till den tillgifvenhet, hon för er byser. Tro mig blott, denna tillgifvenhet är varm och uppriktig, orsaken dertill hederlig. — Om jag icke säger er denna hemlighet, så är det därför, att hos oss är en kvinnas hemligheter alltid helliga, hon må vara ung eller gammal.

— Det är rätt; hennes hemlighet skall vara äfven mig helig. Utan att få se henne skall jag dock älska henne med vördnad, liksom man älskar Gud, utan att se honom.

— Nu, min prins, återtog Rodin, tillåt mig nu att få meddela er denna er moderliga väns afsigter. Detta hus skall alltid stå till ert förfogande, så länge ni trifs här. — Franska domestiker, en vagn och hästar skola äfven åt er anskaffas; man skall bestrida alla era utgifter och betala era räkningar. Som en konungason bör lefva kungligt, så har jag i rummet här nästintill aflemnat ett schatull, innehållande fem hundra louisdorer. Hvarje månad erhåller ni en dylik summa. Om den icke förslår till era handpenningar, så skall ni vara god och tillsäga mig derom — man skall då öka den.

Vid en rörelse af Dschalma, skyndade Rodin att tillägga:
— Jag bör på förhand säga er, min prins, att er grannligheten kan vara fullkomligt lugnad. Först och främst kan man af en mor emottaga huru mycket som helst; för det andra, då ni ungefär om tre månader här-efter kommer i besittning af en ofantlig förmögenhet, skall det bli er lätt, ifall denna tacksamhetsskuld trycker er — och den summa, ni nu erhåller, kan på sin höjd ej komma att stiga till mer än fyra eller fem tusen louisdorer, — det blir er då lätt, säger jag, att återbetala detta förskott. — Spara därför ingenting, tillfredsställ alla era fantasier. Man önskar, att ni måtte visa er i de mest lysande sällskapskretsar i Paris, såsom det egnar och anstår sonen af en konung, hvilken kallats *den ädelsinnades fader*. Således besvär jag er ännu en gång: låt ej en falsk grannligheten återhålla er. — Om denna summa icke är tillräcklig . . .

— Så skall jag begära mera . . . Min mor har rätt. En konungason bör lefva kungligt.

Sådant var det svar Hinduen gaf, och det med fullkomligaste uppriktighet, utan att synas det ringaste förvånad öfver dessa mer än friko-

stiga anbud. Men detta var ganska naturligt. Dschalma skulle sjelf hafva gjort, hvad man nu gjorde för honom, ty man känner ju traditionerna om de indiska furstarnes slösande och yppiga gästfrihet. Dschalma hade blifvit lika rörd som erkänsam, då han fick veta, att ett fruntimmer älskade honom med moderlig ömhet. Hvad den lyx beträffade, hvarmed hon ville omge honom, så mottog han den utan förvåning och utan betänkande.

Denna *resignation* var åter någonting oväntadt för Rodin, som hade i beredskap så många förträffliga argumenter, att öfvertala prinsen till emottagande af hvad man erbjöd honom.

— Se så ja, då är det ju riktigt i sin ordning, min prins, återtog jesuiten. Efter ni nu skall se världen, bör ni inträda genom den bästa porten, som vi pläga säga. En vän till er moderliga beskyddarinna, en grefve de Montbron, en gammal, erfaren man, van att umgås i de bästa sällskapskretsar, skall presentera er i de förnämsta hus i Paris.

— Hvarföre vill icke ni, min far, presentera mig?

— Ack, min ädle prins, betrakta mig blott och säg, om jag skulle passa till en sådan roll. Nej, nej . . . jag lefver i enslig indragenhet. Dessutom — tillade Rodin efter någon tystnad, i det han på den unge prinsen fästade en genomträngande, uppmärksam och nyfiken blick, som om han med följande ord velat ställa honom på prof — dessutom skall grefve de Montbron bättre än jag vara i stånd att upplysa er om de snaror, man för er skall utlägga, just i denna stora värld, der han sjelf är så hemmastadd. Ty . . . om ni har vänner . . . så har ni också fiender . . . ni vet det . . . nedriga fiender, som på ett lågt sätt missbrukat ert förtroende, som gäcket er. Och då deras makt olyckligtvis är lika stor som deras elakhet, vore det kanske försigtigast af er att söka undvika dem . . . fly dem . . . i stället att träda dem under ögonen.

Vid tanken på sina fiender, vid tanken på att fly dem, började Dschalma darra i hela kroppen, hans ansigte blef på en gång blåblekt, ögonen, omätligt uppspärade och med en hvit ring kring ögonstenen, gnistrade af en hemsk eld. Aldrig hade föraktet, hatet, hämdlystnaden på ett förfärligare sätt afspeglats i ett människoanlete. Hans blodröda öfverläpp, hvarunder de små hvita hårdt sammanbitna tänderna framstucko, uppdrogo och ruckte konvulsiviskt, samt gaf åt hans nyss så intagande ansigte ett så djuriskt vildt utseende, att Rodin plötsligen reste sig upp och ropade:

— Hvad fattas er . . . prins! . . . ni skrämmar mig.

Dschalma svarade icke. Till hälften lutad emot stolen, med händerna knutna af raseri, tycktes han med flit trycka sig emot en af länstolens karmar, liksom hade han fruktat att gifva vika för ett utbrott af fruktansvärd ursinnighet. Händelsen ville, att det fina ambramunstycket till hokan just nu rullade under hans fot; den häftiga spänning, hvori Hinduens alla nerver för närvarande befunno sig, var så förfärlig, att ynglingen, fastän så ung och smärt, ägde dock en sådan styrka, att han med en enda trampning af foten pulveriserade munstycket, oaktadt dess hårdhet.

— Men, i himmelens namn, hvad fattas er då, min prins? ropade Rodin.

— Så skall jag krossa mina usla fiender, ropade Dschalma med hotande blick.

Liksom hade dessa ord drifvit hans raseri till dess höjd, sprang han nu upp af stolen, och lopp med vilda blickar, under ett par minuter, fram och tillbaka i salongen i alla riktningar, liksom hade han sökt ett vapen, under det han, tid efter annan, uppgaf ett slags hest skri, hvilket han sökte qväfva derigenom, att han förde sina båda knutna näfvar mot munnen, hvares käftar darrade konvulsiviskt. Det var det blodtörstiga vilddjurets vanmäktiga raseri.

Den unge Hinduen visade i denna sinnesförfattning en vild och stortartad skönhet. Man insåg, att dessa instinkter af blodtörstig passion och blind oförskräckthet, i denna stund stegrade af tanken på läghet och förräderi, skulle i Indiens krig eller gigantiska jagt göra Dschalma till hvad han verkligen var — en hjelte.

Rodin beundrade med hemsk och innerlig glädje den oerhörda häftigheten af den unge Hinduens passioner, hvilka, om tillfälle yppade sig, kunde orsaka rysliga explosioner. Men hastigt, och till jesuitens stora öfverraskning, stillade sig denna storm. Dschalmas raseri lade sig nästan ögonblickligt, emedan eftertanken plötsligt visade honom allt det låfänga i hans tygellösa vrede. Då nedslog han ögonen och blygdes öfver sitt barnsliga beteende. Hans ansigte förblef dock blekt och dystert. Med ett lugn, ännu fruktansvärdare än den öfverilning, hvaraf han nyss lät hänföra sig, sade han till Rodin:

— Min far, ni måste genast, i denna dag, föra mig i mina fienders åsyn.

— För hvad ändamål, min prins? . . . Hvad ämnar ni göra?

— Döda de uslingarna.

— Döda dem? Hvad tänker ni på?

— Faringi skall hjälpa mig.

— Ännu en gång, betänk, att ni nu mera ej vistas på Ganges' stränder, der man dödar sin fiende, liksom man på jagt dödar en tiger.

— Man slåss med en ärlig fiende; men en smygande, förrädisk dödar man, liksom man dödar en förbannad hund, svarade Dschalma med lika mycken öfvertygelse som lugn.

— Ack, min prins! . . . ni, hvares far kallades *den ädelsinnades fader*, yttrade Rodin med allvarlig röst, hvad skulle ni väl finna för glädje i att krossa värelser, lika fega som elaka?

— Att utrota skadedjur är en pligt.

— Således, min prins, skulle händen vara? . . .

— Jag hämnas icke på en orm . . . jag endast trampar ihjel honom, svarade Hinduen med bitter höghet.

— Men, min prins, här går det icke an att på sådant sätt göra sig af med sina fiender, om man har något att beklaga sig öfver.

— Barn och qvinnor beklaga sig, afbröt Dschalma; män slå till.

— Alltid på Ganges' stränder, min prins, men icke här. Här tager

sambället hand om er sak, undersöker, dömer och, om skäl dertill förefinnes, straffar.

— I egen sak är jag både domare och hödel.

— För Guds skull, min prins, hör mig. Ni har ju undslupit era fienders snaror; är det icke så? . . . Nå väl, antag att ni därför har att tacka den vördnadsvärda damens tillgifvenhet, hvilken hyser för er en mors ömhet. Om nu hon både er om nåd för dem, hon, som räddat er ifrån dem — hvad gjorde ni då?

Hinduen sänkte hufvudet, och satt några ögonblick, utan att svara.

Rodin, som ville draga fördel af hans tvekan, fortfor:

— Jag skulle kunna säga er, min prins, att jag känner era fiender; men af fruktan att få se er begå någon förfärlig obetänksambet, skall jag för alltid göra er en hemlighet af deras namn. Dock nej, om den gamla, aktningssvärda damen, som är er i mors ställe, fordrar, att jag nämner dem, då lofvar jag er att göra det; men intill dess tiger jag.

Dschalma betraktade Rodin med dystert och vredgad blick.

I detta ögonblick inträdde Faringi och sade till Rodin:

— En brefdragare är här, med ett bref till er. Man har sagt honom, att ni var här, och han har kommit hit. Får jag emottaga brefvet? . . . Han säger, att det är från abbé d'Aigrigny.

— Visserligen, svarade Rodin, men tillade hastigt: om prinsen tillåter.

Dschalma gaf med hufvudet ett bifallande tecken. Faringi afträdde.

— Ni förlåter väl, min prins, yttrade Rodin. Jag väntade denna morgon ett mycket angeläget bref; men, som det dröjde, och jag icke desto mindre ville ha den äran att besöka er, så tillsade jag hemma, att man skulle visa brefbäraren hit.

Några ögonblick derefter återkom Faringi med ett bref, som han lemnade Rodin, hvarefter mestisen åter utgick.

IX.

ADRIENNE OCH DSCHALMA.

Då Faringi hade lemnat salongen, tog Rodin pater d'Aigrignys bref i ena handen, och tyckte med den andra söka efter någonting, först i bröstfickan på sin gamla rock, sedan i bakfickan, slutligen i byxfickan. Då han icke fann hvad han sökte, lade han brefvet på det trädnotta knäet af sina svarta benkläder, och kände efter öfverallt med båda händerna, under det hans ansigte förrådde saknad och oro.

De olika rörelserna under denna pantomim, som spelades med oskyldigaste min i verlden, slötos med utropet:

— Ack, min Gud! — ah, det är för ledsamt, — jag kan bli otroöstlig.

— Hvad fattas er? . . . frågade Dschalma, som nu hade vaknat ur den dystra tystnad, hvori han en stund varit försäinkt.

— Ack, min prins, svarade Rodin, — det har hänt mig en den allra simplaste sak i verlden, men som dock för mig är utesägligt ledsam

och förarglig — jag har glömt eller tappat mina glasögon; således är det mig omöjligt att, i denna halfdag och med den svaga syn jag har, förorsakad af ett beständigt och tråget arbete, kunna läsa detta bref, hvilket är ganska maktpåliggande, emedan man af mig begär ett mycket skyndsamt, bestämdt och kategoriskt svar . . . med ett ord . . . ett ja eller nej. Tiden bråskar . . . det är alldeles för ledsamt . . . Om jag ändå — tillade Rodin och lade vikt på orden, men utan att se på Dschalma, eburu denne ganska väl gaf akt på hvad han sade — om jag ändå hade någon, som kunde göra mig den tjensten och läsa för mig! . . . Men nej! . . . ingen! . . . ingen.

— Min far, yttrade Dschalma, förbindligt, — vill ni att jag skall läsa för er? När läsningen är slut, har jag säkert glömt, hvad jag läst.

— Ni? . . . ropade Rodin, som om Hinduens förslag varit på en gång oväntadt och farligt. — Ni, min prins, . . . läsa detta bref? . . . det är omöjligt.

— I det fallet må ni ursäkta min fråga, svarade Dschalma, saktmodigt.

— Men . . . när jag rätt besinnar, återtog Rodin, liksom talande för sig själf — hvarföre icke?

Han vände sig härefter till Dschalma och tillade:

— Skulle ni då verkligen vilja vara så innerligt god, min prins? Jag skulle i sanning aldrig vågat be er om något sådant.

Rodin räckte härvid brefvet åt Dschalma, som läste med hög röst följande:

"Ert besök, denna morgon, i hotelet Saint-Dizier bör, efter hvad man sagt mig, anses som ett ytterligare angrepp från er sida.

"Se här det sista förslag, man gör er; kanske blir det lika fruktlöst, som det försök jag i går gjorde, vid mitt besök på gatan Clovis.

"Efter denna långa och påkostande förklaring, sade jag er ju, att jag skulle skriva er till. Jag håller nu mitt löfte. Se här mitt ultimatum.

"Men först ett ord till varning.

"Akta er! . . . Om ni envisas att fortsätta en så olika kamp, så blir ni utsatt äfven för deras hat, dem ni så dåraktigt vill beskydda. Man har tusen medel att nedsätta er i deras ögon, i det man upplyser dem om era verkliga afsigter. Man skall bevisa dem, att ni själf varit med i den komplott, ni nu föregjer er afslöja, och det ingalunda af ädelmod, utan af vinningslystnad."

Ehuru Dschalma hade nog grannlagenhet att begripa, det minsta fråga, ställd till Rodin angående detta ämne, vore en ohöflighet, kunde han dock icke afhålla sig ifrån att, vid läsningen af föregående stycke, hastigt vända hufvudet åt jesuiten.

— Min Gud, ja! . . . det handlar verkligen om mig . . . just om mig . . . sådan ni här ser mig, min ädle prins, — yttrade Rodin, som låtsade göra anspelning på sin dåliga klädsel. — Mig anklagar man för vinningslystnad!

— Hvad är det för folk, som ni beskyddar?

— Som jag beskyddar? upprepade Rodin med någon tvekan, liksom

han varit förlägen om svar. — Hm . . . hm . . . jag skall säga er, hvilka de äro . . . Det är . . . det är . . . några fattiga stackare, utan tillgångar, sämre folk, men ärliga människor, . . . som icke äga någonting i världen mer, än rättigheten till ett stort arf, hvarom man processar, och hvarföre de äro blottställda att krossas af mäktiga, ganska mäktiga personer. Dessa sednare äro dock tillräckligt kända af mig, så att jag kan demaskera dem, till förmån för mina skyddlingar . . . Ni begriper väl, min prins, att jag, sjelf fattig och eländig, ställer mig på de fattigas och eländigas sida. Men, var så god och fortfar; jag anhåller derom.

Dschalma fortfor:

"Ni har således allt att frukta, om ni fortsätter er fiendtlighet emot oss, men ingenting att vinna vid att taga era så kallade vänners parti, hvilka med mera skäl kunna kallas era narrar, ty om er oegennyttia vore sann, så vore den oförklarlig. Den kan icke annat än dölja — och den döljer, jag påstår det, några egennyttiga afsigter.

"Nå väl, om så är, kan man erbjuda er en betydlig skade-ersättning; och det med den skilnad, att era förhoppningar nu äro grundade blott och bart på era så kallade vänners tacksamhet, någonting ganska problematiskt, då deremot våra anbud skola på ögonblicket realiseras. För att nu tala rent ut, så — se här, hvad man begär, hvad man af er fordrar. Ännu denna afton, innan midnatten, hvilket är det längsta uppskof man beviljar er, måste ni hafva lemnat Paris, med löfte att icke återvända dit på ett halft års tid."

Dschalma kunde ej återhålla ett uttryck af öfverraskning, hvarvid han blickade på Rodin.

— Det är helt enkelt, inföll denne; — mina stackars skyddlingars process blir inom den tiden afdömd. Om man kan aflägsna mig, hindras jag att vaka öfver dem; . . . ni förstår, min prins, tillade Rodin med bitter förtrytelse. — Värdes fortfara, och ursäkta, att jag afbrutit läsningen . . . men en sådan oförskämndhet kan ej annat än uppröra mig.

Dschalma fortfor:

"På det vi må kunna vara säkra, att ni håller er aflägsnad från Paris, skall ni begifva er till en af våra vännar i Tyskland. Hos honom skall ni blifva gästfritt och vänligt emottagen; men ni måste nödvändigt kvarstanna der, tills den föreskrifna tiden är tilländalupen."

— Ja, en sjelfvillig fångenskap! inföll Rodin.

"På detta vilkor erhåller ni en pension af tusen francs i månaden; räknadt ifrån den dag ni afreser från Paris, 10,000 francs kontant genast, och 20,000 efter sex månaders förlopp. För uppfyllandet af detta löfte skall ni erhålla en tillräcklig borgen. Slutligen försäkrar man er om en lika hedrande som oberoende syssla, den ni efter de sex månadernas förlopp genast får tillträda."

Dschalma gjorde här, af ofrivillig förtrytelse, några ögonblicks uppehåll.

— Fortfar, min prins, jag bönfäller derom, sade Rodin. Man måste läsa ända till slut. Detta skall gifva er en idé om hvad som kan tilldraga sig här, oakadt vår prisade civilisation.

Dschalma återtog:

"Ni känner tillräckligt sakernas gång och hvad vi äro, för att veta, att, då vi aflägsna er, vilja vi endast göra oss af med en föga farlig, men ganska oläglig, fiende. Låt icke förblinda er af er första framgång. Följderna af er anklagelse skola tillintetgöras, just emedan den endast åsyftade att svärta oss; domaren, som upptagit den, skall grymt få ångra sin afskyvärda partiskhet. Ni kan af detta bref göra hvilket bruk ni behagar. Vi veta hvad vi skrifva, till hvem och huru vi skrifva. Klockan tre erhåller ni detta bref. Om vi klockan fyra icke från er bekommit några rader, hvilka innehålla antagandet af vårt förslag, skrifna, endera på ett särskilt papper, eller ock vid nedra kanten af detta bref, — så börjar kriget; — icke i morgon, utan redan i afton."

Då brefvet var genomläst, såg Dschalma på Rodin, som sade:

— Tillåt mig att kalla in Faringi?

Dschalma ringde; mestisen inträdde.

Rodin emottog brefvet ur Dschalmas händer, ref det midt itu, gnugade ihop det emellan händerna till ett slags boll, räckte det åt mestisen, och sade till honom:

— Ni lemnar denna papperslapp till den väntande karlen, och säger, att detta är mitt svar på ett så ovärdigt och förolämpande bref; ni förstår väl — på detta ovärdiga och förolämpande bref.

— Jag förstår, sade mestisen och gick ut.

— Detta blir kanhända ett farligt krig för er, min far, yttrade Dschalma med synbart deltagande.

— Ja, min prins, kanhända . . . Men jag gör icke som ni, jag — jag vill icke döda mina fiender, för det de äro fega och elaka . . . jag strider med dem, under lagens sköld. — Gör som jag . . .

När Rodin såg Dschalmas anletsdrag förmörkas, skyndade han att tillägga:

— Jag har orätt; . . . jag skall icke mer ge er några råd i detta ämne . . . Låtom oss endast öfverenskomma om att hänskjuta denna fråga till er värdiga och moderliga beskyddarinna. I morgon träffar jag henne; . . . om hon vill, så skall jag för er nämna era fienders namn; men vill icke hon, så gör jag det icke.

— Och detta fruntimmer . . . denna andra mor . . . Har hon då en sådan karakter, att jag kan underkasta mig hennes omdöme? — frågade prinsen.

— Hon! — ropade Rodin, i det han sammanknäppte händerna. — Hon! . . . Det ges på jorden ingen ädlare, ingen klokare, ingen dydgigare människa, än hon . . . hon . . . er beskyddarinna. Om ni verkligen vore hennes son, och hon älskade er med all den moderliga kärlekens häftighet, och det vore fråga om att för er välja mellan en låg handling eller döden, så skulle hon säga: Dö! . . . och bereda sig att dö med er.

— Ädla qvinna! sådan var min mor! utropade Dschalma med hänförelse.

— Hon . . . återtog Rodin med stigande entusiasm, i det han närmade sig till den af gardinen höljda glasdörren, hvarpå han kastade en för-

stulen, orolig blick. — Er beskyddarinna! . . . Tänk er allt hvad mod, hvad heder och rättskänsla vill säga, förenade hos en person; — heder framför allt. — Ja, det är den storsinte mannens ridderliga öppenhet jemte den höga värdigheten hos en kvinna, som i hela sin lefnad . . . märk väl, prins . . . i hela sin lefnad — aldrig ljugit . . . aldrig dolt någon enda af sina tankar . . . och som hellre skulle vilja dö, än hos sig iurymma någon af dessa föreställningens eller listens småaktiga känslor, eljest så vanliga, nästan nödvändiga hos våra fruntimmer, emedan deras ställning tvingar dem att dertill ofta taga sin tillflykt.

Ett uttryck af utsäglig beundran målade sig på Dschalmas ansigte, då han hörde Rodin sålunda beskrifva hans beskyddarinna. Hans ögon strålade, hans ansigte lyste af glädje, hans hjerta klappade af hänförelse.

— Ja, ja! . . . ett ädelt hjerta, vidtog Rodin, och drog sig ännu ett steg närmare gardinen — jag tycker om att se er sköna själ återstråla i era sköna auletsdrag, då ni hör mig sålunda tala om er okända beskyddarinna. — Ack! om någon är värd den heliga dyrkan, som ädla hjertan och stora karakterer ingifva, så är det visserligen hon.

— O, jag tror er! ropade Dschalma förtjust. Mitt hjerta är genomträngdt af beundran och tillika af förvåning, ty min mor är icke mer, — och en sådan kvinna finnes dock.

— Ack ja! . . . hon fins, till de bedröfvades hugsvalelse . . . hon fins, till sitt köns ära och stolthet . . . hon fins, för att komma en att tillbedja sanningen och afsky lögnen. — Ingen osanning, ingen föreställning har någonsin fläckt denna dygdiga karakter, blank och ren som en riddares svärd. — Hör mig: — för några dagar sedan yttrade denna tillbedjansvärda kvinna till mig några herrliga ord, dem jag aldrig i min lefnad kan glömma. — Min herre, så snart jag tror mig äga skäl till miss-tankar emot en person, som jag älskar och högaktar . . .

Rodin fick ej tid att tala ut, ty gardinen skakades utifrån så häftigt, att fjedern sprang af och hela gardinen gick upp, liksom genom en förtrollning, visande för den bestörta Dschalmas ögon — fröken de Cardoville.

Adriennes kappa hade glidit ned från hennes axlar, och vid den häftiga rörelse, hon gjorde, då hon närmade sig gardinen, hade hennes hatt fallit af, emedan hakbanden varit uppknutna.

Som hon helt oförmodadt kommit att fara ut och ej fått tid att omklåda sig, utan endast bade kastat kappan öfver den pittoreska kostym, hon ofta roade sig att bära, då hon var hemma hos sig, framträdde hon så herrlig, så strålande af skönhet för Dschalmas bländade blickar, midt ibland gröna blad och tjusande blommor, att den unge Hinduen trodde sig drömma.

Med sammanknäppta händer, ögonen nppspärrade och kroppen framlutad, som om han ämnat böja sig ned och bedja, stod den unge Hinduen några ögonblick liksom förstened af beundran.

Fröken de Cardoville, som var mycket upprörd och hvars ansigte

brann af en glödande rodnad, inträdde icke i salongen; hon förblef stående på tröskeln till drifhuset.

Allt detta hade tilldragit sig inom kortare tid, än som fordras att beskrifva det. Också hade rullgardinen knappast flugit upp, förrän Rodin, som låtsade den oerhördaste bestörtning, ropade:

— Ni . . . här! . . . min fröken!

— Ja, min herre, svarade Adrienne med något osäker stämma; — jag kommer, för att sluta den af er påbörjade meningen. Jag sade er ju, att, när en misstanka föll mig in, yttrade jag den rent ut åt den person, som var föremålet derför. Nå väl! . . . jag tillstår, att jag nu felat emot denna uppriktighet. Jag har kommit hit att bespeja er, just i det ögonblick, då ert svar till abbé d'Aigrigny ger mig ett nytt bevis på er tillgifvenhet och heder. Jag betvillade er redlighet, just i den stund, då ni aflade vittnesbörd om min öppenhet . . . För första gången i mitt lif har jag nedlåtit mig att nyttja list. Denna svaghet förtjenar ett straff, och jag underkastar mig det — den kräfver upprättelse, och jag ger er den, — ursäktar, och ni skall få höra dessa. — Härefter vände hon sig till Dschalma och tillade: — Nu, min prins, råder ej mer någon hemlighet. Jag är er släkting, fröken de Cardoville, och jag hoppas, att ni af en syster emottager, hvad ni af en mor ville mottaga.

Dschalma svarade icke. Försänt i hänryckt betraktande framför denna kvinnovarelse, hvars skönhet öfvergick hans drömmars mest öfverdrifna, mest förbländande bilder, öfverväldigades han af ett slags rus, som förlamade hans tankekraft och i synsinnet sammanträngde all hans själs verksamhet; liksom då man förgäfvets söker stilla en osläcklig törst, öfverflög Hinduens flammande blick med nästan slukande begärlighet den unga flickans sällsynt förtjusande gestalt.

I sanning, aldrig hade tvenne gudomligare typer stått midt emot hvarandra. Dschalma och Adrienne framställde i sina personer den manliga och den kvinnliga skönhets idealer. Det såg ut, som hade sjelfva Försynen velat sammanföra dessa så unga och eldiga, så ädla och passionerade, så hjeltomodiga och stolta naturer, hvilka, besynnerligt nog, kände och uppfattade hvarandras moraliska värde, redan innan de sågo hvarandra. Ty om Dschalma vid Rodins ord hade känt en lika stark som hastig beundran väckas i sin själ för den okända välgörarinns ädla och sällsynta egenskaper, — denna välgörarinna, som han sedan återfann i fröken de Cardovilles person, — så hade äfven denna å sin sida blifvit hänförd. Ömsom skakad, rörd, eller förskräckt af det nyss afhörd samtale emellan Rodin och prinsen, allt efter som den sednare hade blottat sin själs ädelhet, sitt hjertas fin känsliga godhet eller sitt temperaments förfärliga häftighet, hade hon slutligen ej kunnat återhålla en rörelse af förvåning, nästan af beundran, vid åsynen af prinsens ovanliga skönhet, och snart hade en besynnerlig, smärtsam, förut aldrig erfaren, elektrisk känsla skakat hela hennes varelse, då hennes blickar mötte Dschalmas.

Ytterst förvirrad och grymt pinad af denna förvirring, som hon inom sig förbannade, hade hon då sökt att dölja detta djupa intryck, i det

hon tilltalade Rodin, för att ursäkta, det hon misstänkt honom. Men Hinduens envisa tystnad fördubblade den unga damens plågsamma förlägenhet.

Då Adrienne ånyo upplyfte sina ögon mot prinsens anlete, i afsigt att förmå honom till besvarande af hennes systerliga tillbud, mötte hon hans vildt stirrande, glödande blick; med en blandning af rädsla, bedröfvelse och sårad stolthet nedslog hon åter sina ögon. Nu lyckönskade hon sig att hafva annat den oundgängliga nödvändigheten att hålla Dschalma aflägsnad ifrån sin person, ty denna häftiga eldnatur förskräckte henne redan.

I afsigt att göra slut på detta så plågsamma uppträde, yttrade hon helt sakta, men med darrande röst, till Rodin:

— För Guds skull, min herre, tala till prinsen . . . upprepa för honom mitt anbud. — Jag kan icke längre qvardröja här.

När Adrienne uttalat dessa ord, gjorde hon en rörelse för att gå och upphinna Florine, som hade aflägsnat sig några steg.

Vid Adriennes första rörelse, rusade Dschalma efter henne med ett enda hopp, liksom en tiger störtar på ett rof, man vill undanrycka honom. Den unga flickan, förfärad af det vilda uttryck, som flammade i Hinduens blick, skyndade ett par steg tillbaka, och uppgaf ett högt anskri.

Nu återkom Dschalma till besinning, och erinrade sig allt hvad som hänt. Bleknande af ånger, blygsel, darrande, försagd och med ögonen fuktade af tårar, föll han på knä för Adrienne, lyfte mot henne sina sammanknäppta händer och sade, med en beundransvärdt mild, bönfallande och blyg röst: — O, dröj! . . . dröj! . . . lemna mig icke! — Jag har ju väntat er så länge.

På denna bön, framförd med ett barns oskuldsfulla blyghet, med en undergifvenhet, som så märkvärdigt stack af emot den vilda hänförelse, hvaraf Adrienne blifvit så uppskrämd, svarade hon, i det hon gaf Florine tecken, att de skulle fara:

— Prins, det är mig omöjligt att qvarstanna längre.

— Men . . . ni återkommer ju? — frågade Dschalma, i det han med våld tillbakahöll sina tårar. — Jag skall ju återse er? —

— O nej! . . . nej! . . . aldrig! . . . sade fröken de Cardoville med matt röst. — Under den sinnesskakning, hvari detta hennes svar bringat Dschalma, försvann hon nu hastigt bakom drifhusets häckar.

I det ögonblick, då Florine skyndade till sin fröken, och dervid kom att gå förbi Rodin, yttrade denne hastigt och med låg röst till henne:

— I morgon måste ni göra oss af med la Mayeux.

Florine skälfde i hvarenda lem, och, utan att svara det ringaste ord, försvann hon, liksom Adrienne, mellan de gröna häckarna.

Dschalma hade, krossad, tillintetgjord, förblifvit liggande på knä, med hufvudet nedsänkt mot bröstet. Hans förtjusaude anlete uttryckte hvarken vrede eller lidelse, utan tvärtom en plågsamma nedslagenhet. Han gret i tysthet. — Då han nu såg Rodin nalkas, reste han sig upp; men han darrade så häftigt, att han knappast förmådde vackla till divanen, der han nedsjönk, och betäckte ansigtet med båda händerna.

Rodin närmade sig nu och sade med rörd och ömsint ton: — Ack

min Gud! Jag förutsåg nog hvad som skulle hända; därför ville jag ej, att ni skulle lära känna er välgörarinna. Jag sade er till och med, att hon var gammal. Begriper ni hvarföre, min prins?

Dschalma lät, utan att svara, sina händer nedfalla på knäet, och vände mot Rodin sitt af lärar öfversköljda anlete.

— Jag visste, att fröken de Cardoville var hänförande; jag visste, att man, vid er ålder och med ert lågande blod, kan bli hastigt kär, fortfor Rodin. Jag ville af vänskap förskona er för denna olycka, min prins, ty er sköna beskyddarinna älskar med passion en ung man här i staden.

Vid dessa ord förde Dschalma häftigt sina båda händer mot hjertat, som om han der känt ett hvasst styng. Han uppgaf ett vildt skri, hufvudet föll bakåt, och han nedsjönk afdånad på divanen.

Rodin såg kallt på honom ett par sekunder, och sade slutligen för sig sjelf, i det han gick, borstande som vanligt, sin gamla hatt med armbågen:

— Ser man! . . . det der tar! . . . det der tar!

X.

RÅDEN.

Det är natt. Klockan har nyss slagit nio.

Det är aftonen samma dag, då fröken de Cardoville för första gången visade sig för Dschalma.

Florine, blek, upprörd, darrande, har med en liten hängljusstake i hand nyss inträdt i en sängkammare, tarfligt, men gauska väl och beqvämt möblerad.

Denna kammare utgör en del af den lilla våning, som la Mayeux bebor. Den är belägen på nedra botten och har tvenne utgångar, den ena åt trädgården, den andra åt gården. Genom den lilla förstugan der-utanför inträda de personer, hvilka vända sig till la Mayeux, för att begära understöd. Ett förmak, der de sökande vänta, och en sal, der de emottagas — se der de rum, som la Mayeux innehade, tillika med den kammare, der hon egentligen bodde, och dit Florine nu inträdde med en orolig, skräm d uppsyn, och så lätta steg, att hon knappast vidrörde mattan med spetsen af sina fina sattinskor, hållande andedräkten tillbaka och lyssnande vid minsta buller.

Den vackra hammarjungfrun satte ljuset på spiselkanten, kastade en hastig blick kring rummet, och gick sedan till en mahognybyrå, hvaröfver stod ett mycket vackert och väl försedt bokskåp. Nyckeln satt i denna byrå, hvars alla tre lådor mycket noga undersöktes af Florine. De innehöllo, utom klädespersedlar, åtskilliga till la Mayeux framlemnade böneskrifter, jemte några anteckningar af hennes egen hand. Det var icke detta Florine sökte. En bred låda, innehållande trenne pappaskar, skilde byrån från bokskåpet. Dessa pappaskar blefvo likaledes fäfangt genomletade. Florine gjorde en åtbörd af ledsnad och harm, såg sig omkring, lyssnade ännu en gång med synbar ångest, och närmade sig slut-

ligen till en kommod, der hon anställde nya, men lika fruktlösa efterspaningar.

Just vid ändan af sängen var en liten tapetdörr, som ledde till en stor garderob. Florine inträdde äfven der och letade, i början förgäfvades, i ett stort klädkåp, der flera svarta klädningar bängde, som på fröken de Cardovilles befällning nyligen blifvit förfärdigade åt la Mayeux. Men ned på botten af detta skåp varseblef hon en gammal usel kappsäck, till hälften gömd under en kapp. Genast öppnade hon kappsäcken. Hon fann deruti sorgfälligt hoplagda de gamla eländiga paltor, la Mayeux burit på sig, då hon inträdde i denna öfverflödets boning.

Florine spratt till; en ofrivillig sinnesrörelse förändrade hennes anletsdrag. Men besinnande, att här icke gick an att hafva någon känsla, utan att hon måste ålyda den obeveklige Rodins befällningar, tillslöt hon hastigt kappsäcken och skåpet, samt utgick åter i sängkammaren.

Efter att ånyo hafva genomskött byrån, föll henne en tanke hastigt in. Hon nöjde sig icke med att åter genomleta pappaskarna, utan hon borttog helt och hållet en utaf dem, för att se, om hon icke derunder på botten af lådan skulle finna, hvad hon sökte; men lika förgäfvades. Bättre framgång hade hon, då hon lyfte på den andra asken. Hon fann nu, gömdt under densamma, ett temligen tjockt pappershäfte. Hon gjorde härvid en rörelse af öfverraskning, ty hon hade väntat sig någonting helt annat; emellertid tog hon detta manuskript, och genombläddrade det hastigt. Sedan hon genomgått flera sidor, yttrade hon sin tillfredsställelse och gjorde en åtbörd, liksom hon velat stoppa detta häfte i sin klädningsficka; men vid nogare eftersinnande lade hon det tillbaka, ställde asken på dess ställe och sköt igen lådan, hvarefter hon återtog sitt ljus och lemnade rummet, utan att hafva blifvit ertappad, hvarpå hon hade räknat, emedan hon visste att la Mayeux var inne hos fröken, och skulle flera timmar qvarstanna hos henne.

Dagen derefter befann la Mayeux sig ensam i sin kammare. Hon satt i en länstol vid spisen, der en god brasa flammade. En tjock och mjuk matta betäckte golvet. Emellan fönstergardinerna skyntade den stora trädgårdens böga gräsplan. Den djupa tystnaden afbröts endast af en pendyls afsmätta knäppningar och af sprakningen i spisen.

La Mayeux, som satt med händerna stödda mot länstolens karmar, var försjunken i en sällhetskänsla, den hon aldrig i så fullkomligt mått smakat, sedan hon inträdde i detta hotel. För henne, som sedan så lång tid tillbaka var van vid de grymmaste försakelser, hade denna lugna, snygga, ljusa och luftiga boning ett utsägligt behag. Hon njöt derjemte af utsigten åt trädgården, men förnämligast af medvetandet att hafva sin kraft i pröfningarna och sin undergifvenhet i motgången att tacka för sin närvarande lycka.

En äldre qvinna, af godt och mildt utseende, som på fröken de Carvilles uttryckliga befällning blifvit anställd såsom la Mayeux's uppapperska, inträdde nu och sade:

— Mamsell, derute är en ung karl, som önskar att genast få tala med er, i en högst angelägen sak. Hans namn är Agricola Bandoin.

Vid detta namn uppgaf la Mayeux ett svagt rop af glad bestörtning, rodnade, steg upp och sprang till dörren af salen, der Agricola väntade.

— God dag, min goda Mayeux, sade smeden, i det han hjertligt omfamnade den unga flickan, hvars kinder blefvo karmosinröda och brännande under hans broderliga kyssar.

— Åh, min Gud! ropade hastigt sömmerskan, med ångestfull blick på ynglingen, hvad är det för en svart bindel, då har om pannan? . . . Du har då blifvit sårad?

— Åh, det är ingenting, svarade smeden — alldeles ingenting. Jag skall säga dig rättu, hur det är . . . Men dessförinnan har jag alltför vigtiga saker att förtro dig.

— Kom då in i min kammare, der äro vi allena, yttrade flickan, i det hon förde ynglingen in i rummet.

Oaktadt den stora oro, som stod målad på Agricolas ansigte, kunde han dock icke afhålla sig ifrån att småle af förnöjelse vid inträdandet i den unga flickans rum, då han varseblef den snygghet och trefnad, som der voro rådande.

— Se, det kan något vara, min goda Mayeux, yttrade han. Så här skulle jag önskat, att du alltid hade bott. Häruti igenkänner jag fröken de Cardoville . . . Hvilket hjerta! . . . hvilken själ! . . . Du vet inte du . . . hon skref mig till i förgår, och tackade mig för hvad jag gjort till hennes förmån. Derjemte skickade hon mig en ganska enkel guldkrånål, som jag alltför väl kunde mottaga och nyttja, skref hon, emedan nålen hade intet annat värde, än att hennes mor hade burit den . . . Om du visste, huru röd jag blef af det grannliga i denna gåfva.

— Ingenting bör förvåna, då det kommer från ett sådant hjerta som hennes, genvälde la Mayeux. Men din blyssyr! . . . din blyssyr!

— Strax, min goda Mayeux; men jag har så många saker att säga dig. Låtom oss hörja med det angelägnaste; . . . ty här är fråga om ett godt råd, som du skall gifva mig, angående en ledsam händelse. Du vet, huru stort förtroende jag sätter till ditt förträffliga hjerta och ditt sunda omdöme . . . Sedermera så . . . skall jag bedja dig . . . göra mig en tjänst. — Ja, en stor, stor tjänst, tillade den unge smeden i en nästan högtidlig ton, som forundrade la Mayeux. Efter en paus tillade han: — Jag måste hörja med det, som icke rör mig personligen.

— Så tala fort!

— Sedan min mor följde med Gabriel till det lilla pastoratet, han fått, och sedan nu min far bor hos marskalk Simon och hans döttrar, har jag, som du vet, flyttat till herr Hardys fabrik, för att, jemte flera af mina kamrater, bo i den *gemensamma byggnaden*. — Nå . . . i morse; men jag måste först säga dig, att herr Hardy, som nyligen återkommit från en längre resa, ånyo rest bort i affärer — i morse stod jag ännu kvar vid mitt arbete, eluru frukosttimman redan hade slagit. Ändtligen lemnade jag fabriksbyggnaden, för att gå in i vår matsal, då jag såg på gården ett fruntimmer, som nyss stigit ur en hyrvagn. Hon nalkades mig,

och jag märkte, att hon var blond, ehuru hennes florsbufva var till hälften nedfälld. Det var ett vackert fruntimmer; hon såg god ut, och var klädd som en person af bättre stånd. Förundrad öfver hennes blekhet och oroliga uppsyn, frågade jag, hvad hon ville. — Min herre, sade hon med darrande röst, i det hon tycktes göra våld på sig, är ni en af arbetarne på denna fabrik? . . . Ja, madame. — Herr Hardy svärfvar ju i fara? sade hon. — Herr Hardy? . . . men han är ju icke hemma, han är bortrest. — Huru? . . . ropade hon . . . Kom icke herr Hardy hem i går afton? . . . Blef han icke farligt sårad af en machin, då han skulle besigtiga sina verkstäder? — Då den stackars unga damen uttalade dessa ord, darrade hennes läppar, och jag såg stora tårar i hennes ögon. — Gud vare lof! madame, svarade jag, ingenting kan vara osannare, än denna berättelse; ty herr Hardy är ännu icke hemkommen; man säger, att han skall komma som i morgon, eller sednast i öfvermorgon. — Säger ni sant, min herre? herr Hardy är då icke hemma och har ej blifvit sårad? återtog det vackra fruntimret, i det hon torkade sig i ögonen. — Jag försäkrar, att det är rena sanningen; vore herr Hardy i någon slags fara, jag skulle då icke stå så lugn, när jag talade om honom. — O, min Gud, jag tackar Dig! jag tackar Dig! . . . utbrast den unga damen. — Derefter betygade hon mig sin erkänsla med så mycken glädje, att jag blef verkligen rörd deraf. — Plötsligen tycktes hon dock blygas öfver det steg hon tagit, så att hon hastigt nedfällde slöjan, vände sig bort, skyndade ut åt gatan och steg åter upp i hyrvagnen, som hade fört henne dit. Jag tänkte för mig sjelf: det der är ett fruntimmer af herr Hardys bekanta, som intresserar sig för honom, och som blifvit oroad af ett falskt rykte.

— Sannolikt älskar hon honom, yttrade la Mayeux rörd; drifven af sin oro för hon ha begått den oförsigtigheten, att fara och fråga efter honom.

— Du har rätt. — Med deltagande såg jag henne uppstiga i vagnen, och stod länge och tittade efter henne; ty hennes djupa sinnesrörelse hade gjort intryck på mig. — Vagnen for . . . men hvad ser jag några ögonblick derefter? — en hyrkabriolett, som den unga damen icke kunnat märka, emedan hon stod gömd bakom hörnet af en mur. Då detta äkden vände om hörnet, såg jag tydligt en mansperson sitta deruti och göra tecken åt kusken, att taga samma väg som vagnen.

— Det var någon, som förföljde den stackars damen, sade la Mayeux med deltagande.

— Så tänkte jag också, hvarföre jag genast ilar efter hyrvagnen och upphinner den. Ehuru vagnsfönstren voro nedfällda, ropar jag till den unga damen: Madame, tag er till vara, ni förföljes af en kabriolett!

— Bra! . . . bra! . . . Agricola. — Nå, hvad svarade hon? —

— Jag hörde henne med sönderslitaende ton ropa: Store Gud! . . . hvarefter vagnen fortsatte sin väg. Snart körde kabrioletten förbi mig. Bredvid kusken såg jag sitta en stor, tjock, rödbrusig karl, som, då han sett mig springa efter hyrvagnen, förmodligen hade anat något, ty han betraktade mig med orolig blick.

— När väntas herr Hardy? frågade la Mayeux.

— I morgon, eller i öfvermorgon. Men råd mig nu, min goda Mayeux. — Detta unga fruntimmer älskar herr Hardy; det är påtagligt . . . Sannolikt är hon gift, emedan hon såg så brydd ut, då hon talade om honom, och emedan hon uppgaf ett rop af förskräckelse vid underrättelsen, att hon var förföljd. — Hvad skall jag göra? . . . Jag ämnade först fråga den gamle Simon; men han är så sträng i sina grundsatser. Och för resten, vid hans är . . . en kärleksaffär! Men du, min goda Mayeux, som är så grannlaga och finkänslig, du kan allra bäst förstå dig på sådant.

— Den unga flickan spratt till, hon smålog bittert . . . Agricola märkte det ej.

— Också, fortfor han, sade jag för mig sjelf: — endast la Mayeux kan ge mig ett klokt råd. Om nu herr Hardy kommer i morgon eller i öfvermorgon — skall jag då säga honom, hvad som bändt, eller icke?

— Vänta . . . ropade plötsligt la Mayeux, i det hon tycktes samla sina minnen. — Då jag var i klostret Sankt Maria, för att begära arbete af förestånderskan derstädes, föreslog hon mig att gå till och ifrån och sy för dagspenning, i ett hus, der jag borde vaka öfver . . . eller rent ut — spionera på . . .

— Sådan gemen kvinna! afbröt Agricola.

— Och vet du, återtog la Mayeux, vet du hos hvem man föreslog mig att taga plats, för att utöfva detta ovärdiga yrke? — Hos en fru de . . . Fremont eller Bremont, jag mins icke riktigt. Hon beskrefs såsom ett ytterst gudfruktigt fruntimmer, men hennes dotter, en ung gift fru, den jag egentligen skulle spionera på, lär ofta mottaga besök af en manufakturist.

— Hvad säger du? . . . denna manufakturist skulle vara . . .

— Herr Hardy, han och ingen annan. Jag hade alltför många skäl att icke glömma detta namn, som förestånderskan tydligt uttalade. — Från den dagen hafva så många händelser tilldragit sig, att jag aldeles glömt dessa omständigheter. — Det är emellertid ganska sannolikt, att fruntimret, hvarom du talar, är just samma unga fru, som klosterförestånderskan menade.

— Men hvad fördel skulle denna ha af ett sådant spioneri? frågade Agricola.

— Det kan jag icke veta; men du ser ju, att den fördel, hon deraf hade, varar ännu, emedan den unga damen blifvit utlurad. Kanske är hon nu redan anklagad och vanhedrad . . . O, det är förskräckligt!

Då la Mayeux såg Agricola häftigt darra, frågade hon ifrigt: Men hvad fattas dig då?

— Hvarföre icke? . . . yttrade smeden, talande för sig sjelf. — Om allt detta komme från en och samma hand? . . . Klosterförestånderskan kan ganska väl vara i hemligt förstånd med en abbé . . . Men om så är . . . för hvad ändamål?

— Förklara dig, Agricola, återtog la Mayeux. Och din blessyr sedan? . . . Hur har du fått den? — För Guds skull, lugna mig!

— Det är just om min blessyr, jag ämnar tala, ehuru jag alltför li-

tet tänker derpå, emedan det unga fruntimrets äfventyr synes mig sammanhänga med så många andra saker.

— Hvad menar du?

— Kan du tänka, sedan några dagar ha en mängd högst besynnerliga händelser tilldragit sig i grannskapet af vår fabrik. — Först och främst har nu i fastan en abbé från Paris, en lång vacker karl, kommit ut och predikat i byn Villiers, som ligger blott en fjerdedels mil från våra verkstäder. — Denne abbé har i sina predikningar företagit sig att anfalla och svärta herr Hardy.

— På hvad sätt?

— Herr Hardy har utdelat ett slags tryckt reglemente, angående våra arbeten och rättigheten till de extra förmåner han förunnar oss. Detta reglemente åtföljes af några lika ädla som vackra lefnadsreglor, några föreskrifter om broderlig kärlek, som kunna passa in på hvarje slags förhållande, på allt slags folk, och som utgöra utdrag ur åtskilliga filosofers arbeten och ur skrifter, som tillhöra olika religioner. Som nu herr Hardy ur dessa religionsböcker utvalt det bästa och förnuftigaste, har herr abbén tagit sig anledning påstå, att herr Hardy är utan religion, och han har utgått ifrån denna synpunkt, för att icke allenast angripa honom personligen, utan äfven utpeka hela vår fabrik som ett syndens, förderfvets, ogudaktighetens och förtappelsens näste, derföre att mina kamrater och deras hustrur och barn tillbringa sina söndagar med att odla de små trädgårdstjapporna, i stället att gå på krogen eller afhöra de elaka presternas hätska och hatfulla predikningar, hvilket icke är stort bättre. På helgdags eftermiddagarne läser arbetsfolket eller sjunger tillsammans, eller dansar i den stora samlingsalen. Abbén har behagat finna detta alltför ogudaktigt, och har i sina predikningar yttrat, att en sådan samling af gudsförnekare — det är så han benämner oss, samt och synnerliga — kan nedhålla himlens vrede öfver hela riket — att man hör mycket talas om koleran, som nalkas med stora steg, och att det vore ganska möjligt att, för vårt ogudaktiga grannskaps skull, hela den kringliggande nejden blefve hemsökt af denna förfärliga landsplåga.

— Men, inföll la Mayeux, — att yttra sådant åt en hop okunnigt folk, det är ju att uppegga dem till ohyggligheter.

— Det är just det abbén vill.

— Hvad säger du?

— Inbyggarna i grannskapet, sannolikt ytterligare uppviglade af några elaka menniskor, visa sig fiendtligt sinnade mot fabriken arbetare; man har hos dem väckt, om icke hat, åtminstone afund. — Verkligen äro vi ock, öfver hufvud taget, ganska lyckliga: vi bo mycket väl, få god föda, ha varmt och godt i våra rum, äro snyggt klädda, raska, muntra och arbetsamma. Deras afundsjuka har ännu mer stegrats genom abbéns predikningar och genom vissa ränker, som härröra från några dåliga personer, dem jag igenkânt för att vara arbetare på herr Tripeauds fabrik. Alla dessa eggelser börja redan bära frukt. Det har redan varit ett par, tre slagsmål emellan oss och folket i grannskapet. I en af dessa

skärmytslingar har jag fått denna skråma, derigenom att en sten kastades på mitt hufvud.

— Och blesseyren är icke farlig, Agricola? . . . är du viss på det? . . . frågade la Mayeux med oro.

— Det är ingenting farligt, har jag ju sagt; icke det ringaste. — Men herr Hardys fiender ha icke åtnöjt sig med blotta predikningar: de ha tillstållt hvad än värre är.

— Hvad då? . . . Är det ännu något mer?

— Jag och nästan alla mina kamrater ha på skarpt allvar aflossat bösskott, alldeles som under julidagarne. Men för närvarande och af vissa orsaker vilja vi icke åter gripa till vapen. Det är icke allas mening det, men vi ha vår idé för oss, utan att derföre tadla någon annans. Fader Simon, lika tapper som hans son, och en sann patriot, gillar våra åsigtter och leder oss. Nå väl! . . . för några dagar sedan funnos ruadt omkring fabriken, i trädgården, på gårdarna, vid portarna och planken, tryckta lappar med dessa ord: "*J ären fe ga och sjelfviska; för det slum-pen gifvit er en god husbonde, förblifven j likgiltiga för edra bröders lidanden och för medlen att emancipera dem; er välmåga gör eder kraftlösa.*"

— Min Gud, Agricola, så förskräckligt ihärdig ondsk!

— Ja, och olyckligtvis hafva dessa stämplingar börjat utöfva ett skadligt inflytande på några af mina yngsta kamrater. Man var slug nog att vädja till ädla och stolta känslor, och derföre funno de listiga orden genljud. Redan hafva några frön till missämja börjat yppa sig inom våra verkstäder, hvilkas befolkning hittills lefvat i så broderlig sänja; der råder en dof jäsning . . . ett kallt misstroende har hos mången efterträdt den vanliga öppenbertigheten. Jag är viss, att dessa tryckta papperslap-par, inkastade öfver fabriken murar och plank, hafva bland oss utsått dessa misshällighetsfrön, lika säkert som de blifvit ditkastade af den straffpredikaude abbéns utskickade. Tycker du icke, att allt detta, i förening med hvad som i morgons hände det unga fruntimret, bevisar, att herr Hardy har sedan någon tid fått en stor mängd fiender?

— Liksom du, Agricola, finner jag allt detta förskräckligt, svarade la Mayeux. Det är af så stor vikt, att ingen annan än herr Hardy sjelf kan fatta något beslut i den saken . . . Men hvad det unga fruntimret angår, så tycker jag, att du, så snart din husbonde återkommer, bör af honom utbedja dig ett enskilt samtal, hvarunder du för honom yppar hvad som tilldragit sig.

— Ja, men en sak gör mig tveksam. — Tycker du icke, att det ser ut, som om jag ville intränga i hans hemligheter?

— Om ingen hade lurat på den unga damen, så skulle jag delat dina betänkligheter; men man har spionerat på henne . . . hon svärfvar i fara . . . således är jag för min del af den tanken, att du bör underrätta herr Hardy . . . Antag nu, att denna dam vore gift, — såsom man har all anledning förmoda, — är det icke då så mycket angelägnare, att din patron får vetä allt?

— Ja, du har rätt, min bästa Mayeux; . . . jag skall följa ditt råd

... Herr Hardy skall få veta alltsammans. — Nu, sedan vi talat om andra, så låtom oss äfven tala om mig. Ja, — om mig . . . ty det är fråga om en sak, hvarpå hela mitt lifs sällhet kan bero, tillade den unge smeden med en ton, som gjorde la Mayeux helt bestört.

— Du vet, återtog han efter någon tystnad, att jag, allt ifrån min barndom, aldrig haft någon hemlighet för dig . . . att jag för dig ontalt allt . . . ja — allt, utan undantag.

— Jag vet det, Agricola, jag vet det, svarade la Mayeux, i det hon räckte sin smala och hvita hand åt ynglingen, som hjertligt kramade den, hvarefter han fortfor:

— När jag nu säger, att jag haft ingen hemlighet för dig, så bedrager jag både dig, och mig sjelf, ty mina små kärleksaffärer . . . dem har jag aldrig förtrott dig. — Fastän man kan ontala allt för en syster, så ges dock vissa saker, hvarom man icke bör tala med en hederlig och anständig flicka, sådan som du.

— Jag tackar dig, Agricola; . . . jag har nog märkt denna förbehållsamhet å din sida, genmålde la Mayeux, i det hon rodnade och ned-slog ögonen, med möda beherrskande den smärta, som detta meddelande förorsakade henne. — Jag tackar dig därför, upprepade hon ännu en gång mekaniskt.

— Men, återtog ynglingen, just för det jag ålagt mig att aldrig nämna något för dig om mina kärleksäfventyr, så har jag ofta tänkt för mig sjelf: Om det en gång skulle bli allvar af, jag menar, om jag blefve så kär, att jag tänkte på att gifta mig . . . o då . . . då! — liksom man först gerna förtror en syster något, som man sedermera underställer sina föräldrars pröfning, så skall ock min lilla snälla Mayeux bli den, som först får veta min hemlighet.

— Du är mycket god, Agricola.

— Vålan! . . . det har nu blifvit allvar af; jag är kär som en galning, och tänker på att gifta mig.

Vid dessa Agricolas ord, blef den stackars flickan för några ögonblick alldeles förlamad. Hon tyckte, att blodet stelnade i hennes ådror; hon trodde, att hon skulle dö . . . Hennes hjerta upphörde att slå . . . hon kände det, icke brista, men smälta, förintas. Dock, så snart denna forkrossande sinnesrörelse var öfverstånden, var det med henne som med martyrerna, hvilka just i sjelfva öfverretningen af den oerhördaste smärta funno denna förfärliga sjelfbeherrskning, som kom dem att le midt under sträckbänkens marter; den olyckliga flickan fann i farhågan att förråda sin lika dåraktiga som oöfvervinneliga kärlek en otrolig styrka. Hon upplyfte hufvudet, betraktade den unga smeden med lugn, nästan öfverjordisk fridfull blick, och sade med stadig röst:

— Ah! . . . du älskar . . . allvarsamt? . . .

— Det vill säga, min goda Mayeux, att jag, sedan fyra dagar, icke lever — eller lever blott af denna kärlek.

— Du har ej varit kär mer än fyra dagar?

— Icke mer; men tiden gör intet till saken.

— Nå — hon är väl mycket vacker?

— Brunt hår . . . växt som en nymf — hvit som en lilja . . . blå ögon . . . så här stora . . . och så milda . . . så ljufva . . . alldeles som dina.

— Du smickrar mig, Agricola.

— Nej nej, . . . det är Angela, som jag smickrar . . . så heter hon. Hvilket vackert namn! är det icke vackert, goda Mayeux?

— Ett förtjusande namn, svarade den arma flickan, i det hon med bitter smärta jempförde detta väljudande namn med sitt eget öknamn la Mayeux, hvarvid den hederlige smeden nämde henne, utan att tänka derpå.

Med en ton af förfärligt lugn återtog hon:

— Angelal ja — det är ett förtjusande namn.

— Nå väl . . . föreställ dig nu, detta namn tycks helt och hållet motsvara, icke allenast hennes ansigtes skönhet, men äfven hennes hjertas godhet . . . Med ett ord — det är ett hjerta, som jag tror mig kunna ställa nästan i bredd med ditt eget.

— Hon har mina ögon — hon har mitt hjerta — yttrade la Mayeux småleende; det är besynnerligt, hvad vi likna hvarandra.

Agricola märkte ej den grymma ironi, som doldes under dessa la Mayeux's ord. Han svarade därför med en lika uppriktig som obeveklig ömhet:

— Tror du väl, min gola Mayeux, att jag skulle låtit hänföra mig af en allvarsam kärlek, så vida det icke i karakteren, hjertat och lynnet hos den, jag älskar, funnit mycket, som liknade dig?

— Se så, bror, sade la Mayeux småleende; ja, den beklagansvärda hade styrka att småle — se så, du är ju alldeles genomlutråd af artigheter i dag! . . . Och hvar har du lärt känna den unga flickan?

— Hon är, helt enkelt, syster till en af mina kamrater; hennes mor förestår fabriken's allmänna tvättnrättning. Hon behöfde en medhjelparinna, och som det är bruket hos oss att till alla sysslor helst använda dem, hvilka äro släkt med någon vid fabriken, så fick madam Bertin — så heter tvätterskan — tillstånd att till medhjelparinna taga sin dotter. Hon lät således den unga flickan komma hem ifrån Lille, der hon varit hos en af sina mostrar, och det är blott fem dagar som Angela har vistats i tvätthuset. Första gången jag såg henne, tillbragte jag tre timmar på aftonen i samtal med henne, hennes mor och hennes bror . . . jag kände mig genast sårad i djupet af mitt hjerta. Dagen efter och den derpå följande dagen blef det äudå värre . . . nu är jag alldeles tokig af kärlek, och har fast beslutit att gifta mig, blott jag får höra, hvad du säger. Emellertid . . . ja . . . det förvånar dig säkert . . . men — allt beror på dig. Jag begär ej mina föräldrars samtycke, förrän du sagt din mening.

— Jag förstår dig icke.

— Du känner det orubbliga förtroende, jag sätter till ditt hjertas beundransvärda instinkt. Många gånger har du sagt till mig: Agricola, mistro den der — älska den der; haf förtroende för den, o. s. v. Aldrig har du bedragit dig. Välan! du måste nu göra mig samma tjänst. Du skall

af fröken de Cardoville begära lof att gå bort, och jag skall föra dig till fabriken. Jag har med madam Bertin och hennes dotter talat om dig såsom en älskad syster, och det skall bero af det intryck, du erfar, då du får se Angela, om jag förklarar henne min kärlek eller ej. Detta är, om du så vill, en barnslighet, en vidskepelse af mig, men — jag rår ej därför, jag är så.

— Må göra, svarade la Mayeux med verkligt hjeltomod; jag skall se Angela — jag skall säga dig, hvad jag tycker om henne . . . och det . . . uppriktigt, förstår du.

— Det förstår jag nog. När vill du komma?

— Jag måste fråga fröken, hvilken dag hon kan undvara mig, och jag skall låta dig veta det.

— Tack, min goda Mayeux, sade Agricola innerligt vänligt. Men tag då ditt säkraste omdöme — hör du det . . . din allra skarpaste blick.

— Skämta icke, min bror, sade den unga flickan med mild men sorgsen röst. Detta är allvarsamt, det handlar kanske om hela ditt lifs väl eller ve.

I detta ögonblick hördes en sakt knackning på dörren.

— Stig in, sade la Mayeux.

Florine inträdde.

— Fröken ber, att mamsell skall komma in till henne, så vida mamsell icke är sysselsatt, sade Florine till la Mayeux.

— Vill du vänta ett ögonblick? yttrade la Mayeux till Agricola. Jag skall fråga fröken, hvilken dag jag kan få gå bort; jag skall komma igen och säga dig svar.

Efter dessa ord försvann la Mayeux, lemnande Agricola ensam kvar med Florine.

— Jag hade väl önskat att få tacka fröken för all sin godhet emot mig, yttrade Agricola, men jag fruktar att falla besvärlig.

— Fröken är litet illamående, svarade Florine, och hon har ej emottagit någon i dag, men så snart hon börjar må bättre, är jag viss på, att ert besök skall göra henne ett nöje.

La Mayeux inträdde, och sade till Agricola:

— Om du vill komma och hämta mig i morgon klockan tre, så att du ej må förspilla hela dagen, så fara vi till fabriken, och du återför mig på aftonen.

— Således i morgon, klockan tre, min goda Mayeux.

— Precist klockan tre, Agricola.

Samma afton, sedan allt blifvit tyst i hotellet och la Mayeux hade suttit inne hos fröken Adrienne, tills klockan var öfver elfva, återvände hon till sin sängkammare och läste dörren i dubbelt lås. Då hon nu ändtligen fann sig ensam och fri från allt tvång, kastade hon sig på knä vid en hönstol och utbrast i en flod af tårar.

Den arma flickan gret länge, mycket länge.

Då tårarnas källa ändtligen var uttömd, torkade hon sina ögon, närmade

N:o 50.

sig till byrån, och upptog ur lådan den ena pappasken, för att komma åt pappershäftet, hvaruti Florine hade bläddrat. Hon framtog detta häfte, och skref deri under större delen af natten.

XI.

LA MAYEUX'S DAGBOK.

Vi hafva sagt, att la Mayeux, under en större del af natten skref i det häfte, som Florine om aftonen hade uppletat och genomögnat, men dock ej vågat borttaga, förrän hon frågat de personer, efter hvilkas uttryckliga befallning hon handlade, och inhämtat deras mening, angående denna sak.

Men innan vi för läsaren öppna detta manuskript, vilja vi förklara dess tillvaro.

Den dag, då la Mayeux först blef medvetande af sin kärlek till Agricola, skrefs första orden i dagboken.

Begäfvad med en i grunden meddelsam karakter och likväl kännande sig ständigt tillbakabållen af fruktan för det löjliga, en fruktan, hvars plågsamma öfverdrift var la Mayeux's enda svaghet, — åt hvem om icke åt papperet, skulle den beklagansvärda anförtro sin olyckliga kärlek — åt papperet, denna så många skygga eller sårade sinnens tåligen, tysta och kalla förtrogne, som, om den icke svarar på de sönderslitande klagoljuden, åtminstone alltid afhör dem, alltid ihågkommer dem?

Då den fattiga sömmerskans hjerta öfversvallade af känslor, än sorgsna och milda, än bittra och sönderslitande, fann hon ett vemodigt nöje i denna stumma och ensliga utgjutelse, iklädd en poetisk, enkel och rörande drägt, än skrifven på naiv prosa. Småningom vande hon sig att ej inskränka sina förtroenden allenast till hvad som rörde Agricola. Ehuru denne i öfrigt fick del af alla hennes känslor, voro dock vissa betraktelser, som hos henne väcktes vid åsynen af skönheten, af den lyckliga kärleken, af sällheten att vara mor, af jembörelsen emellan rikedom och armodet, alltför mycket stämplade af hennes olyckliga, alla andra så olika personlighet, att hon skulle kunnat meddela dem åt Agricola.

Sådan var då denna dagbok, skrifven af en stackars dotter af folket, sjuklig, vanskaplig och eländig, men begäfvad med en engalisk själ och med ett ljusst begrepp, utveckladt genom läsning, betraktelse och enslighet. Sådana voro dessa skrifna sidor, hittills okända af alla, men som likväl innehöllo märkvärdiga iakttagelser öfver varelserna och tingen, hämtade från den särskilda ståndpunkt, hvarpå ödet hade ställt denna beklagansvärda flicka.

Följande rader, der och hvar hastigt afbrutna, eller fläckade af tårar, allt efter loppet af de känslor, dem la Mayeux om aftonen erfarit, då hon fick del af Agricolas häftiga kärlek till Angela, utgjorde sista sidorna af denna dagbok.

”Fredagen d. 5 Mars 1852.”

”Min natt blef ej störd af någon plågsam dröm, — jag uppsteg i morgons, utan att känna någon sorglig aning.”

"Jag var lugn och stilla till mods, när Agricola kom."

"Han syntes mig icke upprörd; han var öppen och vänlig som vanligt. — Först talade han med mig om en händelse, som rörde herr Hardy, och sedan sade han, utan förbehåll, utan tvekan:

"Sedan fyra dagar är jag ursinnigt kär . . . Denna känsla är så allvarsam . . . att jag tänker på att gifta mig, och jag kommer för att rådfråga dig derom."

"På ett så naturligt, så hjertligt sätt blef mig denna så krossande bekännelse meddelad. — Jag stod på ena sidan om spiselns och Agricola på den andra, liksom hade vi språkat om de likgiltigaste saker i världen."

"Emellertid behöfs icke mer för att krossa ett hjerta. — Någon kommer in . . . omfamnar en broderligt . . . sätter sig . . . talar . . . och sedan . . ."

"O, min Gud! . . . min Gud! . . . mitt hufvud svindlar."

"Jag känner mig lugnare . . . Välan! . . . mod, arma hjerta! . . . Mod! . . . Om någon gång olyckan ånyo öfvervåldigar mig . . . så skall jag genomläsa dessa rader, skrifna under inflytelsen af den smärtsamma känsla, jag någonsin kan få erfara — och jag skall säga till mig sjelf: Hvad är den närvarande sorgen emot den förlutna?"

"Kan någon sorg vara grymmare än min! . . . Den är orimlig, löjlig, skamlig . . . Jag skulle ej våga förtro den ens åt den ömmaste, den skonsammaste mor."

"Ack! . . . det ges sorger, förfärliga, sönderslitande sorger, hvilka icke desto mindre med rätta väcka andra människors ömkan eller förakt. O! detta är frukten af förbjudna känslor."

"Agricola har bedt mig att i morgon besöka den unga flickan, i hvilken han är förälskad. — Han gifter sig med henne, om mitt hjertas instinkt råder honom . . . till . . . detta . . . giftermål. Min känsla vid tanken härpå är den mest marterande, jag någonsin erfarit, näst den jag rön-te, då han så obarmhertigt berättade mig om sin kärlek."

"Obarmhertigt! nej, Agricola . . . nej, nej, broder! . . . förlåt mig detta mitt lidandes orättvisa utrop. — Kan du veta . . . kan du ana, att jag älskar dig mera, högre, än du någonsin skall älska denna intagande flicka."

"Brunt hår . . . växt som en nyf . . . hvit som en lilja . . . blå ögon . . . så här stora . . . och nästan lika milda som dina."

"Så talade han, då han för mig tecknade hennes porträtt."

"Stackars Agricola! . . . hvad skulle han ej hafva lidit, om han vetat, att hvarje hans ord sönderslet mitt hjerta?"

"Aldrig har jag så, som i detta ögonblick, känt det ömma deltagande, den djupa medömkan, som en tillgifven och god varelse kan ingifva en, just då den i sin skuldlösa okunnighet sårar en tiil döds och småler . . ."

"Också klandrar man icke denna varelse . . . nej, man beklagar den blott för smärtan, den skulle erfara, om den finge veta allt det lidande, den förorsakar oss."

"Besynnerligt! . . . aldrig har Agricola förekommit mig så vacker som

i dag. — Hvad hans manliga ansigte var mildt och godt, då han talade om den unga vackra damens oro! — Då jag hörde honom måla ängsten hos en kvinna, som sätter hela sin välfärd på spel för den man, hon älskar, kände jag mitt hjerta våldsamt klappa, mina händer darrade och blefvo brännbeta . . . En underlig dvala bemäktigade sig hela min varelse. . . . Så löjligt och oförnuftigt! . . . Har jag väl rättighet, jag, till sådana känslor?"

"Jag erinrar mig, att jag, under det han talade, kastade en hastig blick i spegeln . . . Jag fann mig stolt öfver att vara så väl klädd . . . han . . . tycktes alls icke märka det . . . Jag tyckte dock, att min mössa klädde mig så väl, att mitt hår var så glänsande, min blick så ljuf."

"Jag fann Agricola så vacker, att jag derföre tyckte mig sjelf vara mindre afskräckande, än vanligt! . . . Tvifvelsutan för att i mina egna ögon ursäktade mig för den dårskapen att våga älska honom."

"I alla fall . . . hvad i dag händt, borde och skulle ju ändå endera dagen hända."

"Ja . . . detta innebär dock någon tröst . . . likasom för dem, hvilka älska lifvet, den tanken bör vara tröstande, att döden ej är så fruktansvärd, emedan den ovilkorligen en dag måste komma!"

"Hvad som alltid varit min sköld emot tanken på sjelfmord . . . denna sista tillflykt för en olycklig, som önskar ila till Gud, i stället att kvarblifva bland de skapade varelserna — är pligtkänslan. — Man bör icke tänka allenast på sig sjelf."

"Dessutom har jag alltid tänkt: Gud är god, . . . alltid god . . . emedan de mest vanlottade varelser ändå hafva någon att älska, att visa sin tillgifvenhet. — Hur kommer det till, att jag, så svag och så obetydlig, ändå alltid haft tillfälle att vara nyttig för andra?"

"Således var jag, för en stund sedan, verkligen frestad att göra slut på lifvet, ty hvarken Agricola eller hans mor behöfde mig nu . . . Men dessa olyckliga, för hvilka fröken de Cardoville gjort mig till en — *För-syn*, kan jag väl säga . . . och min välgörariinna sjelf . . . ehuru hon allvarsamt bannade mig för mina orättvisa misstankar mot *den der mannen* . . . Mer än någonsin fruktar jag på hennes vägnar . . . mer än någonsin finner jag henne omgifven af faror . . . känner jag behofvet och nyttan af min närvaro hos henne."

"Jag måste då lefva."

"Lefva! för att i morgon se den der flickan, i hvilken Agricola är dödligt kär."

"Min Gud! hvarföre har jag då alltid känt smärta, men aldrig hat? . . . I hatet måste ändå ligga en bitter njutning. Det är ju så många menniskor, som hata . . . Kanske skall-och jag hata . . . henne . . . Angela . . . denna unga flicka, som han nämde vid detta ljufva namn, i det han helt naift sade till mig: *Ett bra vackert namn . . . Angela . . . är det icke så . . . min goda Mayeux?*"

"Att nämna detta namn, som innebär så mycket behag och älskvärd-

het, tillsammans med mitt olycksaliga öknamn, denna ironiska sinnebild af min vanskaplighet! . . . o! . . ."

"Stackars Agricola! . . . stackars broder! . . . Säg då, om icke godheten ofta är lika obarmhertigt blind, som elakheten."

"Jag . . . hata denna unga flicka! . . . och hvarföre? Har hon från mig stulit den skönhet, som förtjusar Agricola? . . . Kan jag väl vara ond på henne, för det hon är vacker?"

"Innan jag ännu hade något begrepp om följderna af min vanskaplighet, frågade jag mig många gånger, hvarföre Skaparen hade så olika begåfvat sina skapade varelser."

"Vanan vid vissa smärtor har tillåtit mig att lugnt eftersinna; jag har slutligen kommit till den öfvertygelsen . . . och jag tror det fullt och fast — att vid skönheten och fulheten fästa sig själens båda ädlaste känslor — beundran och medlidande."

"De, hvilka likna mig, beundra dem, som äro vackra såsom Angela och Agricola . . . dessa och deras likar känna deremot medlidande för dem, hvilka äro . . . som jag."

"Stundom hyser man, emot sin vilja, alltför dåraktiga förhoppningar . . . Att Agricola aldrig med mig talade om några kärleksäfventyr, och det af känsla för det passande, såsom han sjelf sade . . . denna omständighet ingaf mig stundom den tron, att han aldrig hade några sådana äfventyr . . . att han älskade mig . . . men att det löjlige hindrade honom, liksom mig, att bekänna sin kärlek. Ja . . . jag har till och med skrivit vers öfver detta ämne . . . Jag tror, att de verserna äro de minst dåliga af alla jag gjort."

"Besynnerliga förhållande! om jag älskar, är jag löjlig . . . om någon älskar mig, gör den också sig löjlig."

"Huru har jag kunnat glömma allt detta . . . jag som lidit så mycket, som lidit så, som jag ännu i dag lider? Valsignadt vare dock detta lidande, emedan det icke alstrar hat . . . nej . . . ty jag skall icke hata denna unga flicka . . . jag skall ända till slut, uppfylla min systerliga pligt. Jag skall noga lyssna till mitt hjertas röst . . . jag äger instinkten att skydda andra . . . den skall leda mig . . . skall upplysa mig."

"Det enda jag fruktar är, att jag smälter i tårar vid åsynen af denna flicka . . . att jag ej skall kunna beherrska min sinnesrörelse . . . Men då . . . ack, min Gud, hvilken upptäckt för Agricola! . . . Han . . . upptäcka den dåraktiga kärlek, han inger mig . . . nej aldrig . . . den dag, han det gjorde, vore den sista af min lefnad . . . då funnes för mig något, som vore öfver alla pligter . . . nödvändigheten att undgå skammen, en obotlig skam, hvilken alltid skulle bränna mig som ett glödande jern."

"Nej, nej . . . jag skall vara lugn. Dessutom, har jag icke nyss i hans närvaro modigt bestått ett det hårdaste prof? Jag skall vara lugn . . . Det är dessutom oundgängligen nödvändigt, att all tanka på min egen personlighet ger vika för mitt andliga synsinnets verksamhet, på det jag må se klart för dem jag älskar och vill skydda."

"O grymma, grymma förtroende! . . . Ty skall icke sjelfva fruktan,

att emot min vilja ge vika för några dåliga känslor, göra mig alltför skonsam, emot denna unga flicka? Jag skulle på detta sätt kunna skada Agricolas hela framtid, emedan, som han påstår, mitt omdöme allena skall vara hans enda rättesnöre . . . Ack, jag stackars eländiga varelse! Så jag irrar mig! . . . Agricola frågar mig, hvad jag tycker, emedan han icke tilltror mig den bedröfliga frimodigheten att ogilla hans läga . . . Eller ock skall han säga: det gör ingenting . . . jag älskar — och trotsar framtiden."

"Men då — ifall mitt omdöme, mitt hjertas instinkt icke kan leda honom, om hans beslut är på förhand fattadt . . . hvartill tjenar då i morgon detta för mig så plågsamma uppdrag?"

"Hvartill tjenar det? . . . Att göra honom till viljes. Har han icke sagt: Kom!"

"Då jag tänker på min tillgifvenhet för honom, huru många gånger har jag icke, i innersta djupet af mitt hjerta, frågat mig sjelf, om det aldrig skulle kunna falla honom in att älska mig annorlunda, än som syster . . . om han aldrig tänkt på, hvilken tillgifven hustru han uti mig skulle få."

"Och hvarföre skulle han det tänkt? . . . Så ofta han önskat och önskar, har jag ju varit och skall blifva för honom lika så tillgifven och öm, som om jag vore hans hustru, hans syster, hans mor . . . Hvarföre skulle denna tanke fallit honom in? . . . Önskar man sig någonsin, hvad man redan äger?"

"Jag . . . gift med honom? . . . Himmel! . . . denna lika oförnuftiga, som outplånliga dröm . . . dessa så himmelskt ljufva tankar, som omfatta alla saliggörande känslor, ifrån den första kärleken ända till moderskärleken . . . dessa tankar, dessa känslor, äro de mig icke förbjudna, vid straff att begå en löjlighet, hvarken större eller mindre, än om jag nyttjade kläder, dem min fulhet och min vanskaplighet förbjuda mig att nyttja?"

"Jag ville väl veta jag, om jag led mera, då jag var försänt i alla djupaste fattigdom, än jag nu lider, sedan jag fått veta Agricolas förestående giftermål? . . . Skulle icke hungern, kölden, eländet hafva skinngat denna grymma smärta, eller skulle icke hon öfverröstat hungerns, köldens och eländets plågor?"

"Nej . . . nej . . . denna ironi är bitter; det är icke rätt af mig att tala så. Hvarföre denna djupa smärta? . . . Hvaruti har då Agricolas vänskap, aktning och tillgifvenhet för mig blifvit minskade? Jag beklagar mig . . . store Gud! hvad skulle det då vara, om jag vore skön, kärleksfull och tillgifven, och han för mig hade föredragit en mindre skön, mindre kärleksfull, mindre tillgifven kvinna — hvilket ju ofta händer här i verlden? Vore jag icke då tusen gånger olyckligare? . . . Jo — ty då kunde jag . . . då borde jag beklaga mig öfver honom . . . hvaremot jag nu ej kan förtycka, att han aldrig tänkt på en löjlig och omöjlig förening."

"Och om han än gjort det — skulle jag väl någonsin varit nog sjelfvisk att samtycka dertill?"

"Jag har börjat skrifva många sidor i denna dagbok just på samma

sätt, som jag börjat denna . . . med hjertat fullt af bitterhet . . . och nästan alltid har, allt efter som jag anförtrorde papperet, hvad jag aldrig skulle vilja anförtra någon menniska, min själ blifvit lugnare. Sedan har undergifvenheten kommit — undergifvenheten, detta *mitt* helgon, hon, som leende och med ögonen fulla af tårar, lider . . . älskar . . . men aldrig hoppas."

Dessa ord voro de sista i dagboken.

Papperet var genomvätt af tårar; den olyckliga hade ofta brustit ut i gråt.

Krossad af så många sinnesrörelser, hade la Mayeux mot morgonen lagt dagboken tillbaka under pappasken, der hon trodde den vara i säkrare förvar, än i någon af hennes byrååador, hvilka hon ofta öppnade i närvaro af andra.

Såsom hon lofvat, ville hon uppfylla sin systerliga pligt ända till slutet, och väntade därför Agricola följande dagen klockan tre. Han kom, och, fast i sitt hjeltomodiga beslut, följde hon honom till fabriken.

Florine, som visste, att la Mayeux skulle fara bort, och största delen af dagen af sina göromål kvarhölls hos fröken de Cardoville, afbidade qvällen, för att utföra de nya befallningar hon erhållit, sedan hon i ett bref omnämnt innehållit af la Mayeux dagbok. Så snart det blifvit mörkt, inträdde hon i la Mayeux's kammare, säker att ej blifva upptäckt.

Som hon kände stället, hvarest hon skulle finna manuskriptet, gick hon direkte dit, upptog asken, uppdrog ur sin ficka ett bref, som hon i stället skulle diltägga, och nedräckte handen för att bortsnappa papperet.

I detta ögonblick öfverföll henne en så häftig darrning, att hon måste stödja sig mot bordet.

Vi hafva redan sett, att icke alla goda känslor voro slocknade i Florines hjerta. Hon lydde visserligen de befallningar, hon erhöll, men hon kände med smärta allt det nedriga i sitt uppförande. — Om det berott endast på henne, så hade hon visserligen haft mod att trotsa, hellre än att underkasta sig, detta afskyvärda välde . . . men beklagligtvis förhöll det sig icke så . . . och hennes olycka skulle i dödlig förtviflan hafva störtat en person, som hon älskade mer än lifvet. — Hon underkastade sig således, dock icke utan de förfärligaste samvetsqual, detta afskyvärda förräderi.

Fastän hon nästan alltid var okunnig om ändamålet, hvarföre man befalle henne att handla så eller så, allrämest i fråga om la Mayeux's dagbok, anade hon dock obestämdt, att diltäggandet af detta bref, som hon höll i handen, skulle, jemte borttagandet af manuskriptet, för den stackars ofärdiga flickan hafva de olyckligaste följder, ty hon erinrade sig de hemska ord, Rodin dagen förut hade uttalat:

— *Ni måste i morgon göra oss af med la Mayeux.*

Hvad kunde han förstå med dessa ord? . . . Huru kunde brefvet, som han befallt Florine lägga i dagbokens ställe, bidraga till detta resultat?

Derom var hon alldeles okunnig; men hon visste, att la Mayeux's

klara förutseende och varma tillgifvenhet ingåfvo fröken de Cardovilles fiender grundade farhågor, och att hon sjelf, Florine, lopp fara, att endera dagen se sin trolöshet upptäckt af den förståndiga la Mayeux.

Denna sista farhåga skingrade hennes tyckan. Hon lade således brevet under pappasken, stack manuskriptet under förklädet, och smög sig försigtigt ut ur la Mayeux's kammare.

XII.

MERA UR LA MAYEUX'S DAGBOK.

Florine återkom till sin kammare några timmar efter sedan hon ur la Mayeux's gömmor borttagit manuskriptet. Nyfikenheten intalade henne nu att genomögnä det.

Snart erfor hon ett stigande intresse, en ofrivillig rörelse, under det hon läste den unga sömmerskans förtroliga utgjutelser.

Bland flera stycken på vers, hvilka alla andades en passionerad kärlek till Agricola, en så djup, så varm, så uppriktig, så oskyldig kärlek, att Florine glömde la Mayeux's olyckliga vanskaplighet, funnos äfven åtskilliga fragmenter, tankar och uppsatser, angående hvarjehanda händelser. Vi skola anföra några af dem, för att rättfärdiga det djupa intryck, som denna läsning gjorde på Florines sinne.

Fragmenter ur la Mayeux's Dagbok.

"I dag var det min namnsdag . . . Ända intill aftonen har jag närt ett dåraktigt hopp.

"I går gick jag ner till madam Baudoin, för att förbinda ett lindrigt sår, som hon har på benet. När jag inträdde, var Agricola inne. Sannolikt talade han med sin mor om mig, ty vid mitt inträde tvärtystnade båda och sågo på hvarandra, leende och med en min af hemligt förstånd. — Sedan, då jag gick förbi byrån, såg jag en liten vacker sylåda af papp, med en dyna på locket . . . Jag kände, att jag rodnade af idel glädje, ty jag tänkte, att denna lilla vackra syask var ämnad till present åt mig; men jag låtsade icke se den.

"Medan jag låg på knä för modren, gick Agricola ut. Jag märkte, att han medtog den lilla sylådan. Aldrig har madam Baudoin varit ömmare, moderligare emot mig, än just denna afton. — Jag tyckte, att hon lade sig tidigare, än vanligt. — Det är, tänkte jag, för att så mycket förr låta mig få gå upp till mig och njuta af den öfverraskning, Agricola beredt mig.

"Hvad mitt hjerta klappade . . . då jag ilade uppför trappan till mitt lilla rum! Jag stannade dock några ögonblick utanför dörren, för att låta min sällhet räcka så mycket längre.

"Äntligen inträdde jag med ögonen skumma af glädjetårar . . . Jag tittade på bordet, på stolen, på sängen . . . nej . . . ingenting . . . alldeles intet! . . . Ben lilla vackra sylådan var icke der . . . Mitt hjerta sammandrog sig . . . sedan sade jag till mig sjelf — det blir i morgon; ty först i morgon är min namnsdag.

"Äfven denna dag förlöt, . . . aftonen kom . . . Ingenting! — Den vackra papplådan var således icke ämnad åt mig. — Det var en sydyna på locket — endast åt en qvinna kunde denna passa. — Åt hvilken har då Agricola gifvit den?

"Jag lider ganska mycket.

"Den vigt, jag fästade vid den omständigheten, att Agricola skulle önska mig lycka på min namnsdag, är en barnslighet . . . jag blygs till och med att tillstå den för mig sjelf; — men det hade ju bevisat att han erinrade sig, det jag hade ett annat namn, än öknamnet la Mayeux, hvarvid jag ständigt nämnes.

"Min ömtålighet i detta hänseende är beklagligen så envis, att jag aldrig kan befria mig ifrån en ögonblicklig känsla af blygsel och sorg, hvar gång man kallar mig *la Mayeux* . . . och likväl . . . Har jag väl, allt sedan min barndom, fått beta något annat?

"Det är derföre jag skulle känt mig så utsägligt lycklig, om Agricola begagnat detta enda tillfälle att en gång kalla mig vid mitt anspråklösa namn, *Magdalena*.

"Lyckligtvis skall han aldrig få veta denna önskan och denna saknad."

Florine, som blef allt mera rörd vid läsningen af dessa sidor, der sorgen så oförstådtt uttalade sig, vände några blad och fortfor:

"Jag har nyss varit på begrafning efter den der stackars lilla Victoria Herbin, vår grannflicka. — Hennes far, som är tapetserargesäll, har farit ut på landet, långt ifrån Paris, för att arbeta på månad. — Hon har dött, vid nitton års ålder, utan att hafva några anhöriga omkring sig . . . hennes dödskamp var icke svår. Den beskedliga hustrun, som vakade öfver henne, ända till sista ögonblicket, sade att hon icke uttalat något annat ord än detta:

— "Ändtligen! . . . ändtligen!

— "Och det liksom med *förnöjelset*, tillade den goda gumman.

"Stackars barn! . . . Hon hade blifvit mycket sjuklig; men vid femton års ålder var hon en rosenknopp . . . och så vacker . . . så blomstande! . . . Ljust hår, långt och mjukt som silke; — men hon tynade småningom bort, hennes yrke af madrass-stopperska har dödat henne *), och

*) Ut i la Ruche Populaire, en förträfflig skrift, som utgifves af arbetare, och hvarom vi redan talat, läses följande:

"Madrass-stopperskor. — Dammet, som uppstiger ifrån ullen, då den kardas till stoppning, är ett för helsan ganska farligt ämne, hvars skadliga beskaffenhet ännu mer ökas af förfäskningar i handeln. När ett får slagtas, blir all den ull, som betäcker halsen, färgad af blod. — Från denna blod måste ullen renas, om man skall få sälja den. I detta ändamål doppas den i kalk, hvilken väl renar den, men till en del fastnar qvar derpå. Det är arbeterskan, som häraf kommer att lida, ty när hon skall karda ullen, uppstiger kalken derifrån i form af dam, och lägger sig på bröstet. Oftast förorsakar detta kalkdam magkramp eller våldsamma kräkningar, som försätta de arma människorna i ett beklagansvärdt tillstånd. De flesta af dem nödgas afstå från detta arbete. De deromot, som framhärda dermed, ådraga sig åtminstone en snufva, eller en andläppa, som de få behålla hela lifvet igenom.

Återstår att nämna om taglet, hvaraf det finaste och dyraste, sådant som man kallar prof-tagel, ändock icke är fullkomligt rent. Deraf kan man sluta, hurudan den vanliga sorten

hennes arbete var så mycket skadligare för helsen, som hon ständigt arbetade åt fattigt folk, hvilkas sängkläder äro stoppade med sämre ämnen.

"Hon hade ett lejons mod och en engels undergifvenhet. — Ofta sade hon till mig, med sin milda och ljufva röst, då och då afbruten af en torr och svår hosta: — Jag har icke lång tid att lefva, och det måste så gå, då man belä dagen inandas dam af vitriol och kalk. — Jag hostar upp blod och har ofta kramp i magen, så förfärlig, att jag dånar af.

— "Men byt då om yrke, sade jag.

— "Än den tid som åtgår till att lära och inöfva ett annat? — svarade hon. — Dessutom är det för sent; jag är redan knäckt, det känner jag nog. Men — det är icke mitt fel, tillade den fromma varelsen, ty det är icke jag, som valt detta yrke; det var min far, som ville, att jag skulle ge mig till det. Lyckligtvis behöfver han mig icke — och när man är död, så slipper man alla bekymmer och behöfver icke frukta att bli utan arbete.

"Med ett slags tillfredsställelse uttalade Victoria dessa sorgliga, men sanna ord. Också dog hon, i det hon sade: — *Ändtligen! . . . Ändtligen!*

"Det är bedröftigt att tänka, att just arbetet, hvaraf den fattige skall hämta sitt lifsuppehälle, skall vara ett långsamt självmord.

"Jag yttrade detta häromdagen till Agricola, som svarade mig, att det fins väl flera ännu mera mördande yrken. — Arbetare på fabriker, der skedvatten, blyhvitt och mönja tillredas, ådraga sig alltid obotliga sjukdomar, hvaraf de dö.

— "Vet du, — tillade Agricola, — vet du, hvad de säga, när de flytta till dessa mördande fabriker: — *Vi gå nu till slagbänken.*

"Detta ord, som innehåller en förfärlig sanning, kom mig att rysa.

— "Och sådant tilldrar sig i våra dagar? — utbrast jag med beklämdt hjerta. — Och man vet det? — och bland så många mäktiga personer fins ingen enda, som tänker på denna mortalitet, hvilken borttrycker tusentals af deras bröder, som nödgas äta ett mördande bröd!

— "Ja, ser du, min goda Mayeux, återtog han, när det är fråga om att inmönstra folk, som skall slagtas i krig, då håller man noga reda på hvar-
enda själ; men är frågan om att organisera arbetet, så att folket kan lefva, då fins ingen, som tänker på de stackarne, utom herr Hardy, min hederlige husbonde. — Bah! säger man; hunger, nöd och lidande bland arbetshopen, hvad gör det? . . . Det angår icke politiken. Man bedrar sig, tillade Agricola: — *Det är en fråga, mycket viktigare, än någon politik.*

"Som Victoria ej hade efterlemnadt så mycket, att man kunde betala ett liktal i kyrkan, så blef hennes lik helt enkelt utsatt i kyrkodörren . . . ty åt den fattiga bestås icke en gång en simpel själamesa . . .

skall vara, som af arbeterskorna kallas vitrioltagel, och som består af sämre gethår och vildsvinsborst, hvilka ämnen först doppas i vitriol och sedan i färg, för att bortbränna eller göra oigenkännliga alla dervid lādande främmande ämnen, såsom boss, törnen, till och med skinnbitar, dem man ej gör sig mödan att bortaga, och som man ofta påträffar, då man bearbetar detta tagel, hvarifrån ett förfärligt dam uppstiger, lika farligt för helsen, som det, hvilket kommer ifrån den kalkade ullen."

Och sedan — då man ej hade råd att betala kyrkoherden aderton francs, så var det ingen enda prest, som följde den fattigas lik till grafven.

"Om sådana korta och simpla begrafningar äro tillräckliga, ur religiös synpunkt betraktadt — hvarföre har man då uppfunnit andra ceremonier vid dylika tillfällen? Är det endast af snålhet? Om de deremot äro otillräckliga — hvarföre då göra den fattiga ensam till offer för denna otillräcklighet?

"Dock — hvarföre bekymra sig om denna ståt, denna rökelse, dessa sånger, hvarmed man mer eller mindre slösar, mer eller mindre hushållar? — Hvertill tjenar väl det? Allt detta är ju idel fåfänga och jordiska ting, af hvilka själen ej har något medvetande, då den frigjord och lycklig återgår till sin Skapare."

"I går lät Agricola mig läsa en tidningsartikel, som ömsom med häftigt klander, ömsom med ett bittert och gäckande hän, angrep hvad man kallar *det olycksaliga stråfvandet* hos vissa personer af sämre klassen, att vilja bli upplysta, att skriva, att läsa poesi, till och med icke sällan sjelfva skriva vers.

"De materiella njutningarne äro oss af vår fattigdom förnekade. Är det då menskligt att förebrå oss, om vi söka själens njutningar?"

"Hvad kan det vara för ondt deruti, att jag på aftonen, efter dagens trägna arbete, beröfvad alla nöjen, alla förströelser, roar mig med att samla några verser, så att ingen ser det, ingen vet derutaf? . . . eller att i en dagbok uppteckna de goda eller dåliga intryck, jag under dagens lopp erfärit?"

"Är då Agricola en mindre skicklig arbetare, för det att han, då han kommer hem till sin mor, använder sin hvilotimma och sin söndag till författandet af dessa folkvisor, som hedra handverksklassen och som säga till alla: *Hopp och broderlighet!* — Använder han icke deruppå sin tid vida bättre, än om han tillbragte den på krogen?"

"Ack! de som tadtla oss för dessa oskyldiga och ädla förströelser under våra mödosamma arbeten och våra bittra olyckor, irra sig, då de tro, att, ju mer själen bildas och förädlas, desto mindre villig är menniskan att tåla försakelserna och eländet, samt att afunden och hatet till de bättre lottade deraf ökas.

"Antag äfven, att så vore, — ehuru icke så är — männe det icke är bättre att hafva en förständig, upplyst fiende, till hvars förnuft och hjerta man kan vädja, än en dum, vild, rå och oförsonlig?"

"Men nej . . . tvärtom försvinner agget i samma mån som förståndet utvecklas och deltagandets synkrets vidgas. Man lär sig på detta sätt att fatta hvad moraliska lidanden vill säga; man finner, att äfven de rika stundom hafva förfärliga sorger och bekymmer, och är icke redan gemensamhet i olyckan ett sympatetiskt föreningsband?"

"Ack ja, . . . äfven de rika mista och begråta afgudade barn, tillbedda makar, älskade mödrar; äfven bland dem — synnerligast bland frun-

timmer — finnas under prakten och lyxen en mängd brustna hjertan, många lidande själar, många i tysthet nedsväljda tårar.

"Må de därför ej låta skrämman sig!

"Då folket blir upplyst, skall det lära att beklaga de rika, hvilka äro olyckliga och goda . . . att beklaga dem ännu mer, om de äro olyckliga och elaka."

"Hvilken sällhet! — hvilken skön dag! — Jag är alldeles utom mig af glädje! — O ja, menniskan är god, mensklig, barmhertig! — Skaparen har hos henne nedlagt ädla böjelser . . . och, såvida hon icke är ett sällsynt undantag från regeln, gör hon aldrig frivilligt något ondt.

"Det såg jag nyss. Jag väntar ej tills i afton, för att uppteckna det, af fruktan att min känsla dessförinnan kunde afsvälas.

"Jag hade gått ut, för att hembära ett arbete, hvarmed det var mycket brädt. Jag tog vägen öfver Place du Temple. Några steg framför mig gick en gosse, på sin höjd tolf år gammal, barhufvad och barfotad, oakadt den starka kolden klädd endast i ett par byxor och en trasig rock, samt ledande vid betset en stor arbetshäst, fränspänd, men med seldonen på. Gång efter annan tvärstannade hästen, och ville alldeles icke gå. Gossen, som ej hade någon piska, drog honom förgäfvets i betset. — Då började den fattiga pojken att skrika. — Ack, min Gud! — ack min Gud! — gret bitterligen och såg sig omkring, för att anropa de förbigående bistånd.

"Hans lilla vackra ansigte bar stämpeln af en så sönderslitande smärta, att jag utan betänkande företog mig något, hvaråt jag nu icke kan annat än småle, ty jag måste ha sett bra löjlig ut.

"Jag är obeskrifligt rädd för hästar, och ändå mera rädd för att väcka något slags uppseende. Det oakadt tog jag mod till mig. Jag hade en paraply i handen; jag närmade mig hästen och med hela ifvern hos en myra, som vill framsläpa ett halmstrå, gaf jag, så hårdt jag förmådde, den istadiga hästen ett slag af paraplyn på ryggen.

— "Tack, tack, kära mamsell, sade gossen, aftorkande sina tårar; slå till honom ännu en gång, så går han kanske.

"Jag gjorde, såsom gossen bad, men hästen — vare sig af tredskhet eller lättja — lade sig ned, vältrade sig på gatan, snärjde in sig i tömarna och draglinorna, och bröt slutligen sönder lokorna. Jag hade sprungit undan, af fruktan att bli sparkad, men stannade dock på afstånd. — Vid denna nya olycka, förmådde den arme gossen endast kasta sig på knä, midt på gatan, hvarest han sammanknäppte händerna, snyftade och ropade, under yttersta förtviflan: — *Hjelp! hjälp!*

"Flera förbigående samlade sig omkring hästen, och gafvo honom en tillrättavising, vida kraftigare, än den han fick af mig. Han reste sig då upp; men seldonen voro alldeles sönderbrutna.

— "Min husbonde slår mig, när jag kommer hem! ropade det arma barnet under nya snyftningar. — Jag har redan varit två timmar för länge borta, ty hästen har alls icke velat gå — och nu äro seldonen sönder

till på köpet. — Min husbonde skall slå mig och köra bort mig! — Hvad skall det då bli af mig, som hvarken far eller mor?

"Vid dessa ord, som uttalades med sönderslitande ton, ropade en af klädmäklerskorna vid *Temple*, hvilken hade trängt sig in bland de nyfikna:

— "Hvarken far eller mor! . . . Misströsta icke, stackars gosse; — här i *Temple* finnes utvägar nog. Ditt seldon skall bli lagadt, och om mina medsystrar vilja som jag, så skall du icke längre gå barhufvad och barfotad i sådant väder.

"Detta förslag antogs med enhälliga bifallsrop. Man förde gossen och hästen med sig. Några karlar började laga seldonen med de effekter, som klädmäklerskorna gäfvö dem. Emellertid framkom en af dessa med en gammal kaschett, den andra med ett par ullstrumpor, den tredje med ett par skor, den fjerde med en bra vest, o. s. v. — så att den fattige gossen blef, inom en kvarts timma, varmt och snyggt klädd. Seldonen voro nu lagade, och en stovväxt yngling, om aderton års ålder ungefär, som smällde kring hästens öron med en piska, till ytterligare varning för det elaka djuret, frågade gossen, hvilken såg än på sig sjelf och än på de beskedliga klädmäklerskorna, troende sig vara hjälten i en fésaga:

— "Hvar bor din husbonde, min gosse?

— "Vid *Quai du Canal-Saint-Martin*, svarade han, med en röst, darande af glädje.

— "Godd, återtog ynglingen. — Jag skall hjälpa dig att leda hem hästen, hvilken nog skall gå, då jag leder honom. — Och jag skall säga din husbonde, att drömsålet icke är ditt fel. — Är det väl rätt, att anförtro en istadig häst åt ett barn af din ålder?

"Då den stackars gossen skulle gå, aftog han sin nyss erbällna kaschett, och sade till klädmäklerskan, som varit upphofvet til hans lycka:

— "Goda fru, låt mig kyssa er hand.

"Gossens ögon fylldes af erkänslans tårar. Det fanns hjerta hos detta barn.

"Denna scen, denna yttring af ädelmod och ömhet hos folket, har lifligt rört mig. Jag följde länge med ögonen den hjälpsamma ynglingen och gossen, hvilka nu hade svårt att hinna med hästen, som piskan hastigt gjort lydig.

"Ja, jag upprepar det med stolthet, människan är af naturen god och medlidsam. Ingenting har kunnat vara frivilligare, än denna känsla af deltagande, af förbarmande, af ömhet hos hopen, då den stackars gossen ropade: — *Hvad skall det bli af mig? Jag har hvarken far eller mor.*

"Olyckliga barn! sade jag till mig sjelf, hvarken far eller mor! Lemnad i en rå husbondes händer, som knappast skyler honom med några trasor, och som dessutom misshandlar honom. Säkert får han ligga i någon vrå af stallet. Stackars barn! . . . och ändå är han sedig och god, oakadt eländet och olyckan. Jag såg nog, att han var ännu mer erkänsam, än glad, öfver det goda man gjorde honom. Men kanhända skall denna goda natur, sig sjelf lemnad, utan stöd, utan tillsyn, och förbittrad af en

elak behandling, slutligen bli falsk och förderfvad. Dessutom nalkas passionernas ålder, jemte de elaka exemplen.

"Ack! . . . hos den fattige, den på allt jordiskt godt vanlottade, är dygden i dubbelt mått helig och vördnadsvärd."

"I morgons, sedan Agricolas mor på sitt vanliga milda sätt hade banat mig, för det jag icke gick i messan, yttrade hon dessa ord, så rörande att höra från hennes enfaldeligen troende mun: — Lyckligtvis ber jag mer för dig, än för mig, min goda, stackars Mayeux. Den gode Guden skall höra mig, hoppas jag, så att du undslipper med blotta skärselden.

"Goda mor! . . . englalika själ! . . . Hon yttrade dessa ord med en så mild och rörande godhet, med en så allvarlig tro på sin egen fromma bemedling, att jag kände mina ögon fuktas af tårar, och kastade mig om hennes hals, med samma rörelse, samma erkänsla, som om jag hade trott på skärselden.

"Denna dag har varit lycklig för mig. Jag tror, att jag får arbete . . . och för denna lycka har jag att tacka en ung flicka med ett särdeles godt hjerta. Hon har lofvat föra mig i morgon till klostret Sankt Maria, der hon tror, att man kan skaffa mig sysselsättning.

Florine, redan ganska rörd, spratt till, då hon läste dessa rader, deruti la Mayeux talade om henne. Hon fortfor:

"Aldrig skall jag förgäta, med hvilket rörande deltagande, med hvilken grannlaga välvilja den vackra flickan omfattade mig, mig — som är så fattig, så olycklig. Emellertid förundrar det mig icke, då hon är hos fröken de Cardoville. Hon bör ju vara värdig att nalkas Agricolas välgörarinna. För mig skall det alltid bli ljuft att erinra mig hennes namn; det är lika behagligt och vackert som hon sjelf — hon heter Florine . . . Jag är ingenting, äger ingenting . . . men om de andäktiga böner, som uppstiga från ett af erkänsla lifvadt hjerta, kunde bli hörda, så skulle mammell Florine bli lycklig, mycket lycklig.

"Ack! jag måste inskränka mig till att endast uppsända önskningar för henne . . . endast önskningar . . . ty jag förmår icke mer . . . än att minnas och älska."

Dessa rader, hvilka så enkelt uttryckte la Mayeux' uppriktiga och varma tacksamhet, ökade ännu mer Florines tvekan; hon kunde icke längre motstå den ädla frestelse, hon erfor.

Allt efter som hon hade läst de olika fragmenterna af denna dagbok, hade hennes tillgifvenhet, hennes aktning för la Mayeux allt mer och mer rotfäst sig. Mer än någonsin insåg hon det nedriga i sitt förbehållande, att åt sarkasmen och åtlöjet öfverlemnna den olyckliga flickans innersta, hemligaste tankar.

Lyckligtvis är det goda oftast lika smittsamt, som det elaka. Elektriserad af allt det varma, ädla och upphöjda, som de nyss lästa sidorna innehöll, och sedan hon renat sin fläckade dygd i denna klara, uppfri-

skande källa, gaf Florine ändtligen vika för en af dessa goda rörelser, hvilka som oftast yaknade hos henne. Hon gick ut ur sin kammare, i fast beslut att, om la Mayeux icke var återkommen, lägga manuskriptet, som hon medtagit, på samma ställe, der hon funnit det, och sedan inbilla Rodin, att hon denna gång hade förgäfvets letat derefter, emedan la Mayeux tvifvelsutän märkt, att det blifvit rubbadt.

XIII.

UPPTÄCKTEN.

En liten stund innan Florine hade föresatt sig att godtgöra sitt ovärdiga förräderi, hade la Mayeux återkommit från fabriken, sedan hon samvetsgrant uppfyllt sin påkostande vänskapspligt. Efter ett långt samtal med Angela, hade hon, liksom Agricola, af den unga flickans oskuldsfulla behag och af den godhet, hvarmed hon syntes begäfvad, blifvit så rörd, att hon haft den modiga uppriktigheten att råda den beskedliga smeden till detta giftermål.

Följande händelse inträffade således, medan Florine ännu satt och läste i dagboken, och innan hon ännu fattat det prisvärda beslutet att återbära den.

Klockan var tio på aftonen. La Mayeux, som nyss återkommit till hotellet Cardoville, hade nyss inträdt, och skakad af de många smärtsamma känslor, hon under dagens lopp erfarit, kastat sig i en lästol.

Den djupaste tystnad herrskade i rummet, endast afbruten af den häftiga blästen, som ruskade och böjde träden utanför. Ett enda ljus upplyste kammaren, som var tapetserad med mörkgrönt tyg. Denna mörka färg, i förening med la Mayeux's svarta kläder, gjorde att hennes blekhet såg ännu förfärligare ut.

Sittande i en lästol invid spiselns, med hufvudet nedlutat mot bröstet och händerna sammanknäppta, hvilande på knäet, syntes den unga flickan sorgsen och undergifven. Man kunde på hennes ansigt läsa den bittra tillfredsställelse, som känslan af en uppfylld pligt ingifver.

De, som blifvit uppfosttrade i olyckans stränga skola, gå aldrig till någon öfverdrift i sorgen, hvilken hos dem är en alltför hvardaglig, alltför trägen, förtrolig gäst, att de skulle bemöta honom som främmande; så var och la Mayeux ur stånd att länge öfverlemna sig åt en fäfang saknad och förtviflad sorg öfver hvad som redan hänt och nu ej mer kunde hjälpas. Visserligen hada slaget varit oväntadt, förfärligt, visserligen måste det i hennes hjerta efterlemna en långvarig och smärtsam efterkänning; men det skulle dock ha sin öfvergång, ifall sådant kan sägas om kroniska själslidanden, hvilka så till sägandes blifvit en del af sjelfva lifvet.

Och dessutom fann den ädla varelsen, som var så öfverscende mot ödet, en bitter tröst i sjelfva smärtan. Hon hade blifvit djupt rörd af de tillgifvenhetsprof, dem Angela, Agricolas fästmö, gifvit henne; hon hade erfarit ett slags *hjärtats högmod*, då hon såg, med hvilket blindt förtroende, med hvilken utesäglig glädje den unge smeden afhörde yttringen af hennes glada aningar, som tycktes stadfästa hans lycka.

La Mayeux sade dessutom till sig sjelf:

— Åtminstone skall jag ej mer, emot min vilja, intagas, ej af ett fåfängt hopp, men af lika löjliga som oförnuftiga inbillningar. Agricolas giftermål skall sätta en gräns för min arma hjernas eländiga drömmar.

Dessutom fann den goda varelsen en sannskyldig och rik tröst i medvetandet att med heder hafva genomgått detta förfärliga prof, att hafva kunnat dölja för Agricola den kärlek, han ingifvit henne; ty man vet, huru den stackars flickan fasade för det åtlöje, som hon trodde nödvändigt böra åtfölja upptäckten af hennes dåraktiga passion.

Efter att en stund hafva suttit försänt i sina drömmar, steg hon upp och gick med långsamma steg till byrån.

— Min enda belöning, sade hon för sig sjelf, i det hon framtog sina skriftdon — skall bli att åt mina sorgers tystlåtna förtrogne meddela denna nya smärta. Jag skall åtminstone då hafva uppfyllt det löfte, jag gjorde mig sjelf. Emedan jag tror, att denna unga flicka kan göra Agricola lycklig, sade jag ju honom det i går, helt oppriktigt. — En dag, långt, långt härefter, då jag genomläser dessa sidor, skall jag måhända deruti finna en tröst emot allt, hvad jag nu lider.

Då la Mayeux sagt detta, böjde hon sig ned och upptog pappasken.

När hon ej fann dagboken, uppgaf hon genast ett rop af bestörtning.

Men huru stor blef icke hennes förskräckelse, då hon, just der dagboken legat, fann ett bref med utanskrift till henne.

Den unga flickan vardt blek som ett lik. Hennes knän svigtade, hon kände sig nära att dåna. Men hennes stigande förskräckelse gaf henne en konstlad styrka, så att hon förmådde bryta förseglingen på brevet.

En sedel på 500 francs, som var deruti innelyckt, föll på bordet.

La Mayeux läste följande:

"Mamsell!"

"Det ligger någonting så originelt och så vackert i era anteckningar, och i historien om er kärlek till Agricola, att man ej kan motstå begäret att lemna honom kunskap om denna häftiga passion, hvarom han ej har någon aning, och för hvilken han ej kan annat än visa sig tacksam.

"Man skall begagna detta tillfälle att förskaffa en mängd andra personer, hvilka beklagligen varit i saknad af denna njutning, den roande lekturen af er dagbok. Om afskrifter och utdrag ej äro tillräckliga, skall man låta trycka den. Man kan ej nog kringsprida så vackra saker. Somliga skola gråta deråt, andra skratta; hvad den ene skall anse för dåpligt, skall komma den andre att kikna af skratt. Sådan är världen; men det säkra är, att er dagbok skall väcka uppseende, det kan ni vara förvissad om.

"Som ni väl är i stånd att vilja undandraga er denna triumf, och som ni ej hade annat än trasor på er, då ni af barmhertighet upptogs i detta hus, der ni vill regera och spela *dam*, hvilket af mer än ett skäl alldeles icke passar till er växt, skickar man er här innelyckt 500 francs, i betalning för ert papper, och på det ni ej må vara alldeles utan medel, i fall ni vore nog blygsam att sky de lyckönskningar, hvilka redan i morgon skola öfverhopa er, ty i denna stund är er dagbok redan i omlopp."

"En af era medbröder sag

"En verklig Puckelrygg."

Den groft skämtande och förolämpande tonen i detta bref, hvilket tycktes vara skrivet af någon lakej, som var afundsjuk öfver den olyckliga nykomlingens vistande i huset, hade med infernalisk slughet blifvit beräknad, och skulle ofelbart åstadkomma den verkan, man dermed åsyftat.

— O, min Gud!

Detta var allt hvad den stackars flickan i sin häpnad och förskräckelse förmådde säga.

Om man erinrar sig de passionerade ordalag, hvarmed den olyckliga hade målat sin kärlek till fosterbrodern, om man anmärkt flera ställen i dagboken, der hon blottar de smärtande sår, Agricola ovetande hade gifvit henne, om man slutligen betänker, huru stor hennes fruktan för det löjliga var, då endast kan man föreställa sig hennes förtviflan efter läsningen af detta bref.

La Mayeux tänkte ej ett enda ögonblick på alla de ädla, alla de rörande berättelser, hennes dagbok innehöll. Den enda och förfärliga tanke, som likt en åskstråle ned slog den beklagansvärda, var att Agricola, fröken de Cardoville, och dessutom en gycklande och begäbbande hop skulle, redan följande dagen, vara underrättade och äga fullkomlig kännedom om denna löjliga och befängda kärlek, som, i hennes tanke, måste hölja henne med utsäglig vanära.

Detta nya slag var så förlamande, att la Mayeux under några ögonblick dignade derför.

En liten stund var hon fullkomligt tillintetgjord, nästan sanslös. Sedan vaknade småningom eftertanken och, med den, medvetandet af en grym nödvändighet.

Detta gästfria hus, der hon funnit en säker fristad efter så många olyckor, — det måste hon nu öfvergifva. Den arma varelsens rädda blyghet och ytterliga grannlagenhet tillät henne ej att en enda minut längre qvarstanna i denna boning, der de hemligaste veck af hennes själ blifvit sålunda lagda i dagen, vanhelgade och utan tvifvel lemnade till spillo åt förakt och begabberi.

Hon tänkte icke ens på att hos fröken de Cardoville begära rättvisa och hämd. Det hade ju varit att utså ett tvedrägtens frö i detta hus, just då hon stod i begrepp att lemna det, och detta ansåg hon för en otacksamhet emot sin välgörarinna. Hon sökte ej att gissa eller utforska, hvem som kunde vara upphovet till en så gemen handling, eller hvad ändamålet kunde vara med papperets bortsnappande och brefvets dilläggande. Hvartill skulle väl det tjena, tänkte hon, då hon i alla fall beslutit att fly och undandraga sig alla de förödmjukelser, hvaraf hon hotades?

Emellertid — och detta var just hvad man påräknat — hyste hon en dunkel förmodan, att brefvet var ifrån något afundsjukt tjenstehjon, som misstyckte fröken de Cardovilles godhet emot la Mayeux. Så tänkte den arma med en utsäglig förtviflan. Dessa blad, så smärtsamt förtroliga, att hon ej en gång skulle velat visa dem för den ömmaste mor, i fall hon ägt någon, skrifna, så till sägandes, med blodet ur hennes

hjärtesar, — ja, ty de återspeglade ju med en alltför grym trohet hennes lidande själs tusende sår — dessa blad skulle kanske tjena . . . tjenade kanske redan till en förlustelse för hotellets lakejer, och var ett föremål för deras plumpa skratt.

Penningarne, som medföljde brefvet, och det förolämpande sätt, hvar på de gäfvos henne, stadgade allt mer dessa misstankar. Man önskade, att fruktan för elände och fattigdom ej måtte afhålla henne från att lemna huset.

La Mayeux tog sitt parti med den lugna och beslutsamma undergifvenhet, som var henne så egen.

Hon reste sig upp af stolen; hennes strålande och något stirrande ögon utgjöto icke en enda tår, ty hon hade, alltsedan gårdagen, gråtit alltför mycket. Med darrande och iskall hand skref hon följande ord på ett papper, som hon lade bredvid femhundra francs-sedeln:

"Välsignad vare fröken de Cardoville, för det goda hon bevisat mig. Må hon förlåta att jag lemnar hennes hus, der jag hädanefter ej kan vistas!"

Då detta var gjordt, kastade la Mayeux på elden det nedriga brefvet, som tycktes bränna hennes händer . . . Derefter sände hon ännu en blick, — den sista, kring detta rum, som var nästan praktfullt möbleradt, och ryckte ovillkorligt, då hon tänkte på det elände, som änyo väntade henne, ett elände, ännu fasligare än det förra, ty Agricultors mor hade ju flyttat till Gabriel, och den olyckliga flickan skulle icke en gång i sin uselhet och sitt betryck tröstas af den nästan moderliga tillgifvenhet, hvarmed Dagoberts hustru omfattat henne.

Att lefva ensam — alldeles ensam . . . med den tankan, att hennes olyckliga passion för Agricola var beskattad af så mycket folk — kanske af honom sjelf! — Sådan var nu la Mayeux's framtid.

Denna framtid förskräckte henne — var en afgrund, för hvilken hon fasade. En hemsak tanke föll henne in . . . hon spratt till, och uttrycket en af bitter glädje stämplade hennes anletsdrag.

I begrepp att gå, tog hon några steg för att nalkas dörren, men då hon gick förbi spegeln, kom hon händelsevis att kasta en blick deruti. Hon fann sig blek som ett lik och svartklädd . . . Då föll det henne in, att hon bar kläder, som icke tillhörde henne, och hon erinrade sig det ställe i brefvet, der man hänade hennes trasor.

— Det är rätt! . . . sade hon med sönderslitaende småleende, — de skulle kalla mig tjuf.

Hon tog ljuset och inträdde i garderoben. Der påklädde hon sig åter de usla paltorna, hvilka hon tänkt förvara som en sorglig äminnelse af sin fordna olycka.

Men nu först strömmade hennes tårar ymnigt. Hon gret — icke af förtvillan öfver att åter nödgas ikläda sig eländets livré, men hon gret af erkänsla; ty allt, hvad som här omgaf henne och till hvilket hon nu gick att säga ett evigt farväl, erinrade henne, vid hvarje steg, om fröken de Cardovilles godhet och grannlagenhet. Öfvervåldigad af en nästan ofri-

villig rörelse, sjönk hon på knä midt på kammargolfvet, sedan hon åter iklädt sig sina trasor; i det hon sände en tacksamhetens suck till fröken de Cardoville, ropade hon med konvulsiviska snyftningar:

— Farväl . . . för alltid farväl . . . du hulda, som kallade mig din vän . . . din syster!

Hastigt reste hon sig upp; hon hade blifvit skräm, emedan hon hört någon sakta gå i korridoren, hvarifrån en dörr gick till hennes rum, en till trädgården och en till salen.

Det var Florine, som nu . . . men ack, alltför sent! . . . återkom med dagboken.

Utom sig af förskräckelse vid det sakta bullret af den gåendes steg, och seende sig redan ett mål för hela tjänstepersonalens gapskratt och hvisslingar, störtade la Mayeux ut ur rummet och in i salen, sprang öfver förmaket, kom ut på gården, klappade på portvaktarens fönster och — porten öppnades för henne, tillslöts efter henne.

La Mayeux hade lemnat hotellet Cardoville.

Adrienne var beröfvad en tillgifven, trogen och vaksam vän.

Rodin hade gjort sig af med en klok och klarseende motståndarinna, som han alltid och med skäl hade fruktat.

Han hade, som vi veta, redan vid första sammanträffandet med la Mayeux, gissat hennes kärlek till Agricola Baudoin, och då han visste, att hon skref vers, gjorde han den logiska slutsatsen, att hon måtte i hemlighet hafva skrivit några, som buro vittne om hennes olyckliga och dolda kärlek. Derifrån härledde sig den befallning, Florine fått, att leta i hennes gömmor, för att der eftersöka något skrifvet papper, som kunde bevisa den olyckliga flickans kärlek, — derifrån detta bref, så förfärligt väl beräknadt i dess plumphet, och om hvars innehåll Florine var fullkomligt okunnig, det måste vi tillstå; ty hon hade emottagit det efter att noga hafva redogjort för innehållet af la Mayeux's dagbok, hvori hon första gången bladdrade nog tillräckligt, för att inhämta, att den stackars flickan älskade sin fosterbror med passion, men som hon den gången åtnöjde sig med att flygtigt genomöfna, utan att borttaga den.

Vi hafve nämt, att Florine, som för sent gaf vika för en ädelmodig ånger, begaf sig till la Mayeux i samma ögonblick, då denna, betagen af fasa, rusade bort ifrån hotellet.

Kammarjungfrun såg, att det var ljus i garderoben; hon sprang dit, och fann på en stol de kläder, dem la Mayeux nyss afklädt sig; några steg derifrån fann hon, öppen och tom, den usla kappsäcken, hvori den beklagansvärda hade förvarat sina gamla, aflagda kläder.

Florines hjerta sammanpressades. Hon sprang till byrån; den oordning, som råde bland pappaskarne, jemte sedeln på femhundra francs, som la Mayeux qvarlemnade, tillika med de tvenne raderna, skrifna till fröken de Cardoville, allt öfvertygade henne, ett hennes lydnad för Rodins vilja redan burit de olycksaligaste frukter, och att la Mayeux hade för alltid lemnat huset.

Florine, som insåg det onyttiga af sitt för sent fattade beslut, underkastade sig, suckande, att låta manuskriptet komma i Rodins händer; hvarefter hon, af sin olyckliga ställning tvungen att trösta sig öfver det onda med det onda, sade till sig sjelf, att hennes förräderi nu åtminstone blefve mindre farligt, sedan la Mayeux försvunnit.

Två dagar efter denna händelse erhöll Adrienne från Rodin, till hvilken hon skrifvit, för att underrätta honom om la Mayeux's oförklarliga försvinnande, följande biljett:

"Min nådiga fröken!

"Nödsakad att denna morgon fara till den förträfflige herr Hardys fabrik, dit en mycket angelägen affär kallar mig, är det mig omöjligt att ha den äran, göra fröken min ödmjuka oppvakting. — Ni frågar mig, min fröken, hvad man skall tänka om den stackars flickans försvinnande. — Jag vet det, i sanning, icke . . . Framtiden torde förklara allt till hennes fördel, derom tviflar jag icke . . . Men jag ber dock fröken vara god och erinra sig, hvad jag hos doktor Balcinier hade äran yttra, angående ett visst samfund och angående de handtlångare, hvarmed detta samfund förstår att så slugt omgifva alla de personer, dem de finna någon fördel vid att bespeja.

"Jag vill visst icke anklaga någon; men erinrom oss blott dessa omständigheter: Den unga flickan har framkastat misstankar emot mig, och fröken vet dock, att jag är den trognaste af dess tjänare.

"Hon ägde ingenting, och man har funnit femhundra francs i hennes gömmor.

"Ni har öfverhopat henne med godhet, min fröken, och hon lemnar ert hus, utan att våga förklara orsaken till detta plötsliga försvinnande.

"Jag vill visst icke sluta till det värsta, ty det är mig alltid motbjudande att anklaga, utan bevis; men var god och eftertänk sjelf, och var väl på er vakt, ni har kanske undslupit en stor fara. Fördubbla er vaksamhet och ert misstroende . . . sådant är åtminstone det vördnadsfulla rådet af

"Er ödmjukaste och hörsammaste tjänare
"Rodin."

XIV.

ULFVARNES SAMMANKOMST.

Det var en söndagsförmiddag.

Samma dag, då fröken de Cardoville från Rodin erhållit brefvet, som handlade om la Mayeux's försvinnande.

Tvenne karlar sutto vid ett litet bord, på en af krogarna i den lilla byn Villiers, belägen på föga afstånd från herr Hardys fabrik.

Denna by beboddes för det mesta af stembrytare och stenhuggare, hvilka arbetade i stenbrotten deromkring. Intet arbete kan vara tyngre, svårare och mindre lönande, än deras. Såsom Agricola bade yttrat till la Mayeux, gjorde de också bittra jmförelser emellan sin egen alltid usla lott och det nästan otroliga välstånd, som herr Hardys arbetare njöto,

dels till följe af hans ädla och kloka ledning, dels genom de principer af förening och sammanhållning, som den förträfflige husbonden vetat göra gällande bland sitt folk.

Olycka och okunnighet äro alltid källor till mycket ondt. Olyckan låter så lätt reta sig till förbittring, och okunnigheten lyssnar icke sällan till trolösa råd. Redan länge hade herr Hardys fabriksarbetares lyckliga belägenhet väckt en naturlig afund, ehuru icke blandad med hat. Men från det ögonblick, då herr Hardys i mörkret smygande fiender, i förening med dennes medtäflare baron Tripeaud, sökte tillvägbringa en förändring i detta fredliga förhållande, blef sakernas utseende helt annat.

Med djefvulsk slughet och ihärdighet lyckades man att tända de argaste passioner; man vände sig, genom valda utskickade, till några stenbrytare och stenhuggare i grannskapet, hvilkas dåliga uppförande hade ännu mer ökat deras elände. Kända i trakten för sitt oregerliga sinne, djerfva och beslutsamma, voro dessa karlar väl i stånd att utföva ett farligt inflytande på större delen af sina fredliga, arbetsamma och hederliga, men lättskrämda kamrater. För dessa bullersamma ledare, redan förbittrade af olyckan, öfverdref man det välstånd, hvaraf herr Hardys arbetare voro i åtnjutande, och man lyckades på detta sätt att ifrån afund uppretta dem till hat. Man gick ännu längre: Jesuit-kongregationen i Paris skickade en af sina medlemmar, en abbe, att under fastlagen, genom sina hatfulla predikningar emot herr Hardy, verka, synnerligast på hustrurna till de oordentliga arbetarne, hvilka, då männerna voro på krogen, trängdes i kyrkan, för att afhöra predikningarna. Illistigt begagnande hopens stigande fruktan för den analkande koleran, slog man dessa enfaldiga och lättrogna sinnen med förskräckelse, i det man utpekade herr Hardys fabrik såsom ett styggelsens, förderfvets och förtappelsens näste, hvilket väl vore i stånd att nedkalla himmelens hämd och i följe deraf den straffande landsplågan öfver hela orten. Karlarne, redan af afunden tillräckligt uppretade, eggades ännu mer af sina hustrurs oupphörliga kält, medan dessa sednare, exalterade af abbéns predikningar, förbannade denna hop af ateister, som kunde ådraga hela riket en så svår olycka.

Några dåliga varelser, som tillhörde baron Tripeauds fabrik och besoldades af honom, — vi veta, hvilken fördel denne hederlige industriidkare hade af herr Hardys fall — ökade ännu mer den allmänna förbittringen, och stegrade den till högsta höjd, i det de väckte en af de förfärliga gesällskapsfejder, som olyckligtvis ännu i våra dagar komma blod att flyta.

Ett temligen stort antal af herr Hardys arbetare hade, innan de kommo till honom, varit medlemmar af ett gesällskap, som kallades *Slukarne*, då deremot flera stenbrytare och stenhuggare tillhörde ett annat gille, som kallades *Ulfvarne*. I alla tider har en bätsk rivalitet varit rådande mellan *Slukarne* och *Ulfvarne*, och framkallat mordiska fejder, så mycket mer beklagansvärda, som gesällskaps-inrättningen i sig sjelf är ganska nyttig, emedan den grundar sig på *associationens* så fruktbärande och mäktiga princip. Men olyckligtvis, i stället att i en enda broderlig förening

omfatta alla handtverksskrån, sönderfaller gesällskapet i många särskilda, för hvarandra främmande och slutna fraktioner, hvilkas inbördes afund och ensidigt skråaktiga täflingsanda ofta föranleder blodiga strider*.)

I åtta dagars tid hade således *Ulfvarne*, ytterst retade af så många olika eggelser, brunnit af längtan efter ett tillfälle eller en förväändning att komma i handgemäng med *Slukarne*, men som de sednare aldrig besökte krogarne, och nästan aldrig under loppet af hela veckan lemnade fabriken, hade någon sammanträffning hittills varit omöjlig, och *Ulfvarne* hade med vild otålighet afbidat söndagen.

Alldenstund många af stenbrytarne och stenhuggarne, som voro beskedliga och fredligt sinnade menniskor, hade, ehuru sjelfva tillhörande *Ulfvarnes* gille, vågrat deltaga i desses fiendtliga anslag mot herr *Hardys* fabriksarbetare, hade ledarne varit nödsakade att se sig om efter andra och att värfva en mängd lösdrifvare och lättingar från förstäderna, som af utsigten till tumult och oordningar, lätteligen låtit locka sig under de stridslystna *Ulfvarnes* fana.

Sådan var nu den dofva jäsning, som rådde i den lilla byn *Villiers*, medan de tvenne karlar, hvarom vi i början af detta kapitel hafva talat, sutto vid ett litet bord på en af byns krogar.

De hade begärt enskilt rum, för att få vara allena.

Den ene af dem var ännu ung och temligen väl klädd; men hans uppfäckta väst, hans löst knutna halsduk, skjortan, som var full af vinfläckar, håret, som låg alldeles i oordning, de förslappade anletsdragen, den skämda hyn, de röda ögonen — allt utvisade, att han tillbragt natten i dryckenskap, under det hans besinningslösa och tunga åtbörder, hans hesa röst och ömsom gnistrande, ömsom slöa blick röjde, att lurigheten efter nattens rus var på väg att stegras till ett nytt rus, af det myckna han nu åter druckit.

*) Tilläggom dock till arbetarnes heder, att dessa ohyggliga uppträden blifva allt mera sällsynta, ju mer den arbetande klassen blir upplyst och lär känna sitt eget värde. Denna bättre riktning bör äfven tillskrifvas en förträfflig bok om gesällskaperna, utgifven af herr *Agricola Perdiguer*, med tillnamnet *Avignonnais-la-Vertu*, snickargesäll. (Paris, Pagnerre, 1841. Två volymer, 8:o). I detta sakrika arbete, som lemnar märkvärdiga upplysningar om gesällskapets särskilda gillen, höjer herr *Agricola Perdiguer*, med den hederlige mannens rättvisa harm och ovilja, sin röst emot dessa våldsamma uppträden, hvilka lätt kunna tillintetgöra det praktiskt nyttiga i arbetsföreningarna. — Nämda bok, som röjer mycken rättskaffenshet, kloket och sans, är icke allenast att anses som en god bok, utan derjemte bevis på en ädel behjertanhet; ty herr *Agricola Perdiguer* har länge haft en svår kamp att utihärda, under hemöndandet att leda sina bröder till kloka och fredliga tankar. — Slutligen må nämnas, att herr *Perdiguer* har, endast af egna tillgångar, i förstaden *Saint-Antoine* grundat en för arbetare ganska nyttig, ehuru anspråkslös inrättning. — I hans hus, som är ett mönster af ordning och snygghet, bo fyratio till femtio snickargesäller, för hvilka han, hvarje afton, efter slutadt arbete, håller en föreläsning i geometri och linear-arkitektur, tillämpad på snickarhandtverket. Vi hafva bevisat en af dessa föreläsningar, och man kan omöjligt föreläsa med mera klarhet eller blifva bättre förstådd af sina åhörare. Klockan tio på aftonen, efter någon gemensam läsning, gå alla herr *Perdiguers* hyresgäster till sina tarfliga sofrum, (i anseende till de låga arbetslönerna, nödgas de i allmänhet ligga fyra och fyra i hvarje rum). Herr *Perdiguer* sade oss, att läsning och undervisning äro så verksamma medel till sedlighet, att han, under tio års tid, ej behöft göra sig af med mer än en enda af sina hyresgäster. — Efter två eller tre dagars förlopp, sade han, känna dåliga menniskor, att de här icke äro på sitt ställe och gå sjelfmant sin väg. — Vi skatta oss lyckliga att kunna gifva denna offentliga hyllning åt en man med så mycken upplysning, rättsinnighet och ädel tillgifvenhet för den arbetande klassen.

Denne mans dryckeskamrat yttrade, under det han klingade med honom :

— Er skål, min gosse!

— Er skål tillbaka, svarade den andre, ehuru ni ser mig ut att vara satan sjelf.

— Jag? . . . Satan! . . .

— Ja!

— Hvarföre det?

— Hur kan ni känna mig?

— Ångrar ni då, att ha gjort min bekantskap?

— Hvem har sagt er, att jag satt häktad i Saint-Pelagie?

— Har jag icke skaffat er ut ur fängelset?

— Hvarföre gjorde ni det?

— Derföre att jag har ett godt hjerta.

— Ni älskar mig, kanhända . . . som slagtdaren älskar fåret, hvilket han leder till slagtbänken.

— Är ni tokig!

— Man ger icke ut tiotusen francs för en annan, utan att ha något derunder.

— Också har jag något derunder.

— Hvad då? . . . Hvad ämnar ni göra af mig?

— En lustig kamrat, som ger ut friskt med pennningar, utan att göra det ringaste, och som tillbringar alla sina nätter så, som han tillbringat denna sista. — Godt vin, god mat, vackra flickor och glada visor . . . Är det något dåligt yrke det?

Efter att halva stuttit några ögonblick utan att svara, yttrade den unge mannen med dyster ton:

— Hvarföre gjorde ni, dagen före mitt utsläppande ur fängelset, till ett vilkor för min befrielse, att jag skulle skrifva till min älskarinna, det jag aldrig mer ville se henne? . . . Hvarföre fordrade ni, att jag skulle lemna detta bref till er? . . .

— Ni suckar . . . Ni tänker då ännu på henne?

— Ständigt.

— Ni gör orätt deruti . . . Er älskarinna är för närvarande långt ifrån Paris . . . Innan jag gick att skaffa er ut ifrån Saint-Pelagie, såg jag henne stiga upp i en diligens.

— Ja . . . jag qväfdes i detta fängelse . . . Jag skulle, för att få komma ut derifrån, hafva gifvit min själ åt djefvulen. Ni förmodade det, ni, derföre kom ni dit. Det är bara med den skilnaden, att ni, i stället att taga min själ, frantog mig Celie. — Stackars Bacchanaldrottning! . . . Och hvarföre? . . . För tusan dj- vill ni då icke säga mig . . .

— En man, som har en älskarinna, den han älskar så, som ni älskade henne, är icke mer en man . . . När tillfället kommer, saknar han kraft.

— Hvilket tillfälle?

— Se så, låt oss dricka! . . .

— Ni narrar i mig för mycket bränvin.

— Ah, det vet jag visst. Se så, sup nu bara! Se på mig.

— Det är just det som förskräcker mig . . . som förefaller mig djefvulskt. En hel butelj bränvin kommer er icke att blinka en gång. Ni måtte ha ett bröst af jern och ett hufvud af marmor.

— Jag har rest mycket i Ryssland. Der super man bränvin, för att hålla sig varm.

— Och här för att muntra sig . . . Nå ja! . . . så lät oss dricka — men icke bränvin, utan vin.

— Åh kors! . . . vin är bra för barn, men icke för karlar, sådana som vi båda.

— Nå så må ske! . . . bränvin då. Men när man blir drucken af det, så brinner hela hufvudet och man ser alla helvetets flammor.

— Det är sådan ni skall vara, om jag skall tycka om er.

— Hör på . . . Ni sade nyss, att jag var för mycket betagen i min flicka, så att jag, vid tillfälle, skulle sakna kraft. Hvad menade ni då för ett tillfälle?

— Sup först. Skål!

— Vänta ett ögonblick. Ser ni, kamrat, jag är icke dummare, än någon annan, jag. Af era halfqvädna visor har jag gissat en sak.

— Nå . . . lät höra?

— Ni vet, att jag varit fabriksarbetare, att jag har många bekantskaper bland mina fornda kamrater, att jag är en hygglig gosse och skäligen omtyckt. — Ni vill begagna mig till lockmat.

— Än se'n då?

— Ni är en, som är utskickad att ställa till upplopp och oväsen.

— Nå, än mer?

— Och ni verkar för ett anonymt sällskap, som arbetar med böss-skott.

— Är ni pultron?

— Jag? . . . Jag brände krut under julidagarna — och det dugtigt ändå.

— Ni skall få bränna mer.

— Hvarföre icke det fyrverkeriet, så gerna som något annat? Men revolutioner äro mer roliga, än nyttiga, ty allt hvad jag vann på de tre dagarnes bullersamma upptåg var, att jag brände upp mina byxor och förstörde min väst. Det var allt hvad folket vann i min person. Se så, gå på nu . . . Framåt! marsch! Hvad är det fråga om?

— Ni känner många af herr Hardys arbetare.

— Aha! . . . det är derföre ni fört mig hit.

— Ja. Ni skall här råka flera från hans fabrik.

— Kamrater från hans fabrik, som bita på kroken? . . . Nej pass! . . . dertill äro de alltför lyckliga. Ni har missräknat er.

— Ni skall snart få se dem.

— De, som ha allting så godt och så bra, hvad skulle de väl fordra mer?

— Än deras medbröder då? . . . De, som icke hafva goda husbönder; de, som dö af hunger och elände, och som anropa de förra att förena sig med dem? Tror ni, att de skola förblifva döfva vid detta rop om

hjälp? — Herr Hardy är ett undantag. — Må folket göra en kupp — och exemplet skall bli regel. — Alla skola då bli nöjda.

— Det ligger visserligen någon sanning i hvad ni säger. Men den der kuppen, som ni talar om, måste vara en mästerkupp, om den någon-sin skall kunna förbättra min sköjare till husbonde, baron Tripeaud, som gjort mig till hvad jag är. Han är en fullklappad kanalje.

— Herr Hardys arbetare komma hit. Ni är deras vän och bekante; ni har ingen fördel af att bedraga dem. De skola tro er. Förener således med mig, för att öfvertala dem.

— Till hvad?

— Att lemna denna fabrik, der de förvekligas, förslösas, så att de ej hafva sinne för sina medbröders olyckor . . .

— Men om de lemna fabriken, hvaraf skola de då lefva?

— Det skall man sörja för.

— Och hvad skola de företaga under tiden?

— Detsamma som ni gjort i natt: dricka, skratta och sjunga; och om dagarna blir deras hela arbete, att i rummen öfva sig med handterandet af vapen.

— Hvem skall hitföra dessa arbetare?

— Någon har redan talat vid dem; man har tillpraktiserat dem tryckta lappar, deri man förebrår dem deras liknöjdhet för likars betryck. — Se så — lofvar ni att hjälpa mig?

— Jag lofvar hjälpa er . . . och det så mycket mer som . . . jag börjar att . . . knappt kunna hjälpa mig sjelf . . . från den ena stolen till den andra . . . Jag hade ingenting, som fästade mig vid verlden, utom Celie . . . nu känner jag, att jag är på orätt väg . . . och ni skuffar mig allt närmare branten! — Må gå då! Att fara åt fanders på ett sätt, eller på ett annat, kan göra mig just lika mycket. — Låt oss dricka!

— Drickom till den kommande nattens ära! . . . jag menar för det kalas, som då skall vankas. Den förra nattens fest var blott ett förbud till den kommande.

— Men hvad är ni af för ämne? . . . Jag såg ofta på er; men jag såg er hvarken småle eller rodna. Ni satt der, som om ni varit en jernmachin — ty ni lät ej märka ringaste sinnesrörelse.

— Jag är icke femton år, nu mera. Det fordras något annat, att förmå mig att skratta. Men nästa natt skall jag skratta.

— Jag vet icke, om det är bränvinet, som gör mig så underlig; . . . men fan anamme mig, om jag icke blir riktigt rädd, när ni säger, att ni skall skratta nästa natt.

Den unge mannen steg upp; men — raglade. Han hade blifvit drucken på nytt.

Nu hördes en knäckning på dörren.

— Kom in!

Krögaren inträdde.

— Hvad vill ni?

— Det är en ung karl der nere, som säger sig heta Olivier, och ber att få tala vid herr Morok.

— Det är jag, det. Bed honom komma upp.

Krögaren gick ut.

— Det är en af våra karlar; men han är ensam, sade Morok, hvars hårda anletsdrag uttryckte missnöje. — Ensam! . . . det förundrar mig . . . jag väntade flera. Känner ni honom?

— Olivier? . . . ja . . . en ljuslett karl, vill jag minnas.

— Få se, om det är densamme. — Här kommer han.

En ung man med friskt, öppet och förståndigt ansigte inträdde i rummet.

— Nej se Couche-tout-nu! ropade han till Moroks dryckeskamrat.

— Jag sjelf. — Det är ett sekel sedan jag såg dig, Olivier.

— Det är alltför naturligt, min gosse; — vi arbeta ju icke på samma ställe.

— Men ni är ensam? . . . inföll Morok. — Pekande på Couche-tout-nu, tillade han: Vi kunna tala fritt; han är en af våra. Men hur kommer det sig, att ni är ensam?

— Jag kommer ensam, men på mina kamraters vägnar.

— Ja så! ropade Morok, med ett uttryck af tillfredsställelse. — De samtycka således?

— De vägrat, och jag med.

— Hur tusan d-r! De vägra? De ha då icke mera mod i sig än kvin-folk! ropade Morok, sammanbitande tänderna af raseri.

— Hör mig, återtog Olivier, kallt. — Vi ha fått era bref och talat med ert bud; vi ha säkra bevis på, att den karlen tillhör ett hemligt sällskap, hvaraf vi känna flera medlemmar.

— Nå väl! . . . Hvarföre tveken j?

— Först och främst är det ingenting, som bevisar oss, att detta sällskap är färdigt att röra på sig.

— Jag försäkrar det, jag, svarade Morok.

— Han . . . försäkrar . . . det . . . han, sade Couche-tout-nu, stammande. — Framåt! marsch!

— Er försäkran är icke tillräcklig, svarade Olivier. Dessutom ha vi tänkt på saken. Sedan åtta dagar har vår fabrik varit söndrad i tvenne partier; ännu i går var osämjan stor, häftig . . . Men i morse lät fader Simon kalla oss till sig. — Vi kommo till förklaring med hvarandra . . . Han öfvertygade oss . . . Vi skola vänta. — Om elden utbrister, då — få vi se.

— Är detta ert sista ord?

— Det är vårt sista.

— Tyst! ropade hastigt Couche-tout-nu, i det han lyssnade och vaggade på sina osäkra ben. — Det låter som en folkhop skralade på afstånd. Verkligen hördes också, först helt doft, sedan allt högljuddare, ett aflägsset skral, som tillvexte och slutligen blef förfärligt.

— Hvad är det? frågade Olivier, öfverraskad.

— Nu kommer jag ihåg, sade Morok med ett hemskt leende, att krö-

garen sade mig, när jag kom hit, att här i byn skulle råda mycken hätskhet emot fabriken. — Om ni och era kamrater hade skiljt er ifrån herr Hardys öfriga arbetare, såsom jag föreslog, så skulle alla dessa människor, som nu tjuta der borta, varit för er, i stället att vara mot er.

Detta möte var således en snara, för att väpna herr Hardys arbetare mot hvarandra? ropade Olivier. Ni hoppades således, att vi skulle göra gemensam sak med folk, som väpna sig emot fabriken, och att vi . . .

Den unge mannen hann ej tala ut, ty ett förfärligt utbrott af skrik, tjut och hvisslingar skakade hela krogen.

I samma ögonblick rycktes dörren hastigt upp, och krögaren, blek, darrande, andtruten, instörtade i rummet, ropande:

— Är det någon af herrarne, som tillhör herr Hardys fabrik?

— Jag, svarade Olivier.

— Då är ni förlorad. *Ulfvarne* ha kommit hit i massa; de påstå, att här skall finnas *Slukare* från herr Hardys fabrik, och de utmana dessa till strid, såvida icke *Slukarne* afsäga sig fabriken och förena sig med dem.

— Intet tvifvel mer . . . det var en snara! ropade Olivier, i det han med hotande blick såg på Mörök och Couche-tout-nu. — Man räknade på att fånga oss, i fall mina kamrater varit med.

— En snara? . . . Jag . . . Olivier . . . aldrig! sade Couche-tout-nu, stammande.

— Krig emot *Slukarne*! . . . eller ock må de förena sig med *Ulfvarne*! skrek med en röst den uppretade hopen, som tycktes vilja nedrifva huset.

— Kom! . . . ropade krögaren, och utan att lemna Olivier tid att svara, fattade han honom i armen och drog honom till ett fönster, som gick utåt ett lågt, sakta sluttande tak, hvarvid han sade:

— Rädda er genom detta fönster. Ni kan asa er utför taket här och sedan hoppa ner. Ännu är det tid.

Då krögaren såg den unge arbetaren tveka, tillade han med förskräckelse:

— Ensam emot tvåhundra! hvad vill ni göra? En minut till — och ni är förlorad. Hör ni dem? . . . De ha kommit in på gården! . . . De komma upp!

I detta ögonblick fördubblades hurraropen, hvisslingarna och skriket. Den lilla trätrappan, som ledde till första våningen, brakade under de brådskande stegen af en mängd karlar, och helt nära rummet hördes detta skri:

— Krig med *Slukarne*!

— Rädda dig, Olivier! ropade Couche-tout-nu, som af den öfverhängande faran blifvit nästan nykter.

Knappast hade han uttalat dessa ord, förrän dörren till den stora krog-salen, som var belägen utanför kammaren, uppsprängdes med ett förfärligt buller.

— Der äro de! ropade krögaren, i det han förskräckt hopknäppte händerna, hvarefter han åter sprang till Olivier och nästan

sköt honom ut genom fönstret, ty den unge arbetaren tvekade ännu, ehuru han stod med ena foten i fönsterposten.

Så snart krögaren stängt fönstret, återvände han till Morok, just då denne lemnade kammaren och begaf sig ut i den stora salen, dit *Ulfvarnes* anförare hade intrusat, medan deras kamrater skralade ute på gården och i trapporna.

Åtta eller tio af dessa ursinnige, hvilka blifvit eggade till oordningar, utan att sjelfve veta hvarföre, hade först trängt sig in i salen. Deras ansigten voro vanställda af rus och ilska. De flesta voro beväpnade med långa påkar.

En stenbrytare af herkulisk växt och styrka, med hufvudet omlindadt af en gammal röd näsduk, hvars trasiga hörn fladdrade öfver hans axlar, och uselt klädd i en gammal trasig bockskinnspels, svängde en tung jernhammare och syntes vara hela hopens anförare. Med blodsprängda ögon, vild och hotande uppsyn, nalkades han kammardörren och gjorde min af att vilja undanskuffa Morok, i det han med dunderande stämma ropade:

— Hvar äro *Slukarne*? *Ulfvarne* vilja äta upp dem?

Krögaren skyndade sig att öppna kammardörren; sägande:

— Här är ingen, mina vänner! . . . här är ingen! . . . Sen sjelfva efter!

— Det är sant, sade stenbrytaren förvånad, sedan han kastat en blick in i rummet. Hvar äro de då? Man sade oss, att här skulle finnas omkring femton stycken af dem. Endera skulle de ha gått med oss emot fabriken, eller öck skulle här ha blifvit en batalj, der *Ulfvarne* fått bita i gräset.

— Efter de icke ha kommit, så komma de väl, sade en annan. Låtom oss vänta på dem!

— Ja! . . . ja! . . . låtom oss vänta!

— Vi skola se dem på närmare håll!

— Emedan *Ulfvarne* vilja helsa på *Slukarne*, sade Morok, hvarföre ställa de sig icke då att tjuta kring fabriken, der desse ogudaktige, desse gudsförnekarare finnas? Vid *Ulfvarnes* första tjut, skulle de allesammans utkomma, och det skulle bli nappatag, det lofvar jag.

— Det skulle bli nappatag, upprepade *Couche-tout-nu* mekaniskt.

— Ja, så vida icke *Ulfvarne* äro rädda för *Slukarne*, inföll Morok.

— Efter som du talar om räddsla du, så skall du just få gå med oss och se på, när vi komma i handgemäng, ropade den förfärlige stenbrytaren med donderstämma, i det han nalkades Morok.

En hel mängd röster instämde med stenbrytaren:

— *Ulfvarne* skulle vara rädda för *Slukarne*!

— Det vore första gången.

— Batalj! . . . batalj! . . . blir det någonting af?

— Det tar lifvet af en. Hvarföre skola vi slita så ondt, när de ha så godt?

→ De ha sagt, att *Ulfvarne* vore blott oskäligena djur, passande till att spanna för kärror och visa för pengar, liksom *liudansarnes* hundar, sade en af baron *Tripeauds* utskickade.

— Och att *Slukarne* skulle göra sig mössor af *Ulfvarnes* skinn, tillade en annan.

— Hvarken de eller deras qvinnor gå någonsin i messan! De äro riktiga hedningar . . . riktiga hundar! ropade en af predikantens utskickade.

— Karlarne . . . nå ja . . . de må gerna hålla gudstjenst på sitt sätt, inföll en annan. Men att deras qvinnor ej gå i messan, det kräfvär hämd.

— Abben har sagt, att denna fabrik vore i stånd att draga in koleran i landet, bara för dess ogudaktighets skull.

— Det är sant, han sade det på predikstolen.

— Våra qvinnor hörde det.

— Ja! . . . ja! . . . Ned med *Slukarne*, som vilja draga koleran in i landet!

— Strid! . . . strid! . . . ropades i chorus.

— Till fabriken då, mina raska *Ulfvar!* . . . ropade Morok med sten-
torstämma. Till fabriken!

— Ja! . . . till fabriken! . . . till fabriken! . . . upprepade hopen med ursinniga gnisslingar, ty efter hand hade så många som möjligt trängt sig upp i trappan och in i salen, så att den var alldeles fullpackad.

Då dessa förfärliga rop plötsligen väckte *Couche-tout-nu* till besinning, hviskade han sakta till Morok:

— Men det är då ett blodbad, ni vill anställa. Det är jag icke med om.

— Vi få nog tid att underrätta fabriksfolket derom, ty vi skola, under vägen, springa ifrån de här bestarne, svarade Morok, likaledes hvisskande. Derefter ropade han helt högt till krögaren, som var ytterst förskräckt öfver detta tumult:

— Hit med bränvin! . . . så att man får dricka de käcka *Ulfvarnes* skäl . . . Det är jag som består!

Han kastade penningar till värden, som försvann, men som snart återkom med flera bränvinsbuteljer och några glas.

— Hvad för slag? . . . glas? . . . ropade Morok. Tycker ni, att sådana kamrater som vi skola dricka ur glas?

Hastigt drog han korken ur en butelj, förde den till sina läppar, och lemnade sedan buteljen till den gigantiska stenbrytaren.

— Må göra! ropade denne. Hvälfvom i oss den dyra Guds gåfvan! . . . Skålm den som säger nej. Det skall hvässa ulfvatänderna.

— Se här — se här kamrater! . . . sade Morok, i det han utdelade bränvinsbuteljerna bland hopen.

— Det kommer att vankas blod till slut, mumlade *Couche-tout-nu*, som, oaktadt sitt rusiga tillstånd, begrep hela faran af dessa förderfliga eggelser.

Och snart lemnade den talrika hopen under støj och skral krogen, för att i massa begifva sig till fabriken.

De af arbetarne och byns invånare, som ej velat deltaga i fiendtligheterna — och desse utgjorde flertalet — visade sig icke i den stund, då

den hotande och bullrande hopen gick framåt byns förnämsta gata; men en stor mängd kvinnor, uppeldade af abbéns predikningar, hördes med vilda skrik uppmuntra den krigiska truppen.

I spetsen för densamma tågade den storväxte stenbrytaren, svängande sin hammare, hvarefter de öfriga gingo om hvarandra, somlige beväpnade med påkar, andra med stenar. Deras hufvuden voro af det myckna bränvin, de på förmiddagen supit, förskräckligt upphetsade. Ansigtena voro vilda, brinnande, rysliga att skåda. Detta lössläppande af de obyggligaste passioner hotade med de rysligaste följder.

Arm i arm och marscherande fyra till fem i ledet, uppeldade *Ulfvarne* hvarandra ännu mer medelst sina krigiska sånger, som upprepades med växande ifver.

Morok och Couche-tout-nu hade försvunnit, medan hopen under buller och stoj begaf sig från krögen till fabriken.

XV.

DET GEMENSAMMA BONINGSHUSET.

Medan *Ulfvarne*, såsom vi redan veta, beredde sig till ett vildt anfall mot *Slukarne*, visade herr Hardys fabrik just samma morgon en helgdagsmin, som fullkomligt öfverensstämde med himmelens klarhet; ty vinden var nordlig och vädret temligen kallt, för att vara en vacker marsdag.

Klockan hade slagit nio i det gemensamma boningshuset, hvarest arbetarne bodde, och som var, medelst en trädallé, afskildt från verkstäderna.

Den uppgående solen förgyllde med sina strålar denna inponerande massa af hus, belägna en fransk mil ifrån Paris, i en lika vacker som helsosam trakt. Man kunde derifrån se de trädbevuxna pittoreska höjder, som från detta håll dominera den stora staden.

Ingenting kunde ha ett enklare och trefligare utseende, än arbetarnes *gemensamma boningshus*. Dess röda tegeltak sköt fram utöfver de hvita murarna, der och hvar randade med breda bälten af tegel, som behagligt afstucko mot de grönmalade fönsterluckorna i första och andra våningen.

Dessa byggnader, liggande mot söder och öster, omgäfvos af en trädgård af tio tunnlands vidd, dels upptagen af en trädplantering, dels af köks- och frukt-trädgård.

Innan vi fortsätta denna beskrifning, som torde förefalla något sago-lik, böra vi på förhand nämna, att de *underverk*, hvaraf vi här lemna en kort teckning, ej böra anses såsom utopier, såsom tomma drömmar; tvärtom, ingenting kunde vara mera verkligt, och — skyndom oss att tillägga, men framför allt att bevisa — ty just i denna tidpunkt är ett sådant bevis af särdeles vigt och intresse för saken — dessa *underverk* voro resultatet af en förträfflig *spekulation*, och de deri nedlagda kapitaler voro *lika indrägtigt som säkert* placerade.

Att våga ett stort, nyttigt och skönt företag, att skänka en ansenlig hop människor ett idealiskt välstånd — ja, idealiskt, om man jemför det med den förfärliga, nästan mördande lott, hvartill de arbetande klasserna

merendels äro dömda — att undervisa dem, höja dem i deras egna ögon, lära dem att öfvergifva krogens grofva nöjen, eller snarare denna olycksaliga bedöfning, som de beklagansvärda människorna derstädes söka, för att undslippa det ständigt aggande medvetandet af sitt elände, lära dem att i stället föredraga själens njutningar, jemte de tidsfördrif, som de sköna konsterna erbjuda, med ett ord, att genom materiel lycka förbättra människorna, slutligen, att genom ett ädelt initiatif, genom ett exempel, som lätt kan vinna efterföljd, förvärfva sig ett rum bland mensklighetens välgörare, och i och med detsamma så godt som tvingas att göra en utmärkt lönande affär — allt detta låter verkligen fabelaktigt. Sådan var emellertid gatan af de underverk, hvarom vi nu gå att tala.

Inträdom i det inre af fabriken.

Agricola, som var fullkomligt okunnig om la Mayeux's försvinnande och som öfverlemnade sig åt de ljufvaste drömmar, i det han tänkte på Angela, klädde sig med utsöktaste omsorg, för att gå och helsa på den älskade.

Nämnom ett par ord om den lägenhet, som den unge smeden behodde i *det gemensamma boningshuset*, för det otroligt låga priset af sjuttiofem francs om året, lika mycket som de andra ungarlarne i huset betalte.

Denna lägenhet, två trappor upp, bestod af en vacker kammare och ett litet kabinet, båda med utsigt åt trädgården och belägna mot söder. Det slätthylade furugolfvet var fullkomligt hvitt. Sängen, af jern, var försedd med en madrass, stoppad med risbalm, en god bolster och ett mjukt täcke. I rummet fanns pipen af ett gaslysningsrör och mynningen af en kalorifer, hvilka, när så behöfdes, gäfvo ljus och en behaglig värme åt kammaren, som var tapetserad med vackert grönt papper och försedd med gardiner af samma färg. En byrå, ett valnötsbord, några stolar och ett litet bokskåp utgjorde möblerna. Dessutom fanns i det ljusa och rymliga kabinettet ett klädkåp, ett bord för toalettartiklar, och en stor zinkbalja, stående under en kran i väggen, hvarifrån man kunde erhålla vatten, när man ville.

Om man jemför denna behagliga, sunda, bekväma och ljusa bostad med den mörka, låga, kalla och ruckliga vindskammaren, för hvilken den beskedlige gossen hade betalt nittio francs om året, när han bodde i samma hus, som hans mor, och till hvilken eländiga boning han hvarje afton nödgades gå mer än halfannan fransk mil — då först skall man fatta hela vidden af den uppoffring, hvartill hans tillgifvenhet för den älskade modren förmådde honom.

Agricola kastade ännu en blick i spegeln, under det han kammade sina mustascher och sitt breda pipskägg, hvarest han begaf sig ut att uppsöka Angela i den gemensamma linnesealen. Korridoren, som han genomgick, var bred, upplyst ofvanifrån, belagd med jemna furutiljor och utmärkt snygg.

Oaktadt de frön af oenighet, som der och hvar blifvit af herr Hardy's fiender utsådda bland hans arbetare, hördes dock glada sånger nästan från alla de rum, som gränsade till den långa korridoren, och Agricola,

som gick förbi flera öppna dörrar, utbytte ett hjertligt *god morgon* med flera af sina kamrater.

Den unge smeden steg hastigt utför trappan och skyndade öfver den gräsbevuxta gården, som var planterad med träd och hade i midten en springbrunn. Snart hade han hunnit den andra flygeln. Der fanns en verkstad, hvarest de af fabriksarbetarnes hustrur och döttrar, hvilka ej kunde användas vid fabriken, sydde linne åt de många arbetarne. Denna hemsömnad i förening med den stora besparing, som vanns derigenom, att lärtfet köptes i parti till fabrikspris för samteliga arbetarne, verkade en betydlig minskning i kostnaden för hvarje persedel. Efter att hafva genomgått den stora linnesalen, som, med utsigt åt trädgården, var mycket luftig om sommaren och ganska varm om vintern, klappade Agricola på Angelas och hennes mors kammardörr.

Om vi med några ord beskrifva denna bostad, belägen i första våningen, med fönstren åt öster och utsigten åt trädgården, så sker det därför, att den kan betraktas såsom ett prof på de lägenheter, som hushåll, tillhörande fabriksarbetarnes förening, innehade till det otroligt låga priset af etthundra tjugofem francs om året.

Ett slags tambur ledde från korridoren till ett temligen stort rum med tvenne små kamrar, en på hvardera sidan, hvilka voro bestämda till sofrum åt söner och döttrar i familjen, när de voro för stora, att ligga i någotdera af de begge stora sofrummen, hvilka liknade sofrummen i pensioner och voro upplåtna åt barn af begge könen. Hvarje natt var uppsigten öfver dessa sofrum anförtrodd åt en husfader eller husmoder af fabriksarbetarnes förening.

Den lägenhet, hvarom vi nu tala, var, liksom alla de öfriga, fullkomligt fri från all slags köksredskap, ty maten lagades uti ett stort gemensamt kök, i en annan byggnad på gården, och kunde därför bli i högsta grad väl och snyggt lagad. En temligen stor golfmatta, en stor länstol, ett par andra stolar, några vackra porslinskärl på en väl bonad trädhylla, några tafflor på väggarna, en pendyl af förgylld brons, en säng, en dragkista och en skrifbyrå af mahogny, utvisade, att hyresgästerne ej allenast hade sin utkomst, utan äfven något derutöfver.

Angela, som vi hädanefter kunna kalla Agricolas fästmö, motsvarade till alla delar den unge smedens beskrifning på henne, då han var hos den stackars la Mayeux. Denna intagande flicka, på sin höjd sjutton år gammal, enkelt men snyggt klädd, satt bredvid sin mor i det stora rummet. Hon rodnade, då den unge mannen inträdde.

— Jungfru Angela, sade han, jag är nu här för att uppfylla mitt löfte, om er mor tillåter.

— Visst tillåter jag det, herr Agricola, svarade den unga flickans mor ganska hjertligt. Hon har ej velat besöka det allmänna boningshuset och dess innevånare, hvarken i sällskap med sin bror, eller med sin far, eller med mig — bara för att ha det nöjet, att i dag på söndagen för första gången besöka det i ert sällskap. Det tillhör således er, som talar så väl, att vara såsom värd på stället för denna nykomna. Redan

en timma har hon väntat er, och med hvilken otålighet . . . ja se det kan ni icke tro.

— Ack! . . . sade ynglingen, vändande sig till den täcka flickan. — Under det jag tänkte på nöjet att få råka er, glömde jag timslaget. Detta är den enda ursäkt, jag har att anföra.

— Mamma, yttrade Angela med ett uttryck af ljuf förebräelse till sin mor, i det hon blef röd som ett körsbär, — hvarföre skulle mamma omtala det?

— Det är ju bara sanningen jag sagt. I alla fall är det ju ingen förebräelse, jag gör dig. — Gå, mitt barn; herr Baudoin skall vida bättre än jag kunna förklara, huru mycken erkänsla vi äro herr Hardy skyldiga.

— Herr Agricola! . . . sade Angela, i det hon knöt hakbanden på sin lilla täcka mössa, hvad det är skada, att er lilla goda fostersyster icke är med oss i dag!

— La Mayeux! . . . ni har rätt. Men hon kommer väl en annan gång. Jag är viss på, att det besök, hon i går gjorde här, ej blir det sista.

Den unga flickan sprang att omfamna sin mor, hvarestefter hon gick ut med Agricola, som ljöd henne armen.

— Min Gud, yttrade hon, om ni kunde föreställa er, huru förvånad jag blef, då jag inträdde i detta vackra hus; jag som var van, att se så mycket elände bland arbetarne i vår provins . . . ett elände, som äfven jag har delat; då deremot alla här se så nöjda och lyckliga ut. Det förekommer mig, i sanning, som en fésaga; och när jag her min mor gifva mig förklaring på denna gåta, svarar hon: Agricola Baudoin skall förklara dig alltsammans.

— Vet ni då, Angela, hvarföre jag finner mig så utesägligt lycklig af detta uppdrag? yttrade Agricola med en ton, som var på en gång allvarlig och öm. Det är derföre, att ingenting i verlden kunde passa sig bättre.

— Hur så, herr Agricola?

— Att visa er detta hus, att upplysa er om alla fördelarna af denna inrättning, är detsamma som att säga er: Här är arbetaren trygg för det närvarande, trygg för framtiden, icke tvungen att, i likhet med så många af sina medbröder, afsäga sig sitt hjertas ljufvaste önskan, den att välja sig en följeslagerska genom lifvet. Här behöfver han ej oroas af fruktan att draga en älskad varelse med sig i olycka och elände.

Angela nedslog ögonen och rodnade.

— Här, fortfor ynglingen, kan arbetaren i trygghet öfverlemna sig åt det ljufva boppet om ett lyckligt familjelif, utan fruktan att i en framtid sönderslitas vid åsynen af deras elände, hvilka äro honom kärare, än hans eget lif. Här kunna, till följe af den rådande ordningen, arbetsfliten och det kloka användandet af hvars och ens krafter, män, kvinnor och barn lefva lyckliga och nöjda. Med ett ord: att uttyda er allt detta, — tillade Agricola i en ännu ömmare ton — det är detsamma som att säga: ingenting är klokare, än att älska hvarandra och gifva sig.

— Herr . . . Baudoin . . . svarade den unga flickan med bruten röst och synbart upprörd; — skulle vi icke fortsätta vår promenad?

— Strax, jungfru lilla, svarade smeden, glad öfver det bryderi han förorsakat denna oskyldiga själ. — Men se här; nu äro vi just vid småflickornas sofrum. De små qvittrande fåglarna hafva länge sedan flugit ut. Skola vi gå dit in?

— Ja, men!

Den unge smeden och Angela inträdde i ett stort sofrum, likt dem man finner i de bästa pensionsinrättningar. De små jernsängarne voro symmetriskt placerade. I hvardera ändan af rummet stod en större säng. Dessa voro bestämda för de tvenne husmödrar, hvilka turvst lågo här, för att vaka öfver ordningens vidmakthållande.

— Min Gud, herr Agricola! ropade den unga flickan. Hvad detta sofrum är snyggt och väl underhållet. Hvem är det, som har uppsigt öfver allt detta?

— Barnen sjelfva. Inga tjenare finnas här. Bland de små ungarna råder en otrolig täflan, hvem som kan bäst bädda sin säng. Detta roar dem lika mycket, som att bädda åt sina dockor. Ni vet, att små flickor äro förtjusta i att leka hushållssysslor. Nå väl! Här leka de på allvar, och sysslorna gå som en dans.

— Ack! jag förstår: Man begagnar sig af deras naturliga håg till dessa slags nöjen.

— Deri ligger just hela hemligheten. Ni skall öfverallt se dem på ett nyttigt sätt sysselsatta och ytterst glada öfver den vigt och betydelse, dessa småsysslor ge dem i deras egna ögon.

— Ack, herr Baudoin, återtog Angela blygt, när man jemför dessa sofrum, så rymliga, så väl vädrade, så varma, med de ohyggliga, kalla och mörka vindskamrar, der barnen ligga om hvarandra på golfvet, nästan alltid skälfvande af köld, såsom fallet vanligen är hos arbetarne i den provins, der jag varit . . .

— Än i Paris! . . . der är kanske ändå värre.

— Hvad måste icke herr Hardy vara ädelmodig! . . . men framför allt . . . hvad måste han icke vara rik, för att kunna ge ut så mycket penningar, bära för att göra godt!

— Ni skall förvåna er, sade Agricola, smäleende, — ja, till den grad, att ni ej en gång tror, hvad jag säger.

— Huru då?

— Säkert ges det i hela verlden ingen människa med bättre och ädlare hjerta, än herr Hardy. Han gör det goda för det godas skull, utan att tänka på sin egen fördel; — men vill ni tro, jungfru Angela, att, om han ock vore den mest sjelfviska, mest egennyttiga och vinningslystna människa på jorden, så skulle han dock finna sin fördel vid att göra oss så lyckliga, som vi här äro.

— Kan det vara möjligt, herr Agricola? Då det är ni, som säger det, skall jag väl tro er; men om det goda vore så lätt och tillika så fördelaktigt för en sjelf — hvarföre gör man det icke då i allmänhet?

— Därföre att det goda, som skall göras, fordrar trenne ganska sällsyn-

ta egenskaper förenade hos en och samma person: — Att förstå — kunna — vilja.

— Ack ja! de, som förstå, kunna icke.

— Och de, som kunna, förstå eller vilja icke.

Men huru kan herr Hardy finna så mycken fördel vid det goda han gör?

— Det skall jag strax förklara.

— Ack, så skön och behaglig fruktluft! ropade hastigt Angela.

— Den kommer från det gemensamma fruktrummet helt nära här-intill. Jag slår vad, att vi skola finna våra små fåglar från sofrummet der, icke för att snaska, men för att arbeta.

Agricola öppnade nu en dörr, och lät Angela inträda i en stor sal, försedd kring alla väggar med hyllor, hvarest vinterfrukt var symmetriskt upplagd. Flera barn af sex till sju års ålder, snyggt och varmt klädda, strålande af helsa och munterhet, voro sysselsatta, under en äldre kvinnas öfverinseende, att fränkilja och utgallra den skämda frukten.

— Ni ser, sade Agricola till sin följeslagerska, att vi ständigt och så mycket som möjligt draga nytta af barnen. Dessa sysselsättningar äro för dem nöjen, som motsvara deras ålders behof af rörelse och verksamhet; på det sättet behöfva ej de unga flickorna och hustrurna på småsaker bortöda en tid, som de kunna nyttigare använda.

— Det är sant, herr Agricola. Hvad allt detta är klokt och väl anordnat!

— Och om ni såge dem i köket, dessa små ungar, hvilken nytta de der göra. . . . Ledda af en eller två kvinnor, uträtta de der lika mycket, som åtta eller tio pigor.

— Ja, det tror jag nog, svarade Angela småleende. Vid den åldern tycker man så mycket om att leka *hushåll*; de måtte vara riktigt för-tjusta.

— Ja, det äro de visst. . . . På samma sätt går det till i trädgården. Under förevändning af lek är det barnen som kratta jorden, rensa, af-plocka frukt och grönsaker, vattna blommorna, skyffla gångarne o. s. v. . . . Med ett ord, hela denna skara af barnungar, som vanligen gå ända till tio eller tolf års ålder, utan att göra någon nytta, äro här på ett ganska ändamålsenligt sätt använda. Undantagandes två eller tre timmars skolläsning, som är tillräcklig för dem, egnas deras tid åt nyttiga plock-sysslor alltifrån sex eller sju års ålder, så att de små kräken, genom den besparing af äldre personers armar, deras arbeten medföra, förtjena eller inbringa vida mer, än de kosta. Dessutom tycker jag, att det ligger uti barnomens deltagande i alla slags arbeten och sysslor någonting ljuft, någonting rent, nästan heligt, som ålägger de stora en återhållsamhet i ord och handling, hvilken alltid måste bli nyttig. Äfven den plumpaste menniska skräder vanligen sina ord i barns närvaro.

— Ju närmare man betraktar saken, sade Angela, dess klarare inser man, att allt är beräknadt på det lilla samhällets lycka och välmåga.

— Ja, svarade den unge mannen. Och detta har icke varit någon lätt sak. Man har nödgats besegra den gamla vanan, höja sig öfver för-

domarna. — Men se här . . . vi befinna oss nu utanför det gemensamma köket; se bara, om icke det är lika väl inrättadt, lika väl förtjenar tagas i ögnasigte, som köket i en kasern eller i en pensionsinrättning.

I sanning var också det gemensamma boningshusets matlagningsanstalt ganska märkvärdig. Sjelfva köket var mycket stort, ljusst och rymligt; hvartenda kärl, hvarenda kopp var blank och ren. Derjemte — tack vare den moderna vetenskapens lika sinnrika som ekonomiska uppfinningar — alltid otillgängliga för de fattigare klasserna, för hvilka de voro allra nödvändigast, otillgängliga derföre, att de ej kunna utföras annat än i större skala — kunde spiseln och ugnarna icke allenast upphettas med vida mindre ved och kol, än som vanligen åtgår, då hvarje hushåll för sig skall elda och laga mat, utan öferskottet af värmeämnet var tillräckligt att, medelst en klokt inrättad kalorifer, sprida en lika grad af värme i alla boningsrummen af hela det stora huset.

Här i köket såg man barnen, under ledning af tvenne hushållerskor, göra oberäknelig nytta. Ingenting kunde vara mera komiskt, än det allvar, de inlode i sina hushållsgöromål. På samma sätt var det i bageriet, hvarest de hjälpte till med bakningen af brödet, som fabriksfolket härstädes fick köpa till ovanligt lågt pris, emedan mjölet hemköptes i stora partier. Det var detta goda, sunda och välsmakande *hembakade* bröd, bestående af till hälften god råg, till hälften hvete, och som är mycket hellsommare, än det vanliga hvita och lätta hvetebrodet, som sällan erhåller dessa egenskaper utan tillsats af skadliga ämnen.

— God dag, madam Bertrand, sade Agricola till en gammal gumma, som med allvarsam min betraktade de långsamma svängningarne af en mängd stora stekvändare, värdiga att paradera vid tillredelserna till något af riddartidens beryktade gästabad, så bederligt voro de belastade med stora stycken af ox-, kalf- och färfkött, hvilka redan började antaga den mest aptitliga bruna färg. — God dag, madam Bertrand. Enligt den fastställda ordningen, klifver jag ej öfver kökets tröskel, men jag ville bara visa det för jungfrun här, som är nyss hitkommen.

— Beundra, min gosse, sade gumman; se och beundra så mycket ni vill, och framför allt betrakta, hur snälla de här barnungarne äro, och hur flitigt de gå på och arbeta.

Då den gamla matronan yttrade dessa ord, pekade hon med skafvet af skumsleffen, som utgjorde hennes spira, på femton till sexton barnungar af båda könen, hvilka med viktiga miner sulto omkring ett bord, allvarsamt inbegripna i sina göromål, som bestodo i att skala potates samt skrapa och skära rötter till soppan.

— Vi få då riktigt storkalas i dag, madam Bertrand, yttrade Agricola, skrattande.

— Ja, minsann, ett riktigt kalas, nu som alltid, svarade gumman. Så här lyder matsedeln: God köttsoffa med grönsaker uti, stekt oxkött med potates, sallat, frukt, ost, och, för det att det är söndag, russintårter, dem mor Denis tillverkar i bageriet, och hvilka nu som bäst stå i ugnen att gräddas.

— Era ord, madam Bertrand, ingifva mig en strykande matlust, ytt-

rade Agricola muntert. Dessutom märker man så väl, när det är er tur att laga maten, tillade han, smickrande.

— Nej! hör den spektakelmakaren! . . . ropade gumman med ett förnöjdt skratt.

— Ännu en sak väcker min förundran, yttrade Angela, som vid Agricolas arm fortsatte sin vandring; — det är jämförelsen emellan den osunda och otillräckliga föda, som arbetarne i vår landsort få, med den de här bekomma.

— Och likväl ge vi icke mer, än tjugufem sous om dagen, för mat, så god, så väl lagad, att vi i Paris ej skulle få den för tre francs.

— Men . . . det är ju otroligt! . . . Huru kan det tillgå?

— Jo, därför har man herr Hardys trollestaf att tacka. Jag skall sedermera förklara detta.

— Ack, hvad jag längtar att få se herr Hardy.

— Ni skall snart få se honom, kanske i dag, ty han väntas hem i hvar stund. Men se här är matsalen, den ni icke heller har sett, emedan ert hushåll, liksom alla de andra, tycker mer om att hämta upp maten på sina rum. Det är blott ungarlarne, som äta här nere. — Se bara, hvilket gladt och vackert rum, med utsigt åt trädgården och springbrunnen midt för fönstren.

Det var en stor sal, byggd i form af galleri och upplyst af tio fönster, som lågo utåt trädgården och gården. Flera bord, betäckta med vaxduk, stodo längs utmed väggarna, så att salen kunde om vinterkvällarna, sedan dagens arbeten voro slutade, tjena till samlingsrum för dem af arbetarne, hvilka hellre ville tillbringa aftonen i sällskap med sina kamrater, än hemma hos sig. I denna ofantliga sal, väl uppvärmd af kaloriferen, och klart upplyst af gaslågan, läste en del, somliga spelade kort, andra åter pratade och sysselsatte sig med smärre arbeten.

— Det är icke allt, sade Agricola till den unga flickan. Ni skall finna denna sal ännu mycket vackrare, då ni får veta, att den torsdagar och söndagar förvandlas till balsal och tisdagar och lördagar till konsertsal.

— Allvarsamt? . . .

— Visst, svarade smeden stolt. Vi hafva bland oss ganska skickliga musici, som rätt väl kunna spela dansmusik; dessutom pläga vi tvenne gånger i veckan sjunga i kör, män, qvinnor och barn*). Olyckligtvis ha några oroligheter passerat här under sistförflutna veckan, så att våra sångöfningar näst inställas.

— Så många röster! . . . det måtte vara herrligt.

— Det är ganska vackert, det försäkrar jag. Herr Hardy har ibland oss företrädesvis uppmuntrat denna förströelse, såsom varande, enligt hans mening, af stort inflytande på sinnet och på sederna. Och deri har han rätt. En vinter hämtade han hit, på egen bekostnad, tvenne elever af den ryktbare herr Wilhem, efter hvilken tid vår sångskola har gjort betydliga

*) Vi skola förstas af dem, hvilka i likhet med oss hafva hört Orphéons beundransvärda konserter, der mer än tusen röster af män, qvinnor och barn sjunga förträffligt tillsammans.

framsteg. Jag försäkrar er, jungfru Angela, att — utan att vilja rosa oss sjelfva — är det verkligen något rörande, att höra omkring tvåhundra olika röster sjunga en hymn till arbetets och frihetens ära. Ni skall få höra det, och ni skall finna, att det verkligen är något storartadt, ja, jag kan väl säga, upplyftande för hjertat i den broderliga föreningen af alla dessa röster, som sammansmälta i ett enda allvarligt, klingande och djupt gripande ljud.

— Ja, det tror jag nog! . . . Hvilken sällhet att få bo här. Här är ju icke annat än glädje, ty arbetet, sålunda blandadt med nöjen, kan ej annat än gå lätt.

— Ack! här, liksom allestädes, fins nog också tårar och smärta, ytttrade Agricola sorgset. Ser ni der, borta denna afskilda byggnad, som ligger så långt ifrån de öfriga.

— Ja. Hvad är det för en?

— Det är vårt sjukhus. Lyckligtvis är det, i följd af vår kraftiga och helsosamma föda, samt våra sunda och snygga boningar, icke mycket besökt. Ett ärligt sammanskott ger oss medel att ha en ganska skicklig läkare. Dessutom är här en inbördes hjälpkassa, så inrättad, att hvar och en af oss erhåller, om han blir sjuk, två tredjedelar af hvad han såsom frisk förtjenar.

— Hvad allt detta är väl uttänkt! Och der borta, på andra sidan trädgruppen — hvad kan det vara?

— Det är tvätthuset med varmt och kallt vatten. Och det der skjulet der borta, det är torkinrättningen för kläder. Längre bort ligger stallen med sina foderlador för de hästar, som begagnas vid fabriken.

— Men, herr Agricola, ni har ju lofvat tyda gatan af alla dessa underverk.

— Inom tio minuter skall ni förstå alltsammans.

Beklagligtvis blef den unga flickans nyfikenhet för denna gång icke tillfredsställd. Hon befann sig just nu, tillika med Agricola, vid ett genombrutet staket, som tjenade till stängsel kring trädgården, på sidan om den stora alléen, hvilken skiljde verkstäderna från det allmänna boningshuset.

Hastigt framförde en vindfläkt det ganska aflägsna bullret af krigiska fanfärer och trummor — med ett ord, af en vacker regementsmusik. Man hörde hofslagen af tvenne galopperande hästar, som nalkades, och snart ankom, ridande på en skön svart häst med lång fladdrande man och karmosinröd sadelmundering, en generalsperson, som, enligt det under kejsartiden rådande bruket, hade höga ridstöffor och hvita byxor. Hans blå uniformsrock blänkte af guldbroderi. Hederslegionens stora röda band dekorerade nu hans högra epålett, prydd med fyra silfverstjerner, och i den med en bred guldbord garnerade hatten satt en hvit plym, ett heders-tecken, som ej får bäras af andra, än marskalkar af Frankrike.

Aldrig kunde man se en krigare med mera martialisk hållning, mera ridderligt utseende, och mera stolt ridande på sin stridshäst.

Just som marskalk Simon — ty det var han — kom midt för Agri-

cola och Angela, höll han in sin häst, hoppade lätt ur sadeln och kastade de gyllene tyglarne till en livréklädd betjent, som följt honom till häst.

— Hvar skall jag vänta herr hertigen? frågade ridknekten.

— Vid ändan af alléen, svarade marskalken.

Och i det han vördnadsfullt aftog sin hatt, ilade han med snabba steg, och ständigt hållande hatten i handen, emot en person, hvilken de unga ännu icke kunde se.

Denna person visade sig snart vid ett hörn af alléen. Det var en gubbe af kraftfullt och förståndigt utseende. Han var klädd i en ganska snygg blus, och bar en klädeskaschett öfver de långa, hvita lockarna; med händerna i fickorna, gick han och rökte helt fredligt ur en gammal sjöskumspipa.

— God dag, min älskade far, sade marskalken vördnadsfullt, i det han med innerlig känsla omfamnade den gamle arbetaren, som, efter att på samma sätt hafva besvarat hans ömbetsbetygelse, varseblef, att han stod med obetäckt hufvud och sade: sätt hatten på dig, min gosse.

— Men hvad du är grann! tillade han, småleende.

— Min far, det kommer sig deraf, att jag nyligen bivistat en parad här i närheten. Jag begagnade detta tillfälle att få besöka er, då jag var er så nära.

— Ja så; men det der tillfället kommer således att neka mig nöjet omfamna mina kära små söndöttrar, hvilket jag eljest alla söndagar plär få.

— Nej, min far. De komma åkandes hit. Dagobert följer dem.

— Men, hvad fattas dig då? . . . Du ser så bekymrad ut.

— Det är jag verkligen, min far, svarade marskalken; jag har, i sanning, ganska allvarsamma saker att meddela er.

— Kom då upp till mig, sade gubben, orolig.

— Marskalken och hans far veko af, och försvunno ur de ungas åsyn. Angela hade blifvit så bestört öfver, att denne generalsperson, som kallades hertig, hade till far en gammal handverkare i blus, att hon, blickande på Agricola med häpen uppsyn, yttrade:

— Huru, min herre . . . denne gamle arbetare . . .

— Är, föll henne Agricola i talet — far till marskalken, hertigen af Ligny . . . vän till . . . ja — jag säger det med stolthet — tillade den unge mannen rörd — vän till min far, som i tjugu års tid tjänat under honom i krig.

— Att vara så högt uppsatt, och ändå visa så mycken vördnad för fadren, som är så ringa! . . . utbrast Angela. Marskalken måtte ha ett ädelt och godt hjerta. Men hur kommer det till, att han låter fadren vara arbetare här?

— Det kommer deraf, att fader Simon vill, för allt i världen, icke lemna sin plats här vid fabriken. Han är född som arbetare, och som arbetare vill han dö, churu han har till son en hertig och marskalk af Frankrike.

XVI.

GÅTAN.

Då den alltför naturliga förvåning, som marskalk Simons ankomst väckt hos Angela, hade lagt sig, yttrade Agricola småleende:

— Jag har icke ämnat begagna mig af detta tillfälle, goda Angela, för att undandra mig uppfyllandet af mitt löfte att förklara er gatan af alla underverken vid vår gemensamma boning.

— Ah, herr Agricola, svarade flickan glädtigt; jag ämnade minsann icke släppa er, förrän ni uppfyllt ert löfte, emedan det, ni redan låtit mig se och höra, intresserar mig allt för mycket, att jag icke skulle vilja veta mera.

— Så hör då: Herr Hardy har, såsom en äkta trollkarl, uttalat tre kabbaliska ord: *Förening* — *Gemenskap* — *Broderlighet*. Vi hafva uppfattat andemeningen af dessa ord, och de underverk, som vi nu sett, hafva skett till vår fördel, äfvensom — jag upprepar det — till stor fördel för herr Hardy sjelf.

— Det är just detta, som synes mig så underligt.

— Antag, att herr Hardy, i stället att vara hvad han är, hade varit blott och bart en hårdhertad spekulant, som beräknat ingenting annat än vinsten, och sagt till sig sjelf: Blott min fabrik inbringar mycket, bryr jag mig för resten om ingenting. Hvad behöfs vidare, än godt arbete, hushållning med råämuena, sorgfälligt användande af arbetarnes tid, med ett ord: fabriks ekonomi, för att kunna tillverka till bästa pris — och högsta fullkomlighet i tillverkningen, för att få varorna väl betalta?

— Visserligen, herr Baudoin; en fabrikant kan icke fordra något mera.

— Nåväl! Dessa fordringar skulle visserligen blifvit tillfredsställda, liksom de nu blifva, men huru? Deremot har herr Hardy, såsom en klok, beräknande spekulant, tänkt: Om mina arbetare bo långt bort ifrån fabriken, så bli de trötta, innan de hinna dit; för att komma i rättan tid måste de stiga tidigare upp, de få då sofva mindre, och att taga något ifrån en arbetares erforderliga sömn, är en dålig beräkning; de bli då svagare, och arbetet har känning deraf. Vid dåligt väder anländer arbetaren till fabriken genomblöt, skälfvande af köld, sömnig, olustig, och då — hurudant blir arbetet?

— Detta är beklagligen sant, sade Angela. När jag var i Lille och arbetade vid en fabrik der, ditkom jag icke sällan alldeles genomblöt af regn, och jag darrade och hade känning deraf hela dagen.

— Således, återtog smeden, bör en klok spekulant tänka så: Om jag inhyser mina arbetare vid sjelfva verkstäderna, så har jag åtminstone förekommit olägenheten af att se dem trötta och kraftlösa vid sina göromål. Låtom oss beräkna: En gift arbetare betalar i Paris i medeltal 250 fr. om året för ett eller två dåliga rum, jemte kontor. Denna bostad, alltid trång, mörk, osund, är belägen vid en mörk och smutsig gata. Der bor han inpackad med sin familj — deraf hörrör en förstörd helse; han måste ju på det sättet bli febersjuk, skröplig, svag? Och hurudant arbete

kan väl en sådan människa åstadkomma? De ogifta arbetarne betala väl lägre hyra, men deras boning är lika osund; den kostar dem ändock 150 francs om året. Om jag nu sammanräknar, så användas här vid fabriken 146 gifta arbetare, hvilka sålunda för sina eländiga kyffen betala sammanlagt: 56,500 fr. om året; derjemte sysselsätts här 115 ogifta arbetare, som betala för sina rum en årlig hyra af 17,280 fr.; summa samman 50,000 fr., räntan på en million.

— Min Gud! ropade Angela. Hvilken stor summa för så eländiga boningar!

— Ja, jungfru Angela! 50,000 francs om året. Större summa behöfver icke en millionär till sin bostad. Hvad säger vidare vår spekulant? Till att förmå mina arbetare att flytta från sina lägenheter i Paris, skall jag förskaffa dem ofantliga fördelar. Jag skall gå ända derhän att nedsätta deras hyra till hälften af hvad de nu betala. I stället för små och osnygga rum, skola de få rymliga och glada, fukt fria, höga, samt värma och upplysning för godt pris. Således, om 146 hushåll betala mig endast 125 fr. årlig hyra och 115 ungarlar 75 fr. vardera, så har jag en totalsumma af 26 till 27,000 fr. i blotta hyror om året. En byggnad, tillräckligt vidsträckt att inrymma så mycket folk, kommer på sin höjd att kosta 500,000 francs *). Jag får då åtminstone 5 procent på mina penningar, och arbetslönerna, af hvilka jag afdrager hyran, äro mig en borgen för att den blir betald.

— Ah, nu börjar jag begripa, huru det stundom kan vara fördel vid att göra godt, äfven i fråga om penningevinst.

— Och jag för min del är fullkomligt öfvertygad att alla affärer, som bedrivnas med förstånd och redlighet, slå i längden väl ut. Men återvändom till vår spekulant. Nu äro då — säger han — mina arbetare bosatta vid fabriken; de bo väl, ha varma rum och komma alltid muntra och raska till verkstäderna. Detta är dock icke allt: Den engelske arbetaren, som äter sitt mustiga oxkött och dricker sitt goda öl, gör på lika tid två gånger så mycket arbete som den franske **), hvilken förtär en föda, mera slappande än stärkande, i anseende dertill, att de matvaror, det fattiga folket köper, vanligen äro förskämda. Mina arbetare skulle således arbeta mycket mera, om de finge bättre mat. Huru skall jag hjälpa den saken, utan att släppa till af egen pung? Men när jag tänker efter: mathållningen i pensionsinrättningar, i kaserner, till och med i

*) Denna beräkning är alldeles riktig . . . kanske ändå något för högt tilltagen . . . En byggnad, sådan som den ofvan beskrifna, belägen en mil ifrån Paris, invid Montrouge, har med alla tillhörande lägenheter, uthus och inrättningar, såsom kök, badhus, tvättstuga, gasreservoir, värningsapparat, trädgård af tio tunnlands vidd m. m., vid tidpunkten för vår berättelse ej kostat mer än 500,000 francs. En erfaren byggmästare har benäget lemnadt oss ett detaljeradt kostnadsförslag, som bestyrker, hvad vi här anföra. Man ser deraf, att äfven till samma pris, som arbetarne vanligen betala i årlig hyra, skulle man kunna förskaffa dem sunda och ändamålsenliga bostäder, och ändå hafva 10 procent på sitt kapital.

**) Detta har blifvit utrönt, då jernvägarne vid Rouen anlades. De franske arbetare, som icke hade familjer att försörja, antog den engelska matordningen, och resultatet häraf blef, att de arbetade lika med Engelsmännen, sedan de blifvit styrkta af en sund och tillräcklig föda.

fångelser, hvad är den annat än resultatet af sammanlagda individuella tillgångar, som sålunda förskaffa hvarje deltagare en rikligare och bättre föda, än utan denna association vore möjlig. Om nu mina två hundra sextio arbetare, i stället att på två hundra sextio olika ställen laga dålig mat, sloge sig tillsammans om en gemensam men god matlagning, hvilket sednare genom de sålunda möjliga besparingarna i allting lätt kunde vinnas, så vore det ju en fördel, såväl för mig, som för dem sjelfva. Två eller tre kökspigor kunde då, med tillhjälp af barnen, medhinnna matlagningen. I stället att köpa ved och kol i minut och betala det till dubbla priset *) af dess värde, kunde föreningen af mina fabriksarbetare, på min borgens — hvilken jag utan äfventyr kunde lemna, emedan deras arbetslöner alltid hölle mig skadelös — inköpa stora partier af ved, smör, mjöl, olja, vin, o. s. v., ur första hand. Således kunde de för tre eller fyra sous erhålla ett rent och godt vin, i stället att betala tolf till femton sous för en förgiftad dryck. Hvarje vecka kunde föreningen inköpa en oxe och några får; kvinnorna, som skötte hushållningen, kunde baka bröd, liksom på landet; korteligen, med ordning och hushållning, kunde mina arbetare för 20 å 25 sous om dagen hafva en helsosam, tillräcklig och smaklig föda.

— Ah! nu förstår jag, ropade Angela.

— Men icke nog härmed. Den klokt beräknande spekulanten tänker vidare: Nu äro mina arbetare väl herbergerade, väl födda, och det med inbesparande af hälften af hvad de eljest skulle utgifva. Låtom oss äfven se till, att de blifva väl klädda; deras helsa beror så mycket deraf, och helsan — är halfva arbetet. Föreningen skall således — alltid med förutsättande, att jag godtgör mig medelst afdrag å arbetslönerna — till fabrikspris uppköpa varma och starka tyger, godt och starkt lärf, hvaraf somliga af kvinnorna kunde sy linneplagg, andra åter klädesplagg, rätt så bra som någon skräddare, men till vida bättre pris. Hvad åter fot- och hufvudbeklädnad vidkommer, kunde föreningen erhålla sitt behof till betydlig rabatt, om det toges af en leverantör. Nå väl! . . . hvad säger jungfru Angela om vår spekulant?

— Jag säger, svarade den unga flickan med oskyldig förundran — jag säger, att alltsammans förekommer mig nästan otroligt, och ändå kan ingenting vara enklare.

— Utan tvifvel kan ingenting vara enklare, än det goda, det sköna vanligen är. Man tänker föga derpå. Anmärkom emellertid, att vår spekulant talar nu endast ur synpunkten af enskild fördel. Han ser endast den materiella sidan af saken . . . han upptager ej i räkningen den välgörande vanan vid brödrakarlek, vid ömsesidigt bistånd, vid samfällt hjälp och ansvarighet, som oundvikligen alstras af att lefva i gemenskap; han tar icke i betraktande, att lekamligt välbefinnande mildrar och förbättrar människans själ, icke att den starkare är skyldig att hjälpa och stödja

*) Vi hafva redan sagt, att ved i minut, såsom i bördor eller lasstals, kommer den fattige på nittio fr. famnen. På samma sätt förhåller det sig med alla hvardagliga förnödenheter, hvilka köpas i minut. Minuthandlarne måste ju hafva sin ersättning för besväret och hvad som afgår i vikt eller mått.

den svage, än mindre, att hvarje hederlig, verksam och slitig människa har rättighet, ovilkorlig rättighet, att af samhället fordra arbete, jemte en efter arbetet samt individens behof och vilkor afpassad arbetslön . . . detta allt ingår icke i hans beräkning; nej, vår spekulant tänker blott och bart på egen vinst, och placerar icke allenast sina kapitaler säkert, till 5 procents ränta, utan skördar dessutom mycken särskilt fördel af sina arbetares välmåga.

— Detta finner jag ganska begripligt.

— Nä, men hvad säger ni nu, om jag bevisar, att vår spekulant har lika stor fördel af att gifva sina arbetare, utom arbetslönen, en viss proportionerad andel af sin egen vinst?

— Detta synes mig bli svårare att bevisa.

— Så hör mig då ännu några minuter, och ni skall bli öfvertygad.

Medan Agricola och Angela samtalade, hade de kommit till trädgårdsporten.

En gammal qvinna, enkelt men snyggt klädd, närmade sig till Agricola och sade:

— Var god och säg mig, min herre, om herr Hardy är återkommen till fabriken.

— Nej, min fru; men man väntar honom hvarje stund.

— I dag, måhända?

— I dag eller i morgon.

— Man känner då icke precis, vid hvad tid han kommer?

— Jag tror icke, att någon vet det; men fabriakens portvaktare, som tillika är portvaktare i herr Hardys eget boningshus, torde kunna underätta er derom.

— Jag tackar er, min herre.

— Er tjenare, min fru . . .

— Tyckte ni inte, sade Angela, då den främmande qvinnan hade aflägsnat sig, tyckte ni inte, att den der gumman såg alltför blek och orolig ut?

— Jo, jag tyckte, till och med, att en tår svällde i hennes öga.

— Ja, hon såg ut, som om hon hade gråtit mycket. Stackars meniska! Säkert kommer hon, för att begära hjälp af herr Hardy. Men hvad fattas er då, herr Agricola? . . . ni ser så tankfull ut! . . .

XVII.

GÅTAN.

(Fortsättning.)

Agricola anade dunkelt, att den gamla sorgsna qvinnans besök hade något sammanhang med den unga, blonda och vackra damens öde, som tre dagar förut hade så upprörd, så tröstlös, kommit till fabriken, för att fråga efter herr Hardy, och som kanske för sent hade fått veta, att hon var förföljd och bespejad.

— Förlåt mig, jungfru Angela, sade den unge smeden; denna qvin-

nå väckte hos mig minnet af en omständighet, som jag beklagligen icke kan omtala för er, ty saken rör icke mig personligen.

— Ah, lugna er, genmålte den unga flickan. Jag är alldeles icke nyfiken. För resten var jag så intresserad af hvad ni nyss sade, att jag ingalunda önskar ombyte af samtalsämne.

— Nå väl, jag vill då tillägga ännu några ord, och ni skall sedan, lika väl som jag, känna allt hvad som angår vår arbetsförening.

— Jag hör er, herr Agricola.

— Låtom oss beständigt se saken ur den egennyttiga spekulantens synpunkt. Han säger vidare: Nu befinna sig mina arbetare i bästa tillstånd, som är möjligt att bereda dem; hur skall jag nu bära mig åt att erhålla stor vinst på mina fabriker? Tillverka för godt köp och taga väl betaldt. Men hura tillverka för godt köp, utan att hushålla med råämnena, utan att tillverkningssättet är uppdrifvet till högsta kända fullkomlighet, utan att arbetet går lika fort som väl? Huru, oaktadt all min uppsigt, hindra mina arbetare från att misshushålla med råämnena? . . . huru förmå dem, hvar i sin stad, att använda den enklaste och minst kostsamma arbetsmetoden?

— Mycket sant; hur skall man kunna det?

— Och det är icke allt — skall vår spekulant säga. För att få god betalning för mina varor, måste de varo utmärkt väl arbetade. Mina arbetare äro ganska skickliga; men det är icke nog: de måste göra mig mäterstycken.

— Men, herr Baudoin, bara de göra godt och försvarligt arbete, hvad fördel kunna de väl hafva af att plåga sig med att göra mäterstycken?

— Det är just ordet, bästa Angela. *Hvad fördel hafva de?* Vår fabrikant gör sig också samma fråga. Om mina arbetare, tänker han, finna sin fördel vid att hushålla med råämnena, att väl taga tiden i akt, att uppfinna bättre tillverkningssätt, om de finna sin fördel vid, att det, som utgår ur deras händer, är mäterligt arbetadt — då — då har jag vunnit mitt syfte. Nå väl — jag skall intressera mina arbetare för saken; jag ger dem en liten andel af den ökade vinst, jag sjelf kan hafva af deras besparing, deras drift, nit och skicklighet. Ju bättre de arbeta, dess mer får jag betaldt, dess större blir min vinst och deras andel deraf.

— Ja så, nu förstår jag, hvad herr Agricola nyss menade.

— Och vår spekulant spekulerade ganska klokt. Innan arbetaren har någon fördel af att hushålla med råämnena, att visa drift, nit och skicklighet, tänker han som så: — *Hvad bryr jag mig om att göra mera eller bättre, än jag gör?* . . . *Hvad skulle jag ha för godt af det?* . . . Intet. — För ordentlig betalning ordentligt arbete, men icke mer. Nu deremot har jag någon fördel af flit, sparsamhet och konstfärdighet. Det förändrar saken. Jag skall därför bli dubbelt flitigare; jag skall uppmana de andra till lika flit; om en af kamraterna är lat, om han tillskyndar fabriken någon skada, så har jag rättighet att säga till honom: "Broder! vi lida alla, i mer eller mindre mån, af din försumlighet och af den skada, du gör den gemensamma saken."

— Ack, med hvad ifver, med hvilken häg, hvilket hopp, måste man icke då arbeta, herr Agricola.

— Det är just det vår spekulant påräknat, och han säger vidare till sig sjelf: — Skatter af erfarenhet och praktisk kunskap äro ofta nedgrädda i verkstäderna, och det i brist på god vilja, i brist på uppmuntran. Många förträffliga arbetare hålla likgiltigt sin gamla trall, i stället att de skulle kunna fullkomna arbetena och uppfinna nya metoder. — Hvilken skada! . . . ty en snäll karl, som under hela sin lifstid håller på med ett visst arbete, bör slutligen kunna påfinna något medel att göra det bättre eller fortare. Jag skall således inrätta ett slags pröfningskomité, till hvars ledamöter jag utnämmer mina verkstärtare, jemte de skickligaste af arbetarne. Vår fördel är nu gemensam; otvifvelaktigt skola många gnistor af ljus utgå från denna medelpunkt af klara begrepp och sunda omdömen. — Spekulanten bedrar sig icke. Snart förvänas han öfver de otroliga hjälpkällorna, de tusen nya, sinnrika, förträffliga metoder, som den ena arbetaren efter den andra lägger i dagen. — Men, era uslingar . . . ropar han — ni visste allt det der, och sade mig icke ett ord derom! — Hvad som i tio års tid kostat mig hundra francs i tillverkningskostnad, kostar mig nu icke mera än femtio, tidsbesparingen oberäknad. — Husbonde — svarar arbetaren, som icke är dummare, än någon annan — hvad fördel hade jag väl af, att ni inbesparade so procent på det eller det? — Ingen. — Nu är det en annan sak. — Ni ger mig, utom min arbetslön, en viss andel af er egen vinst; ni höjer mig i mina egna ögon, då ni rådfrågar min erfarenhet, mina insigter. I stället att bemöta mig som en underordnad varelse, ingår ni i kompani med mig. — Det är således min pligt att säga er allt, hvad jag vet, att söka förvärfva er ännu större vinst. — Så, goda Angela, tillgår det att organisera en fabrik, ett manufaktur, som måste taga lofven af alla medtäflande. — Men om nu, i stället att hafva en kallt beräknande karakter, denne husbonde vore en man, som med konsten att kalkulera förenade ett människoälskande hjertas ömma och ädla sympatier, upphöjda tänkesätt och ett ljusst förstånd; om han utsträckte sina ifriga omsorger icke allenast till arbetarnes materiella välbefinnande, utan äfven till deras moraliska bildning, sökande alla möjliga medel att utveckla deras begrepp, att förädla deras hjertan; — om han, stark af den makt, som hans välgerningar gifve honom, och erkännande, att han, på hvilken två eller tre hundrade menkliga varelsers väl eller ve berodde, äfven vore skyldig att taga vård om deras själar, — om han ledde desse, som han ej mera kallade sina arbetare, utan sina bröder, på dygdens, sanningens och hyfsningens väg, om han bemödade sig att hos dem väcka smak för bildning och skön konst, hvarigenom han skulle göra dem lyckliga och stolta öfver en belägenhet, som hos många andra ej väcker annat än tårar af förbannelse och förtviflan . . . nå väl! — goda Angela — denne man . . . är . . . men min Gud! se der . . . han kommer hem just till pass för den välsignelse jag hade på läpparna — herr Hardy!

— Ack! . . . ropade Angela rörd, i det hon aftorkade sina tårar . . . Med händer sammanknäppta af erkänsla borde han helsas.

— Se nu . . . se, om icke detta ädla och milda ansigte är bilden af en beundransvärd själ.

En postvagn, hvarest befunno sig herr Hardy och herr de Blessac, den ovärdige vännen, som på ett så nedrigt sätt förrådde honom, körde verkligen i detsamma in på fabriksgården.

Blott några ord om de fakta, vi här sökt att på ett dramatiskt sätt framlägga, och som äga sammanhang med arbetets organisation, en buffvudfråga, hvarmed vi ännu en gång skole sysselsätta oss före slutet af denna bok.

I trots af alla de mer eller mindre offentliga tal, som i detta ämne af mer eller mindre *allvarsamt* folk, — man tyckes mig temligen mycket missbruka detta tunga epitet — hållas *öfver landets stigande västånd*, är det dock en obestriddig sanning:

Att de arbetande klassernas belägenhet aldrig varit så olycklig som nu, ty aldrig hafva väl arbetslönerna stått i sådant missförhållande till arbetarnes ändock så inskränkta behof.

Ett ojäfaktigt bevis derpå äro de rika klassernas allt mer ökade bemödanden att undsätta dem, hvilka lida så grymt — bemödanden, dem man icke nog kan loforda.

De milda stiftelserna, asylerna för fattiga barn och andra filantropiska inrättningar bevisa tillräckligt, att de lycklige i världen ana, det oakadt de officiella försäkringarna om *landets blomstrande tillstånd*, förfärliga och hotande olyckor jäsa på djupet af samhället.

Så ädla många enskilt isolerade sträfvanden än kunna vara, måste de dock blifva mer än otillräckliga.

Blott de styrande skulle kunna vidtaga några kraftiga åtgärder, men — det akta de sig nog för.

De *allvarsamme* herrarne diskutera *allvarsamt* vigten af våra diplomatiska relationer med Monomotapa och andra lika *allvarsamma* ämnen, men öfverlemnna åt slumpen af det enskilda deltagandet, eller kapitalisters och fabrikanter goda eller dåliga vilja, den ofantligt talrika arbetsklassens allt mer och mer beklagensvärda öde; de betänka icke, att dessa förståndiga och idoga menniskor, *som småningom blifva upplysta om sina rättigheter och sina krafter*, men äro så utärmade genom följderna af en obarnhertig konkurrens, till och med ofta lida brist på sådant arbete, hvaraf de med nöd kunna lifnära sig.

Må vara — de *allvarsamme* herrarne värda sig icke att tänka på detta rysliga elände.

Statsmännen le af ömkan vid blotta tanken uppå att låna sina namn åt ett lagförslag, som skulle skänka dem en välgörande och fruktbar popularitet.

Må vara . . . alla vilja hellre invänta det ögonblick, då den stora samhällsfrågan en gång exploderar . . . då får man se . . . vid denna förfärliga knall, som skall skaka hela världen . . . då får man se, hur det går med den tidens *allvarsamma statsmän* och *allvarsamma frågor*.

För att afvärja, eller åtminstone i någon mån aflägsna, denna rysli-

ga framtid, är det således till de enskilda sympatierna man ännu får vädja, i och för allas lugn, allas väl, allas sällhet.

Vi hafva längesedan sagt: *Om de Rike visste!* — Nå väl! . . . upprepom, till mensklighetens ära: *När de rike få veta*, göra de oftast godt med urskillning och ädelmod.

Vi vilje därför söka bevisa dem, och äfven de personer, af hvilka en oräknelig hop arbetares öde beror, att de kunna blifva välsignade, tillbedda, utan att ens behöfva lösa på pungen.

Vi hafva talat om *gemensamma boningshus*, der arbetarne kunna mot en måttlig hyrespänning erhålla sunda och varma rum.

Denna förträffliga idé var på väg att realiseras år 1829, tack vare fröken Amélie de Vitrolles menniskoälskande bemödanden. Just nu har lord Ashley i England satt sig i spetsen för ett bolag, som har samma ändamål och som försäkrar aktieägarna om en ränta af fyra procent.

Hvarföre skulle man icke i Frankrike följa ett dylikt exempel, som dessutom hade den fördelen att bibringade de fattigare klasserna första grunderna och medlen till association?

Den gemensamma hushållningens omätliga fördelar äro ögonskenliga; de inses af alla; men folket är ur stånd att grundlägga sådana inrättningar, som oundgängligen erfordras för dessa hushållsföreningar. Hvilken oskattbar välgärning, om den rike satte arbetarne i stånd att njuta af dessa dyrbara fördelar? — Hvad vore det för honom, att låta uppföra ett hus, som kunde inrymma omkring femtio hushåll, såvida inkomsten vore säker? . . . och det blefve ganska lätt att garantera honom den.

Nationalinstitutet, som årligen till prisämnen för unga arkitekter uppgifver ritningar till palatser, kyrkor, spektakelhus, o. s. v. — hvarföre fordrar det icke någon gång planritningen till en större byggnad för fattiga arbetare, hvilken kunde förena alla vilkoren för sparsamhet och erforderlig sundhet?

Hvarföre kunde icke municipalrådet i Paris, hvars menniskoälskande afsigter, hvars faderliga omvårdnad för de nödlidande klasserna, så många gånger på det mest hedrande sätt uppenbarat sig, hvarföre kunde det icke i de folkrikare arrondissementerna grunda *gemensamma boningshus* för arbetare, hvilka kunde tjena till modell för dylika anläggningar? Den önskan att vinna inträde i dessa inrättningar skulle blifva en mäktig sporre till täflan och sedlig förbättring, jemväl ett tröstande hopp . . . för arbetarne . . . Ty, äfven hoppet är en välgärning.

Staden Paris skulle sålunda väl placera sina medel i ett allmänt nyttigt företag och dess exempel skulle kanske förmå de styrande att vakna ur deras obarmhertiga liknöjdhet.

Och de kapitalister, som grundlägga fabriker och manufakturier, hvarföre följa de icke denna anvisning att med sina fabriker och verkstäder förena *gemensamma boningshus* för arbetarne?

Deraf skulle för fabrikanterna sjelfva härflyta en ganska betydlig fördel, särdeles i dessa tider af förtviflad konkurrens. Se här på hvad sätt: — Arbetslöernas nedsättning är så mycket olyckligare, så mycket förfärligare för den arbetande, som den tvingar honom att oftast beröfva

sig det allra nödvändigaste. Således, om han, då han bor för sig sjelf, nödgas utgifva tre francs om dagen, för att kunna lefva, men fabrikan- ten deremot, medelst tillfälle till sammanboende med andra, bereder ho- nom möjligheten att lefva af 50 sous om dagen, så skulle ju arbetarens lön, i händelse af någon oförutsedd handelskris, kunna nedsättas till hälft- en, utan att han hade allt för mycken kännning af denna minskning, som i alla fall är att föredraga framför total arbetsbrist, och fabrikan- ten nöd- sakades icke då att för en tid upphöra med sin rörelse.

Vi hoppas nu hafva bevisat fördelen, nyttan, lättheten af att inrätta *gemensamma boningshus för arbetare.*

Vi hafva dessutom visat:

Att icke allenast den strängaste billighet fordrar, det arbetarne er- hålla någon andel af vinsten, såsom varande frukten af deras arbete och insigter, utan ock att denna billiga uppmantran vore en vinst för fabri- kanten sjelf.

Här är icke fråga om blotta hypoteser, om förslager, så verkställba- ra de än må synas — det är fråga om af verkligheten intygade fakta.

En af våra bästa vänner, en utmärkt industriiddkare, med hjerta och förstånd, har inrättat en pröfningskomité af arbetare, och beviljat dem, utom deras öfverenskomna arbetslön, en extra inkomst, bestående i en viss andel af hans egen vinst. — Resultaterna här af hafva redan öfverstigit förhoppningarna.

Vi vilja endast anmärka, att industriens nuvarande tillstånd och äf- ven andra konsiderationer ej hafva tillåtit min väns *alla* arbetare, att ge- nast komma i åtnjutande af denna förmån, som är dem frivilligt tillagd, och hvori alla skola med tiden deltaga.

Vi kunna sanningsenligt försäkra, att, efter denna pröfningskomités fjerde sammanträde, hade nämde aktningvärde industriiddkare erhållit så tillfredsställande resultat af sitt vädjande till arbetarnes praktiska insig- ter, att han redan till en summa af omkring 50,000 francs kunde be- räkna de årliga premier, som uppkomma genom besparingar eller till- verkningssättets fullkomning.

Låt oss i korthet sammanfatta det föregående:

Det ges, i hvarje industrigren, tre krafter, tre deltagare, tre drif- hjul, hvilkas rättigheter äro alla lika heliga:

— Kapitalisten; som lägger ut medlen;

— Disponenten eller styresmannen, som leder företaget;

— Arbetaren, som utför detsamma.

Hittills har arbetaren erhållit endast en obetydlig del, på intet sätt motsvarande hans behof. Vore det då icke både rättvist och menskligt att tilldela honom mera, och det direkte eller indirekte, endera på så sätt, att man för honom underlättade ernäendet af det välstånd, som as- sociationen förskaffar, eller ock att man beviljade honom ett premium, af- passadt efter hans arbete?

Äfven antaget, att, i värsta fallet och i hänseende till de afskyvärda verkningarna af den anarkiska konkurrensen, denna tillökning i arbetslö- ner medförde någon minskning i kapitalistens och styresmannens andel,

så vore dock desses handling ej allenast ädel och allmänt nyttig, utan ock för dem sjelfva ganska fördelaktig, dymedelst att de satte sin förmögenhet och sin industri i skygd för alla skakningar, samt att de betoge arbetarne all laglig förevändning till upplopp, till lika bedröfliga som grundade beskyllningar.

Med ett ord: — de som mot eldsvåda försäkra sin egendom, synas oss alltid synnerligen kloka.

Vi hafva nämt, att herr Hardy och herr de Blessac hade anländt till fabriken.

En liten stund derefter syntes på långt håll en simpel hyrvagn komma från Paris-sidan och kalkas fabriken.

I denna hyrvagn satt Rodin.

XVIII.

UPPTÄCKTER.

Under Agricolas och Angelas besök i det gemensamma boningshusét hade Ulfvarnes trupp, som under vägen förstärkt sig med ett temligen stort antal af vanliga kroggäster, fortsatt sitt tåg framåt fabriken, mot hvilken den hyrvagn, hvaruti Rodin åkte, äfven långsamt närmade sig.

Herr Hardy hade, sedan han tillika med herr de Blessac stigit ur vagnen, genast inträdt i en salong af det hus, han bebodde, helt nära intill fabriken.

Herr Hardy var af medelmättig, vacker växt, men något spenslig, hvaraf man kunde sluta, att han hade ett retligt nerfsystem och var tillgänglig för alla intryck. Hans panna var bred och öppen, hyn blek, ögonen svarta, på en gång milda och genomträngande, ansigtsdragen röjde hederliga tänkesätt, vett och förmåga att intaga menniskor.

Ett enda ord kan vara tillräckligt att måla herr Hardys karakter: Hans mor kallade honom *Sensitivan*, och hon hade icke orätt. Det var verkligen en af dessa utmärkt fina och ömtaliga organisationer, lika öppna och kärleksrika, som ädla och upphöjda, men så finkänsliga, att de, vid minsta ovarsamma beröring, sammandraga sig och sluta sig inom sig sjelfva.

Om man till denna utomordentliga känslighet lägger en passionerad kärlek till de sköna konsterna, mer än vanlig bildning, en utsökt fin smak, om man sedan betänker, huru många felslagna förhoppningar, huru många prof på oredlighet måste hafva mött herr Hardy på hans industriella bana, då frågar man sig med skäl, huru det kom till, att detta så finkänsliga, så ömme hjerta icke längesedan brustit i den upphörliga kampen emot de obarmhertigaste intressen.

Herr Hardy hade verkligen lidit mycket. Nödsakad att beträda den industriella banan, för att upprätthålla affärerna, dem hans far, som var ett mönster af rättvisa och redlighet, i följd af händelserna år 1815 hade lemnat något intrasslade, hade han, genom mycket arbete och skicklighet, uppnått en af de mest hedrande ställningar inom industriens område.

Men, för att hinna till detta mål — huru många erbarmliga trakasserier att utbärda! . . . huru många trolösa konkurrenser att besegra, huru mycken hatfull afundsjuke att uttrötta!

Lättretlig, som herr Hardy var, skulle han tusen gånger hafva dukat under för sina täta anfallet af smärtsam förtrytelse öfver lägheten, af bitter harm öfver oärligheten, om han icke i sin mor ägt ett kraftigt och klokt stöd. Då han, efter en dag af mödosam strid eller svikna förhoppningar, återvände till henne, fann han sig med ens förflyttad till en atmosfär af så välgörande renhet, af så strålande klarhet, att han nästan i ögonblicket bortglömde de uselheter, som under dagens lopp förorsakat honom så mången ledsam stund. Hans blödande hjerta helades vid blotta beröringen med modrens ädla och sköna själ; också var hans kärlek till henne en verklig dyrkan. Då han förlorade henne, blef han rof för en af dessa lugna, djupa sorger, som icke upphöra förr än med lifvet, och hvilka, då de så till sägandes utgöra en beståndsdel af vår egen varelse, stundom hafva sina dagar af melankolisk ljufhet.

Kort efter denna svåra olycka närmade herr Hardy sig mera till sina arbetare. Han hade alltid varit god och rättvis emot dem, men, churu det ruin, hans mors bortgång lemnade i hans hjerta, alltid skulle förblifva tomt, fattade han dock nu en fördubblad ömhet för dem, och kände, ju mer han sjelf led, behofvet af att se lyckliga människor omkring sig. De märkvärdiga förbättringar, han åstadkom så väl i det fysiska som moraliska tillståndet af allt hvad som omgaf honom, bidrogo snart att skingra hans djupa smärta, om än icke helt och hållet utplåna den. Småningom drog han sig också undan ifrån världen, och sammanträngde sitt lif inom trenne slag af tillgifvenhet: en varm vänskap, som tycktes sammanfatta alla hans fordna vänskapsförbindelser, — en kärlek, öm och uppriktig, som den sista kärleken — och en faderlig tillgifvenhet för sina arbetare.

Hans dagar förflöto midt i denna lilla värld, uppfylld af erkänsla, af vördnad för honom, en värld, den han kunde sägas hafva skapat efter sin afbild, för att der finna en fristad mot den smärtsamma verkligheten, för hvilken han ryste, och der han omgaf sig med idel goda, förståndiga och lyckliga varelser, i stånd att motsvara alla de ädla tankar, som hos honom blefvo — så till sägandes — mer och mer en verklig beståndsdel af lifvet.

Således hade herr Hardy, efter så många sorger och motgångar, sedan han nu hunnit till mannaålderns mognad, sedan han nu ägde en uppriktig vän, en älskarinna, värd hans innerliga kärlek, samt öfvertygelsen om hans arbetares innerliga tillgifvenhet, vid tidpunkten af vår berättelse uppnått den högsta sällhet, hvaraf han, efter sin mors död, möjligen kunde komma i åtnjutande.

Herr de Blessac, herr Hardys intima vän, hade länge förtjänat dennes varma och rörande broderliga tillgifvenhet; men man har sett, genom hvilka djefvulska medel det hade lyckats pater d'Aigrigny och Rodin, att af herr de Blessac, som hittills varit så redlig och uppriktig, göra ett redskap för sina ohyggliga ränker.

De tvenne vännerna, som voro frusna efter den kalla nordanblåsten, sutto nu och värmdo sig vid en god brasa i herr Hardys lilla salong.

— Ack, min käre Marcel, jag börjar bestämdt att åldras, yttrade herr Hardy småleende till herr de Blessac; — jag känner allt mer behovet af att återvända till mitt hem. Att öfvergifva mina alldagliga vanor, förefaller mig som en pina, och jag förbannar allt hvad som tvingar mig att lemna denna så lyckliga vrå af jorden.

— Och när jag betänker, svarade de Blessac, som ej kunde afhålla sig ifrån en lätt rodnad, — när jag betänker, att du, min bäste vän, för min skull företog den långa resan för en tid sedan . . .

— Ja, än se'n då, min bäste Marcel, har icke du, i din ordning, varit mig följaktig på denna utfärd, hvilken, om du icke varit, hade för mig blifvit lika ledsam, som den nu varit angenäm?

— Min vän, hvilken skilnad! . . . jag har hos dig stannat i en skuld, som jag aldrig kan afbörda.

— Lappri, min goda Marcel . . . ges oss emellan någon skilnad emellan *mitt* och *ditt*? — I fråga om tillgifvenhet, skulle jag tro, att det är lika roligt att gifva, som att emottaga?

— Ädla hjerta! . . . ädla hjerta! . . . ropade herr de Blessac.

— Säg snarare lyckliga hjerta! . . . Ja, trefaldt lyckligt af sina sista tillgifvenhetskänslor.

— Och hvem — det vill jag väl fråga — skulle väl förtjena någon sällhet här på jorden, om icke du, François?

— Men hvarifrån härleder sig denna sällhet? — Från den tillgifvenhet, som varit mitt enda stöd, sedan jag, beröfvad min mor, som utgjorde hela min kraft, kände mig — ja, jag tillstår min svaghet — nästan ur stånd att bära motgången.

— Du, min vän, som har en så fast, så beslutsam karakter, i fråga om att göra godt, du som så kraftfullt och modigt bekämpat motgången, så segerrikt försvarat en vacker och rättvis idé?

— Ja, men ju längre jag fortgår på min bana, ju större blir min afsky för alla lägheter, ju mindre känner jag mig äga styrka att trotsa dem.

— Om det gällde, skulle du nog ha mod, min vän.

— Min gode Blessac, inföll Hardy, med en stilla och dämpad rörelse, — jag har ofta sagt dig, att det mod, jag ägde, härrörde helt och hållet ifrån min mor. Ser du, min vän, då jag kom till henne, med hjertat sönderslitet af någon nedrig otacksamhet eller upprördt af något lågt skurkstreck, tog hon mina båda händer emellan sina, och sade med öm och allvarlig röst: Mitt älskade barn . . . det är de otacksamme och skurkarne, som böra vara oroliga. Beklagom de elaka, förgätom det onda, tänkom endast på hvad som godt är. — Då, min vän, då vidgades mitt så smärtsamt hopdragna hjerta vid det heliga inflytandet af dessa moderliga ord, och hos henne hämtade jag, hvarje aften, ny styrka att börja morgondagens nödvändiga strid emot mitt yrkes alla ledsamheter. Lyckligtvis har det behagat Gud, att jag, efter förlusten af min tillbedda mor, kunde åter fästa mig vid lifvet medelst tillgifvenhetsband, utan hvilka jag

skulle känna mig svag och afväpnad — det tillstår jag; ty du kan icke tro, min gode Marcel, hvilket stöd, hvilken kraft jag finner i din vänskap.

— Låt oss icke tala om mig, min vän, återtog de Blessac, som hade svårt att dölja sin förlägenhet. — Låt oss tala om en annan tillgifvenhet, nästan lika ljuf och öm som en mors.

— Jag förstår dig, min vän, sade Hardy. För dig har jag ingenting kunnat dölja, emedan jag, i en ganska vigtig omständighet, behöfde fly till dina råd och din vänskap . . . Nå väl! . . . ja — jag tror, att hvarje dag, som förgår, ökar min tillbedjan för denna kvinna, den enda jag någonsin älskat med passion, den enda jag hädanefter kommer att älska. — Och sedan . . . ja . . . jag måste säga dig allt . . . min mor, som var helt och hållet okunnig om hvad Margareta var för mig, berömde henne så ofta, att detta gör min kärlek nästan helig i mina ögon.

— Och sedan är det en så märkvärdig likhet emellan din karakter och fru de Noisy, — inföll de Blessac, — framför allt i hennes dyrkan för sin mor.

— Det är sant, Marcel; denna känsla hos Margareta har ofta utgjort min beundran och min plåga. — Huru ofta har hon icke, med sin vanliga uppriktighet, sagt till mig: Jag har för dig uppoffrat allt, — men för min mor skulle jag uppoffra dig.

— På Guds makt, käre Hardy, skall du väl aldrig behöfva se fru de Noisy utsatt för en så grym kamp. Hennes mor har ju, såsom du flera gånger sagt mig, länge sedan afstätt ifrån sin idé att återvända till Amerika, hvarest herr de Noisy, fullkomligt likgiltig för sin hustru, synes hafva nedsatt sig för alltid. — Tack vare tystlåtenheten och tillgifvenheten hos den förträffliga kvinnan, som uppfostrat Margareta, är er kärlek insvept i den djupaste hemlighet. — Hvad skulle väl nu kunna störa den?

— Ingenting! . . . ah, ingenting! ropade Hardy. Jag har nu nästan en borgin för dess varaktighet.

— Hvad menar du?

— Jag vet icke, om jag bör meddela dig . . .

— Har jag då icke varit tystlåten, min vän?

— Du, min goda Marcel? . . . hur kan du tala så? . . . sade herr Hardy, i mildt förebrående ton. — Nej; — men jag vill icke för dig berättas min lycka, förrän den är fullkomlig . . . och ännu fattas något i vissheten af ett visst glädjande förslag.

En betjent, som i detta ögonblick inträdde, sade till Hardy:

— Herr patron, der ute är en gammal man, som önskar få tala vid er i ganska angelägna affärer.

— Redan! utropade Hardy, med en lindrig austrykning af otalighet.

— Ursäkt mig, min vän. — Men då han nu såg herr de Blessac göra en rörelse, liksom för att draga sig undan i ett annat rum, tillade han, småleende: — Nej, nej! . . . blif kvar! . . . din närvaro skall påskynda samtalet.

— Men det är ju fråga om affärer, min vän.

— Dem sköter jag öppet inför hela världen, det vet du ju förut, sva-

rade Hardy, hvarefter han vände sig till betjenten och sade: — Bed den främmande herrn stiga in.

— Postiljonen frågar, om han får fara, sade tjenaren.

— Nej, visst icke; han skall återföra herr de Blessac till Paris. Han får vänta.

Betjenten gick, och återkom snart med Rodin, som de Blessac icke kände, emedan hans förräderi blifvit hemedladt genom ett annat verktyg.

— Herr Hardy? . . . yttrade Rodin med en vördnadsfull helsning, i det han med blicken ömsevis frågade de båda vännerna.

— Det är jag, min herre, — hvad önskar ni? sade fabrikanten välvilligt; ty vid åsynen af denne ödmjuka och torftigt kläddes gamle man, väntade han att få höra en bön om bistånd.

— Herr . . . François Hardy? . . . upprepade Rodin, liksom han velat försäkra sig om personens identitet.

— Jag har redan sagt er, att det är jag, min herre.

— Jag skulle egentligen önska ett enskilt samtal med herr Hardy, sade Rodin.

— Ni kan gerna tala i den här herrns närvaro; han är min vän, genmälte Hardy.

— Men, min herre — återtog Rodin — det är med er ensam, jag skulle be att få tala.

Herr de Blessac var just i begrepp att begifva sig i ett annat rum, då Hardy med ett ögonkast tillbakahöll honom; hvarefter han med mycken godhet sade till Rodin, emedan han fruktade, att en tredjes närvaro kunde sára honom, i fall han ämnade begära en almosa:

— Min herre, tillåt mig fråga, om det är för er egen skull, eller för min, som ni önskar ett samtal mellan fyra ögon?

— Det är för er skull, min herre — uteslutande för er skull, svarade Rodin.

— I det fallet, återtog herr Hardy, förvånad, — kan ni säga, allt hvad ni vill: Jag har ingen hemlighet för denne min vän.

Efter någon tystnad yttrade Rodin, vändande sig till herr Hardy:

— Min herre, . . . jag vet, att ni förtjenar allt det goda, man säger om er . . . och i följd deraf, är ni äfven värd hvarje hederlig mans deltagande.

— Jag heppas det, min herre.

— Derrfore kommer jag, i egenskap af hederlig man, att göra er en tjenst.

— Och den tjensten vore . . .

— Jag kommer, att för er uppdagga ett nedrigt bedrägeri, för hvilket ni varit offer.

— Jag tror, att ni bedrar er, min herre.

— Jag har bevis, dem jag kan framlägga.

— Och dessa bevis? . . .

— De skrifna bevisen på det förräderi, jag går att uppdagga, har jag

här, svarade Rodin. Med ett ord, en man, som ni trots vara er vän, har nedrigt bedragit er.

— Och namnet på den mannen?

— Herr Marcel de Blessac, genmålde Rodin.

Vid dessa ord spratt de Blessac till, blef aldeles likblek och stod liksom slagen af åskan. Knappast förmådde han framstamma de tvenne orden: *Min herre!*

Herr Hardy, som icke varseblef sin väns upprörda sinnestillstånd, fattade honom vid handen, utan att se på honom, och yttrade lifligt:

— Tyst, min vän!

Med ögonen gnistrande af förakt, yttrade han till Rodin, som han icke upphörde att fixera:

— Hvad? . . . Ni vågar anklaga herr de Blessac.

— Ja, jag anklagar honom, svarade Rodin torrt.

— Ränner ni honom?

— Nej, jag har aldrig sett honom.

— Hvad har ni att förebrå honom? Och huru vågar ni påstå, att han bedragit mig?

— Min herre . . . två ord endast . . . sade Rodin, med någon sinnesrörelse, den han våldsamt syntes qväfva. — En hederlig karl, som ser en annan hederlig karl på vägen att bli strypt af en skurk . . . bör han ropa *mord!* eller bör han tiga?

— Han bör visst icke tiga; men hvad gemenskap har . . . ?

— I mina ögon, inföll Rodin, äro vissa förräderier lika farliga, som mord. Jag kommer därför och kastar mig emellan bödeln och offret.

— Bödeln? . . . offret? . . . upprepade Hardy med stegrad förvåning.

— Ni känner sannolikt herr de Blessacs handstil? — frågade Rodin.

— Ja, min herre.

— Läs då detta.

Nu kastade fabrikanten, för första gången, efter Rodins inträde, sina blickar på de Blessac; han tog ett steg tillbaka, så förfärad blef han öfver dennes utseende, ty Blessac stod förstenad af blygsel och kunde ej framföra ett ord. Han ägde ej den emot hans förräderi svarande djerfva fräckheten.

— Marcel! — ropade Hardy med förskräckelse, och med anletsdragen förvidna af detta oväntade slag. — Marcel! . . . hvad du är blek! . . . du svarar icke.

— Marcel! . . . detta är således herr de Blessac! utbrast Rodin, låtsande yttersta bestörtning — Ack, min herre! . . . om jag hade vetat . . .

— Men du hör då icke, hvad den här mannen säger, ropade Hardy.

— Han säger, att du på det nedrigaste sätt förrådt mig.

Han fattade de Blessacs hand.

Denna hand var iskall.

— O, min Gud! . . . min Gud! . . . utbrast Hardy, i det han ånyo drog sig tillbaka. — Han svarar ju ingenting . . . ingenting!

— Emedan jag nu befinner mig ansigte mot ansigte med herr de Blessac, sade Rodin, så vill jag fråga honom, om han vågar neka, att han af-

sändt flera bref till gatan *Du Milieu des Ursins*, i Paris, under adress till herr Rodin.

Blessac förblef stum. Hardy, som ännu icke ville tro på hvad han såg och hörde, öppnade med en konvulsivisk darrning brefvet, som Rodin lemnat honom, och läste några rader deruti, under det han här och der afbröt läsningen med utrop af den smärtsammaste häpnad.

Han behöfde icke genomläsa brefvet helt och hållet, för att öfvertyga sig om herr de Blessacs förräderi.

Hardy vacklade . . . ett ögonblick omtöknades hans förstånd. Vid denna förfärliga upptäckt kände han sig fattad af svindel. Det gick omkring för honom vid första blick, som han kastade i denna afgrund af nedrighet. — Det afskyvärda brefvet föll ur hans darrande händer.

Men snart lemnade nedslagenheten rum för harmen, vreden och förtvilitet, så att han, blek och förfärlig att skåda, rusade på de Blessac.

— Usling! ropade han med hotande åtbörd.

Men i samma sekund, han var färdig att slå till, hejdade han sig tvärt och yttrade med hemskt lugn:

— Nej, det vore att besläcka min hand. — Han vände sig till Rodin, som ifrigt skyndat fram, för att lägga sig emellan, och yttrade till denne:

— En nidings kind vill jag icke röra . . . men er redliga hand bör jag skynda mig att trycka, min herre . . . ty ni har ägt mod att afslöja en nedrig bedragare.

— Min herre! . . . ropade de Blessac, tillintetgjord af blygsel — jag är till er tjänst . . . och . . .

Han fick ej tid att fortfara, ty ett sorl af röster hördes utanför dörren, som våldsamt öppnades, och en äldre kvinna inträdde, i trots af betjentens försök att hindra henne, ropande med bruten och darrande röst:

— Jag säger er, att jag genast måste tala med er husbonde.

Vid ljudet af denna röst, vid åsynen af den bleka, bestörta, af skrämset och sorg halförrycka kvinnan, glömde Hardy de Blessac, Rodin och allt förräderi i världen. Förfärad studsade han till och ropade:

— Fru Dupare! . . . ni här? . . . Hvad är på färde?

— Ack, min herre . . . en stor olycka!

— Margareta! ropade Hardy med sönderslitande ton.

— Har rest, min herre.

— Rest? . . . upprepade Hardy lika förfärad, som om åskan slagit ner vid hans fötter.

— Margareta rest! . . . upprepade han åter.

— Allt är upptäckt, hennes mor har bortfört henne . . . det var för tre dagar sedan, sade den stackars kvinnan med svag röst.

— Rest! . . . Margareta! . . . Det är icke sant, ropade Hardy.

Utan att säga eller höra något vidare, störtade han, andlös och förfärad, ut genom dörren, sprang till vagnshuset och ropade, i det han hoppade upp i äkdonet, som, förspändt med posthästar, stod och väntade på herr de Blessac:

— Till Paris, postiljon! . . . till Paris, i flygande sträck!

I samma ögonblick som vagnen med blixstens snabbhet ilade till Paris, framförde vinden det aflägsna ljudet af *Ulfvarnes* krigssång, ty just nu voro desse i anläggande till fabriken.

XIX.

ANFALLET.

Så snart herr Hardy hade lemnat fabriken, gick Rodin, som ingalunda hade beredt sig på denna hastiga afresa, långsamt tillbaka till sin hyrvagn; men plötsligt stannade han och spratt till af glad bestörtning, då han fick se marskalk Simon och hans far vandra till en af det gemensamma boningshusets flygelbyggnader, ty en oförutsedd händelse hade hittills fördröjt fadrens och sonens samtal.

— Rätt bra! . . . sade Rodin för sig sjelf. — Det börjar att gå allt bättre och bättre. — Bara min agent nu kunnat förnä den der lilla Rose Pompon att flytta och kunnat riktigt öfvertala henne!

Vinden, som tilltog i styrka, förde just nu till Rodins öra ljudet af *Ulfvarnes* krigssång, i det ögonblick, då han gick att sätta sig i hyrvagnen.

Efter att en stund med uppmärksamhet hafva lyssnat på det aflägsna skrälet, medan han stod med foten på vagnssteget, utbrast Rodin, i det han ändtligen steg upp:

I denna stund anar väl icke den värdige Josua van Dael på Java, att hans fordringar hos baron Tripeaud nu äro på så god väg att bli betalda.

Hyrvagnen återvände på vägen till Paris.

Flera arbetare, som ämnade begifva sig till Paris, för att framföra sina kamraters svar på andra förslag rörande de hemliga sällskaperna, hade behöft rådfråga i enrum med marskalk Simons far. Deraf hade hans samtal med den älskade sonen ända tills nu blifvit uppskjutet.

Den gamle handverkaren, som var uppsyningsman på fabriken, bebodde tvenne vackra rum på nedra botten, just på ändan af det gemensamma boningshusets ena flygel. En liten trädgård, som han roade sig att odla, låg nedanför hans fönster. Glasdörren till densamma, som nu stod öppen, insläppte i rummen Marssoleens redan varma strålar, då den i blus klädde arbetaren och hans son, marskalken af Frankrike i stor uniform, dit inträdde.

Nu fattade marskalken med båda händerna sin fars händer, och sade, med en röst så vek och upprörd, att gubben darrade dervid:

— Min far, jag är mycket olycklig.

Ett uttryck af djup, hittills återhållen smärta förmörkade hastigt marskalkens ädla anletsdrag.

— Du? . . . olycklig? . . . ropade fader Simon med mycken oro, och steg ännu närmare intill sonen.

— Jag skall säga er allt, . . . min far . . . återtog marskalken med stapplande röst; — ty jag behöfver ett godt råd af er orubbliga rättskänsla.

— I fråga om heder och rättskänsla, svarade fadren, behöfver du ej taga råd af någon annan, än dig sjelf.

— Jo, min far . . . ni allena förmår rycka mig ur en ovisshet, som för mig är alldeles förfärlig.

— Förklara dig! . . . jag besvär dig derom.

— Mina döttrar ha sedan några dagar synts tankfulla och varit mycket tvungna i sitt väsende. — Under de första stunderna af vår återförening, voro de alldeles tokiga af glädje och sällhet . . . På en gång blef det annorlunda — jag ser dem nu allt mer och mer bedröfvade. — I går öfverraskade jag dem med tårar i ögonen; då blef jag helt bestört. Jag tryckte dem till mitt bröst, och besvor dem, att säga mig, hvad som fattades dem . . . Utan att svara, slogo de armarna om min hals och betäckte mitt ansigte med kyssar och tårar.

— Det är besynnerligt! . . . hvad kan väl vara orsaken till en sådan förändring?

— Gud vet. — Jag fruktar stundom, att jag icke nog förstätt dölja för dem den sorg, som deras mors död förorsakar mig . . . och de stackars små englarne äro kanske otröstliga öfver, att ej vara nog för min sällhet. — Och likväl . . . huru oförklarligt! . . . synas de icke allenast förstå, utan äfven dela, min smärta. — Ännu i går yttrade Blenda till mig: — Ack hvad vi ändå skulle vara mycket lyckligare, om vår mamma vore hos oss!

— De dela din sorg . . . de kunna icke förebrå dig den. — Orsaken till deras smärta ligger således icke deruti.

— Det har jag flera gånger sagt mig, bästa far, — men, hvad är då orsaken? — Hvad skall jag tänka . . . hvad skall jag tro? . . . Ofta är jag sinnad misstänka, att någon elak demon trängt sig emellan mig och mina barn. — Denna idé är enfaldig . . . är besatt . . . jag vet det; — men, hvad råder jag därför? — När kloka och förnuftiga skäl tryta, slutar man med att öfverlemnna sig åt de oförnuftigaste idéer.

— Hvem skulle vilja tränga sig emellan dig och dina döttrar?

— Ingen . . . Jag vet det nog.

— Se så, Pierre, — yttrade faderligt den gamle arbetaren, — gif dig tillfreds, afbida tiden och haf tålmod. — Bevaka, sök att utforska de stackars barnens hjertan, med den omsorg, den ömhet, jag vet dig äga. — Du skall då snart, jag är viss derom, komma under fund med någon hemlighet, troligen ganska oskyldig.

— Ja, sade marskalken. — Men, för att kunna utforska denna hemlighet, borde jag icke lemna dem.

— Hvarföre skulle du lemna dem? frågade gubben, bestört öfver sin sons dystra utseende. — Är du icke nu för alltid hos dem . . . och hos mig?

— Hvem vet? . . . yttrade marskalken med en suck.

— Hvad säger du?

— Min far, återtog marskalken, ni måste först känna alla de pligter, som fästa mig i Paris, för att sedan begripa, hvad som möjligen skulle

kunna aflägsna mig ifrån er . . . från mina döttrar . . . från mitt andra barn.

— Hvilket barn?

— Min gamle väns son, den hinduiska prinsens.

— Dschalma? . . . Hvad fattas då honom?

— Min far! . . . Han förskräcker mig.

— Han!

Plötsligen bördes nu ett aflägsat sorl, framburet fjerran ifrån af de häftigt tilltagande stormilarna. Detta buller var så förfärligt, att marskalken tvärstannade, och sade sedan till sin far:

— Hvad kan det der vara?

Efter att några ögonblick hafva lyssnat till de dofva ropen, som småningom försvagades och bortdago med vindilen, svarade den gamle:

— Det är visst några druckna rustfåre från staden.

— Men det liknade härropet af en talrik folkhop, sade marskalken.

De lyssnade änyo, men bullret hade nu upphört.

— Hvad var det du sade mig? . . . återtog den gamle. — Jo, att den unge Hinduen förskräckte dig. — Men på hvad sätt?

Jag har ju redan omfalat för er, min far, hans ursinniga och olyckliga kärlek till fröken de Cardoville.

— Och det kan förskräcka dig, min son? — yttrade gubben, i det han såg på marskalken. — Dschalma är ju blott nitton år, och vid den åldern utträngdes den ena kärleken af den andra.

— Ja, när det är fråga om en vanlig kärlek . . . då min far! . . . Men betänk, att fröken de Cardoville med den mest idealiska skönhet förenar, som ni vet, den ädlaste, den upphöjdaste karakter . . . och att Dschalma, genom en följd af olyckliga omständigheter, lärt i grunden känna och uppskatta denna sköna själs alla herrliga egenskaper.

— Du har rätt; då är det allvarsammare, än jag trodde.

— Ni skulle omöjligen kunna föreställa er, min bäste far, hvilka förfärliga härjningar denna olyckliga passion anställer hos denne yugling, jag kan nästan säga — detta barn — så häftig, så oerfaren, och stundom så oböjlig är han. Ibland är han försänkt i en dvala, som betager honom all kraft, men som snart afvexlar med det vildaste, det ursinnigaste vansinne. — I går öfverraskade jag honom under ett sådant anfall. Med gnistrande ögon och anletsdragen förvridna af raseri, genomborrade han med flera dolkstyng en dyna af rött kläde, under det han idkeligen ropade: — Ah! . . . blod! . . . blod! . . . Jag har då hans blod! — . . . Olycklige! . . . ropade jag — hvad är detta för en vansinnighet? — Jag dödar den der menniskan! — svarade han med dof röst och förvirrad blick.

— Med den der menniskan menar han den rival, han tror sig hafva.

— Ja, ja! . . . inföll gubben, skakande på hufvudet; — en sådan passion i ett sådant hjerta är verkligen någonting förfärligt.

— Stundom, återtog marskalken, är det mot fröken de Cardoville som hans barn uthryter och som han ger sitt raseri luft, — stundom rasar han emot sig sjelf. — Jag har varit nödsakad att borttaga alla hans

vapen; ty en karl, som följt honom ifrån Java, och synes vara honom mycket tillgifven, har underrättat mig, det han misstänkte prinsen att umgås med några tankar på sjelfmord.

— Arme yngling!

— Nä väl, min far, återtog marskalken med djup sorgsenhet — just i detta ögonblick, då mina döttrar, då detta älskade fosterbarn, då dessa för mig så kära varelser påkalla alla mina omsorger, just nu torde jag nödsakas lemna dem och — er.

— Lemna oss? —

— Ja . . . för att uppfylla en pligt, som är . . . kanske ändå heligare, än vänskapens, än den sonliga kärlekens, — yttrade marskalken i en ton, så allvarlig, så högtidlig, att hans far verkligen skakades deraf och ropade:

— Men, hvad kan det vara för en pligt? —

— Min far, svarade marskalken, sedan han i några ögonblick stått tankfull och tyst. Hvem har gjort mig till hvad jag är? . . . Hvem har gifvit mig hertigtiteln och marskalkstafven?

— Napoleon.

— För er, min far, som är sträng republikan, vet jag, att han förlorat hela sin trollkraft — och det redan ifrån det ögonblick, då han, från en republiks förste medborgare, gjorde sig till kejsare.

— Ja — jag beklagar hans svaghet, genmälte gamle Simon. Halfguden förnedrade sig till människa.

— Men för mig, min far, återtog marskalken, för mig, som varit soldat, som stridt vid hans sida, under hans ögon — för mig, som han upplyftat från arméens lägsta, till dess högsta grad, för mig, som han öfverhopat med välgerningar, med vänskapsprof — för mig var han mer än hjälte — han var en vän — och i min dyrkan för honom blandar sig lika mycken erkänsla som beundran . . . Då han blef landsförvist, ville jag dela hans landsflykt . . . man nekade mig denna lycka. Då konspirerade jag, drog värjan emot dem som hade beröfvat hans son den krona, Frankrike hade gifvit honom.

— Och i din ställning handlade du rätt, Pierre . . . jag fattade lätt vidden af din erkänsla . . . Din anhållan att få gå i landsflykt . . . dina konspirationsplaner — allt gillade jag, som du vet.

— Nä väl; detta arfösa barn, för hvars skull jag för sjutton år sedan konspirerade, är nu i stånd att föra värjan . . . sin fars värja.

— Napoleon den andre! ropade gubben, i det han med ousäglig bestörtning och ångest betraktade sin son . . . Konungen af Rom!!

— Konung! . . . Nej — han är icke mera konung. Han heter icke mera Napoleon — de ha gifvit honom — jag vet icke hvad för ett österrikiskt namn — ty det stora namnet skrämde dem . . . Allting skrämmar dem. Också . . . vet ni hvad de göra åt kejsarens son? . . . fortfar han med smärtsam sinnesrörelse. De martera honom — de döda honom långsamt.

— Hvem har sagt dig det?

— Åh! . . . någon som känner det ganska väl — någon som säger sant . . . alltför sant. Ja — sonen af den store franske kejsaren kämpar

med en förtidig död . . . med ögonen vända åt Frankrike . . . väntar han . . . han väntar . . . och ingen kommer . . . ingen! . . . nej! Bland alla de män, dem hans fader gjorde lika stora, som de förut voro små, tänker ingen - ingen enda på detta för hvarje rättsskaffens fransman så heliga kejsarebarn, som man mördar . . . och som långsamt aftynar.

— Men du . . . du tänker derpå?

— Ja . . . men för att kunna tänka derpå, behöfde jag veta . . . veta med säkerhet, så att inga tvifvelsmål mer ägde rum — ty jag har icke hämtat mina underrättelser från en och samma källa — jag måste veta, säger jag, den beklagansvärde ynglingens grymma öde . . . hans, åt hvilken jag svurit trohetsed. Ja, det har jag gjort, ty — jag talade ju om för er, min far, att kejsaren, lika öm som stolt far, visade mig sonen i vaggan, sägande: Min gamle vän — du skall vara för sonen, hvad du varit för fadren; ty den som älskar oss, han älskar ock vårt Frankrike.

— Ja, jag kommer ihåg det. Du har för mig ofta upprepat dessa ord, af hvilka jag, liksom du, blef rörd.

— Vålan min far, sålunda underrättad om hvad kejsarens son lider, fick jag se — och jag har säkra, osvikliga bevis deruppå, att man icke bedrog mig — fick jag se ett bref från en ganska betydande man vid Wienska hofvet, hvilken åt den, som vore Napoleon verkligt tillgifven, erbjöd medel att ingå i underhandling med konungen af Rom och — kanske kunna rycka honom uppän sina bödlar.

— Och sedan? . . . frågade handtverkaren, i det han skarpt betraktade sin son. Sedan, när Napoleon den andre blir fri? . . .

— Sedan? . . . ropade marskalken lifligt; men han hejdade sig och fortsfort att tilltala gubben med lugn röst och återhallen rörelse: Hör på, min far; tror ni väl, att Frankrike är känslolöst för den förödmjukelse det lider? Tror ni, att kejsarens minne är slocknad? Nej! . . . nej! det är synnerligast i denna tid af hela rikets förnedring, som Napoleons helgade namn i tysthet anropas. Hvad skulle det då bli, om detta ärofulla namn, upplifvadt i den unge sonen, visade sig i spetsen för en armé. Tror ni icke, att hela Frankrikes hjerta då skulle klappa för honom?

— Men detta är ju en konspiration . . . mot nuvarande regering . . . med Napoleon den andre till fana — utbrast den gamle. Det är allvarsam, det der.

— Min far! ropade marskalken, jag sade er ju, att jag var mycket, mycket olycklig. Nå väl! . . . döm nu sjelf! Jag gör mig icke allenast den frågan, om jag skall öfverge mina barn och min far, och kasta mig in i ett lika så djerft, som vådligt och osäkert företag; jag frågar mig äfven, om jag icke har pligter mot den nuvarande regeringen, som, i det den erkänt min titel och min grad, väl icke bevisat mig någon nåd, men dock gjort mig rättvisa. Hvad bör jag göra? . . . Skall jag öfvergifva allt hvad jag älskar, eller skall jag vara känslolös för de plågor, kejsarens son utstår . . . enda barnet af den kejsare, jag har att tacka för allt . . . åt hvilken jag personligen svurit trohet — både åt honom och åt hans son? . . . Skall jag försumma detta enda tillfälle att möjligen kunna rädda honom? . . . eller skall jag konspirera för honom? Säg mig, om

jag öfverdrifver, hvad jag är skyldig kejsarens minne. Säg mig, min far . . . råd mig . . . hjälp mig att fatta ett beslut. Under ett förfärligt lång, sömnlös natt har jag sökt utleta hedernas rätta väg . . . Obeslutsamhet har blifvit enda resultatet. Ni allena . . . min far! . . . jag upprepar det . . . Ni allena kan leda mig.

Gubben stod några minuter tyst, liksom öfverläggande med sig sjelf, och ämnade just svara sin son, då någon, som kommit springande genom trädgården, hastigt uppryckte dörren och instörtade i rummet, der den gamle Simon och marskalken befunno sig.

Det var Olivier, den unge arbetaren, som lyckats undkomma från krogen, der *Ulfvarne* hade församlat sig.

— Herr Simon! . . . herr Simon! . . . skrek han, blek och andfädd. De komma! . . . de äro här! . . . de ämna anfälla fabriken! . . .

— Hvilka då? . . . ropade gubben, som hastigt reste sig upp.

— *Ulfvarne* jemte några stenbrytare och stenhuggare, med hvilka en hop folk från kringliggande nejder samt en skara lösdrifvare från förstäderna ha förenat sig under vägen. Hör! . . . hör ni dem? . . . De skrika *Död åt Slukarne!*

Ropen närmade sig verkligen, och blefvo allt tydligare.

— Det är samma skral, som jag nys hörde! . . . ropade marskalken, som äfven sprang upp.

— De äro mer än tvåhundra, herr Simon — sade Olivier, ängslig — de äro beväpnade med stenar och påkar, och till råga på olyckan äro de flesta af fabriken arbetare i Paris. Vi äro icke fyratio innalles hemma. Qvinnorna och barnen fly redan in i rummen och uppgifva förfärliga ångestrop . . . Hör! . . . hör! . . .

Trossbottnarne brakade också verkligen under en mängd hastigt springande människor.

— Männe det kan bli något allvarsamt? frågade marskalken sin far, som syntes allt mer orolig.

— Ganska allvarsamt, svarade gubben. Det fins ingenting fasligare, än dessa handgemäng emellan gesällskaperna, och dessutom har man på en tid uppbjudit allt, för att reta folket i grannskapet emot fabriken folk.

— Om j ären underlägsna i antal, sade marskalken, så måste allra först alla dörrar och portar väl tillstängas, och sedan . . .

Han fick ej tid att tala ut, ty en salva af ursinniga rop skakade fönsterrutorna och hördes så nära, att marskalken, hans far och den unge arbetaren skyndade ut i den lilla trädgården, som på ena sidan begränsades af en temligen hög mur.

Plötsligen, och just i det ögonblick, då skriken ånyo utbröto med förnyad styrka, inkastades en hel hagelskur af stora stenar, ämnade att sönderslå fönstren i boningshuset; dessa stenar inslogo ock en mängd rutor, eller studsade tillbaka från väggen och nedföllu i den lilla trädgården, tätt invid marskalken och hans far.

O öde! . . . Gubben har blifvit träffad af en stor sten. Han vacklade . . . lutade sig framåt och sjönk blodig i marskalkens armar, just då man ut-

ifrån hörde skalla, med ett fruktansvärdt raseri, det flera gånger förnyade, vilda ropet:

Strid och död åt Slukarne:

XX.

ULFVARNE OCH SLUKARNE.

Det var någonting rysligt att se denna ursinniga hop, hvars första fiendtligheter blifvit så vådliga för marskalk Simons far.

Den ena flygeln af boningshuset, hvarest trädgårdsmuren vidtog, gränsade utåt fältet. Det var der, som *Ulfvarne* hade börjat sitt anfall.

Den hastiga marschen, de rastningar truppen gjort vid tvenne krogar på vägen, samt dess otåliga längtan efter strid — allt hade mer och mer uppeldat dessa vildt upphetsade menniskor.

Så snart deras första laddning af stenar var bortslungad, började de på marken uppleta ny ammunition. För att bekvämare göra detta, höllo somliga sina påkar mellan tänderna, andra deremot hade ställt sina mot muren. Der och hvar hade några hullersamma grupper bildat sig omkring de förnämsta anförarne. De bäst klädde af karlarna buro bluser eller koltar, samt kaschetter på hufvudet, andra voro höljda af idel trasor, ty, såsom vi redan nämt, hade en hel hop skojare och lösdrifvare, folk utan hemvist och födkrok, med hemska och ohyggliga fysionomier, förenat sig med *Ulfvarnes* skara, antingen frivilligt eller dertill tvungne. Några vämjeliga, trasiga qvinnor, dem man alltid såg stryka i dessa uslingars fjät, följde efter och uppretade med sina rop och uppmaningar ännu mer de öfverhetsade sinnena. En af dessa afskyvärda qvinnor, stor, groflemmad, med rödbrusig hy, af rus förvidna ögon och tandlös mun, bar på hufvudet en hitka, under hvilken några lifvärgade tofvinga härtestar framstucko. Utanpå sin trasiga klädning hade hon en gammal brun sjal, korslagd öfver bröstet och knuten på ryggen. Denna furie syntes besatt af raseri. Hon hade uppstrukt sina söndriga armar, i ena handen svängde hon en påk, i den andra höll hon en sten. Kamraterna kallade henne *Ciboule* *)

Den ohyggliga varelsen ropade med hes röst:

— Jag vill bitas med qvinnorna på fabriken . . . jag vill se dem blöda! . . .

Dessa ord upptogos med bifallsrop af kamraterna och besvarades med de vilda ropen: *Lefve Ciboule!* som uppeldade henne ända till vansinne.

Bland de öfriga anförarne var en liten torr, mager och blek karl, med lekattfysionomi, och svart skägg kring halsen. Han bar på hufvudet en scharlakansröd, grekisk kalott, och var klädd i en ny blus, hvarunder man såg ett par mycket snygga klädespantalonger och väl blankade fina stöflor. Sannolikt tillhörde denne man ett helt annat stånd, än de öfriga af bandet. Det var just han som uppretade den kringliggande trakstens folk till de smälligaste oqvädingsord mot fabriksarbetarne. Han skrek mycket, men hade hvarken påk eller stenar. En annan karl med fylligt

*) Gräslök.

och rödbrusigt ansigte och hvars fruktansvärda basstämman tycktes tillhöra en kyrkosångare, sade till honom:

— Du vill då icke gifva eld på dessa ogudaktiga hundar, hvilka äro i stånd att draga koleran in i landet, såsom herr kyrkoherden säger.

— Jag skall nog gifva eld, bättre än du, svarade den lilla karlen med lekattsfysionomien, i det han småld på ett hemskt sätt.

— Med hvad skall du då gifva eld?

— Med denna sten, svarade den lille karlen i det han från marken upptog en stor flintsten; men i det han bugade sig, föll en mycket uppblåst men ganska lätt påse, som han bar under blusen, ned på marken.

— Se, du tappar ju allt ditt pick och pack, ropade den andre. Det der ser just icke tungt ut.

— Det är ullprofver, sade karlen med den lurande minen, i det han hastigt upptog påsen och stack den under blusen. Derefter tillade han:

— Men tyst! . . . jag tror, att stenbrytareu talar.

Den, som öfver den ursinniga hopen utöfvade mesta väldet, var den förfärlige stenbrytaren. Hans jättelika växt gjorde, att man ständigt såg hans förfärliga, med en röd näsduk ombundna hufvud och hans herkuliska axlar höja sig öfver denna hemska krälände hop, hvars mörka färg här och der omvexlades af några kvinnohufvuden, hvilkas hvita mössor framstucko som en och annan hvit punkt i den svarta massan.

Då de få beskedlige, men enfaldige arbetare, som under förevändning af ett blott slagsmål hade låtit narra sig att följa med, sågo i hvilken oerhörd jäsnings sinnena hade kommit, försökte de att smyga sig bort ifrån den stora hopen, men det var nu, olyckligtvis, aldeles för sent. Väl anade de nu, till sin stora förskräckelse, följderna af detta steg, men som de funno sig på alla sidor inneslutna af de andra och just med flit omgifna af de ursinnigaste, måste de, för att icke anses för sega och i följd deraf misshändlas af den större mängden, finna sig i att afbida ett lägligare tillfälle till att undkomma.

På det vilda tjut, hvaraf den första stenkastningen beledsagades, följde en djup tystnad, som äntligen afbröts af den reslige stenbrytarens stentorsstämma.

— *Ulfvarne* ha tjutit, sade han, vi måste se, på hvad vis *Slukarne* besvara utmaningen och begynna fejden.

— Vi måste narra ut dem ur fabriken och leverera slagningen på fria fältet, yttrade den lille mannen med den snokande lekattsfysionomien, hvilken tycktes vara hela bandets orakel . . . ty annars kunde vårt företag få namn af hemgång.

— Hemgång? . . . Nå, jag undrar just hvad det vore för fara i det, om vi gjorde hemgång? frågade den ohyggliga megäran, med tillnamnet *Ciboule*. Inne eller ute måste jag huggas med fabrikskonorna.

— Ja, ja, ropade några andra kvinnovarelser, lika trasiga som *Ciboule*; det hör icke allt vara för karlarne.

— Vi vilja också vara med i leken.

— *Qvinnfolken* vid fabriken säga, att alla *qvinno*r i trakten äro sup-

lullor, som ej göra annat, än löpa i bygden, hela dagarna, sade den lille karlen med lekattsfysionomien.

— Godt! . . . det skola de få betala.

— Det måste qvinfolken hämnas.

— Det är en sak som rör oss.

— Eftersom de roa sig att sjunga der uppe i byggningen, sade Ciboule, så skola vi lära dem tonen på: — Mördare! . . . hjälp! . . .

Detta ohyggliga skämt emottogs med skrik, hurrningar och starka hvisslingar, för hvilka emellertid den store stenbrytarens stentorsröst satte en gräns, i det han ropade:

— Tyst!

— Tyst! . . . tyst! upprepade hopen; hörom hvad stenbrytaren har att säga.

— Om *Slukarne* äro nog harhertade, att icke våga sig ut, så ser jag en port der borta; den skola vi spränga och sedan rusa in, för att uppsöka dem i deras nästen.

— Det vore dock bättre att locka dem alla ut till bataljen, så att ingen enda blefve kvar inom fabriken, sade den lille mannen, som bar påsen under blusen, och tycktes hafva någon särskild afsigt.

— Man slåss hvar det här åt — ropade stenbrytaren med sin dundrande röst — bara man kommer åt att hugga på hvarandra, är det lika mycket, hur och hvar. — Vi skola vara hågade att slåss på slutningen af ett tak, eller på kanten af en mur, om det gällde; — är det icke så, mina *Ulftar*?

— Jo! . . . jo! . . . skrek hopen, elektriserad af dessa vilda ord. — Om de ej komma ut, så . . . låtom oss intränga med våld!

— Då får man se deras palats.

— De hedningarne ha icke ett kapell en gång, yttrade basrösten. Pastorn har förbannat dem.

— Men hvarföre skola de ha ett palats och vi bara hundkojor?

— Herr Hardys arbetare påstå dock, att de äro ändå alldeles för goda åt sådant byke som ni, sade den lille mannen med den snokande minen.

— Ja! . . . ja! . . . det ha de sagt.

— Då skall man sönderslå allting hos dem.

— Man skall rifva ned hela bazaren.

— Vi ska kasta huset ut genom fönstren.

— Och sedan vi låtit de der skoftorna springa, hvilka göra sig så rara, skola vi med stenar lära dem dansa cinkompass, — sade Ciboule.

— Se så, mina *Ulftar* . . . Se så! . . . gif akt! . . . ropade stenbrytarens stentorsröst. — Ännu en salfva! . . . och om *Slukarne* icke då komma ut, så spränga vi porten.

— Detta förslag antogs med bifallstjut, och stenbrytaren, hvars röst ljud öfver hela tumuffet, ropade nu med hela styrkan af sina herkuliska lungor:

— Gifven akt, mina *Ulftar*! . . . Stenar i händerna! . . . alla på en gång! . . . Ären j färdiga?

— Ja, ja! . . . vi äro färdiga! . . .

-- Lägga an! . . . Fyr!

-- Och för andra gången slungades en skur af stora stenar mot långsidan af *det gemensamma boningshuset*. De fönster, hvilka förra gången blifvit skonade, inslogos nu; med det klingande, skärande ljudet af glasrutornas sönderslagning förenade sig i gräslig chorus de vilda ropen af den stormande hopen, som var berusad af sina egna ytterligheter.

-- *Strid och död åt Slukarne!*

Men snart blefvo skriken alldeles ursinniga, då de stormande genom de sönderslagna fönstren varseblefvo qvinnor, hvilka sprungo af och an, somliga borthärande sina barn, andra höjande händerna mot himmelen och ropande på hjälp, under det några få, som voro mera behjertade, närmade sig till fönstren, för att söka stänga luckorna.

-- Ha! . . . se der äro de skoftorna! . . . de börja flytta! . . . skrek Ciboule, i det hon bockade sig, för att upptaga en sten. -- Vi måste hjälpa dem med stenkast.

Den hiskliga furien kastade en sten, som träffade en stackars hustru, hvilken hade lutat sig ut genom fönsteröppningen i afsigt att tilldraga luckan.

-- Träffadt! -- Jag har råkat på fläck! . . . skrek odjuret.

-- Bra gjordt, Ciboule . . . du är en god skytt! . . . ropade en röst.

-- Lefve Ciboule! . . .

-- Ut med er, *Slukare*, om j vågen!

-- De, som hundra gånger ha sagt, att grannarne voro för fega, att ens töras gå och bese deras hus, sade den lilla lurande mannen.

-- Och nu stieka de sig undan i sina grytt!

-- De vilja icke komma ut, ropade den jättelika stembrytaren. -- Låtom oss då gå att röka ut dem.

-- Ja! . . . ja! . . .

-- Låtom oss spränga porten!

-- Då måste vi väl få rätt på dem.

-- Framåt! framåt!

Hela hopen, med stembrytaren i spetsen och nära intill honom Ciboule, svängande en stor påk i handen, skyndade, under buller och støj, till en port, som ej var långt derifrån.

Marken skalf under den ohögliga massans ilande steg. Inga rop hördes nu mera, endast de jemna trampningarna. Detta dofva, nästan underjordiska buller föreföll nästan ännu hemskare, än de högljudda gallskriken.

Ulfvarne anlände snart till den stora porten, som var af massiv ek och ovanligt tjock.

Men just i det ögonblick, då den storväxte stembrytaren lyftade en ofantlig stembrytarhammare, för att gifva ett väldigt slag, öppnades hastigt den ena portflygeln.

Några af de stormande ville rusa in, men stembrytaren hejdade dem, i det han utsträckte sina båda armar, liksom för att tygla deras ifver och ålägga dem att hålla sig stilla. De grupperade sig då omkring honom.

Genom den halföppnade porten syntes en trupp af fabriksarbetare, ty värr ganska fåtalig, men med utseende af beslutsamhet och mod. — De hade i hast bevärnat sig med högafflar, jernstänger, påkar och andra redskap. — Agricola, som stod i spetsen för dem, höll i handen sin tunga smedsslägga.

Den unge smeden var mycket blek. Det syntes på hans gnistrande ögon, på hans trotsiga fysionomi, på hans raska och modiga ställning, att fadrens blod kokade i hans ådror, och att han, i en lika strid, kunde blifva förfärlig. — Emellertid hade han så mycket vålde öfver sig sjelf, att han ännu kunde styra sin vrede. Med stadig röst frågade han stembrytaren:

— Hvad viljen j?

— Slåss! . . . ropade denne med dundrande röst.

— Ja, slåss! . . . slåss! . . . upprepade hopen.

— Tyst! . . . tyst, mina *Ulfvar!* . . . skrek stembrytaren, i det han vände sig om och utsträckte sin breda hand emot den sorlande mängden.

Derefter sade han åt Agricola:

— *Ulfvarne* vilja slåss.

— Med hvem?

— Med *Slukarne*.

— Här finnes inga *Slukare*, svarade Agricola; här finnes endast fredliga och stilla arbetare. — Gån er väg!

— Nej, *Ulfvarne* äro här, för att uppåta de fredliga och stilla arbetarne.

— *Ulfvarne* skola icke uppåta någon — sade Agricola, i det han skarpt fixerade stembrytaren, som med hotande min ryckte honom närmarre. — *Ulfvarne* kunna ej skrämma andra än små barn.

— Ja så — tror du det? — sade stembrytaren med ett bittert grin.

Derefter lyftade han upp sin tunga hammare, och höll den nästan under näsan på Agricola, sägande:

— Är han att skratta åt, den här?

— Än den här då? . . . inföll Agricola, som med en hastig rörelse af sin smedsslägga dugtigt stötte till den andres hammare.

— Jern mot jern — hammare mot hammare! . . . ropade stembrytaren. — Det tycker jag om.

— Här är ej fråga hvad ni tycker om, svarade Agricola, som hade möda att styra sin vrede. — J hafven sönderslagit alla våra fönster, skrämt våra qvinnor, och sårat — kanske till döds — den äldsta och aktuingsvärdaste arbetaren vid fabriken, så att han nu ligger blödande i sin sons armar. — Jag skulle tro, att det vore nog.

— Nej, det är visst icke nog; *Ulfvarne* äro hungrigare än så, svarade stembrytaren. — J måsten ut — ehuru j ären en handfull pultroner — j måsten ut på öppna fältet, för att strida.

— Ja! . . . ja! . . . de må komma ut och strida! . . . skrek hopen, som påträngde ännu mera, för att kunna inkräkta det lilla rummet, hvilket skiljde dem från porten.

— Vi vilje ingen strid, sade Agricola. — Vi gå ej ur släcken. — Men den af er, som vågar sätta foten öfver denna — han är olycklig.

Härvid aftog den unge mannen sin kaschett, kastade den på tröskeln, och satte trotsigt sin fot derpå.

— Ja — tillade han — om j öfverskriden denna gräns — om j gören hemgång hos oss — så må ni skylla er sjelfva för hvad som kan hända.

— Hemma hos er eller annorstädes! . . . det är oss likgiltigt, bara vi få slåss! . . . *Ulfvarne* vilja uppåta *Slukarne*! . . . Se så — försvara dig! . . . skrek den förfärlige stenbrytaren, i det han lyftade sin hammare mot smeden.

Men denne parerade undan slaget, och svängde i detsamma sin slägga mot stenhuggarens bröst, med sådan styrka, att denne raglade ett par steg baklänges; men snart stod han åter stadigt på sina ben och rusade mot Agricola, ropande:

— Hitåt, mina *Ulfvar*!

XXI.

ÅTERKOMSTEN.

Så snart striden emellan Agricola och stenbrytaren hade börjat, uppstod ett förfärligt, brinnande, oförsonligt slagsmål. En flock af de angripande, hvilken följde sin anförare i spåren, störtade med oemotståndligt raseri in genom den öppna porten. De öfrige, som ej kunde tränga sig igenom massan, hvarest de häftigaste omkullskuffade, stötte och klämde de mindre ifriga, togo en längre omväg och nedbröto ett staket invid en häck, hvarigenom fabriksarbetarne kommo mellan två eldar. Somliga gjorde tappert motstånd. Andra deremot, som sågo Ciboule, åtföljd af några bland sina ohyggliga kamrater samt flera lösdrifvare med hemska banditfysionomier, ila upp i det gemensamma boningshuset, dit fabriakens alla kvinnor hade tagit sin tillflykt, skyndade att förfölja denna hop. Men som några af furiens följeslagare hade vändt sig om och modigt försvarade uppgången till trappan emot arbetarne, hade Ciboule jemte tre eller fyra af hennes kamrater och lika många karlar, som voro dem fullt värdiga, obehindradt kunnat storma flera kamrar, dels för att plundra, dels för att sönderslå och sönderbryta allt, hvad de råkade öfver.

En dörr, som i början emotstod deras anfall, blef snart inslagen; med sin påk i handen, med flygande hår, rasande, ursinnig af bullret och oväsendet, instörtade Ciboule i rummet. En skön ung flicka, som tycktes vilja försvara ingången till ett annat rum, kastade sig nu på knä, med sammanknäppa händer, och ropade:

— Gör icke min mor något illa!

— Du skall först få handsöl, och sedan din mor, skrek det ohyggliga stycket, i det hon kastade sig på den unga flickan, för att med naglarna sönderklösa hennes ansigte, medan ett par af lösdrifvarne med sina påkar sönderslogo spegeln och pendyln, andra bemäktigade sig några klädespersedlar.

Angela försvarade sig så godt hon kunde mot Ciboule, i det hon uppgaf de mest genomträngande rop och sökte hindra sin fiende att intränga i det rum, der hennes mor var. Denna lutade sig ut genom fönstret, och kallade Agricola till hjälp.

Den unge smeden var åno i tag med den förfärlige stembrytaren. De brottades, hvarföre deras vapen nu hade blifvit öfverflödiga. Med gnistrande ögon, sammanbitna tänder, bröst mot bröst och omflätande hvarandra som tvenne ormar, gjorde båda oerhörda ansträngningar, för att kullslå hvarandra. Agricola, som stod krokig, höll sin högra arm under stembrytarens venstra knäveck; ty, i detsamma han parerat en förfärlig spark af denne, hade det lyckats honom att fatta tag i sin fiendes ben. Men sådan styrka ägde *Ulfvarnes* anförare, att, ehuru han stod på endast ett ben, var han likväl orörlig som ett torn. Med den handen, som han hade fri — den andra bländes af Agricola så hårdt, som om den suttit i ett skrufstäd, — försökte han med knytnäveslag nedifrån krossa käften på smeden, som, med hufvudet nedlutadt, höll sin panna hårdt emot sin motståndares brösthåla.

— *Ulfven* skall slå ut tänderna på *Slukaren*, så att han aldrig kan sluka något mer, sade stembrytaren.

— Du är ingen äkta *Ulf*, svarade smeden, i det han fördubblade sina ansträngningar. De rätta *Ulfvarne* äro ärliga bussar, som icke ställa sig tio mot en.

— Äkta, eller oäkta, så skall jag slå ut tänderna på dig.

— Och jag skall vrida af dig tassens.

Smeden vred i detsamma sin fiendes ben så hårdt, att denne uppgaf ett häftigt rop af smärta, hvarefter han, med ett vilddjurs raseri, sträckte fram hufvudet, och lyckades bita Agricola på ena sidan af halsen.

Vid detta smärtsamma bett, gjorde den unge smeden en rörelse, som gaf stembrytaren tillfälle att kunna lösrycka sitt ben. Då rusade han med öfvermenskelig styrka på Agricola, kom honom att vackla, ragla . . . och slog honom ändtligen under sig.

I detta ögonblick lutade sig Angelas mor långt ut ur det öppna fönstret, ropande:

— Hjelp! . . . hjelp! . . . herr Agricola! — De mörda min dotter!

— Släpp mig! . . . på mitt hedersord lofvar jag dig, att vi skola slåss i morgon . . . eller när du vill — sade Agricola med flämtande röst.

— Det behöfs inga uppvärmningar . . . jag äter min mat promptly, medan han är varm . . . svarade stembrytaren, i det han med en af sina ofantliga näfvar fattade smeden i kragen, och sökte lägga sitt knä på hans bröst.

— Hjelp! . . . de mörda min dotter! . . . skrek Angelas mor ännu en gång, utom sig af förtviflan.

— Nåd! . . . jag ber dig om nåd! . . . låt mig gå! — bad Agricola, hvares bemödanden att undslippa sin motståndare voro fruktlösa.

— Nej! . . . dertill är jag för hungrig, svarade stembrytaren.

Agricola, alldeles utom sig vid tanken på den fara, hvori Angela sväfvade, gjorde ännu några fäfänga ansträngningar, då stembrytaren hastigt kände sig huggen i länden af hvassa hundtänder, och fick i detsam-

ma af en kraftig hand tre eller fyra påkslängar öfver hufvudet.

Han släppte nu sitt tag, och nedföll aldeles bedöfvad på ena knäet, stödjande sig på ena handen, och sökande med den andra att parera de följande slängarna, som likväl upphörde, så snart Agricola var befriad.

— Min far! . . . Ni har räddat mitt lif! . . . Gifve Gud, att det icke vore för sent för Angela! ropade den unge smeden, i det han reste sig upp.

— Fort! . . . ila! . . . dit pligten kallar dig, och bry dig icke om mig! . . . yttrade Dagobert.

Agricola störtade till det gemensamma boningshuset.

Dagobert hade, tillika med Rabat-Joie, åtföljt marskalk Simons döttrar till deras farfar. — Anländande midt under tumultet, hade han samlat några af arbetarne, att försvara ingången till det rum, dit marskalkens döende far hade blifvit inburen. Det var från denna post, som den gamle soldaten hade varseblifvit sin sons fara.

En annan flock af de stridande skilde snart Dagobert ifrån stenbrytaren, hvilken sednare förblef några ögonblick liggande utan sansning.

Agricola, som i ett par skutt hade hunnit till boningshuset, lyckades knuffa omkull karlarna, som försvarade uppgången till trappan, och störtade in i korridoren, der Angelas föräldrar hade sina rum.

I det ögonblick, då han inkom i rummet, försvarade det olyckliga barnet niskaniskt, men förtvifladt, sitt ansigte mot Ciboules båda händer; ty denna, rasande mot henne liksom hyenan emot sitt rof, sökte ofätligen sönderklösa hennes ansigte.

Att rusa på den fasantfulla furien, att fatta henne i det linfärgade håret, att med omotståndlig styrka slå henne baklänges och med en våldsam spark på bröstet utsträcka henne ändlångs på golfvet — allt detta var för Agricola ett ögonblicks verk.

Ciboule, svårt slagen, men deraf ännu mer ursinnig, reste sig genast upp; men några af fabriksarbetarne, som ilat i Agricolas spår och härstädes kunde kämpa med framgång, förjagade dock snart Ciboule och alla hennes medhjelpare från denna del af huset, medan Agricola bar den afdånade Angela in till hennes mor i närgränsande rum.

Sedan första stridsifvern blifvit afvalnad, hade de ganska få verkliga *Ulfvar*, hvilka, såsom Agricola sade, eljest voro beskedliga arbetare, men nu af svaghet, under förevändning af slagsmål gesällskaperna emellan, låtit förleda sig att följa med — desse hederlige *Ulfvar* hade vid åsynen af de ytterligheter, som begingos af detta pack, hvilket icke hörde till något gesällskap eller samfund, och som de kommit att nästan mot sin vilja medfölja, hastigt öfvergått på *Slukarnes* sida.

— Här är icke mera fråga om *Ulfvar* och *Slukare*, hade en af de beslutsammaste *Ulfvarne* yttrat till Olivier, med hvilken han nyss hade slagits, ärligt och öppet — nu är endast fråga om redliga arbetare, som skola försvara sig mot en skara af stråtröfvare, hvilka kommit hit, endast för att plundra och förstöra.

— Ja — inföll en annan arbetare, — det är emot vår vilja, som vi kommit att slå sönder era fönster.

— Det är stenbrytaren, som kommit upp med alltsammans, ytttrade en tredje. — De rätta *Ulfvarne* förneka honom; han skall få sin lön.

— Det är ju brukligt, att man klappar på hvarandra litet emellanåt, men man högaktar hvarandra lika mycket för det, sade en fjerde.

Förstärkte af öfverlöparne, som dock beklagligtvis voro ganska fåtaliga i jämförelse med de andra angriparne,ingo nu fabrikins arbetare nytt mod, och allesammans, både *Ulfvar* och *Slukare*, förenade sig mot skojarne och lösdrifvarne, hvilka spelade hufvudrollerna vid detta bedröfliga uppträde.

En flock af dessa uslingar, retade af den lilla karlen med lekattsfy-sionomien, en af baron Tripeauds utskickade, begaf sig nu i massa till herr Hardys verkstäder.

Och nu började en förfärlig ödeläggelse. — Desse menniskor, fatta-de af förstöringsifverns svindel, sönderbröto utan barmhertighet de kost-sammaste machiner, de finaste verktyg; äfven halfärdiga saker blefvo skonslöst förstörda; en vild täflan tychtes uppelda barbarerna, och dessa verkstäder, mönster af ordning och besparing i arbetet, visade snart icke annat än idel spillror. Gårdarne öfverströddes med alla slags saker, som man, under de fasansfullaste svordomar, under högljudda tjut och vilda skratt, kastade ut genom fönstren. Sedan blefvo, i följd af den lilla svartmuskiga karlens uppmaningar, herr Hardys handelsböcker, dessa in-dustriella arkiver, så oumbärliga för industriikaren, förstörda i luften, sönderrifna eller trampade under fötterna af de allra uslaste i denna sam-ling af trasiga, smutsiga, otäcka karlar och qvinnor, som hade tagit i ring och svängde om, under de fasansfullaste skrån.

Sällsamma, bedröfliga kontrast! — Under det döfvande bullret af dessa gräsliga vålds- och förstörelsescener, föreföll en djupt rörande, sorg-ligt lugn scen i det rum, dit marskalk Simons far blifvit inburen, och hvars dörr nu bevakades af några tillgifne arbetare.

Den gamle fabriksarbetaren låg utsträckt på sin säng, med hufvudet omlindadt af en blodig bindel, hvarunder hans silfverhvita, blodfläckade hår stack fram. Hans anlete var likfärgadt, andedrägten kort, ögonen stirrande, nästan synlösa.

Marskalk Simon, som stod vid sin fars hufvudgärd och böjde sig ned öfver honom, spejade med förtviflans ångest efter ringaste tecken till sans hos den döende, hvars hand en doktor stod och höll, för att känna ho-nom på pulsen.

Rosa och Blenda, som af Dagobert blifvit ditförda, lågo på knä vid sängen med sammanknäppta händer och ögonen badade af tårar. Något längre bort i rummet stod Dagobert med armarna korslagda öfver bröstet och anletsdragen stämplade af den djupaste smärta.

Det herrskade i detta rum en djup, högtidlig tystnad, endast afbruten af båda tvillingflickornas qväfda snyftningar, samt af den gamle Simons djupa och tunga andetag.

Marskalkens ögon voro torra, dystra och brinnande . . . Han vände

dem aldrig ifrån sin fars ansigte, utom för att då och då kasta en frågande blick på läkaren.

Ödets skickelser äro underliga.

Denne läkare var ingen annan, än doktor Balcinier.

Som denne doktors helsovårdsanstalt låg temmeligen nära intill den tull, utanför hyllken fabriken var belägen; och som han öfverallt var känd för en skicklig läkare, så hade, så snart olyckan hände, det bud, som marskalk Simon skickade, och som smugit sig ut igenom en liten bakport, hvarigenom äfven Rosa och Blenda, tillika med Dagobert, sluppit in. — detta bud, säga vi, hade sprungit efter doktor Balcinier.

Hastigt gjorde läkaren en rörelse; marskalken, som icke tog sina ögon ifrån honom, ropade:

— Hopp? . . .

— Ätminstone börjar pulsen att återlifvas, svarade doktorn.

— Han är räddad? . . . återtog marskalken.

— Inga bedrägliga förhoppningar, hertig! . . . genmälde doktorn allvarsamt. — Pulsen återlifvas, . . . det är verkan af de dragmedel, som jag lagt under fötterna . . . men jag vet ännu icke, hurudan utgången af denna kris skall blifva.

— Min far! . . . min far! . . . hör ni mig? . . . frågade marskalken, då han såg gubben vrida på hufvudet och saktat röra på ögonlocken.

Snart öppnade han ögonen . . . en stråle af sans och medvetande lyfte derutur.

— Min far! . . . du lefver! . . . du känner igen mig! ropade marskalken.

— Pierre . . . är du här? . . . yttrade gubben med svag röst. — Din hand! . . . gif hit den!

Han gjorde en sakt rörelse med handen.

— Här! . . . här är min hand . . . sade marskalken, i det han slöt den gamle fadrens hand i sina.

Öfverlemnande sig derefter åt en känsla af oemotståndlig hänyckning, kastade han sig öfver fadren och betäckte hans ansigte, händer och hår med kyssar, i det han ropade:

— Han lefver! . . . Min Gud! . . . han lefver! . . . är räddad! . . .

I detta ögonblick nådde ropen ifrån striden, som ånyo börjades emellan skojarne, *Ulfvarne* och *Slukarne*, ända till den döendes öron.

— Hvad är det för ett buller? . . . sade han; — de slåss . . . derute.

— Det blir snart stilla, hoppas jag — sade marskalken, för att lugna sin far.

— Pierre . . . sade gubben, med matt och afbruten röst. — Jag har icke . . . långt igen.

— Min far!

— Mitt barn! . . . lät mig tala . . . så att jag får säga dig allt . . .

— Min herre, yttrade Balcinier med andäktig min till den gamle arbetaren, — himlen skall kanske göra ett underverk för er . . . Visa er tacksam, och lät en prest . . .

— En prest? . . . nej tack, min herre . . . jag har min son, sade gub-

ben. — Det är i hans famn, som jag skall gå till Gud återgifva . . . min själ . . . som alltid varit . . . hederlig och god.

— Dö? . . . ni, min far, skulle dö? ropade marskalken; — o nej! . . . nej!

— Pierre, yttrade gubben med en röst, som i början var stadig, men som sedan försvagades allt mer. Du bad mig . . . nyss . . . om ett råd . . . by i en ganska viktig sak. — Önskan att säga dig min tanka . . . har för en stund . . . återkallat . . . mig till lifvet . . . ty jag skulle dö . . . mycket olycklig . . . om jag visste dig vara . . . på en väg . . . som vore mig . . . ovärdig . . . dig själf . . . ovärdig. Hör då . . . min son . . . min hederlige son! . . . I detta . . . högtidliga ögonblick . . . kan en far . . . icke bedraga sig . . . Du har en . . . stor pligt . . . att uppfylla . . . vid äfventyr att icke . . . handla . . . som hederlig karl . . . om du icke . . . vill göra emot . . . min sista vilja . . . bör du . . . utan att tveka . . .

Gubbens röst hade blifvit allt mattare. Då han uttalade de sista orden, blef den alldeles otydlig.

De enda ord, som marskalk Simon vidare förmådde urskilja, voro dessa:

— *Napoleon den andre* — *Ed!* . . . *vanära* . . . *min son!*

Ännu en gång rörde den gamle sina läppar och — allt var slut.

I det ögonblick, då han uppgaf andan, hade skymningen helt och hållet inbrutit, och utanför huset skallade det fasansfulla ropet: *Elden är lös!*

Eldsvåda hade verkligen utbrustit i en af fabriksbyggnaderna, som var uppfylld af brännbara ämnen, och dit den lille karlen med lekattsfyndomien oförmärkt hade smugit sig.

I detsamma hördes på långt håll trumslag, tillkännagifvande anryskandet af en militärtrupp ifrån tullen.

En hel timmas tid har, i trots af alla bemödanden, elden härjat fabriken.

Natten är stjärnklar och kall; nordanstormen hviner.

En man vandrar fram öfver fältet, men en höjd, som han har framför sig, hindrar honom att se eldsvådan.

Denne man är Hardy.

Han har velat gå till fots hem till sig, i hopp att den starka kroppsrörelsen skulle sakta febern — en isande feber — lik en döendes.

Man hade icke bedragit honom. Den tillbedda älskarinnan, hos hvilken han kunnat finna en tillflykt mot grämseln öfver att hafva blifvit så grymt bedragen af sin vän, — hon har lemnat Frankrike.

Han kan icke mer tvifla. Margareta har rest till Amerika. Hennes mor har af henne fordrat, såsom försöningsoffer för hennes fel, att hon ej skulle skrifva ett enda ord till farväl af honom, för hvilken hon uppfört sina pligter som maka. — Margareta har lydt henne.

Hon hade ju så ofta yttrat till Hardy: Emellan min mor och dig skulle jag ej kunna tveka.

Hon har icke tvekat . . . Det ges således intet hopp kvar — allsintet

hopp. — Om än icke oceanen skiljde Margareta från honom, visste han dock, att, så snart modren fått kunskap om förhållandet, skulle, i anseende till hennes dyrkan för modren, allt vara för evigt slut.

Han har således icke mer detta hjerta att påräkna — detta hjerta, som var hans högsta skatt.

Nu är således tvenne af de rötter uppryckta, hvilka fästade hans själ vid världen — och det på en dag, med ett enda slag.

Hvad återstår dig nu, stackars *Sensitiva*? — det var ju så din mor kallade dig.

Hvad återstår dig till tröst öfver förlusten af denna sista kärlek, denna vänskap, som nedrigheten ryckt ifrån ditt hjerta?

O! . . . ännu återstår dig denna vrå af världen, skapad efter din egen afbild; denna så stilla, blomstrande koloni, der, tack vare din omtanke, arbetet medför glädje och belöning; desse beskedlige arbetare, som du gjort så lyckliga, så goda och tacksamma . . . De skola åtminstone icke öfvergifva dig. I deras hjertan äger du också en stor och helig tillgifvenhet. Må det vara din tröst, vid förlusten af allt annat, som fästat dig vid lifvet.

Lugnet af denna trefliga och stilla fristad, åsynen af den sällhet, som hvarje invånare derstädes njuter, skall lisa din blödande, beängstade själ, som hädanefter skall lefva endast af sina lidanden.

Se så — nu är du snart uppe på höjden, hvarifrån du på långt håll kan varseblifva, nere på slätten, detta arbetsparadis, hvars tillbedde Gud du är.

Herr Hardy hade kommit upp på höjden.

I detta ögonblick utbrast åter med oerhördt raseri den för en stund något dämpade eldsvådan, och det just i det allmänna boningshuset, som nu var antändt.

Ett starkt sken, först hvitaktigt — sedan blodrött, — slutligen kopparfärgadt, upplyste på långt håll horisonten.

Hardy trodde ej sina ögon, han stod i medvetlös häpenhet. Hastigt uppsköt ur en mörk rökvirfvel, midt ibland millioner gnistor, en ofantlig eldstod, och kastade ett förfärligt återsken öfver hela landskapet, ända fram till Hardys fötter.

Den våldsamma nordanvinden, som är jagade, än nedslog de fladdrande, frossande lågorna, förde snart till Hardys öron de bråskande ljuden af den brinnande, fabriksens larmklocka.

hopp. — Om en icke önskar slippa sig för en honnig, vände han
dock, att en snart modern till hvarstund kunde komma, och att
till hvarstund skulle förmodas, att vara förmodat.
Han har således icke varit denna hälsa till nytta, som
vår hvar dag varit.

Är det således icke en del av de följande ord, som jag vill
vid denna — öfverfäst på en del med ett ord.
— Fjärd återstår mig, en ständigt återkommande — det var ju så att man
kallade sig.

— Fjärd återstår mig till det för mig, som jag vill säga, den
en stund, som återkommer till mig till denna hälsa.
— Fjärd återstår mig till det för mig, som jag vill säga, den
egen tillbild som en del av den hälsans hälsa, som jag vill säga, den
langa, såväl som till den hälsans hälsa, som jag vill säga, den
den gång till denna hälsa, som jag vill säga, den
öfverfäst på en del med ett ord, som jag vill säga, den
det, såväl som till den hälsans hälsa, som jag vill säga, den
vid denna hälsa.

— Fjärd återstår mig till det för mig, som jag vill säga, den
langa, såväl som till den hälsans hälsa, som jag vill säga, den
som återkommer till mig till denna hälsa, som jag vill säga, den
— Fjärd återstår mig till det för mig, som jag vill säga, den

— Fjärd återstår mig till det för mig, som jag vill säga, den
den hälsans hälsa, som jag vill säga, den
— Fjärd återstår mig till det för mig, som jag vill säga, den

— Fjärd återstår mig till det för mig, som jag vill säga, den
den hälsans hälsa, som jag vill säga, den
— Fjärd återstår mig till det för mig, som jag vill säga, den

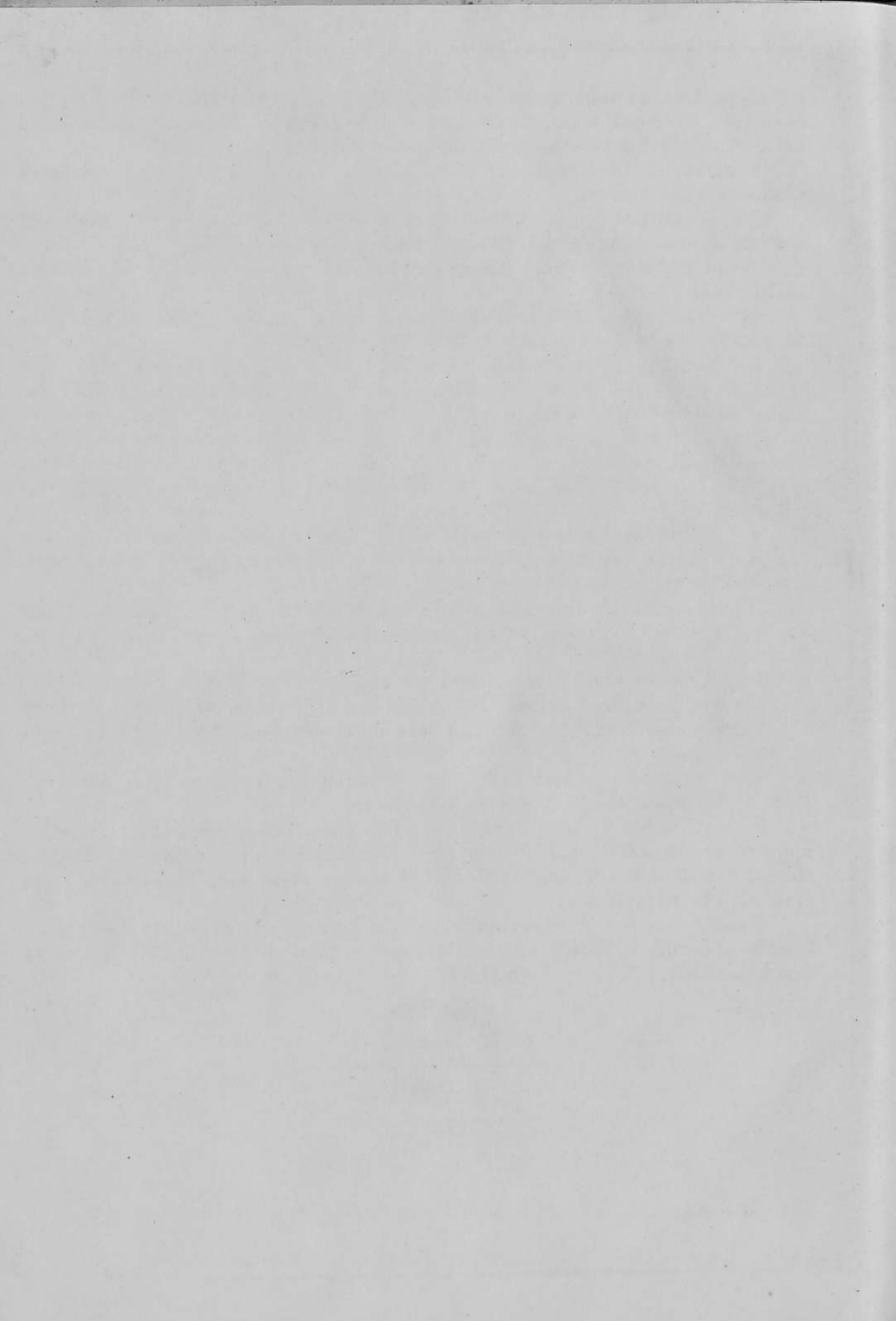
— Fjärd återstår mig till det för mig, som jag vill säga, den
den hälsans hälsa, som jag vill säga, den
— Fjärd återstår mig till det för mig, som jag vill säga, den

— Fjärd återstår mig till det för mig, som jag vill säga, den
den hälsans hälsa, som jag vill säga, den
— Fjärd återstår mig till det för mig, som jag vill säga, den

Book 1000

1000

Ruots. kaunok. 3

Romanen

